

รายงานการวิจัย เรื่อง

การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล

A Study of Adaptation of Thai Outdoor Cinema toward Digital Cinema System

ชื่อผู้วิจัย

อาจารย์ฐิตียา พจนานพิกษ์

หน่วยงานที่สังกัด

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยและสร้างสรรค์

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประจำปี พ.ศ.2557

ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีที่ดำเนินการเสร็จ พ.ศ.2559

คำนำ

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล" ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสถานการณ์ของหนังกลางแปลง จากการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีเกี่ยวกับภาพยนตร์ นอกจากจะได้ทราบการปรับตัวในสภาวะปัจจุบันเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่เชื่อมโยงกับหนังกลางแปลงแล้ว ข้อมูลที่ปรากฏในบริบทต่างๆเกี่ยวกับเส้นทางการเดินทางของภาพยนตร์ในประเทศไทย ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ให้กับผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์ รวมถึง ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นของโครงการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมหนังกลางแปลง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยเรื่อง "การศึกษาการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล" จะเป็นประโยชน์สำหรับ นักศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการภาพยนตร์ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวงการภาพยนตร์ไทย และการอนุรักษ์หนังกลางแปลงต่อไป

ฐิตียา พจนานพิกษ์

ผู้วิจัย

ตุลาคม 2559

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล" สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่าน

ขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ประสพวิชาความรู้ในทุกสถาบันการศึกษาที่ได้ผ่านมา

ขอขอบคุณผู้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการศึกษา ได้แก่ อาจารย์สุภาพร โพธิ์แก้ว อาจารย์อริน เจียจันทร์พงษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพรรณ เขยจิตร อาจารย์ภัทรศรียรรยงค์ สังข์รุ่ง อาจารย์ไศลทิพย์ จารุภูมิ และอาจารย์วรฐ กายูรวัฒน์ ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ คุณยุวดี มนทิรมาโนชญ์ ที่ดำเนินการประสานงานและให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ เพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน อาทิ หน่วยบริการหนังกลางแปลงต่างๆ สายหนังธนาชีเนเพ็กซ์ สายหนังมูฟวี่พาร์ทเนอร์ สายหนังสมานฟิล์มจันทบุรี และเว็บไซต์พีเพิ้ลซีน รวมถึงขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ซึ่งทุกท่านได้สละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้

ขอบคุณครอบครัวและมิตรสหายทุกท่านของผู้วิจัย ที่ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ รวมถึงให้การสนับสนุนในหลากหลายรูปแบบสำหรับการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ให้ทุนสนับสนุนงบประมาณในการวิจัย และขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการประสานงานเป็นอย่างดี

ชื่อโครงการ	การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล
ชื่อผู้วิจัย	ฐิตียา พจนานพิกษ์
หน่วยงานที่สังกัด	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร
แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย	กองทุนวิจัยและสร้างสรรค์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปี พ.ศ. 2557
ปีที่สำเร็จ	พ.ศ. 2559

บทคัดย่อ

งานวิจัยการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล ศึกษาผลกระทบและแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย ท่ามกลางบริบทการเปลี่ยนผ่านของเทคโนโลยีการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ร่วมกับวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบอลหิมะ (snowball sampling) กลุ่มตัวอย่างได้แก่หน่วยบริการหนังกลางแปลงตัวแทนจาก 4 เขตบริการของสายหนึ่งในประเทศไทยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลง

ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงระบบฉายที่มีต่อกลุ่มของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง ได้แก่ 1) การไม่มีฟิล์มให้ฉายต่อไป 2) ความไม่สะดวกในการลงทุนเพื่อเปลี่ยนระบบเครื่องฉาย และ 3) ความรู้สึกรูปแบบของการฉายที่แตกต่างไป ส่วนผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในด้านกฎหมาย นโยบาย รวมถึงข้อคิดเห็น ได้แก่ 1) ควรมีการให้ความรู้และคำปรึกษาเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ ในด้านระเบียบวิธีในการปฏิบัติ 2) ภาครัฐยังขาดแนวทางเชิงนโยบายในการสนับสนุนหนังกลางแปลง

แนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย คือ 1) หน่วยบริการหนังกลางแปลงให้บริการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลโดยใช้ไฟล์ฉายที่ผลิตลิขสิทธิ์ 2) สายหนังบางแห่งให้เช่าภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลที่ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์ 3) ประกอบกิจการหน่วยบริการหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริมหรืองานอดิเรก นอกจากนี้ยังมีหนังกลางแปลงบางส่วนไม่มีการปรับตัวเนื่องจากยังมีฟิล์มหนังเก่าให้เช่าและการเปลี่ยนแปลงระบบเครื่องฉายต้องใช้เงินลงทุนสูงไม่คุ้มค่ากับการจ้างงานในปัจจุบัน จึงดำเนินการในเชิงอนุรักษ์ด้วยการฉายระบบฟิล์มต่อไป

แนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลง คือ บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ และสายหนังควรจะดำเนินการเชิงนโยบายในการอนุญาตให้หนังกลางแปลงฉายในระบบดิจิทัล ภาครัฐควรส่งเสริมในการให้ความรู้ด้านกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ต่อหน่วยบริการ ร่วมกับการส่งเสริมเชิงนโยบายในฐานะหนังกลางแปลงเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภาคเอกชนและองค์กรต่างๆ สามารถร่วมกันอนุรักษ์โดยการนำหนังกลางแปลงไปฉายในงานกิจกรรมที่จัดขึ้น

คำสำคัญ : หนังสืกลางแปลง การฉายภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม การฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล
แนวทางการปรับตัวของหนังสืกลางแปลง แนวทางส่งเสริมหนังสืกลางแปลง

Research	The Adaptation of the Thai Outdoor Cinema towards the Digital Cinema System
Researcher	Titiya Pojanapitak
Office	Faculty of Information and Communication Technology, Silpakorn University
Research Grants	Research Fund from The Faculty of Information and Communication Technology, Silpakorn University (2014)
Year of Completion	2016

Abstract

“The Adaptation of the Thai Outdoor Cinema towards the Digital Cinema System” was aimed at studying the impacts of the transition in technology from negative film exhibition to digital cinema exhibition on the outdoor cinema as well as the responsive adaptations. A combination of purposive sampling and snowball sampling was used in this qualitative research. The sample consisted of a number of outdoor cinema exhibitors representing the four regions of local film exhibitors in Thailand and people involved in the outdoor cinema. This research was aimed at analyzing the obtained information and suggesting some guidelines to promote the outdoor cinema.

It was found in the study that the impacts on the local outdoor cinema exhibitors caused by the change of film projection system include 1) the unavailability of film for projection, 2) the potential inconvenience caused by an investment on an up-to-date film exhibition system, and 3) the audience’s changed feelings towards the original screening system. As a result, the government is obliged to pass opinions, policies and regulations in response to the impacts on the outdoor cinema so as to satisfy the needs of 1) counseling services providing substantial knowledge on how to comply with motion picture laws and copyright laws step by step, and 2) the government’s guidelines and policies that support the outdoor cinema.

The responsive adaptations of the outdoor cinema in Thailand are as follows: 1) Some outdoor cinema exhibitors are using digital equipment to exhibit films from motion picture files that infringe on copyright; 2) Some regional film distributors are letting motion picture media whose copyrights have been assigned by the film production companies; and 3) Outdoor cinema exhibition has become a part-time job or a hobby for some film exhibitors. However, having a number of old film negatives available for renting and seeing that changing the film projection system would not be cost-effective compared to the current service requests, some exhibitors are not adapting to the change but continuing their conservative practices of negative film exhibition.

The guidelines for the promotion of outdoor cinemas suggest that: film production companies, film distributors and film exhibitors together form a policy that allows outdoor cinemas to exhibit films digitally; public sector provide film exhibitors with substantial knowledge on motion picture laws and copyright laws and promote outdoor film exhibition as a form of cultural entertainment; and private sector and any organizations take part in preserving the outdoor cinema by including an outdoor film exhibition in their special events.

Keywords : Outdoor Cinemas, Negative Film Exhibition, Digital Cinema Exhibition, Digital Cinema System, Adaptation Methods of the Outdoor Cinema, Guidelines for the Promotion of Outdoor Cinemas

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	I
กิตติกรรมประกาศ	II
บทคัดย่อภาษาไทย	III
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	IV
สารบัญ	V
สารบัญตาราง	VI
สารบัญภาพ	VII
 บทที่ 1 บทนำ	 1
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
หนังเร่ หนังกลางแปลง การบริหารงานภาพยนตร์ สายหนัง	8
การฉายภาพยนตร์ระบบฟิล์มและการฉายภาพยนตร์ระบบดิจิทัล	22
กฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์	28
ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	32
ทฤษฎีระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	113
 บรรณานุกรม	 132
ภาคผนวก ก	137
ภาคผนวก ข	141
ภาคผนวก ค	201
ภาคผนวก ง	207
ประวัติผู้วิจัย	246

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 แนวทางคำถามและการตรวจสอบชุดคำถามกับกลุ่มตัวอย่าง	47
3-2 คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ประกอบการหนังสือกลางแปลงในประเทศไทย	48
3-3 คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังสือกลางแปลงในประเทศไทย	49
3-3(ต่อ) คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังสือกลางแปลงในประเทศไทย	50
4-1 สรุปการแบ่งสายหนังสือในประเทศไทย การได้รับสิทธิ์และพื้นที่ให้บริการ	60
4-1(ต่อ) สรุปการแบ่งสายหนังสือในประเทศไทย การได้รับสิทธิ์และพื้นที่ให้บริการ	61
4-2 รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	67
4-3 ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังสือกลางแปลง	99
4-4 การเช่าหนังสือจากสายหนังสือเพื่อมาฉายกลางแปลง	100
4-5 ประเภทหรือลักษณะของหนังสือที่ได้รับความนิยม	100
4-6 ราคาการให้บริการของหน่วยหนังสือกลางแปลง	101
4-7 ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างหน่วยบริการหนังสือกลางแปลง	101
4-8 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์	102
4-9 หน่วยบริการหนังสือกลางแปลงกับความเข้าใจกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์	102
4-10 ข้อเสนอแนะจากหน่วยบริการหนังสือกลางแปลงไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	103

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2-1	ภาพโครงสร้างการจัดจำหน่ายภาพยนตร์	15
2-2	ภาพแผนภูมิแสดงขั้นตอนการจัดระบบจัดจำหน่ายภาพยนตร์	17
2-3	ภาพแสดงกรอบในการศึกษาการปรับตัวของหนังกลางแปลงต่อการฉาย ภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล	41
4-1	ภาพหนังกลางแปลงในงานแบบย้อนยุคที่ CDC ดีไซน์เซ็นเตอร์	71
4-2	ภาพหนังกลางแปลง 4 จอ ฉายแก่นศาลหลักเมือง จ.ขอนแก่น	73
4-3	ภาพหนังกลางแปลงเกวณิภาพยนตร์ ภูเก็ต ในงานศาลเจ้า	74
4-4	ภาพหนังกลางแปลงฉายแก่น บริเวณศาลหลักเมือง จ.จันทบุรี	75
4-5	ภาพกล่องเก็บฟิล์มและใบปิดหนังในสำนักงานสมานฟิล์ม จันทบุรี	81
4-6	แผนภูมิแสดงปัจจัยในการกำหนดราคาค่าบริการของหน่วยบริการ หนังกลางแปลง	86
4-7	ภาพหนังกลางแปลง 100 จอ ที่ท้องสนามหลวง	98
5-1	แผนภาพอธิบายสรุปการวิจัย	126

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

สื่อภาพยนตร์ คือสื่อประเภทหนึ่งที่สามารถบันทึกประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย สามารถสะท้อนความเป็นไปของความคิด ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ตลอดจนความเป็นไปของสังคม ชุมชน ประเทศหรือภูมิภาคได้ รวมทั้งยังเป็นสื่อสารมวลชนที่สร้างความบันเทิงและความสุขให้กับผู้คน

ด้วยการพัฒนาจากภาพนิ่งให้กลายเป็นภาพเคลื่อนไหวที่โดดเด่นอย่างมีชีวิตบนแผ่นฟิล์มของ โทมัส เอลวา เอดิสัน และวิลเลียม เคนเนดี คิตสัน ซึ่งร่วมกันสร้างกล้อง Kinetograph และกล้องดูภาพ ที่เรียกว่า Kinetoscope ขึ้นมาได้ โดยใช้ฟิล์มที่เป็นแถบฟิล์มยาวมีหลายเฟรมต่อเนื่องกันมาเป็นตัวเก็บภาพ ได้เจาะรู 4 รู ในแต่ละด้านของฟิล์มแต่ละเฟรมเพื่อให้ฟันเฟืองของตัวเครื่องถ่ายภาพเกาะเกี่ยวรูนี้ และหมุนฟิล์มเข้าสู่กล้องได้ จนกระทั่งผ่านมาถึงในวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2440 เอส จี มาร์คอฟสกี ได้นำ Cinematograph เข้ามาสู่สยามและฉายเก็บค่าดูจากประชาชนเป็นครั้งแรก ในช่วงแรกจะเป็นการนำฟิล์มภาพยนตร์จากต่างประเทศมาฉาย จนในปี พ.ศ. 2466 เฮนรี เอ แมกเร ได้สร้างหนังที่ใช้ชาวสยามเป็นผู้แสดงครั้งแรก ชื่อเรื่อง นางสาวสุวรรณ และต่อมาอีก 4 ปี คือ วันที่ 30 กรกฎาคม 2470 โรงหนังพัฒนาร ได้นำหนังฝีมือชาวสยามออกฉายเป็นครั้งแรก ในชื่อ โชคสองชั้น สร้างโดยกรุงเทพภาพยนตร์บริษัท (ธนาทิพ ฉัตรภูติ, 2547: 10-22)

ต่อมาภาพยนตร์ได้เกิดการพัฒนามาจนกลายเป็นมหรสพชนิดหนึ่ง ที่ให้ความบันเทิงเคียงคู่กับสังคมไทย นอกจากภาพยนตร์จะถูกกล่าวถึงในแง่ของการถ่ายทอผลงานศิลปะในรูปแบบหนึ่งแล้ว กระบวนการของงานภาพยนตร์ยังถือเป็นอุตสาหกรรมซึ่งอยู่ในวงโคจรของระบบธุรกิจ ตั้งแต่ขั้นตอนของกระบวนการผลิต กระบวนการจัดจำหน่ายและกระบวนการฉายเพื่อเผยแพร่นำเสนอ ภาพยนตร์ออกสู่สายตาผู้ชม ฉะนั้นภาพยนตร์ในระบบธุรกิจจึงมีความอ่อนไหวกับปัจจัยแวดล้อมในแต่ละกระบวนการ โดยเฉพาะในด้านของเทคโนโลยีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพทั้งในด้านการผลิตภาพยนตร์และในด้านการฉายภาพยนตร์

ความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ยุคของการเกิดเทปวิดีโอและเครื่องเล่นวิดีโอมีราคาถูกลง จนผู้คนสามารถซื้อหามาใช้ให้ในบ้านพักอาศัยได้ทำให้เกิดการเติบโตของร้านเช่าวิดีโอ จนมาสู่ยุคของการบันทึกภาพด้วยระบบดิจิทัล และแปลงผลงานภาพยนตร์จากแผ่นฟิล์มลงสู่ระบบที่เริ่มจาก วีซีดี ดีวีดี บลูเรย์ และเฮชดีดีวีดีในปัจจุบัน

ในยุคที่เทคโนโลยีเกี่ยวกับภาพยนตร์พัฒนาไปจนเกิดความเปลี่ยนแปลง ได้เปลี่ยนโฉมหน้าวงการภาพยนตร์อีกครั้ง ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่าระบบ “ดิจิทัล” ซึ่งเริ่มต้นจากการพัฒนาระบบเสียงในขั้นตอนการผลิตสู่การนำเสนอต่อผู้ชมในโรงภาพยนตร์ โดยเป็นเทคโนโลยีแรกที่ยกระดับโรงภาพยนตร์แบบมัลติเพล็กซ์ให้แตกต่างจากโรงภาพยนตร์แบบดั้งเดิม ต่อมาระบบดิจิทัลได้ถูกพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่ในขั้นตอนการผลิตภาพยนตร์ไปจนถึงขั้นตอนการฉายภาพยนตร์ ทั้งในระบบโรงภาพยนตร์และรูปแบบการฉายช่องทางอื่น ซึ่งที่ผ่านมาระบบของการผลิตและระบบของการฉายภาพยนตร์จะดำเนินการโดยแยกส่วนกัน กล่าวคือในระบบการผลิตภาพยนตร์ อาจจะมีการถ่ายทำด้วยระบบฟิล์มหรือระบบดิจิทัลและนำไปฉายในระบบฟิล์มหรือในระบบดิจิทัล ตามกระบวนการและลักษณะของโรงฉายที่ภาพยนตร์เรื่องนั้นๆถูกนำไปฉายเมื่อภาพยนตร์ถูกผลิตเสร็จสิ้นแล้ว จะเข้าสู่กระบวนการในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ก่อนที่จะเข้าสู่การเผยแพร่ภาพยนตร์ หรือที่เรียกว่าการนำภาพยนตร์ออกฉาย ซึ่งช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นกลไกที่จะทำให้สินค้าหรือบริการไหลจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค และในระบบของการจัดจำหน่ายจะต้องมีคนกลางเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ (ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และสมน อยู่สิน, 2532: 248)

หลังจากนั้นฟิล์มภาพยนตร์ที่เข้าสู่กระบวนการเผยแพร่ คือการฉายในโรงภาพยนตร์ ซึ่งในยุคอดีตจะเริ่มต้นที่โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งและมีวงจรการเดินทางของฟิล์มไปสู่โรงภาพยนตร์ชั้นสอง โรงภาพยนตร์ใหญ่ในต่างจังหวัด โรงภาพยนตร์ระดับอำเภอ ตำบล ไปจนถึงนำฟิล์มไปฉายในหัวงโซ่สุดท้าย คือ การฉายแบบหนังเร่และหนังกลางแปลง

การพัฒนาทางวิทยาการและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่ออุตสาหกรรม ภาพยนตร์ เมื่อการพัฒนาของระบบดิจิทัลเข้ามามีบทบาทอย่างสูง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งกระบวนการของภาพยนตร์ในทุกวันนี้ ตั้งแต่ 1.กระบวนการผลิตภาพยนตร์ ที่มีการนำระบบการถ่ายทำแบบดิจิทัลมาแทนการถ่ายทำด้วยระบบฟิล์ม 2.กระบวนการจัดจำหน่าย ที่มีความสะดวกมากขึ้นโดยลดต้นทุนที่สูงจากการพิมพ์ด้วยฟิล์ม และ 3.กระบวนการฉายภาพยนตร์ โดยเฉพาะการเปลี่ยนจากระบบการฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์จากการฉายแบบใช้ฟิล์ม (positive film) มาเป็นการฉายในระบบดิจิทัล (digital cinema system)

ความเปลี่ยนแปลงในระบบการฉายภาพยนตร์ (Film Exhibition) คือการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ซึ่งส่งผลกระทบและเป็นสาเหตุหนึ่งให้โรงภาพยนตร์ในรูปแบบเดิมที่ใช้ระบบฟิล์มในการฉายต้องปิดตัวลงไปอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นโรงภาพยนตร์ในลักษณะแบบเดี่ยว (stand alone) ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด รวมถึงโรงภาพยนตร์ชั้นสองในกรุงเทพฯและปริมณฑล แม้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมาจากปัจจัยเกี่ยวกับการขยายตัวและแข่งขันของโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์รายใหญ่และรูปแบบการใช้ชีวิตแบบสมัยใหม่ของ

ผู้ชมเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ปัจจัยสำคัญคือต้นทุนในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์เป็นดิจิทัลทั้งหมด ที่ต้องใช้งบประมาณสูงจนอาจไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน

ในส่วนของ "หนังเร่" และ “หนังกลางแปลง” ถือเป็นเส้นทางสุดท้ายในการเดินทางของฟิล์มภาพยนตร์ ที่เคยเป็นมหรสพความบันเทิงชนิดหนึ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน โดยเฉพาะชาวชนบทที่อยู่ห่างไกลจากโรงภาพยนตร์ การชมหนังกลางแปลงเป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ในยามค่ำคืนเมื่อเสร็จสิ้นการทำงานในช่วงกลางวัน จนเมื่อเกิดเทคโนโลยีรับชมภาพยนตร์รูปแบบใหม่ ตั้งแต่การมีบทบาทของเครื่องเล่นวิดีโอ ยุคเฟื่องฟูของหนังแผ่นทั้งวีซีดีและดีวีดี รวมทั้งการขยายตัวของโรงภาพยนตร์รูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์สภาพสังคมวัฒนธรรมในยุคใหม่ได้กระจายสู่หัวเมืองในต่างจังหวัดอย่างต่อเนื่อง ทำให้หนังกลางแปลงถูกลดความนิยมลงไปตั้งแต่ครั้งนั้น และในปัจจุบันการมาถึงของ "ยุคดิจิทัล" ที่เปลี่ยนแปลงเส้นทางเดินของฟิล์มหนังจากที่เคยเริ่มถูกนำฉายที่โรงหนังชั้นหนึ่งสู่โรงหนังชั้นสองและโรงหนังในต่างจังหวัดจนเป็นหนังกลางแปลง เมื่อเส้นทางเดิมได้ถูกแปรเปลี่ยน การประกอบกิจการหนังกลางแปลงที่ยังคงให้บริการอยู่ จะดำเนินการต่อไปอย่างไร ในยุคสมัยที่กระบวน การผลิต การจัดจำหน่าย และการเผยแพร่ภาพยนตร์ได้เปลี่ยนผ่านจากยุคที่ใช้ฟิล์มในการผลิตและการฉายไปสู่ระบบดิจิทัลทั้งกระบวนการ จนมีการคาดการณ์และทำนายว่าจะถึงยุคสิ้นสุดของหนังกลางแปลงในเร็ววันนี้

โครงการวิจัยนี้ จึงสนใจศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย เพื่อทราบถึงแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยในปัจจุบัน และนำเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลง

ขอบเขตของการศึกษา

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาเกี่ยวกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย โดยศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลว่าส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทยอย่างไร ด้วยการศึกษาปัจจัยในด้านต่างๆ ได้แก่ สถานภาพทั่วไปของผู้ประกอบการ

หนังสือกลางแปลงในปัจจุบัน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และลิขสิทธิ์ เพื่อทราบถึงแนวทางการปรับตัวของผู้ประกอบการหนังสือกลางแปลงในประเทศไทย และวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมหนังสือกลางแปลงในอนาคต

โดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหน่วยบริการหนังสือกลางแปลงในประเทศไทย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือกลางแปลง ช่วงเวลาที่ศึกษา คือ ระหว่างเดือน มกราคม 2558 – เดือนพฤษภาคม 2559

ขั้นตอนในการศึกษา

งานวิจัยนี้มีขั้นตอนคือศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ สิ่งพิมพ์ วารสาร รายการโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือกลางแปลง หนังสือ การแบ่งการจัดจำหน่ายและสายหนังในภูมิภาคต่างๆ การเผยแพร่ภาพยนตร์ การฉายภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม การฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์

ทำการสำรวจเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่างทดสอบ คือ ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังสือกลางแปลงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อค้นหาประเด็นต่างๆในการวิจัยที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของผู้ประกอบการหน่วยหนังสือกลางแปลงในปัจจุบัน

สรุปคัดเลือกกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ร่วมกับวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบอลหิมะ (snowball sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังสือกลางแปลงจาก 4 สายหนังในประเทศไทย ได้แก่ สายเหนือและแปดจังหวัด สายอีสาน สายใต้ สายตะวันออก

2) กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังสือกลางแปลง ในมิติด้านต่างๆใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านธุรกิจ คือ ตัวแทนผู้ประกอบการสายหนัง มิติด้านกฎหมาย คือสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ที่มีหน้าที่ดูแลกระบวนการขออนุญาตในการประกอบกิจการภาพยนตร์ และ มิติด้านสังคม คือ สังคมเครือข่ายออนไลน์ที่เชื่อมโยงการสื่อสารในกลุ่มชาวหนังสือกลางแปลงในประเทศไทย

จากนั้นสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ถอดเทปสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยอาศัยเครื่องมือ SWOT Analysis แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- 1.ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์ที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย
- 2.เพื่อทราบแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย
- 3.เข้าใจความเปลี่ยนแปลงและแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลง เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

คำถามในการวิจัย

- 1.ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ในประเทศไทย
- 2.สถานการณ์ของหนังกลางแปลงในปัจจุบันเป็นอย่างไรและผู้ประกอบการหนังกลางแปลงในประเทศไทย มีแนวทางการปรับตัวอย่างไร ต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของระบบฉายภาพยนตร์จากฟิล์มไปสู่ระบบดิจิทัล
- 3.แนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงควรเป็นอย่างไร

สมมติฐานก่อนการวิจัย

การปรับตัวของหนังกลางแปลงต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล คือ การอนุรักษ์การฉายหนังในรูปแบบฟิล์ม เนื่องจากการปรับเปลี่ยนไปฉายในระบบดิจิทัลเป็นการผิดกฎหมาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

หนังเร่ หมายถึง โรงภาพยนตร์ที่จัดฉายในลักษณะชั่วคราว จัดแสดงในพื้นที่ที่ไม่ใช่โรงภาพยนตร์ในลักษณะอาคาร มีจอหนัง มีเครื่องฉายหนัง ซึ่งใช้รถหรือพาหนะใดๆในการเดินทางไปในพื้นที่ต่างๆ

หนังกลางแปลง หมายถึง หนังเร่ที่มีเจ้าภาพว่าจ้างให้ไปฉาย ไม่มีการเก็บค่าเข้าชม เปิดให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าชมได้ฟรี โดยเจ้าภาพจะเป็นผู้เรียกเหมาไปฉาย ในงานพิธีต่าง ๆ มักเป็นงานของครอบครัว เช่น งานบวช งานศพ งานวันเกิด และงานฉลองต่าง ๆ หรือนิยมนำไปฉายในงานแก้บน ตามศาลเจ้า หรือสถานที่อื่นๆ

หนังล้อมผ้า หมายถึง หนังเร่ที่มีการเก็บค่าเข้าชม จะนำผ้าใบหรือสังกะสีมาล้อมเป็นรั้ว และขายบัตรผ่านประตู หนังเร่ในลักษณะล้อมผ้าจะนิยมไปฉายในงานเทศกาลต่างๆ หรือตามแหล่งชุมชนที่มีผู้คนผ่านไปมาเป็นจำนวนมาก

หน่วยบริการหนังกลางแปลง หมายถึง ผู้ให้บริการนำหนังกลางแปลงไปฉาย โดยการรับจ้างจากเจ้าภาพไปในงานต่าง ๆ ซึ่งหน่วยบริการจะทำการเช่าหนังจากสายหนังผู้ได้รับลิขสิทธิ์จากเจ้าของหรือบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์อีกต่อหนึ่ง

การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากการฉายในระบบฟิล์มด้วยเครื่องฉายฟิล์มเนกาทีฟ เป็นการฉายในระบบดิจิทัลด้วยการใช้ไฟล์ข้อมูลสำหรับฉายด้วยเครื่องฉายระบบดิจิทัล

แนวทางการปรับตัว คือ หมายถึง การปรับตัวในบริบทที่สอดคล้องกับปัจจัยด้านธุรกิจ เทคโนโลยีและวัฒนธรรม รวมถึงด้านความรู้สึคนึกคิด

แนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลง หมายถึง ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมหนังกลางแปลงในฐานะผู้ประกอบการหนึ่งในระบบธุรกิจภาพยนตร์ ในบริบททางธุรกิจ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม เช่นการส่งเสริมจากผู้ประกอบการในกลุ่มธุรกิจภาพยนตร์ การส่งเสริมจากภาครัฐในด้านความรู้ทางกฎหมายและในเชิงนโยบาย รวมถึงการส่งเสริมจากภาคเอกชนและองค์กรต่างๆ เพื่ออนุรักษ์หนังกลางแปลง

กระบวนการนำเสนอภาพยนตร์สู่สายตาผู้ชม (film exhibition process) หมายถึง หลังจากทีภาพยนตร์ผ่านกระบวนการผลิต (production stage) และผ่านขั้นตอนของการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ (Distribution) เพื่อกำหนดว่าภาพยนตร์เรื่องใดจะได้รับการพิมพ์สำเนาฟิล์ม (films copy) ในจำนวนเท่าใด ตามที่ผู้ได้รับสิทธิ์ คือ โรงภาพยนตร์ ในกรุงเทพมหานครและสายหนังในต่างจังหวัดแจ้งไว้แล้ว เมื่อภาพยนตร์ผ่านการฉายในโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งในกรุงเทพมหานครและโรงภาพยนตร์หลักในต่างจังหวัด ฟิล์มภาพยนตร์จะถูกนำไปฉายต่อในโรงภาพยนตร์ชั้นสองในกรุงเทพฯและโรงภาพยนตร์ในอำเภอต่างๆ โดยเส้นทางท้ายสุดของฟิล์มภาพยนตร์ คือการฉายในระบบหนังเร่และหนังกลางแปลง

การฉายภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม (film cinema) หมายถึง การใช้ฟิล์มโพลีเทียฟสำหรับการฉายภาพยนตร์ ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม

การฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล (digital cinema) หมายถึง การใช้ไฟล์ดิจิทัลสำหรับการฉายภาพยนตร์ ด้วยเครื่องฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล ซึ่งมีรูปแบบได้แก่ Micromirror และ LCD Projector

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ในระหว่างปี พ.ศ.2558-2559 มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็วเกี่ยวกับเทคโนโลยี ในวงการภาพยนตร์ รวมทั้งข้อตกลงต่างๆในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจภาพยนตร์ มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ
2. การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากทั่วประเทศ ใช้เวลาเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลานาน และมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ
3. ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการตรวจสอบข้อมูลและปรับปรุงเนื้อหาเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์มากที่สุด
4. แหล่งข้อมูลบางท่านไม่สะดวกในการให้ข้อมูล เนื่องจากความกังวลเกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบการดำเนินธุรกิจและกฎหมาย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษา โดยพิจารณาพบว่า แม้หนังกลางแปลงมีความเชื่อมโยงกับสังคมไทยในเชิงเศรษฐกิจและวัฒนธรรม แต่ในสถานะส่วนประกอบหนึ่งของระบบธุรกิจภาพยนตร์ ทำให้หนังกลางแปลงมีความอ่อนไหวต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง จนนำไปสู่แนวทางการปรับตัวต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้เป็นความคิดเพื่อการวิเคราะห์แนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลง ดังนี้

1. แนวคิดหนังเร่ หนังกลางแปลง การบริหารงานภาพยนตร์ สายหนัง
2. แนวคิดการฉายภาพยนตร์ระบบฟิล์มและการฉายภาพยนตร์ระบบดิจิทัล
3. กฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์
4. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
5. ทฤษฎีระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดหนังเร่และหนังกลางแปลง การบริหารงานภาพยนตร์ สายหนัง

1.1 แนวคิดหนังเร่และหนังกลางแปลง

หลังจากที่หลุยส์และอออกุสต์ ลูมิแอร์ (Louise & Auguste Lumiere) พี่น้องชาวฝรั่งเศส ได้พัฒนาสิ่งประดิษฐ์ที่เรียกว่า Cinematography ในปี ค.ศ.1895 (พ.ศ.2438) ด้วยการพัฒนาอุปกรณ์จากที่เคยฉายเป็นภาพเคลื่อนไหวได้เพียง 1 นาที และมีการนำออกฉายในหอประชุมและโรงละครต่างๆ การฉายภาพยนตร์กลางแจ้งกำเนิดครั้งแรกตั้งแต่ ค.ศ.1916 ที่ประเทศออสเตรเลีย โดย Sun Pictures เป็นผู้ดำเนินการ ได้รับการบันทึกว่ามีผู้เข้าชมร่วมพันคนในหลายคืน และในปี ค.ศ.1933กินเนสส์เวิร์ดบุ๊คออฟเรคคอร์ด ได้บันทึกการถือกำเนิดครั้งแรกของโรงภาพยนตร์แบบนำรถเข้าไปจอดชม (drive-in cinema) ชื่อ Camden Drive-inในนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา และต่อมาโรงภาพยนตร์แบบนำรถเข้าไปจอดชม ได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงยุค 1950 เนื่องจาก

ราคาถูกและมีความเป็นส่วนตัวในการนั่งชมภาพยนตร์ภายในรถ ส่วนทางฝั่งยุโรปก็นิยมชมภาพยนตร์แบบนี้เช่นกัน โรงภาพยนตร์แบบ drive-in เกิดขึ้นครั้งแรกที่แฟรงค์เฟิร์ต ประเทศเยอรมัน และยังคงดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบัน

แม้ว่าโรงภาพยนตร์แบบนำรถเข้าไปจอดชม จะยังพบเห็นได้ในทุกวันนี้ และโรงภาพยนตร์แบบมัลติเพล็กซ์ที่มีจอขนาดเล็กจะเป็นทางเลือกให้กับผู้ที่รักการชมภาพยนตร์ในยุคใหม่ แต่การชมภาพยนตร์แบบฉายกลางแจ้งยังไม่เคยตายจากไปไหน โดยหลังจากยุค 1980's ได้พบว่าเกิดกระแสของการฉายภาพยนตร์กลางแจ้งขึ้นอย่างมากมาย เช่น ที่ประเทศกรีซ ใช้ชื่อ Greek open-air cinema มีการฉายทั้งที่กรุงเอเธนส์และที่เกาะซานโตรินี่

ภาพยนตร์กลางแจ้งในยุคใหม่ที่ฉายในเมือง เช่น Berlin , Nuremberg และ Zurich ใช้จอภาพแบบพองลม (the inflatable screen) เพื่อลดการใช้โครงสร้างนั่งร้าน ซึ่งทำให้สามารถนำจอรูปแบบนี้ไปใช้ฉายได้อย่างสะดวกในหลากหลายสถานที่ ต้นแบบของจอภาพยนตร์แบบพองลม หรือ AIRSCREEN นี้ถูกนำมาใช้ในเทศกาลภาพยนตร์กลางแจ้งเมื่อปี ค.ศ.1994 และนิยมนำไปใช้ฉายในงานต่างๆมากมายทั่วโลก (openaircinema, 2552)

สำหรับประเทศไทย วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2440 เอส จี มาร์คอฟสกี ได้นำ Cinematograph เข้ามาสู่สยามและฉายเก็บค่าดูจากประชาชนเป็นครั้งแรก โดยใช้สถานที่โรงละครหม่อมเจ้าอลังการใกล้ประตูสามยอดเป็นที่จัดฉาย จึงอาจเรียกได้ว่า โรงละครหม่อมเจ้าอลังการ ก็คือที่ฉายหนังแห่งแรกของสยามนั่นเอง

หลังจากนั้นประเทศสยามก็มีโอกาสได้ต้อนรับคณะฉายภาพยนตร์จากประเทศต่างๆที่เดินทางเข้ามาอย่างต่อเนื่อง โดยมาใช้สถานที่ตามโรงละครและโรงแรมเป็นที่ฉายเก็บเงินจากผู้ชม เวลาผ่านไปหลายปี ก็ยังไม่มีโรงหนังถาวรเกิดขึ้นในประเทศ จนเมื่อปี พ.ศ. 2448 นายวาตานาเบะ (Tomoyori Watanabe) จึงได้จัดตั้งโรงหนังถาวรแห่งแรกขึ้นในประเทศสยาม ณ บริเวณเวียงหลังวัดชัยชนะสงคราม(วัดตึก) ถนนเจริญกรุง (ปัจจุบันคือเวียงนาครเขษม) หลังจากที่ได้เข้ามาตั้งกระโจมผ้าใบเป็นโรงชั่วคราว ฉายหนังเก็บเงินคนดูในบริเวณนี้มาแล้วเมื่อปีที่ผ่านมา โรงหนังแห่งนี้จึงมีชื่อเรียกติดปากผู้คนในยุคนั้นว่า “โรงหนังญี่ปุ่น” (ธนาทิพ ฉัตรภูติ, 2547:10-14)

งานวิจัยเรื่อง ภาพยนตร์ไทย : อัตลักษณ์และสื่อวัฒนธรรมไทย กล่าวถึงหนังกลางแปลงและหนังเร่ คือ การเผยแพร่ภาพยนตร์ในประเทศไทยอีกทางหนึ่ง ที่เห็นกันอยู่ทั่วไปคือการนำออกฉายโดยไม่เก็บค่าดูตามสถานที่สาธารณะต่างๆ จนกลายเป็นวัฒนธรรมการบันเทิงของประชาชน โดยเฉพาะในชนบทซึ่งเรียกว่า “หนังกลางแปลง” เช่น การตระเวนฉายภาพยนตร์ของบริษัทจำหน่ายยา หรือสินค้าอื่นๆ ซึ่งเรียกกันติดปากว่า “หนังขายยา” การฉายภาพยนตร์ในงานหรือ

เทศกาลต่างๆ การฉายภาพยนตร์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งต่างๆ เป็นต้น (พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ และคณะ, 2555: 39)

นพดล อินทร์จันทร์ (2554: 86) ได้อธิบายเกี่ยวกับหนังขายยาและภาพยนตร์เร่ ดังนี้ โรงภาพยนตร์ของไทยในสมัยแรกเริ่ม ยังไม่มีความสะดวกสบายและไม่มีความแพร่หลายเหมือนอย่างในปัจจุบัน การเผยแพร่ภาพยนตร์ตามภูมิลำเนาต่างๆ ที่มีไซในกรุงเทพมหานคร จึงเกิดหน่วยฉายภาพยนตร์เคลื่อนที่ซึ่งในระยะแรกถูกเรียกว่า “หน่วยปลุกนิยม” ซึ่งเริ่มก่อตั้งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ราวปี 2487 โดยการนำภาพยนตร์ไปฉายในชนบทถิ่นรกร้างดาร พร้อมกับการจำหน่ายสินค้าของบริษัท ซึ่งจะมีทั้งไปโดยรถยนต์ รถไฟ เรือ หรือแม้แต่การใช้เกวียนไปในถิ่นรกร้างดาร บรรทุกข้าวของเครื่องใช้เครื่องปั่นไฟ เครื่องฉายหนัง จอภาพยนตร์ ลำโพง สำหรับการเดินทางโดยรถยนต์ ก็มักจะให้บริการในพื้นที่ที่มีถนนไปถึงการเดินทางโดยรถไฟ จะเป็นการจำหน่ายสินค้าตามบริเวณสถานีรถไฟ ส่วนเรือก็จะวิ่งตามแม่น้ำลำคลองในเขตสมุทรปราการ ออยุธยา ปากน้ำโพ ลำปาง ปรานจิบุรี รวมทั้งลำคลองสายหลักในเขตกรุงเทพมหานคร หนังเร่เป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของโรงหนังเพียงแต่สามารถเคลื่อนที่ ย้ายไปตามที่ต่างๆ ได้ สำหรับหนังเร่ที่มีเจ้าภาพว่าจ้างไปฉายและนิยมให้ดูฟรี มักเรียกว่าหนังกลางแปลง ซึ่งโดยทั่วไปจะฉายสองเรื่อง มีหนังใหญ่เรื่องหนึ่งและหนังแถมเรื่องหนึ่ง หนังขายยาหรือหนังกลางแปลง จึงกลายเป็นทั้งความบันเทิงของทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะไม่ต้องใช้จ่ายอะไรเลย จะมีบ้างก็เพียงค่าขนมขบเคี้ยวซึ่งมีเงินติดตัวไปแค่สลึงหรือห้าสิบบาทก็เพียงพอที่จะได้ชมภาพยนตร์ ในทางการตลาดหนังขายยาถือเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์สู่กลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง เพราะนอกจากจะเป็นการขายออกของธุรกิจความบันเทิงแล้ว ก็นับเป็นหนทางหนึ่งในการนำเสนอสินค้าสู่กลุ่มผู้บริโภคอย่างถึงเนื้อถึงตัว ยาแก้ปวดลดไข้สมัยเมื่อสี่สิบกว่าปีก่อนที่มีชื่อเสียงอย่าง “ยาทันใจ” ซึ่งมียอดขาย อันดับหนึ่ง หรือรวมถึง “ยาประสะนอแรด” และ “ปวดหาย”

มนัส กิ่งจันทร์ (2545: 44-45) อธิบายเกี่ยวกับหนังเร่ว่า หนังเร่จะทำหน้าที่คล้ายกับหนังโรงทุกอย่าง เพียงแต่ย้ายโรงเคลื่อนที่ออกไปหาผู้ชม หากลองลำดับเส้นทางของหนังสักเรื่องจะเห็นว่า เริ่มจากฉายที่โรงหนังในเมืองกรุงก่อนและก็ออกไปฉายที่โรงหนังประจำจังหวัด จากนั้นจึงได้ออกสู่อาณาจักรหนังเร่ ซึ่งมีอยู่แทบทุกที่ ทุกอำเภอ ทุกจังหวัด บางจังหวัดก็มีจอหนังเร่เกินกว่าสิบจอหนังเร่มักจะดำเนินการในรูปแบบครอบครัว ใช้บ้านพักเป็นสถานที่ติดต่อกัน แต่ถ้าออกไปเปิดสำนักงานที่อื่น ก็ชอบไปรวมตัวอยู่ตามแหล่งชุมชนสำคัญ เช่น สถานีรถไฟโดยสาร ตลาดสด อยู่กันเป็นกลุ่มๆ เหมือนกับวงดนตรีลูกทุ่งในซอยบุปผาสวรรค์ การตั้งชื่อหนังเร่ส่วนใหญ่ขึ้นต้นด้วยคำว่า บริการ และลงท้ายด้วยคำว่าภาพยนตร์หรือฟิล์มเสมอ โดยมากมักใช้ชื่อเจ้าของกิจการ เช่น บริการสมศักดิ์ภาพยนตร์ บริการเมทะนีฟิล์ม เป็นต้น

อุปกรณ์สำคัญที่หนังเร่ต้องมี คือ รถยนต์บรรทุก 1 คัน ตามขนาดของกิจการ มีการตกแต่ง

พ่นสี ติดสติ๊กเกอร์ซื้อบริการหนังเรไไว้เหมือนกับรถของวงดนตรีลูกทุ่ง แล้วมีชุดเครื่องฉาย เครื่องขยายเสียง เครื่องกำเนิดไฟฟ้า फिल्मหนัง จอหนัง พร้อมด้วยนักพากย์และเด็กหนัง ก็เป็นอันครบทีม

ในแนวคิดที่เกี่ยวกับหนังเรและหนังกลางแปลงข้างต้น เป็นข้อมูลและพรรณนาที่สะท้อนมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับหนังเรและหนังกลางแปลงในประเทศไทย หนังเรเป็นสิ่งสร้างความบันเทิงให้กับผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลจากโรงภาพยนตร์ หนังเรแบบที่มีการเก็บค่าเข้าชมเรียกว่าหนังล้อมผ้า ส่วนหนังเรแบบที่ไม่เก็บค่าเข้าชมเรียกว่า "หนังกลางแปลง" และหนังเรยังเป็นช่องทางการเผยแพร่สื่อข่าวสารต่างๆ ทั้งในทางตรงคือเชิงสื่อสารการตลาด เช่นหนังเรที่เป็นหน่วยหนังขายยา หรือในงานหาเสียงเลือกตั้งในสมัยก่อนและเป้าหมายในทางอ้อม เชิงสังคมการเมืองท้องถิ่น โดยการนำหนัง ไปฉายอาจมีเป้าหมายแฝงเพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบในตัวเจ้าภาพผู้ว่าจ้างงาน

1.2 กระบวนการภาพยนตร์และการบริหารงานภาพยนตร์

ปัทมวดี จารูร (2547: 340-361) อธิบายบริบทในด้านต่างๆของภาพยนตร์ ระบุว่า

ภาพยนตร์ เป็นสื่อสารมวลชนที่เสนอความบันเทิงเป็นหลักจึงเป็นที่นิยมของคนทั่วไป ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียง สามารถเข้าถึงผู้คนได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชาติ ภาษา แม้แต่คนที่อ่านหนังสือไม่ออก หรือไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ในภาพยนตร์ก็สามารถติดตามภาพและเรื่องราวที่นำมาร้อยเรียงได้โดยไม่ยากนัก เสียงที่ใช้ในภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็นเสียงดนตรีหรือเสียงประกอบยังช่วยสร้างอารมณ์ให้ผู้ชมคล้อยตามไปกับเรื่องราวตอนนั้นได้เป็นอย่างดี เพราะภาษาภาพยนตร์เป็นภาษาสากล ภาพยนตร์จึงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลยิ่ง

กระบวนการสร้างภาพยนตร์ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการถ่ายทำ (pre-production or planning stage) ขั้นตอนการถ่ายทำ (production or shooting stage) ขั้นตอนหลังการถ่ายทำ (post-production or assembling stage) ในแต่ละขั้นตอนจะมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากและหลากหลายอาชีพ นับตั้งแต่ นักธุรกิจ ศิลปิน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านช่างฝีมือ ไปจนถึงผู้ใช้แรงงาน

โครงสร้างของธุรกิจภาพยนตร์ มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) การผลิต (production) 2) การจัดจำหน่าย (distribution) และ 3) การฉาย (exhibition)

การผลิต เป็นขั้นตอนแรกของธุรกิจภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนวัตถุดิบ (ความคิด เนื้อเรื่อง บทภาพยนตร์) ให้เป็นสินค้า (ภาพยนตร์ที่ถ่ายเสร็จสมบูรณ์พร้อมที่จะฉายเพื่อเก็บเงินจากผู้ชม) อุตสาหกรรมการผลิตภาพยนตร์ในแต่ละประเทศมีขนาดแตกต่างกัน แต่มักมีโครงสร้างของการบริหารงานคล้ายคลึงกัน

การจัดจำหน่าย เป็นขั้นตอนที่สองของธุรกิจภาพยนตร์ หลังจากทีสร้างภาพยนตร์เสร็จแล้ว ผู้สร้างจะติดต่อทางโรงฉายผ่านทางคนกลาง เรียกว่าผู้จัดจำหน่าย บุคคลผู้นี้คือผู้ที่ประกอบการ

ธุรกิจซื้อ ขาย หรือให้เช่าภาพยนตร์ อาจถือเป็นส่วนตัวหรือเป็นรูปแบบบริษัทก็ได้

ในต่างจังหวัด การจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยจะดำเนินการโดย “สายหนัง” ซึ่งจะรับช่วงต่อจาก ผู้จัดจำหน่ายส่วนกลาง(กรุงเทพมหานคร) แล้วนำไปจำหน่ายให้กับโรงภาพยนตร์ในเขตของตน หรือส่งต่อไปยังผู้ซื้อทั่วไปที่ต้องการนำไปขายเป็นหนังเร่ หนังกลางแปลง หรือฉายตามงานบุญต่างๆ ในอดีต สายหนังจะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการสร้างภาพยนตร์ไทยอย่างมาก สามารถกำหนดแนวของภาพยนตร์ ดารานำแสดง ตลอดจนตอนจบของภาพยนตร์ได้ นอกจากนี้สายหนังต่างจังหวัดยังมีอำนาจต่อรองเกี่ยวกับการจองโปรแกรมฉายในโรงภาพยนตร์อีกด้วย

การฉาย เป็นขั้นตอนสุดท้ายของธุรกิจภาพยนตร์ ผู้ประกอบกิจการด้านการฉาย คือเจ้าของโรงภาพยนตร์นั่นเอง หากผู้สร้างรายได้เป็นเจ้าของภาพยนตร์ด้วย ก็จะมีใจได้ว่าภาพยนตร์ที่สร้างเสร็จแล้วจะได้รับการวางโปรแกรมฉายทันทีโดยไม่ต้องรอคิวฉาย และไม่ต้องผ่านคนกลางคือผู้จัดจำหน่าย เท่ากับว่าบริษัทเป็นผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ของตัวเอง ด้วยเหตุผลและความจำเป็นทางการค้าดังกล่าว บริษัทสร้างภาพยนตร์รายใหญ่จึงนิยมที่จะกว้านซื้อโรงภาพยนตร์เข้าไว้ในเครือของตน

อมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล (2558: หน่วยที่6, น.6) อธิบายเกี่ยวกับการบริหารงานในภาพยนตร์ โดยเห็นว่า งานสร้างภาพยนตร์มีขอบเขตเริ่มจากการเตรียมทีมงาน จัดซื้อบทประพันธ์ การลงมือถ่ายทำ จนเป็นภาพยนตร์ที่พร้อมจะนำออกฉายแก่สายตาประชาชนได้ งานสร้างภาพยนตร์จึงเป็นธุรกิจอย่างหนึ่งที่จะต้องเผชิญหน้ากับความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินทุนในการดำเนินงานต่างๆของกิจการ ซึ่งเงินทุนที่ธุรกิจงานสร้างภาพยนตร์จะได้มานั้นมีจำนวนจำกัด และมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงจำต้องมีการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพเข้าช่วย โดยความหมายของการบริหารการเงิน คือ ผู้บริหารงานภาพยนตร์ต่างมุ่งหวังที่จะสร้างภาพยนตร์เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมควบคู่ไปกับการเลี้ยงตัวเองให้อยู่รอด เจริญเติบโตและทำกำไรให้กับธุรกิจของตนจากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงและเต็มไปด้วยการแข่งขันสูง จึงทำให้งานสร้างภาพยนตร์ ต้องมีการวางแผนและบริหารหน้าที่หลักในธุรกิจภาพยนตร์ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ด้านการตลาด เป็นการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของตลาด เพื่อให้ได้รายรับจากการขายสูงสุดและต้นทุนในการขายต่ำสุด ด้านการผลิตเป็นการดำเนินการผลิตที่มีประสิทธิภาพและต้นทุนการผลิตต่ำสุด ด้านการเงิน เป็นการคาดคะเนความต้องการเงินทุน การจัดหาเงินทุนและจัดสรรเงินทุนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผล

หลังจากที่ภาพยนตร์ผ่านกระบวนการผลิตแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือการเข้าสู่ระบบการจัดจำหน่าย ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และสุมน อยู่สิน (2558: หน่วยที่7, น.15) ได้อธิบายว่า การจัดจำหน่ายเป็นกิจกรรมทางการตลาดที่สำคัญอย่างหนึ่งของธุรกิจทุกประเภท เมื่อมีการผลิตสินค้า

ขึ้นมา ก็ต้องมีกลไกในการนำสินค้านั้นผ่านจากบริษัทผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค โดยอาศัยช่องทางจัดจำหน่าย (channels of distribution) ซึ่งเป็นสถาบันกลางหรือคนกลาง ที่จะทำหน้าที่ผลักดันสินค้าไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย ธุรกิจภาพยนตร์ก็เช่นเดียวกัน คงไม่มีผู้สร้างภาพยนตร์รายใดสร้างภาพยนตร์ขึ้นมา แล้วเก็บฟิล์มไว้โดยไม่มีการจัดจำหน่าย หรือรอไว้จัดจำหน่ายเมื่อภาพยนตร์มีราคาสูงขึ้นเพื่อเป็นการเก็งกำไร เพราะจากลักษณะของตลาดภาพยนตร์ ผู้บริหารบริษัทภาพยนตร์ไม่สามารถที่จะทำเช่นนั้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากภาพยนตร์มีวงจรชีวิตสั้น ขึ้นอยู่กับความนิยมของประชาชน ซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดจำหน่ายให้เร็วที่สุด ภายหลังจากผลิตภาพยนตร์เสร็จเรียบร้อยแล้ว การจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต้องอาศัยคนกลางเช่นเดียวกับการจัดจำหน่ายสินค้าประเภทอื่น คนกลางของการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในประเทศไทยเรียกว่า สายหนัง

ในการจัดซื้อภาพยนตร์ภายในประเทศ ซึ่งชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทองและชาญนริศ บุญพรอด (2532: 481-510) ได้จัดแบ่งไว้คือ การตกลงซื้อขายภาพยนตร์ของสายภาพยนตร์และบริษัทผู้ผลิตส่วนใหญ่มุ่งไปที่จุดสำคัญ คือ ราคาของภาพยนตร์ ราคานี้ขึ้นอยู่กับ “ฟอร์มหนัง” ตัวอย่างเช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ของภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นอย่างไบบ้าง มีการประชาสัมพันธ์ก่อน ระหว่าง และหลังการถ่ายทำอย่างไรบ้าง ทุนการสร้างสูงหรือต่ำเพียงใด มีการเดินทางไปถ่ายทำต่างประเทศแล้วนำมาประชาสัมพันธ์หรือไม่ ใครเป็นผู้กำกับ ชื่อใหม่หรือชื่อเก่าที่เชื่อถือได้ ภาพยนตร์มาจากบทประพันธ์ของใคร ได้รับความนิยมเมื่อครั้งเป็นหนังสือ หรือลงในนิตยสารหรือไม่ ใครเป็นดารานำแสดง ฝ่ายชายหญิง ตัวประกอบ ชื่อของภาพยนตร์เหมาะสมหรือไม่ จำง่ายติดปากหรือไม่ เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นรูปรวม ของภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง ซึ่งเราเรียกรวมว่า “ฟอร์มหนัง” ลักษณะการซื้อขายของสายภาพยนตร์และบริษัทผู้ผลิตนั้น ส่วนใหญ่เป็นการซื้อขายขาดเป็นเงินก้อน เช่น ขายภาพยนตร์เรื่องหนึ่งแก่สายภาพยนตร์สายหนึ่ง ราคา 500,000 บาท เมื่อขายแล้วบริษัทผู้ผลิตจะไม่รับผิดชอบต่อกับภาพยนตร์ที่ขายไปแล้ว จะมีกำไรหรือขาดทุนก็ย่อมขึ้นอยู่กับสายภาพยนตร์สายนั้น

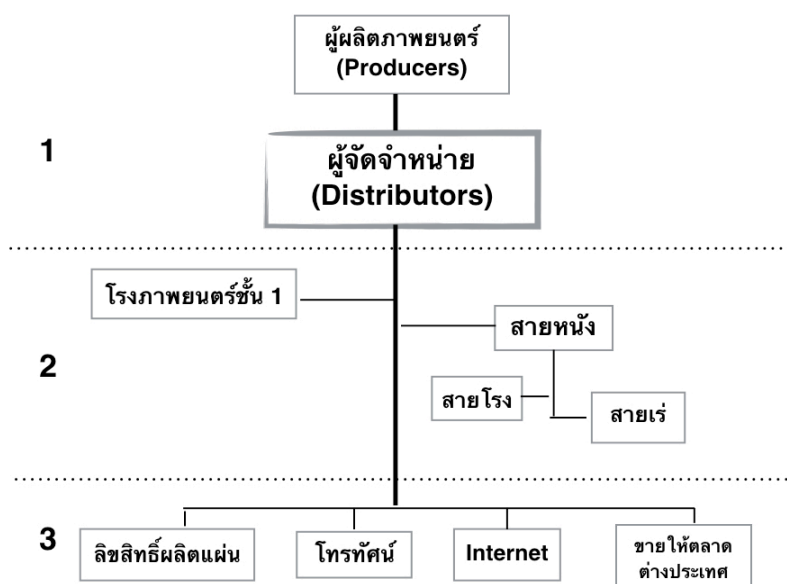
หลังจากการซื้อขายแล้ว สายภาพยนตร์ไม่ต้องจัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์ในส่วนกลางเอง ทางบริษัทผู้ผลิตส่วนใหญ่ดำเนินการให้ เช่น ป้ายโฆษณา (cut out) หรือใบปิดหรือป้ายหน้าโรงภาพยนตร์ เป็นต้น กรณีนี้เป็นบริการซึ่งบริษัทผู้ผลิตมีให้กับสายภาพยนตร์ แต่สิ่งที่สายต้องรับผิดชอบเอาก็คือ การพิมพ์ฟิล์มในกรณีที่ก๊อปปีของภาพยนตร์ไม่พอฉาย เนื่องจากบริษัทผู้ผลิตพิมพ์ฟิล์มตามจำนวนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น นอกเหนือจากนี้เป็นการตกลงกันระหว่างสายกับบริษัทผู้ผลิต การพิมพ์ฟิล์มเพิ่มนี้ราคาก็ขึ้นอยู่กับตกลงกัน และในบางกรณี สายภาพยนตร์อาจต้องออกเงินพิมพ์ฟิล์มเองก็ได้ ดังนั้น เงื่อนไขในการซื้อขายกันนี้ระหว่างบริษัทผู้ผลิตและสายภาพยนตร์ จึงเป็นเรื่องสำคัญ ตามปกติแล้วสายหนังไม่นำภาพยนตร์ออกฉายข้ามเขตลิขสิทธิ์ของตน เพราะเป็นการละเมิดสัญญา แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ เมื่อภาพยนตร์มีอายุเกินกว่า 18 เดือน

แล้วสายหนังสามารถนำออกฉายข้ามเขตได้ เพราะเมื่อภาพยนตร์ มีอายุเกิน 18 เดือนแล้ว เป็นช่วงเวลาที่กำหนดเงื่อนไขเวลาในการห้ามนำเอาภาพยนตร์ออกอากาศทางวิทยุโทรทัศน์สิ้นสุดลง ภาพยนตร์ก็ฉายออกอากาศทางโทรทัศน์ได้ ดังนั้นการหาผลประโยชน์จากภาพยนตร์เรื่องนั้นแทบจะไม่มีเหลืออยู่เลย ทางบริษัทผู้ผลิตสายหนังอื่นๆ จึงยอมให้นำหนังออกฉายข้ามเขตได้ ทั้งนี้สายหนังแต่ละสายมีสิทธิครอบครองผลประโยชน์ จากภาพยนตร์แต่ละเรื่องได้โดยทั่วไป ภายในระยะเวลา 5 ปี

การตกลงซื้อขายภาพยนตร์ในบางกรณีนั้น เป็นไปในลักษณะ “ซื้อโรงแรมเร่” กล่าวคือ ลักษณะที่บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ ขายภาพยนตร์ให้แก่สายหนัง เพื่อนำไปฉายยังโรงภาพยนตร์ทั่วไปในต่างจังหวัด และยังให้สิทธิแก่สายหนังผู้นั้นในการนำเอาภาพยนตร์เรื่องนั้นๆออกเร่ฉายหลังจากภาพยนตร์ออกจากโรงแล้ว ซึ่งเป็นการตกลงกันระหว่างสายหนังกับบริษัทผู้ผลิต

อนงค์นาฏ รัชมิเวียงชัย (2558: 287) กล่าวถึงธุรกิจการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยและต่างประเทศ (Distribution) โดยอธิบายว่า การจัดจำหน่ายภาพยนตร์เป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในห่วงโซ่การสร้างภาพยนตร์ เปรียบดังพ่อค้าคนกลางที่รับสินค้าจากผู้ผลิตหรือโรงงานไปส่งยังร้านค้าปลีก เพื่อส่งถึงผู้บริโภค ธุรกิจภาพยนตร์ก็มีกระบวนการคล้ายคลึงกัน เมื่อผู้ผลิตภาพยนตร์ทั้งภาพยนตร์ไทยและเทศ (โดยการนำเข้า) สร้างภาพยนตร์เสร็จ ก็จะส่งภาพยนตร์ทั้งในรูปแบบฟิล์มและฮาร์ดดิสก์ (สำหรับการฉายระบบดิจิทัล) ให้ผู้จัดจำหน่าย (distributors) เพื่อป้อนภาพยนตร์เข้าสู่โรงภาพยนตร์ทั่วประเทศให้ผู้ชมซื้อตั๋วเข้าชม และเมื่อภาพยนตร์เรื่องนั้นๆหมดระยะเวลาการฉาย หรือออกจากโรงภาพยนตร์ ผู้จัดจำหน่ายก็จะขายลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ให้ธุรกิจสื่อบันเทิงต่างๆ เช่น สื่อบันเทิงในครัวเรือน อย่าง VCD DVD และ Blu-ray หรือการฉายโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ดังนั้นการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ก็คือการกระจายภาพยนตร์ของผู้สร้างในสังกัด หรือเครือข่ายของผู้จัดจำหน่าย ไปสู่ช่องทางการจัดจำหน่ายต่างๆเพื่อไปยังผู้บริโภค โดยเน้นที่ 2 ช่องทางหลักคือ โรงภาพยนตร์และธุรกิจสื่อบันเทิงอื่นๆ รายได้ของภาพยนตร์มาจากส่วนแบ่งจากการขายตั๋วหน้าโรงภาพยนตร์และการขายลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ให้ธุรกิจอื่นๆ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ภาพที่ 2-1 โครงสร้างการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ (film distribution structure)

ที่มา : อนงค์นาฏ รัศมีเวียงชัย (2558: 287)

ผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทย แบ่งเป็น 2 รูปแบบตามระบบการสร้าง คือ 1) ภาพยนตร์ในระบบสตูดิโอในประเทศไทย เป็นบริษัทขนาดใหญ่ครบวงจร เช่น สหมงคลฟิล์ม GTH ไฟว์สตาร์ และ M39 มีสถานะเป็นทั้งผู้สร้างและจัดจำหน่าย 2) ภาพยนตร์ระบบอิสระ สำหรับบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์ขนาดเล็กหรือผู้สร้างภาพยนตร์อิสระ ที่เน้นการผลิตเพียงอย่างเดียว อาจใช้วิธีนำภาพยนตร์ไปเสนอผู้จัดจำหน่ายให้จัดจำหน่ายผ่านโรงภาพยนตร์ เพราะบริษัทจัดจำหน่ายมีศักยภาพในการกระจายสินค้าได้กว้างขวาง ทั้งถึงและรวดเร็ว

ส่วนการนำเข้าภาพยนตร์จากต่างประเทศ จะทำให้ประเทศไทยได้ประโยชน์ผ่านการเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆในการพิจารณาภาพยนตร์ อีกทั้งยังทำรายได้ให้บริษัทนำเข้าภาพยนตร์ (ที่เป็นของไทย) และธุรกิจโรงภาพยนตร์ไทย โดยการแบ่งเปอร์เซ็นต์รายได้จากการขายบัตรระหว่างผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์กับเจ้าของโรงภาพยนตร์ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) บริษัทตัวแทนของผู้สร้างจากต่างประเทศ (มีสังกัด) เป็นบริษัทลูกของต่างประเทศที่มาเปิดสำนักงานในประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นตัวแทนจัดจำหน่ายเฉพาะภาพยนตร์ของบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์ในเครือข่ายเท่านั้น ตัวแทนฯจะคอยติดต่อประสานกับสำนักงานใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา (เป็นประเทศเดียวที่เข้ามาทำธุรกิจตัวแทนจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในประเทศไทย) จัดคิวหรือตารางในการฉาย คอยรักษามลประโยชน์และส่งกำไรกลับสู่บริษัทแม่ เราเรียกตัวแทนฯนี้ว่า “กลุ่มเมเจอร์” เพราะเป็นกลุ่มที่ครอบครองสัดส่วนการนำเข้าภาพยนตร์ต่างประเทศถึง 65% ของการนำเข้าทั้งหมด (พ.ศ.2556) ซึ่งประกอบด้วยบริษัท ดังนี้

- Sony Pictures Releasing Walt Disney Studio (Thailand) Ltd.: SDTเป็นบริษัทที่เกิดจากความร่วมมือกันของ Sony และ Walt Disney นำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ ในเครือ Sony Pictures ได้แก่ Columbia Pictures, TriStar Picture, Screen Gems Pictures และ Metro-Goldwyn-Mayer Pictures(MGM) ส่วน Walt Disney Studio Motion Picture International จะรับผิดชอบ การนำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของ Walt Disney Pictures , Touchstone Pictures , DreamWorks Pictures, Pixar Animation Studio และ Marvel Studio

- United International Pictures (Fareast) : UIP นำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ เครือ Universal Pictures และ Paramount Pictures

- Warner Brothers (FE) Inc. นำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ของ 20th Century Fox Studio

2) บริษัทนำเข้าและจัดจำหน่ายของประเทศไทย (อิสระ) มีสัดส่วนร้อยละ 35 ในการนำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศ บริษัทไม่ได้เจาะจงเลือกนำเข้าภาพยนตร์จากค่ายใดค่ายหนึ่ง หรือประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นพิเศษ มีทั้งภาพยนตร์จากยุโรป เอเชีย ตะวันออกกลาง และอเมริกา (เฉพาะที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มเมเจอร์ โดยคัดเลือกจากคุณภาพหรือแนวโน้มการทำรายได้ของภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ) ผู้นำเข้าจะหาซื้อภาพยนตร์จากตลาดภาพยนตร์ในเทศกาลภาพยนตร์ต่างๆ หรือตัวแทนจำหน่ายในภูมิภาค โดยจะเจรจาตกลงซื้อลิขสิทธิ์โดยตรงจากผู้สร้างภาพยนตร์ หรือซื้อลิขสิทธิ์ผ่านตัวแทนภาพยนตร์เรื่องนั้นอีกทอดหนึ่ง บริษัทอิสระเหล่านี้ยังทำหน้าที่จัดหาและเป็นตัวแทนจำหน่ายให้ผู้สร้างภาพยนตร์รายเล็กในประเทศได้ด้วย กลุ่มบริษัทนำเข้าภาพยนตร์ต่างประเทศที่สำคัญของไทย ได้แก่ M Picture / Mono Film / บริษัทในเครือสหมงคลฟิล์ม ได้แก่ มงคลเมเจอร์ นำเข้าภาพยนตร์และจัดจำหน่ายภาพยนตร์จาก สหรัฐ อเมริกา เช่น New Line Cinema และ Miramax เป็นต้น ส่วนบริษัทมงคลภาพยนตร์ นำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์จากเอเชีย เช่น จีน ฮองกง ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย

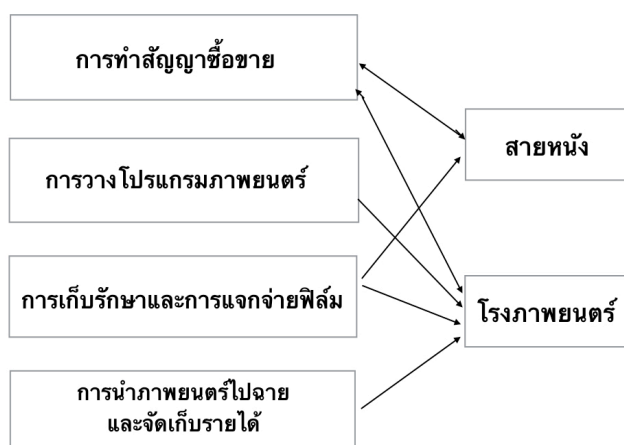
ในขั้นตอนของการจัดระบบจัดจำหน่ายภาพยนตร์ ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และสุมน อยู่สิน (2558: หน่วยที่7, น. 14) ได้อธิบายความหมายของการจัดระบบจัดจำหน่าย คือ การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดส่งและการจัดแยกประเภทฟิล์มภาพยนตร์และสิ่งโฆษณา เช่น ภาพยนตร์ตัวอย่าง ใบปิดรูปภาพสำหรับติดบอร์ดโชว์หน้าโรงภาพยนตร์ ฯลฯ เพื่อให้ไปยังสถานที่ที่กำหนด ได้ทันเวลาที่ต้องการและอยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้การได้ โดยแบ่งเป็นลำดับขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทำสัญญาซื้อขาย เมื่อบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์ตกลงซื้อขายกับสายหนัง จะมีการทำสัญญาซื้อขายกัน ในสัญญาจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนก๊อปปีที่สายหนังต้องการ และจำนวนสิ่งโฆษณาที่บริษัทผู้สร้างภาพยนตร์จะต้องมอบให้แก่สายหนัง

ขั้นที่ 2 การวางโปรแกรมการฉายภาพยนตร์ ในกรณีที่บริษัทผู้สร้างภาพยนตร์เป็นผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์เอง จะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเรียกว่าบุ๊กเกอร์ (booker) เป็นผู้ไปติดต่อกับโรงภาพยนตร์เพื่อวางโปรแกรมฉาย

ขั้นที่ 3 การเก็บรักษาและการแจกจ่ายฟิล์มภาพยนตร์ ภาพยนตร์ที่สร้างเสร็จแล้วและรอการจัดจำหน่าย จะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งเรียกว่า สโตร์ฟิล์ม ทำหน้าที่จัดเก็บฟิล์มภาพยนตร์และลงบัญชีรวบรวมจำนวนสต็อก (stock) ที่มีอยู่ประสานงานด้านการจัดส่งไปยังสายหนังเพื่อสายหนังจะดำเนินการจัดจำหน่ายไปยังโรงภาพยนตร์ ต่อไป

ขั้นที่ 4 การนำภาพยนตร์ไปฉายและการจัดเก็บรายได้ ถ้าหากบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์เป็นผู้จัดจำหน่ายเอง ภายหลังจากที่บุ๊กเกอร์วางโปรแกรมเสร็จแล้วมีกำหนดวันเวลาฉายที่แน่นอน จะมีเจ้าหน้าที่อีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า เช็กเกอร์ (checker) ทำหน้าที่นำฟิล์มภาพยนตร์ไปฉายตามโรงภาพยนตร์ต่างๆ ได้ทันตามกำหนดเวลา และ ทำหน้าที่ตรวจสอบรายได้จากการจำหน่ายตั๋วเข้าชมภาพยนตร์ รวมทั้งรับส่วนแบ่งในการจัดฉายจากโรงภาพยนตร์ (50 ต่อ 50) ส่งกลับบริษัทโดยวิธีการทางธนาคาร

ภาพที่ 2-2 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการจัดระบบจัดจำหน่ายภาพยนตร์
ที่มา : ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และสุมน อยุสิน (2558: หน่วยที่7, น. 43)

งานการจัดระบบจัดจำหน่ายภาพยนตร์ ประกอบด้วยงานสำคัญๆดังนี้

- 1) งานด้านการบริหารการจัดระบบและการจ่ายฟิล์มภาพยนตร์ มีขอบเขตความรับผิดชอบ ตั้งแต่ การรับรู้ รายละเอียดในสัญญาซื้อขายภาพยนตร์ การจัดลำดับฟิล์มภาพยนตร์ตามโปรแกรมการฉาย การจัดส่งฟิล์มภาพยนตร์ให้ทันตามเวลา และอยู่ในสภาพดี
- 2) งานด้านการเก็บรักษาพัสดุ ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับการจัดเก็บฟิล์มภาพยนตร์ที่ถ่ายทำแล้วไว้ใน สถานที่เก็บที่ปลอดภัยมีอุณหภูมิที่เหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้ฟิล์มเสื่อมคุณภาพ รวมทั้งการเก็บวัสดุอุปกรณ์ เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดจำหน่ายหรือสื่อโฆษณา เช่น ใบปิด รูปภาพ สปอตวิทยุ สปอตโทรทัศน์
- 3) การประสานงานในระบบการจัดส่ง งานด้านการประสานงาน ถือว่าเป็นงานสำคัญในระบบการ จัดจำหน่าย เพราะจำทำให้ทราบถึงความต้องการของสายหนังและโรงภาพยนตร์ พร้อมทั้งสามารถอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดจำหน่ายมีความคล่องตัวไม่ติดขัด
- 4) การจัดส่งฟิล์มภาพยนตร์ วิธีแรก สายหนังมารับฟิล์มภาพยนตร์พร้อมด้วยวัสดุในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้วยตนเองเพื่อนำไปบริหารงานด้านการจัดจำหน่ายของสายหนังเอง อีกวิธีหนึ่งคือ บริษัทผู้สร้างภาพยนตร์จัดจำหน่ายโดยตรง ผู้ที่มีหน้าที่ในการขนส่งฟิล์มภาพยนตร์ก็คือ เช็กเกอร์ พาหนะในการขนส่งอาจใช้ทั้งทางบก ทางอากาศ ขึ้นอยู่กับความจำเป็น ส่วนใหญ่ถ้าเป็นการขนส่งภายในกรุงเทพมหานคร อาจใช้พาหนะขนาดเล็ก เช่น รถจักรยานยนต์เพราะมีความคล่องตัวสูง ฟิล์มภาพยนตร์จะบรรจุอยู่ในวงล้อ (reel) และบรรจุอยู่ในกระเปาะหนังที่แข็งแรงทนทาน สามารถนำมาหมุนใช้ได้ตลอดเวลา มีน้ำหนักไม่มาก ทำให้ขนส่งได้สะดวก ปัจจุบันเริ่มมีการฉายภาพยนตร์ด้วยระบบดิจิทัลจึงส่งผ่านไฟล์ดิจิทัลแทน

1.3 ระบบสายหนังในประเทศไทย

ธุรกิจภาพยนตร์ไทยนั้น แต่เดิมไม่มีคนกลางที่ทำหน้าที่ซื้อขายภาพยนตร์เช่นในปัจจุบัน บริษัทผู้สร้างเป็นผู้นำภาพยนตร์ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด แต่การจัดจำหน่ายแบบนี้บริษัทต้องใช้คนเป็นจำนวนมากในการนำหนังไปฉายและไม่สามารถควบคุมด้านการเงินได้ อีกวิธีหนึ่งคือผู้สร้างอิสระสร้างภาพยนตร์ขึ้นมาแล้วนำไปให้บริษัทภาพยนตร์ที่เป็นบริษัทใหญ่จัดจำหน่ายให้ ต่อมาได้มีกลุ่มบุคคลรวมตัวกันจัดตั้งกิจการที่เรียกว่าสายหนังขึ้นมา เสนอซื้อภาพยนตร์จากบริษัทผู้สร้างโดยการซื้อขาด แล้วนำไปฉายยังโรงภาพยนตร์อีกต่อหนึ่ง วิธีการเช่นนี้ทำให้บริษัทผู้สร้างไม่ต้องรับผิดชอบในการควบคุมการจัดจำหน่าย และสามารถขายภาพยนตร์ได้โดยมีกำไร (ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และสุมน อยู่สิน, 2558: หน่วยที่7, น. 18)

คำว่า “สาย” นั้น ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และพรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์ (2532: 519) อธิบายว่า เข้าใจว่าเป็นคำที่มาจากความนิยมที่มักใช้กันในหมู่ศิลปิน ซึ่งแสดงการละเล่นมหรสพด้วย

การออกตระเวนตามเส้นทางที่กำหนดวางไว้ โดยเรียกว่า “เดินสาย” เช่น การเดินสายของลิเก การเดินสายของละคร การเดินสายของหนังตะลุง เป็นต้น ดังนั้นเมื่อภาพยนตร์หรือหนังซึ่งเป็นมหรสพอย่างหนึ่งที่สามารถนำออกตระเวนฉายได้ จึงมีการเดินสายหนังเพื่อนำส่งหนังเข้าฉาย ตามโรงที่กำหนดโปรแกรมไว้ คำว่า “สายหนัง” จึงเกิดขึ้นมาในวงการภาพยนตร์บันเทิง

พรสิทธิ์ พัฒนานารักษ์ (2558: หน่วยที่10, น. 22-27) อธิบาย บทบาท ประเภทของสายหนัง และการดำเนินกิจกรรมของสายหนัง คือ สายหนังเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการก่อให้เกิดอรรถประโยชน์แก่กิจการภาพยนตร์ โดยการทำให้เกิดการตลาดภาพยนตร์แพร่กระจายวงกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพราะสายหนังเข้ามาทำหน้าที่ในการแลกเปลี่ยนในด้านกายภาพและในการดำเนินการ อำนาจความสะดวก สายหนังจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) **สายหนังโรง** หมายถึง สายหนังที่มีสิทธิรับผิดชอบต่อการเผยแพร่และจัดจำหน่าย โดยการเป็นผู้รับซื้อหนังจากเจ้าของหนัง แล้วนำมาบริการวางโปรแกรมและส่งหนังเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ที่เป็นลูกค้าของตน ภายในอาณาเขตของสายที่ตนบริหาร ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความรับผิดชอบในสิทธิการเผยแพร่และจัดจำหน่ายแล้ว จะเห็นว่าตามปกติสายหนังโรงเป็นผู้ทรงสิทธิในการดูแลรับผิดชอบการกระจายหนังทั้งสาย จึงเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่าเป็น "สายใหญ่" กล่าวคือ รับผิดชอบทั้งการฉายหนังโรงต่างๆ ที่ตนมีธุรกิจสัมพันธ์ การซื้อหน่วยของสายใหญ่จากเจ้าของหนังจึงมีราคาแพงกว่าสายเล็ก 2) **สายหนังเร่** หมายถึง สายหนังที่มีสิทธิรับผิดชอบต่อการเผยแพร่และจัดจำหน่าย โดยเป็นผู้รับหนังจากเจ้าของสิทธิ์ซึ่งก็คือสายหนัง แล้วนำหนังของตนออกบริการเร่ฉายภายในอาณาบริเวณที่ตกลงกันได้ การบริการฉายหนังเร่มีทั้งลักษณะการเร่ฉายในงานเทศกาล เช่น งานสงกรานต์ งานปีใหม่ งานกาชาด และงานประจำปีของท้องถิ่น เป็นต้น ในงานบุญ เช่นงานผูกพัทธสีมาปิดทองฝังลูกนิมิต งานเปิดศาลาการเปรียญ งานประจำปีวัดต่างๆ งานบวช งานฌาปนกิจศพ เป็นต้น รวมทั้งการฉายหนังกลางแปลง โดยจัดเป็นโรงฉายหนังชั่วคราว แบบโรงล้อมผ้าหรือกั้นเชือก โรงสังกะสี เป็นต้น เป็นการจัดฉายหนังอย่างเอกเทศเพื่อเก็บเงินค่าเช่าดู ซึ่งส่วนใหญ่การฉายในโรงชั่วคราวนี้ มักนิยมฉายในฤดูแล้งหรือหลังเก็บเกี่ยวแล้ว สายหนังเร่จำนวนไม่น้อยจะมีหน่วยหนังเร่ของตนซึ่งใช้คนเพียงไม่กี่คนออกเดินสายภายในจังหวัดที่ตนตกลงสัญญาการฉายไว้ โดยหนังที่ซื้อหรือเช่ามาฉายเร่เป็นหนังที่ผ่านการฉายจากโรงหนังทั่วทั้งสายมาแล้ว หรือที่เรียกว่า "กากหนัง" เพราะมีราคาถูกกว่าหนังใหม่ จากลักษณะการดำเนินงานดังกล่าว จึงเรียกละเอียดสายหนังเร่อีกอย่างหนึ่งว่า "สายเล็ก" และการฉายมักจะมีมากกว่า 1 เรื่อง เพื่อชักจูงใจให้คนเข้าดู อนึ่ง การฉายหนังเร่บางครั้งอาจจะมีหนังใหม่ที่ฉายพร้อมๆหรืออาจฉายก่อนโรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งก็มี ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการตกลงสัญญาระหว่างเจ้าของหนังสายใหญ่และเจ้าภาพที่ว่าจ้างหนังเร่ ส่วนใหญ่แล้วขึ้นอยู่กับราคาหนังเป็นสำคัญ

หลักการพื้นฐานในการบริหารธุรกิจสายหนัง เป็นการนำเอาหลักการบริหารพื้นฐานมาประยุกต์ใช้ ซึ่งได้แก่

1) การวางแผน นับเป็นกิจกรรมแรกที่สายหนังต้องถือปฏิบัติ ซึ่งเป็นการนำข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแบบของหนัง แนวโน้มความต้องการของคนดูหนัง ภาวะเศรษฐกิจและสังคมในช่วงนั้น เป็นต้น มาพิจารณาวิเคราะห์กำหนดการวางบุ๊คโปรแกรมหนังและการเดินสาย

2) การจัดองค์กร เป็นการกำหนดรูปแบบขององค์กรที่เหมาะสมต่อการบริหารสายหนังของตนว่า ควรวางโครงสร้างอย่างไรจึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ฝ่ายจัดหาหนัง ฝ่ายจัดฉาย ฝ่ายจัดจำหน่ายบัตร ฝ่ายดูแลความเรียบร้อย)

3) การจัดบุคลากร เป็นการจัดหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบที่มอบหมาย ให้อย่างเหมาะสม เช่น ผู้เป็นบุ๊คเกอร์ที่ทำหน้าที่ในศูนย์หรือบริการเพื่อวางโปรแกรมหนัง ต้องมีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ว่าหนังเรื่องนั้นๆควรต่อรองการวางโปรแกรมกับโรงภาพยนตร์อย่างไร จึงได้รับผลตอบแทนที่ดี

4) การอำนวยการ เป็นการสั่งการให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบให้เป็นไปตามเป้าหมาย เช่น การสั่งเช็คเกอร์ออกเดินสายเพื่อนำภาพยนตร์เข้าโปรแกรมฉายในโรงภาพยนตร์ต่างๆตามที่ กำหนดไว้ เป็นต้น

5) การประสานงาน เป็นการที่เชื่อมให้ทุกฝ่ายทำงานอย่างประสานกลมกลืนกันด้วยความราบรื่น เช่น ความสัมพันธ์ของการวางโปรแกรมและการเดินสายระหว่างบุ๊คเกอร์และเช็คเกอร์ต้องไม่ผิดพลาดจนทำให้เกิดผลเสียหาย กล่าวคือ มีโรงภาพยนตร์ชั้นสองในกรุงเทพฯหลายแห่งที่เช็คเกอร์วิ่งรอกส่งหนังเข้าฉายไม่ทันหรือส่งหนังผิดม้วนจนทำให้คนดูไม่พอใจ ซึ่งมีผลให้เกิดการทำลายทรัพย์สินของโรงหนัง และในที่สุด สายหนังต้องร่วมรับผิดชอบในผลเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น

6) การรายงาน เป็นการให้ข่าวสารแก่ผู้บริหารว่างานที่มอบหมายสั่งการได้บรรลุภารกิจไปแล้วหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อให้ผู้บริหารได้ทราบความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เช่น เมื่อเช็คเกอร์ออกเดินสายเพื่อนำภาพยนตร์เข้าโรงตามโปรแกรมในแต่ละรอบหรือแต่ละวันต้องตรวจสอบยอดคนดู เพื่อแบ่งส่วนรายได้ภายหลังจากหักภาษีแล้วแจ้งแก่เจ้าของสายหนังและโอนเงินเข้าบัญชี เป็นต้น

7) การงบประมาณ เป็นการประมาณการรายรับและรายจ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยในการบริหารนั้น จำเป็นต้องมีเงินทุนสำรองการใช้จ่าย เช่น การจัดซื้อภาพยนตร์เพื่อเดินสาย เป็นต้น

โดยทั่วไปสายหนังแต่ละสายมีกิจกรรมการเผยแพร่จัดจำหน่ายไม่แตกต่างกัน ประกอบด้วยกิจกรรมตามลำดับ ดังนี้

1) การพยากรณ์การขาย (sales forecasting) เป็นการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าว่าภาพยนตร์แนวใด เรื่องใด ที่สายหนังควรซื้อ และซื้อมาแล้วจะส่งเข้าโปรแกรมโรงหนังใดช่วงใดระยะเวลาเท่าใด คาดว่าจะได้รับกำไร หรือไม่

2) การวางแผนการจัดจำหน่าย (distribution planning) เป็นการนำข้อมูลที่มีอยู่มา

กำหนดเป็นแผนงานที่มี วัตถุประสงค์และเป้าหมายของงาน รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์การจัดจำหน่าย

3) การวางแผนการเดินสาย (production Planning) เป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่า ควรวางแผนหนังที่จะเข้าโรงตามลำดับการเดินสายอย่างไร จึงจะประหยัดและให้ประโยชน์สูงสุด

4) การจัดหาหนัง (material procurement) เป็นการติดตามข่าวสารว่าหนังเรื่องใด มีแนวหนังหรือฟอร์มหนังอย่างไร สายสมควรที่จะติดต่อซื้อขายหรือไม่

5) การดำเนินการสั่งซื้อหนัง (order processing) เป็นการทำธุรกิจสั่งซื้อหนังจากเจ้าของเพื่อนำภาพยนตร์ดังกล่าวมาอยู่ภายใต้สิทธิการครอบครองเพื่อการจำหน่ายในสายของตนต่อไป

6) การส่งหนังเข้าสู่สายหนัง (inbound transportation) เป็นหน้าที่เจ้าของหนังจัดส่งหนังให้แก่สายหนังหลังจากขายลิขสิทธิ์หนังแล้ว

7) การรับหนัง (receiving) เป็นการรับหนังที่เจ้าของหนังส่งมาให้ โดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

8) การควบคุมสต็อกหนังคงเหลือ (inventory management) เป็นการตรวจสอบว่าหนังที่มีเหลืออยู่ในสต็อกมีเรื่องใด แนวใดบ้างที่สมควรวางบู๊คโปรแกรมโรงใดอีก หรือตรวจสอบว่าจะนำออกฉายเป็นหนังเรื่องอย่างไร

9) การเก็บรักษาหนังในสตอร์ (in-plant warehousing) เป็นการจัดเก็บ ดูแล และรักษาหนังให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์พร้อมจัดส่งให้เช็คเกอร์ออกเดินสาย

10) การจัดส่งหนังตัวอย่างพร้อมสื่อต่างๆ (stapling media) เป็นการส่งหนังตัวอย่าง ใบปิด โฉว์การ์ดและสื่อต่างๆ ให้แก่โรงหนังที่นำหนังเข้าโปรแกรม เพื่อการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ชักจูงให้ผู้ดูเกิดความ สนใจในการเข้าดูหนังเรื่องดังกล่าว

11) การขนส่งหนังให้แก่ลูกค้า (outbound transportation) เป็นการขนส่งหนังโดยเช็คเกอร์เพื่อนำหนังจากสายหนังเข้าโปรแกรมโดยการเดินสายป้อนให้โรงหนังเพื่อฉาย

12) การเก็บรักษาหนังในระหว่างเดินสาย (field warehousing) เช็คเกอร์จะต้องเก็บรักษาภาพยนตร์ในระหว่างเดินทางให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะส่งให้โรงฉายตามโปรแกรม

13) การบริการลูกค้า (customer service) เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าที่ทำธุรกิจสายหนัง ในด้านต่างๆ

ชฎานิน ธนะสุขถาวร (2554) ได้กล่าวสรุปความหมายของสายหนัง คือ สายหนังเป็นตัวแทนผู้ดำเนินการซื้อภาพยนตร์จากเจ้าของภาพยนตร์แล้วนำไปจัดจำหน่ายในต่างจังหวัดตามสายที่กำหนดไว้ เพื่อฉายในโรงภาพยนตร์หรือในที่อื่นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าสายหนังเป็นผู้ขายส่งหรือพ่อค้าคนกลางระหว่างผู้ผลิตภาพยนตร์กับเจ้าของโรงภาพยนตร์ โดยสายหนังมีความแตกต่างกับพ่อค้าคนกลางในอุตสาหกรรมอื่นตรงที่พ่อค้าคนกลางทั่วไป ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตในราคาทุนและ

นำไปขายต่อในราคาที่สูงขึ้นเพื่อทำกำไรโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการผลิตสินค้า แต่ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ สายหนังมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากในขั้นตอนการผลิต ทั้งในการกำหนดบทบาทยนตร์ ชื่อเรื่อง แนวภาพยนตร์ เลือกดารานำแสดง การติดต่อภาพยนตร์ กลยุทธ์ทางการตลาด รวมไปถึงการให้เงินทุนในการสร้างภาพยนตร์

สภาพทั่วไปของการดำเนินธุรกิจสายหนังในปัจจุบัน ได้ลดจำนวนลงทั้งจำนวนบริษัทผู้ประกอบกิจการสายหนังและจำนวนของสายหนังเดิมมี 6 สาย เหลืออยู่เพียง 4 สาย ที่ยังดำเนินกิจการอยู่ โดยสายเหนือและสายแปดจังหวัดได้รวมเข้ากันโดยธนารุ่งโรจน์ ส่วนสายชานเมืองจะเหลืออยู่เพียงหน่วยหนังกลางแปลงซึ่งต้องรับภาพยนตร์จากธนารุ่งโรจน์ แต่สายโรงภาพยนตร์จะไม่มีแล้วในเขตสายหนังชานเมืองเดิม

เนื่องจากในงานวิจัยนี้ ต้องการศึกษการปรับตัวของหนังกลางแปลงจากผลกระทบที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ เพื่อพิจารณาหนังกลางแปลงในสถานะส่วนประกอบหนึ่งของธุรกิจภาพยนตร์ จึงศึกษาโดยการยึดแนวทางการภาพยนตร์ตามการสรุปโครงสร้างธุรกิจภาพยนตร์ (ปัทมวดี จารูวร, 2547) ที่แบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ส่วนคือ การผลิต การจัดจำหน่าย และการฉาย เพื่อทำการสำรวจแนวทางการบริหารธุรกิจภาพยนตร์ไทย ที่มีความเชื่อมโยงจากกระบวนการผลิตมาสู่กระบวนการจัดจำหน่ายและการฉาย โดยมีสายหนังเป็นส่วนสำคัญในบทบาทของผู้กระจาย การจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไปสู่โรงภาพยนตร์ในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งในส่วนของการนำภาพยนตร์ออกฉายแบบหนังเร่และหนังกลางแปลงทั่วประเทศรวมถึงกรุงเทพมหานครและปริมณฑล หน่วยบริการหนังกลางแปลงยังจำเป็นต้องติดต่อเช่าหนังเพื่อนำไปฉายจากสายหนังเท่านั้น

2.แนวคิดการฉายภาพยนตร์ในระบบฟิล์มและการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล

ไชยยันต์ ปรัตถพงศ์ (2536) อธิบายถึงการเริ่มต้นของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยในยุคแรกๆ ที่ "ฟิล์ม" เป็นวัสดุสำคัญซึ่งผู้สร้างภาพยนตร์ต้องสั่งซื้อมาจากต่างประเทศ ตลาดภาพยนตร์ในยุคนั้นมีการสร้างด้วยฟิล์มขนาด 35 มม. ที่ฉายออกมาเป็นระบบ "ซิเนมาสโคป" (เช่นเดียวกับที่ฉายอยู่ในปัจจุบัน) และที่สร้างด้วยฟิล์มขนาด 16 มม. หรือที่เรียกกันว่า "หนัง 16 มม."

ภาพยนตร์ได้ขยายตัวและเติบโตเรื่อยมาตามการขยายตัวของอุตสาหกรรม จนกระทั่งมีผู้คิด นำฟิล์มชนิดต่าง ๆ เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยธุรกิจค้าฟิล์มในเมืองไทยจึงเริ่มต้นมาในช่วงนั้น โดยมีบริษัทเบอร์ลี่ยุคเกอร์เป็นผู้จัดจำหน่ายฟิล์มโกดักและฟิล์มอี๊กฟาและตามมาด้วยบริษัทอบ

เนียวเป็นผู้จัดจำหน่ายฟิล์มของฟูจิโกดัก ในขณะนั้นถือว่าเป็นเจ้าตลาดฟิล์มภาพยนตร์ในเมืองไทย เพราะความได้เปรียบจากการเป็นผู้ริเริ่มเป็นต้นตำรับและมีผลิตภัณฑ์ที่ออกมาสนองตอบตลาดที่ดีกว่า จึงได้รับการต้อนรับจากลูกค้าเป็นอย่างดี

โกดักมีตั้งแต่ ฟิล์มถ่ายภาพทางอากาศ ผลิตภัณฑ์ทางการพิมพ์ ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ และฟิล์มสไลด์ สำหรับมืออาชีพและฟิล์มถ่ายภาพยนตร์จัดอยู่ในหมวดของตลาดฟิล์มสำหรับอุตสาหกรรม ฟิล์มเนกาทีฟที่ใช้ในการถ่ายทำ ลูกค้าหลักก็คือผู้สร้างภาพยนตร์และฟิล์มโพสิทีฟคือแล็บ ขึ้นอยู่กับว่าลูกค้าคนใดต้องการฟิล์มยี่ห้ออะไรจากค่ายไหนและเลือกบริการจากแล็บใด ธุรกิจแล็บสัได้เกิดขึ้นมารองรับอุตสาหกรรม แล็บคือผู้ที่ทำหน้าที่ในการให้บริการล้างฟิล์มและทำเทคนิคต่างี่สันให้ได้ตามคุณภาพและตลอดจนการทำการป้อนปีที่จะจัดออกฉายตามโรงภาพยนตร์ ซึ่งเดิมต้องนำไปใช้บริการในต่างประเทศ

دنړډنن ځهټنا (2553) อธิบายการจัดการในระบบฟิล์มหลังถ่ายทำ การตัดต่อในระบบฟิล์มและการฉายในระบบฟิล์ม ดังนี้ เมื่อการถ่ายเสร็จในแต่ละครั้งต้องทำการโหลดฟิล์มออกจากแม็กกซีนลงในถาดล้างมืดสนิท เพื่อป้องกันแสงเข้าไปทำการเอ็กโพส (expose) อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อฟิล์ม เช่น การฟ็อก (fog) การเกิดภาพซ้อน (double Expose) ขอบภาพเกิดเป็นรอยแสงสว่าง ต้องเก็บม้วนในถาดอย่างมืดสนิท เขียนรายละเอียดต่างๆเกี่ยวข้องกับฟิล์มเช่น ใช้ฟิล์มทั้งสแตน (tungsten) หรือใช้ฟิล์มเดย์ไลท์ (daylight) ใช้ค่าเอเอสเอ (ASA) หรือไอเอสโอ (ISO) เฟรมเรต (frame rate) องศาชัตเตอร์ (shutter degree) เป็นต้น แล้วนำฟิล์มไปล้าง (develop) ออกเป็นเนกาทีฟ (negative) เพื่อใช้ในขั้นตอนหลังการถ่ายทำ จนสุดท้ายเป็นฟิล์มโพสิทีฟ (positive) ก่อนนำไปฉายในขั้นตอนต่อไป

การตัดต่อภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม เป็นการตัดต่อภาพยนตร์ด้วยวิธีการดั้งเดิม เริ่มต้นจากการนำฟิล์มภาพยนตร์ที่ถ่ายทำแล้วไปล้างเป็นฟิล์มเนกาทีฟ (negative film) และนำฟิล์มเนกาทีฟต้นฉบับไปผ่านการพิมพ์ฟิล์มเป็นฟิล์มเวิร์กพริ้นต์ (work print) เพื่อใช้สำหรับการตัดต่อภาพยนตร์ ส่วนเส้นเสียงของภาพยนตร์ซึ่งบันทึก ระหว่างการถ่ายทำด้วยระบบเสียงในฟิล์ม (sound on film) จะถูกนำมาถ่ายลงบนเทปเสียงแมกเนติก (magnetic tape) แล้วจึงนำเส้นภาพและเสียงไปผ่านการตัดต่อภาพยนตร์โดยการทำให้ภาพและเสียงตรงกันเรียกว่า (synchronization) หรือ (sync) ที่ได้ะตัดต่อ โดยใช้ภาพและเสียงจากการติสเลตเริ่มต้นของแต่ละช็อตภาพยนตร์ที่ถ่ายทำมาทั้งหมด เมื่อการตัดต่อภาพยนตร์เสร็จสมบูรณ์ทั้งเรื่องเสียงในภาพยนตร์จะได้รับการผสมเสียง (mixing) ตลอดทั้งเรื่อง หลังจากนั้นภาพยนตร์จะถูกนำไปสู่การพิมพ์ฟิล์มพร้อมออกฉายเรียกว่าฟิล์มรีลิสพริ้นต์ (release)

ในกระบวนการเปลี่ยนฟิล์มเนกาทีฟเป็นฟิล์มโพสิทีฟสำหรับฉาย คือ การพิมพ์ฟิล์มภาพยนตร์เพื่อการฉายเผยแพร่ (release film) คือ การนำเส้นภาพและเสียงที่ผ่านการตัดต่อจาก

ฟิล์มเวิร์กพริ้นต์ นำมาเป็นแม่แบบสำหรับการตัดต่อฟิล์มเนกาทีฟต้นฉบับ เรียกการตัดต่อฟิล์มต้นฉบับนี้ว่า ฟิล์มเนกาทีฟคัตติง (negative cutting) หรือคอนเฟิร์มมิง (conforming) โดยใช้หมายเลขขอบฟิล์ม (edge number) ของฟิล์มเวิร์กพริ้นต์เป็นตัวนำการตัดต่อให้ตรงกับ ฟิล์มเนกาทีฟต้นฉบับและนำภาพจากฟิล์มภาพยนตร์ที่ผ่านการตัดต่อแล้วพร้อมเส้นเสียงที่ผ่านการผสมเสียงเป็นเส้นเดียวลงบนเส้นเสียงออปติคัลเข้าสู่กระบวนการพิมพ์ฟิล์ม ทำให้ภาพและเสียงรวมอยู่บนแผ่นฟิล์มเดียวกัน พร้อมนำฟิล์มภาพยนตร์ไปฉายเผยแพร่ในโรงภาพยนตร์และจัดจำหน่ายต่อไป เรียกการพิมพ์ฟิล์มภาพยนตร์ในขั้นตอนสุดท้ายนี้ว่า รีลิสพริ้นต์ (release print) คือการพิมพ์ฟิล์มจากฟิล์มเนกาทีฟต้นฉบับที่ภาพและเสียงผ่านการตรวจสอบแล้วว่าเหมาะสมสำหรับฉายให้ผู้ชม การพิมพ์ฟิล์มเพื่อฉายในโรงภาพยนตร์จะถูกพิมพ์หลายสำเนาเพื่อนำไปฉาย ตามโรงภาพยนตร์ซึ่งมีจำนวนหลายแห่ง

การถ่ายทำภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล มีกระบวนการผลิตเช่นเดียวกับการถ่ายทำระบบฟิล์ม หากแต่ต่างกันตรงที่การบันทึกภาพที่ดิจิทัลทำการบันทึกลงสื่อบันทึกดิจิทัล เช่น แฟลชไดรฟ์ (flash drive) ฮาร์ดดิสก์ (hard disk) เป็นต้น รวมทั้งกระบวนการหลังการถ่ายทำที่มีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการการบันทึกในระบบดิจิทัล ซึ่งได้มีการเข้ารหัสและถอดรหัสรวมทั้งการบีบอัดข้อมูลเพื่อลดทอนข้อมูลจากการถ่ายที่มีมหาศาลนั่นเอง

ส่วนในกระบวนการขั้นตอนหลังการถ่ายทำในระบบดิจิทัลจะไม่มี ความยุ่งยากเหมือนในระบบฟิล์ม เนื่องจากการถ่ายทำในระบบดิจิทัลจะทำการบันทึกเป็นทั้งไฟล์และเทป โดยจะมีข้อมูลรายละเอียดการทำงานของกล้องดิจิทัลติดมาด้วย หรือที่เรียกว่า “เมตาดาต้า” (metadata) โดยเมตาดาต้าจะทำการบันทึกข้อมูลรายละเอียดของกล้อง อย่างเช่น กล้องปรับค่าแสงเป็นทังสเตน (tungsten) หรือเดย์ไลท์ (daylight) หรือแม้กระทั่งไวท์บาลานซ์ (white balance) ตามอุณหภูมิของแสง บอกค่าของไอเอสโอ (ISO) เฟรมเรต (frame rate) องศาชัตเตอร์ (shutter degree) กล้องบางชนิดที่รองรับเลนส์ที่เป็นระบบดิจิทัล ก็จะมีบอกค่ารูรับแสง (T-Stop, F-Stop) และระยะของเลนส์ (focus length) จึงไม่จำเป็นต้องเขียนรายละเอียดมากเหมือนระบบฟิล์ม

การแปลงข้อมูลภาพและเสียงเข้าสู่ระบบดิจิทัล (Digitize) เริ่มมาจากระบบฟิล์ม คือการ Digitize หมายถึง การถ่ายทำมาด้วยระบบฟิล์มและนำไปล้างฟิล์ม เสร็จแล้วนำไปตัดต่อในโปรแกรมจำพวก NLE (None Linear : โปรแกรมต่อในระบบดิจิทัล เช่น Premiere , Avid ,FinalCut Pro,Vegas) ในระบบฟิล์มเราต้องทำการ Telecine ก่อน เพื่อเปลี่ยนข้อมูลภาพทั้งหมดที่ล้างฟิล์มมาเป็น ระบบดิจิทัลลงใน เทป BETA, MiniDV, HD แล้วมีการ Edge Code หรือ Time Code Number ตามขอบฟิล์ม เพื่อจะให้เวลาในระบบฟิล์มกับระบบดิจิทัลตรงกัน เพื่อการย้อนกลับไปใช้ฟิล์มอีกครั้งในขั้นตอน conform เพื่อไปตัด negative ในขั้นตอนการแก้ไขต่อไปในส่วนของระบบฟิล์ม

ระบบ Off Line ในระบบดิจิทัลนั้นคือ การแปลงไฟล์ (convert) คือการที่ไม่ตัดต่อไฟล์

ต้นฉบับโดยตรง เนื่องจาก Codec พวกนี้เป็น Acquisition Codec หมายความว่า Codec ที่โดนบีบอัดสำหรับการถ่าย เพื่อให้กล้องมีความสามารถในการบันทึกได้ในขณะถ่ายอยู่ และสามารถเก็บรายละเอียดให้ได้มากที่สุด เช่น MXF, HDCAM, AVCHD, MP4 (H264), R3DXDCAM, HDV, DVCPROHD ถ้าหากตัดต่อโดยใช้ไฟล์ Codec นี้ โปรแกรมตัดต่อต้องทำการเข้ารหัส (Encode) ถอดรหัส (Decode) ตลอดเวลาหากมีการขยับ timeline หรือการ Trimming ต้องคอยเรนเดอร์ (render) ตลอดเวลาหรือเล่นแบบกระตุกไม่ต่อเนื่อง ซึ่งต้องอาศัยเครื่องที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างสูงเพื่อมาใช้ในการประมวลผลข้างต้นนี้ จึงต้องทำการแปลงไฟล์เป็นไฟล์ Codec ที่เหมาะกับโปรแกรมนั้นๆ เพื่อให้โปรแกรมตัดต่อสามารถเล่นได้ต่อเนื่องได้ แม้ว่าเครื่องคอมพิวเตอร์จะมีประสิทธิภาพต่ำก็ตาม เนื่องจากไม่ต้องมีการเข้ารหัส (Encode) ถอดรหัส (Decode) อีก เช่น Avid จะทำการแปลงไฟล์เป็น OMF, MXF, FinalCut Pro จะทำการแปลงเป็น Prores, Vegas จะทำการแปลงเป็น AVI, MPEG แล้วสุดท้ายต้องการกลับไปใช้ไฟล์ต้นฉบับต้องทำการ Conform หรือการ Reconnect กับไป Online อีกครั้ง ถ้าหากไม่ใช่โปรแกรมตัดต่อ Conform เพราะต้องไปแก้สปีในโปรแกรมอื่นๆ ต้องทำ EDL, XML ออกไปเพื่อให้ Cutting ตรงกันกับที่ตัดต่อเอาไว้ พอเรียกใช้ไฟล์ต้นฉบับลำดับการตัดต่อจะได้ตรงกัน

ในการตัดต่อแบบดิจิทัล (Digital Editing) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการตัดต่อในระบบนอนลิเนียร์ (Non-linear Editing – NLE) คือการนำผลงานภาพยนตร์มาแปลงสัญญาณสู่ระบบดิจิทัล และป้อนข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์หรือที่เรียกว่า การดิจิทัล (Digitize) เพื่อนำไปสู่การตัดต่อผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีให้เลือกใช้หลายโปรแกรม เช่น Avid, Media100, Premier เป็นต้น การตัดต่อภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลทำให้การเลือกภาพและเสียงลงในช่วงใด ก็สามารถทำได้ทันที เหมือนการพิมพ์งานผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะตัดออกหรือเพิ่มเข้าไปใหม่ทำได้ในทันที ไม่มีผลกระทบต่องานที่พิมพ์ไว้ก่อนล่วงหน้า การตัดต่อภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลจึงได้รับความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

การตัดต่อระบบออฟไลน์ (off line) และการตัดต่อระบบออนไลน์ (on line) คือรูปแบบการตัดต่อเบื้องต้นของระบบวิดิทัศน์ ซึ่งเริ่มต้นจากการตัดต่อภาพและเสียงในระบบออฟไลน์ โดยการนำภาพและเสียงที่ผ่านการถ่ายทำมาแล้วนำมาตัดต่อลงเทปอีกม้วน เรียกว่าเทปเร็คคอร์ด (record) หลังจากนั้นจึงไปผ่านการตัดต่อในระบบออนไลน์ คือ การนำภาพและภาพยนตร์เสียงที่ตัดต่อแล้วจากระบบออฟไลน์ มาถ่ายลงในเทปต้นฉบับสำหรับนำไปเทียบบเพื่อตัดต่อฟิล์มเนกาทีฟต่อไป ในขั้นตอนของการตัดต่อระบบออนไลน์อาจมีการทำเทคนิคต่างๆจากโปรแกรมการตัดต่อระบบดิจิทัล ความก้าวหน้าของระบบดิจิทัลในปัจจุบัน ทำให้การตัดต่อเน้นไปที่ระบบออนไลน์ซึ่งตัดต่อภาพ และเสียงพร้อมกำหนดการเชื่อมภาพหรือเทคนิคพิเศษที่ต้องการ ตามโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการตัดต่อภาพยนตร์กำหนดไว้

ในบทความเรื่อง "กว่าจะมาเป็น 3 มิติและ 4 มิติ ประวัติคร่าวๆของหนังระบบดิจิทัล" (Filmzick: 2555) ได้อธิบายถึงภาพยนตร์ระบบดิจิทัลว่า คือการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ในระบบดิจิทัล มาใช้กับ 3 ส่วนหลักๆ ของกระบวนการ การสร้างหนังดังนี้ 1) การถ่ายทำหนัง 2) การจัดจำหน่ายหนัง และ 3) การฉายหนัง แทนที่จะใช้ฟิล์มเซลล์ลูลอยด์เป็นสื่อในการเก็บและฉายหนัง

ดังนั้น “คำว่าหนังดิจิทัล” จะต้องเกี่ยวข้องกับอย่างน้อยสองส่วน ซึ่งก็คือการจัดจำหน่าย และการฉายหนัง แบบดิจิทัล ส่วนการถ่ายทำนั้นสามารถถ่ายทำด้วยระบบเก่าได้ทั้งหมด หรือ บางส่วนแม้แต่ในปี 2009 ที่ผ่านมานี้ หลายๆ ภาพถ่ายทำด้วยกล้องปกติ ลงบนฟิล์ม 35 มม. ตามปกติ แต่นำมาสแกนและแปลงเป็นระบบดิจิทัล ซึ่งในปัจจุบันมีความละเอียดหลักๆ 2 แบบ ได้แก่ 2K คือความละเอียด $2,048 \times 1,080$ พิกเซล หรือ 4K ที่ความละเอียด $4,096 \times 2,160$ พิกเซล ในปัจจุบัน การถ่ายทำหนังด้วยกล้องระบบดิจิทัลใช้ต้นทุนต่ำกว่าแต่ก่อนมาก ซึ่งกล้องระบบดิจิทัล เหล่านี้มีทั้งความละเอียด 2K และ 4K แต่กล้องดิจิทัลทั่วไปที่ต้นทุนต่ำที่สุด จะถ่ายทำที่ความละเอียดแบบ HD ที่ $1,920 \times 1,080$ พิกเซล ซึ่งเทียบเท่ากับหนังแผ่นแบบ Blu-Ray ในปัจจุบัน

ยุคแรกๆ หนังที่ฉายในระบบดิจิทัล อาจมีบางฉากที่ถ่ายทำด้วยกล้องดิจิทัล แต่ที่เหลือถ่ายทำด้วยฟิล์ม เซลล์ลูลอยด์ธรรมดา แต่เมื่อพูดถึงหนังที่ถ่ายทำด้วยกล้องดิจิทัลทั้งเรื่อง หนังเรื่องนั้นคือ Star Wars: Episode II, the Attack of the Clones ของผู้กำกับ จอร์จ ลูคัส และหนังไทยเรื่องแรกที่ทำด้วยระบบดิจิทัล 100% ก็คือ ปีกษาวายุ

กล้องที่ใช้ถ่ายหนังแบบดิจิทัล ต่างจากฟิล์มอย่างแรกคือ เฟรมเรท (Frame Rate) หรือ จำนวนภาพนิ่งที่กล้องบันทึกใน 1 วินาที ซึ่งกล้องฟิล์มทั่วไปบันทึก 24 เฟรมต่อวินาที ในขณะที่กล้องดิจิทัลทั่วไปบันทึก 30 เฟรมต่อวินาที อย่างที่สองคือ คุณภาพของภาพ ถ้าเป็นเมื่อก่อน ภาพเคลื่อนไหวที่บันทึกด้วยกล้องดิจิทัลนั้น คุณภาพไม่ดีเท่ากับฟิล์มเซลล์ลูลอยด์ แต่เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันที่กล้องสามารถบันทึกภาพที่ความละเอียด 4K หรือ $4,096 \times 2,160$ พิกเซล แล้ว ถือว่าใกล้เคียงกับฟิล์มมาก จอร์จ ลูคัส ถ่ายทำหนังเรื่อง Star Wars: Episode II, the Attack of the Clones ด้วยกล้อง Sony HDW-F900 HDCAM และใช้เลนส์ระดับไฮ-เอนด์ของ Panavision ซึ่งตัวกล้องบันทึกภาพ 30 เฟรมต่อวินาที การถ่ายทำด้วยระบบดิจิทัลนั้น เมื่อใช้กันอย่างแพร่หลายแล้วต้นทุนถูกกว่าแบบฟิล์ม ไม่ว่าจะเป็นฟิล์ม แต่ละม้วนที่ใช้ถ่ายหนังซึ่งปัจจุบันมีราคาแพง อย่างที่เราารู้ดีว่า ดิจิทัลช่วยให้เราถ่ายซ้ำกี่ครั้งก็ได้ ทำให้ต้นทุนแทบจะเป็นศูนย์ สำหรับสตูดิโอใหญ่ๆ ในฮอลลีวูด จากกรณีของ Star Wars ช้างต้น ที่โปรดิวเซอร์ ริค แมคคอลลัม เผยว่า ทีมงานใช้จ่ายเรื่องการถ่ายทำไปทั้งหมด 16,000 ดอลลาร์ด้วยระบบดิจิทัล ซึ่งถ้าใช้ฟิล์มถ่ายทำทั้งหมด 220 ชั่วโมงนั้น จะใช้เงินถึง 1.8 ล้านดอลลาร์

อีกเหตุผลหนึ่งคือ ความยืดหยุ่น ซึ่งหมายถึงกระบวนการถ่ายทำไปจนถึงการจัดจำหน่าย และฉายในโรง เพราะการถ่ายทำด้วยฟิล์มนั้นต้องแปลงเป็นดิจิทัลเพื่อตัดต่อก่อน จากนั้นจึงแปลงกลับไปเป็นฟิล์มอีกครั้งเพื่อฉายในโรง และการแปลงทุกครั้งสามารถลดทอนคุณภาพของภาพได้ไม่น้อย ในขณะที่ระบบดิจิทัล ผลของการถ่ายทำแต่ละครั้งก็ออกมาเป็นไฟล์ ซึ่งสามารถนำไปขึ้นตอนโพสต์โปรดักชันหรือตัดต่อได้เลย ในการจัดจำหน่ายหนังดิจิทัลโดยต้นทุนการบันทึกหนังเรื่องหนึ่ง เช่นความยาวประมาณ 80-90 นาที ลงบนฟิล์ม 35 มม. นั้นใช้เงินประมาณ 1,500-2,500 ดอลลาร์ต่อม้วน และค่ายหนังยังจะต้องส่งฟิล์มม้วนใหญ่ๆนี้ไปยังโรงหนังทั่วโลก เพราะเหตุผลนี้ในอดีตการตัดสินใจของค่ายหนัง และโรงหนังที่จะนำหนังซักเรื่องเข้าฉายจึงเป็นเรื่องที่ต้องคิดให้ดี แต่ด้วยระบบดิจิทัลแล้วทำให้ต้นทุนในส่วนนี้ลดลงมหาศาล และส่งผลดีต่อผู้ชมทั่วโลก ที่สำคัญกว่าในมุมมองของคนทำธุรกิจโรงหนัง คือผลกำไร หนังในระบบดิจิทัลนั้น จริงๆก็คือไฟล์หนัง เหมือนกับไฟล์หนังที่เราดูด้วย คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์มือถือทั้งหลาย ค่ายหนังจะทำการส่งไฟล์หนังที่อาจจะบันทึกลงบนแผ่น DVD บันทึกลงฮาร์ดดิสก์ขนาด 300Gb หรือส่งผ่านดาวเทียม หรือแม้แต่อินเทอร์เน็ต ต้นทุนการบันทึกหนังสักเรื่องลงบนฮาร์ดดิสก์ และส่งไปยังโรงหนังสัก 4,000 โรงทั่วโลกใช้เงินเพียง 600,000 ดอลลาร์ และค่ายหนังจะไม่พบความแตกต่างระหว่างการฉายหนังเรื่องเดียวกันในโรงหนัง 1 โรง หรือโรงหนัง 100 โรง เหมือนการฉายด้วยฟิล์ม

ในการฉายหนังในระบบดิจิทัล ส่วนนี้เป็นส่วนที่ผู้ชมทั่วโลกสัมผัสได้ การฉายหนังในระบบดิจิทัลและฟิล์มนั้น มีข้อแตกต่างด้านต้นทุนอย่างหนึ่งคือคุณภาพของหนัง หนังฟิล์มนั้นคุณภาพจะเสื่อมลงทุกครั้งที่ฉายเพราะฟิล์มทำจากเซลลูลอยด์ และคุณภาพจะลดลงเมื่อโดนความร้อนจากโปรเจ็คเตอร์ฉายหนัง (สังเกตว่าฟิล์มจะไหม้ หากฟิล์มไม่วิ่ง) ในขณะที่ไฟล์ดิจิทัลคุณภาพจะไม่เสื่อมลงเลย ในปัจจุบัน การฉายหนังในระบบดิจิทัลมี 2 แบบ ได้แก่ Micromirror และ LCD Projector Micromirror เป็นการฉายหนังด้วยไฟพลังงานสูงฉายภาพผ่านปริซึม ซึ่งปริซึมนี้จะแยกแสงออกเป็นสี แดง เขียว และน้ำเงิน จากนั้นแสงแต่ละสีจะส่งไปยัง DMD แต่ละตัวโดย DMD นี้ย่อมาจาก Digital Micromirror Device ซึ่งถูกคิดค้นโดย Texas Instruments เป็นชิพสารกึ่งตัวนำที่เคลือบด้วยกระจกขนาดเล็กมากมายมหาศาลสัญญาณภาพจะสั่งการให้ DMD ตันสินว่าจะเปิดหรือปิดแสงสีอะไร ในส่วนไหนของภาพเป็นพันๆครั้งต่อวินาที ซึ่งแสงสีต่างๆจะถูกส่งรวมกันไปยังเลนส์ออฟติคส์ด้านหน้าและฉายลงบนจอในโรงหนังในที่สุด ส่วนระบบ LCD Projector นั้นทำงานด้วยแผง LCD (Liquid Crystal Display) ที่คอยตัดสินใจว่าจะปล่อยแสงสีอะไรในส่วนไหนออกไปบนจอภาพจริงๆ แล้วทำงานคล้ายกับแบบแรกในหลายๆส่วน ข้อเสียของการฉายระบบดิจิทัลนั้นตรงกันข้ามกับหนังฟิล์ม คือคุณภาพของไฟล์หนังดิจิทัลจะไม่ลดลงเลย แต่คุณภาพของเครื่องฉายหนัง (โปรเจ็คเตอร์) จะลดลงทุกครั้ง เช่นพิกเซลอาจจะแตกได้

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดที่ได้จากการสืบค้นข้อมูลการฉายภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม และระบบดิจิทัลมาเป็นแนวทางตั้งต้น เพื่อพิจารณาความแตกต่างของระบบการฉายทั้งสองรูปแบบ โดยข้อมูลจากงานวิจัยของ ดนุวัฒน์ เจตนา (2553) เป็นการสรุปรวบรวมจากเอกสารตำราใน ลักษณะวิธีการทางเทคนิคของงานภาพยนตร์ในกระบวนการตั้งแต่หลังการถ่ายทำ คือกระบวนการตัดต่อทั้งในระบบฟิล์มและระบบดิจิทัล ส่วนข้อมูลจากเว็บไซต์ Filmzick (2555) เป็นการเจาะจง เฉพาะภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล โดยประมวลลำดับขั้นตอนตั้งแต่การถ่ายทำ การจัดจำหน่าย การฉาย การใช้อุปกรณ์เครื่องฉาย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรูปแบบการ ดำเนินการที่ต่างกันของระบบฟิล์มและระบบดิจิทัลที่ส่งผลต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์ต่อไป โดยผู้วิจัยขอสรุปใช้คำเรียกขานถึงวัสดุที่นำไปฉายเป็น "หนัง" ในการฉายระบบฟิล์มว่า "ฟิล์มหนัง" และในการฉายระบบดิจิทัลว่า "ไฟล์หนัง"

3.กฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์

3.1 กฎหมายเกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพยนตร์และโรงภาพยนตร์

ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ได้ระบุความหมาย เกี่ยวกับภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ และการฉายภาพยนตร์ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา: 2558) ดังนี้

“ภาพยนตร์” หมายความว่า วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำมา ฉายให้เห็นเป็น ภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่รวมถึงวีดิทัศน์

“โรงภาพยนตร์” หมายความว่า สถานที่ฉายภาพยนตร์ ดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ เท่าที่มีได้อยู่ ภายใต้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

- (1) อาคารหรือส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นสถานที่สำหรับฉายภาพยนตร์
- (2) สถานที่กลางแจ้งสำหรับฉายภาพยนตร์
- (3) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ฉาย” หมายความว่า การนำภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์มากระทำให้ปรากฏภาพ หรือภาพ และเสียงด้วย เครื่องฉาย หรือเครื่องมืออื่นใด และให้หมายความรวมถึงการถ่ายทอดด้วย

ในหมวดที่ 3 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังได้ระบุเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรง ภาพยนตร์ดังนี้

มาตรา 25 ภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องผ่านการ ตรวจสอบพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 37 ห้ามผู้ใดประกอบกิจการโรงภาพยนตร์ โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับโรงภาพยนตร์แต่ละโรง ยกเว้นใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์ตาม (2) ของบทนิยามคำว่า “โรงภาพยนตร์” ในมาตรา 4 ให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร

การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ในกฎกระทรวง

มาตรา 38 ห้ามผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับสถานที่ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์แต่ละแห่ง การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 43 ภาพยนตร์ที่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 37 หรือมาตรา 38 จะมีไว้ในสถานที่ประกอบกิจการของตนเพื่อนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายจะต้องเป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสาระเช่นเดียวกับภาพยนตร์ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาต ตามมาตรา 25 และมีการแสดงเครื่องหมายการอนุญาตประเภทของภาพยนตร์และหมายเลขรหัสเช่นเดียวกับมาตรา 31

มาตรา 44 ให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 37 แจ้งประเภทของภาพยนตร์ที่นำออกฉายแต่ละเรื่อง ไว้ในที่เปิดเผย และเห็นได้ชัดเจนในบริเวณโรงภาพยนตร์

ห้ามผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 37 ยินยอมหรือปล่อยให้ผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าที่กำหนดตามมาตรา 26(6) เข้าไปในโรงภาพยนตร์ในระหว่างที่ทำการฉายภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภทดังกล่าว

มาตรา 45 ห้ามผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา 38 ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจัดจำหน่ายภาพยนตร์ ที่จัดอยู่ในประเภทตามมาตรา 26(6) ให้แก่ผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าที่กำหนดไว้สำหรับภาพยนตร์ประเภทดังกล่าว

มาตรา 46 การฉายภาพยนตร์ในสถานที่ที่บุคคลทั่วไปสามารถดูได้ ต้องเป็นภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภท ตามมาตรา 26(1) หรือ (2)

3.2 กฎหมายลิขสิทธิ์

กัจจกร หลุยยะพงศ์ (2558: ตอนที่ 15, น. 43) อธิบายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ตามมาตรา 4 ระบุถึงการคุ้มครองลิขสิทธิ์งานศิลปะอยู่หลากหลายประเภท ทั้งผลงานวรรณกรรม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงและภาพ ยังหมายรวมถึงสิทธิของนักแสดง ก็ได้รับการคุ้มครองอีกด้วย

นอกจากนั้นยังคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่งานที่มีการดัดแปลงที่มีลิขสิทธิ์ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามมาตรา 11 และรวมถึงงานที่รวบรวมหรือประกอบเข้าด้วยกันโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของ ลิขสิทธิ์ตามมาตรา 12

พิสิษฐ์ ชวาลาธวัช (2555: 422, อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์, 2558) อธิบายคำว่า “ลิขสิทธิ์” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 คือ สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะทำการใดๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ ได้ทำขึ้น อันได้แก่ สิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 15 คือ สิทธิแต่ผู้เดียวที่ทำซ้ำหรือดัดแปลงเผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง ให้ประโยชน์อันเกิดจากสิทธิแก่ผู้อื่น และอนุญาตให้ผู้อื่นใช้ลิขสิทธิ์

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียว ตามมาตรา 15 คือ

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง
- (4) ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น
- (5) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) (2) หรือ (3) โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดหรือไม่ก็ได้ แต่เงื่อนไขดังกล่าวจะกำหนดในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้

การละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 26 เกิดได้เมื่อ (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

ในมาตรา 29 ระบุถึง การละเมิดสิทธิการแพร่ภาพและเสียง ดังนี้

- (1) จัดทำโสตวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียงหรืองานแพร่เสียงและภาพ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
- (2) แพร่เสียงแพร่ภาพซ้ำ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
- (3) จัดให้ประชาชนฟังและชมงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ในทางการค้า

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยระบุถึงการกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ได้แก่

- (1) วิจัยหรือศึกษางานนั้น อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัว หรือญาติสนิท
- (3) ตีพิมพ์ วิจัยหรือแนะนำผลงาน โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อมวลชน โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (5) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาล หรือเจ้าพนักงาน ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว
- (6) ทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏโดยผู้สอนเพื่อประโยชน์ในการสอนของตน อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (7) ทำซ้ำ ดัดแปลงบางส่วนของงาน หรือตัดทอนหรือทำบทสรุปโดยผู้สอนหรือสถาบันการศึกษา เพื่อแจกจ่าย หรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือในสถาบันการศึกษา ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหา กำไร
- (8) นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำพระราชบัญญัติ 2 ฉบับ มาใช้ทำการวิเคราะห์ใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

- 1) ลักษณะการดำเนินธุรกิจของหนังกลางแปลง คือ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับการให้ความหมายของโรงภาพยนตร์ ในมาตรา 4 ซึ่งหนังกลางแปลงถือว่าเข้าข่ายใน (2) คือสถานที่กลางแจ้งสำหรับฉายภาพยนตร์ โดยมีระบุในมาตรา 37 ให้ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ต้องมีการขอใบอนุญาตประกอบกิจการ ส่วนภาพยนตร์ที่นำออกฉาย จะต้องได้รับการตรวจพิจารณาตามมาตรา 25 และในมาตรา 46 กำหนดให้ภาพยนตร์ที่จัดฉายให้กับบุคคลทั่วไปสามารถดูได้ ต้องเป็นภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภท ตามมาตรา 26(1) หรือ (2)
- 2) ลักษณะการใช้วัสดุสำหรับทำการฉาย ในประเด็นที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ผู้วิจัยนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ถึงการนำฟิล์มหนังหรือไฟล์หนัง ที่ใช้บันทึกภาพและเสียงของภาพยนตร์ อันเป็นวัสดุมีลิขสิทธิ์ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เพื่อการฉายของหนังกลางแปลง

4. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532: 237) ให้ความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่า การที่ระบบสังคม กระบวนการ แบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครอง ได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจเป็นในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปได้อย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือโทษ ก็ได้ทั้งสิ้น

สนธิ สมักรการ (2538) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มีผลทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเกิดความแตกต่างกันขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งแล้ว การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ว่าจะเล็กน้อย หรือใหญ่โตเพียงไรก็ตามย่อมถือได้ว่าเป็นเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ทั้งสิ้น

David Popenoe (1993) นักสังคมวิทยาและนักมนุษยวิทยา อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของผู้คน โดยแสดงความเห็นถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ว่ามี 5 สาเหตุ ได้แก่ 1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและประชากร (The physical environment and population) 2. เทคโนโลยี (Technology) 3. วัฒนธรรมอวัตถุ (Nonmaterial culture) 4. กระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural processes) 5. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic development)

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและประชากร (The physical environment and population) ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ความแห้งแล้ง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สังคมเกิดการเสียระเบียบของสังคม (Disorganization) และความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีต่อกันถูกเปลี่ยนไป เช่น สมาชิกในครอบครัว ต้องแยกจากกันเพราะการเสียชีวิต และการพลัดพรากจากกัน เป็นต้น

2. เทคโนโลยี (Technology) เมื่อมีสิ่งใหม่ที่ทันสมัยเกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นการคิดค้นได้เอง หรือการรับเอามาใช้ สังคมย่อมได้รับผลกระทบและมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเป็นระดับกลุ่มหรือระดับโครงสร้างสังคม ขึ้นอยู่กับว่าคนในสังคมได้รับผลประโยชน์จากเทคโนโลยีนั้นมากหรือน้อย เพราะเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมในการกระทำต่อกิจกรรมที่นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ บางสิ่งต้องสร้างระเบียบในการทำงานใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานของเทคโนโลยี แต่เทคโนโลยีบางอย่างอาจทำให้มนุษย์ต้องทำงานมากขึ้นและเร็วขึ้น จนต้องทำให้ความสัมพันธ์ที่มีต่อครอบครัวและคนอื่นๆ ในชีวิตประจำวันมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ขณะเดียวกันเมื่อมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ อาจทำให้เกิดความล่าช้าทางวัฒนธรรม (Cultural lag) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ ที่ปรับตัวในอัตราที่ไม่เท่ากันจนเกิดเป็นความเหลื่อมล้ำระหว่างกันและเป็นปัญหาสังคมตามมา

3.วัฒนธรรมอวัตถุ (Nonmaterial culture) นักสังคมวิทยามองว่า วัฒนธรรมที่เป็นอวัตถุ เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุตามมา สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาทั้งหลาย เกิดมาจากคตินิยม (Ideology) ที่ถ่ายทอดออกมาสู่วัฒนธรรมที่เป็น วัตถุ หากความคิดเห็น ความเชื่อ และวิธีการคิดของคนในสังคมต้องเปลี่ยนแปลงไปตาม สภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความอยู่รอด การเปลี่ยนแปลงภายในสังคมก็จะเกิดขึ้นตามมา

4.กระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural processes) เมื่อเกิดการค้นพบ (Discovery) และมีการประดิษฐ์ (Invention) จนเกิดเป็นนวัตกรรม (Innovation) ขึ้นในสังคม การเคลื่อนไหว ทางสังคม (Social movement) ทำให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรม (Cultural diffusion) จากคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่งไปสู่คนกลุ่มอื่นหรือสังคมอื่น สังคมที่รับเอานวัตกรรมไว้ใช้ก็จะเกิด การเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้น

5.การพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic development) ทำให้เกิดความทันสมัย (Modernization) เพราะมีการเปลี่ยนแปลงการผลิตตามแบบดั้งเดิมในยุคสังคมเกษตรกรรม (Preindustrial society) ไปสู่การผลิตแบบอุตสาหกรรมและแบบเมือง ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ที่เปลี่ยนระบบการผลิตจากการใช้แรงงาน มนุษย์ไปสู่การใช้แรงงานจากเครื่องจักรกล ใช้ระบบการทำงานแบบอุตสาหกรรม บริเวณที่มีการ เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม เกิดความเป็นเมือง (Urbanization) เพราะมีการอพยพ แรงงานจากชนบทเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมการทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ เปลี่ยนรูปแบบ ไปสู่ความเป็นระบบราชการ (Bureaucratization) เกิดเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีการจัดการที่เป็น ทางการ (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545)

สุริชัย หวันแก้ว (2553: 155-156) อธิบายถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มา จากปัจจัยดังต่อไปนี้

1.ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ เช่น บางคนเชื่อว่าอุณหภูมิที่อบอุ่น ทำให้สังคม พัฒนาอุตสาหกรรมได้สำเร็จ

2.ปัจจัยทางด้านชีววิทยา การถ่ายทอดทางพันธุกรรมของความสามารถทางปัญญา เช่น การส่งเสริมการมีบุตรในหมู่บ้านปัญญาชน แต่คุมกำเนิดในหมู่ประชากรระดับการศึกษาต่ำของ รัฐบาลสิงคโปร์ ของนายลีควนยู

3.ปัจจัยทางด้านการเมืองและการทหาร การเปลี่ยนแปลงของสังคมเกิดจากบทบาทของ มหาบุรุษและผู้นำ

4.ปัจจัยทางเทคโนโลยี เช่น การประดิษฐ์คิดค้นบางอย่างได้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำโดยเจมส์วัตต์ โทรศัพท์เครื่องพิมพ์ปรมณู คอมพิวเตอร์ การใช้แสงเลเซอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น โดยเฉพาะเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลในยุคปัจจุบัน จนทำให้เรียกว่า โลกยุคไร้พรมแดน

5.ปัจจัยทางเศรษฐกิจเนื่องจากมนุษย์ต้องทำมาหากิน ด้วยเหตุความต้องการทางเศรษฐกิจเหล่านี้เองของ มนุษย์อาจก่อการเปลี่ยนแปลงได้เช่นเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

6.ปัจจัยทางด้านศาสนาและอุดมการณ์ความคิดความเชื่อ อุดมการณ์ทางศาสนาอาจเป็นปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ เช่น จริยธรรมแบบโปรเตสแตนต์ เป็นรากฐานของก้าเนิดระบบทุนนิยมในยุโรปตะวันตก

7.ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ชิดจำกัดด้านทรัพยากรและระบบนิเวศ อุบัติภัยด้านอุตสาหกรรม

8.ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมเช่นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมระดับรากหญ้า ขบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรม

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชนกลางแปลง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่เกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มธุรกิจ คือ ผู้ประกอบการด้านภาพยนตร์ทั้งกลุ่มผลิต จัดจำหน่าย และเผยแพร่ภาพยนตร์ โดยสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเกิดจากด้านเทคโนโลยีเป็นหลัก ตามแนวคิดของ David Popenoe ที่อธิบายถึงการได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลง เนื่องจากคนในสังคมที่ได้รับผลประโยชน์จากเทคโนโลยีนั้น นอกจากเทคโนโลยีจะทำให้มนุษย์ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมในการกระทำต่อกิจกรรมที่นำเอาเทคโนโลยีนั้นมาใช้แล้ว ยังอาจจะต้องสร้างระเบียบในการทำงานใหม่ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเทคโนโลยี และแนวคิดนี้ยังกล่าวถึงการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้อาจทำให้เกิดความล่าช้าทางวัฒนธรรม (cultural lag) ซึ่งเป็นช่องว่างระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ที่กำลังปรับตัว และแนวคิดของสูลิชย์ หวันแก้ว ที่อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มาจากปัจจัยทางเทคโนโลยีเกี่ยวกับการประดิษฐ์คิดค้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลในสังคมปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้มาเพื่อพิจารณาการปรับตัวของชนกลางแปลงที่เป็นหรรสพที่ดำเนินการในแบบดั้งเดิมมาร่วมศตวรรษ กับภาวะที่เผชิญความท้าทายของยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยี

5.ทฤษฎีระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน

Talcott Parsons (1970-1980) อธิบาย “ระบบสังคม” และ “หน้าที่” ว่า หน้าที่คือ กลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อสนองความต้องการของระบบสังคม ในเบื้องต้นพาร์สันส์เห็นว่าสังคมเป็นระบบ ในระบบสังคมนี้มีหน้าที่ คือมีการกระทำกิจกรรม แต่กิจกรรมนี้ทำเป็นกลุ่มๆและทำมา

เพื่อตอบสนองความต้องการของระบบ พาร์สันขยายความว่า เราจะเข้าใจระบบสังคมได้โดยพิจารณาจากหน้าที่พื้นฐานสี่ประการประกอบด้วย 1) การปรับตัว (Adaptation) คือการที่สังคมจัดให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมและความต้องการของระบบ หากสิ่งต่างๆที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็ต้องมีการปรับตัว 2)การบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) คือสังคมต้องมีการกำหนดเป้าหมายและระบบต่างๆก็จะต้องทำหน้าที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก เช่น สังคมอเมริการะบุว่าเป็นสังคมประชาธิปไตยเป็นเป้าหมายหลัก ระบบต่างๆของสังคมก็ต้องทำหน้าที่เพื่อให้เข้าสู่การบรรลุเป้าหมาย 3)บูรณาการ (Integration) คือหน้าที่ในการทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันของระบบต่างๆ ซึ่งจะต้องดำเนินไปร่วมกัน เนื่องจากระบบสังคมประกอบด้วยระบบย่อยที่มีความแตกต่างกัน และมีกลุ่มกิจกรรมเฉพาะของตน จำเป็นจะต้องมีการดูแลให้เกิดการประสานสอดคล้องระหว่างระบบย่อยต่างๆ จึงต้องบูรณาการเข้าหากันและกัน 4) การรักษาแบบแผน (Latency หรือ Pattern Maintenance) คือการธำรงและฟื้นฟูแรงจูงใจของปัจเจกชนและแบบแผน ของสังคม ในการจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าด้วยกันนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือกัน ถ้ามีคนบางกลุ่มเกิดความรู้สึกท้อแท้หรือเห็นแตกต่าง จนไม่อาจจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าร่วมกันได้ ก็เป็นหน้าที่ของระบบสังคมที่จะต้องฟื้นฟูปัจเจกบุคคล แล้วแบบแผนของสังคมก็ต้องถูกธำรงไว้ด้วย แบบแผนของสังคมที่จะต้องถูกธำรงไว้คือ ลักษณะของสังคมที่ไม่เปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน หรือเป็นแบบแผนแบบอนุรักษ์นิยม (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2559: 165-167)

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2552) อ้างถึงแนวคิดของ เฮอเบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) และนักสังคมวิทยาของมหาวิทยาลัยชิคาโก ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีแนวความคิดพื้นฐานซึ่งสรุปสาระสำคัญ ได้แก่

1. เน้นการวิเคราะห์ระบบสังคมเป็นระบบเสมือนจริงของระบบอินทรีย์ (organism)

คือระบบสังคมเป็นระบบอินทรีย์ของร่างกายคนและสิ่งมีชีวิตอื่น เป็น “ระบบ” ที่ประกอบด้วยระบบย่อย (sub system) ที่แต่ละระบบย่อยทำหน้าที่เฉพาะของระบบต่างๆของร่างกาย เสมือนระบบร่างกายมนุษย์ ที่ดีเอ็นเอเป็นตัวกำหนดในแต่ละเซลล์แต่ละอวัยวะในแต่ละระบบย่อยที่เป็นระบบกระทำการ ว่าจะกระทำหน้าที่อะไรบ้าง เชื่อมโยงสัมพันธ์และสอดคล้องกับเซลล์ใด อวัยวะใด ระบบย่อยอะไร ที่มีกลุ่มเป็นระบบ มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น และมีสังคมที่เป็นอภีระบบที่เป็นเอกภาพ

2 .หน่วยระบบแต่ละระบบมีระบบย่อยเป็นระบบกระทำการ จะมีกลุ่มคุณลักษณะของ

1) องค์ประกอบของหน่วยการกระทำที่มี (ก) ปัจจัยนำเข้าที่เป็นผลผลิตจากหน่วยระบบอื่น หรือสั่งสมจากระบบภายในเอง หน่วยระบบที่มีชีวิตสามารถคัดสรรเลือกปัจจัยนำเข้า แต่หน่วย

ระบบที่ไม่มีชีวิตจะมีการกำหนดไว้ล่วงหน้าในรูปแบบที่ปัจจัยนำเข้าที่ประเมิน (assessment) ได้ และต้องมีคุณค่าที่ตีค่าได้ (appraisal) สนองต่อกระบวนการผลิตของหน่วยระบบด้วยการกำหนด กลยุทธ์มาตรการ (measure) ตามพันธกิจและวิสัยทัศน์ที่กำหนด (ข) มีกระบวนการทำงานที่เป็น กระบวนการภายใน (internal process) ที่แตกต่างกันไป ที่มีเป้าประสงค์ (goal) ของการบรรลุที่ ชัดเจน (ค) มีผลได้ที่มีทั้งผลลัพธ์และผลสะท้อนกลับ (feedback) ที่สะท้อนสู่ภายนอกกระบบย่อย และสะท้อนกลับเข้าสู่ระบบย่อย จึงเป็นหน่วยระบบสืบเนื่องของการกระทำที่มีประสิทธิภาพการ ผลิตอย่างสมบูรณ์

2) หน่วยย่อยระบบและหน่วยอวัยวะ มีโครงสร้างและหน้าที่เฉพาะที่กำหนดขึ้น มีเส้น กั้นเขตแดน มีบริบทแวดล้อม (context) มีการเปลี่ยนแปลงเชิงวิวัฒนาการ (evolution change) อย่างต่อเนื่องเพื่อความสมดุล

3. ความสมดุล (equilibrium) และความไม่สมดุล (disequilibrium) เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะปัจจัยนำเข้าที่เปลี่ยนไป กระบวนการที่แตกต่างไปจากเดิม ผลผลิตและผลสะท้อนกลับที่ แตกต่างจากเดิม ทำให้การปรับความสมดุลที่เกิดจาก (ก) การทำปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับ ปัจเจกชน ปัจเจกชนกับกลุ่ม ปัจเจกชนกับสังคม กลุ่มกับกลุ่ม และสังคมกับสังคม (ข) การทำหน้าที่ เกิดขึ้นตลอดเวลาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมเพื่อการสร้างความเจริญของระบบและระบบย่อย

ดังนั้น โครงสร้างสังคมที่มีคน กลุ่ม / เครือข่ายที่เป็นองค์กร ชุมชน สังคม ก็เป็นระบบ กระทำการที่มีหน่วยกระทำที่ทำงานแบบอิสระ (autonomous) แต่บูรณาการกัน

4. การนำแนวคิดไปใช้ในการพัฒนาสังคม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

4.1 สังคมที่เป็นอวัยวะ จะสามารถดำรงอยู่ได้และมีความเจริญ ต้องมีการเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลงไปด้วยกันทั้งระบบ ทั้งการเกิดดุลยภาพและขาดดุลยภาพ แต่เพราะการมีหน่วย ระบบเป็นระบบกระทำที่แต่ละระบบมีระบบย่อย เป็นระบบที่สลับซับซ้อน การทำงานจึงต้องมี เสถียรภาพ (stability)

4.2 การเปลี่ยนแปลงในสังคม มักเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป มากกว่าการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดอย่างรวดเร็ว เพราะระบบสังคมเป็นอวัยวะกระทำ การ ปฏิสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนมุ่งก่อให้เกิดดุลยภาพเสมอหลังการกระทำต่อกัน และจำเป็นที่ส่วนต่างๆที่เป็นส่วนย่อย จะต้องปรับตัวเองให้เกิดความดุลยภาพตามมาในที่สุดเมื่อ เกิดความไม่สมดุล

4.3 การไม่หรือขาดสมดุลที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง อาจมาจาก (1) ปัจจัยนำเข้าที่เกิด ในระบบเอง หรือปัจจัยนำเข้าจากภายในระบบ แต่เป็นปัจจัยนำเข้าจากนอกระบบจากระบบอื่นที่

เป็นสิ่งแวดลอมเข้ามาเกี่ยวข้อง (2) ภายนอกสังคม ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่ส่วนใหญ่มีผลกระทบต่อสังคมมากกว่าปัจจัยนำเข้าที่มาจากระบบสังคมนั้น

4.4 บางครั้งหรือหลายๆครั้ง จำเป็นต้องมีกระบวนการทางสังคม เช่นการควบคุมทางสังคม และ/หรือการขัดเกลาทางสังคม ที่เข้ามาจัดการให้เกิดดุลยภาพ ไม่ว่าจะเป็นเกิดความขัดแย้งหรือเกิดการสมานฉันท์ให้เกิดประโยชน์ร่วม ชนะ-ชนะ ที่เกิดประโยชน์สูงสุด จึงเป็นโจทย์ที่แต่ละสังคมต้องแสวงหาแนวทางเลือกที่เป็นไปได้มากที่สุดในการบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้มีการควบคุมทางสังคมกระทำการได้อย่างเกิดผล กระบวนการการปลูกฝังจึงต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มของกระบวนการทัศน ค่านิยมสังคม (social values) วิถีชีวิต และระบบวัฒนธรรม

การเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อความเจริญของหน่วยระบบแต่ละระบบกระทำการ หากมีกระบวนการทำงานเชิงรุก (proactive) ต้องมีมุมมองที่มีการมองจากภายนอกเข้ามาเป็นหลัก ไม่ใช่การมองจากภายในออกไป เป็นกระบวนการการทำงานเชิงรับ (reactive) เช่น **การใช้การตลาด** (การสนองตอบความคาดหวังของเป้าหมาย/ลูกค้าในด้านความต้องการ ความพึงพอใจ และการสร้างคุณค่า (value creation) **นำนวัตกรรม** คือตลาดภายนอกที่คาดหวังเป็นตัวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหน่วยของโครงสร้างด้านนวัตกรรม/เทคโนโลยีที่สนองตลาด การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นเฉพาะหน่วย หรือหลายหน่วยที่เกี่ยวข้อง หรืออาจเกิดขึ้นทั้งโครงสร้างของหน่วยทั้งระบบก็ได้

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำให้ระบบสังคม หรือแต่ละหน่วยย่อยเกิดดุลยภาพด้วยการมีการควบคุมทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และกระบวนการปลูกฝัง ทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมีเหตุผล (ในเชิงปริมาณ เช่นความเชื่อที่เป็น “belief”) และความไม่ต้องมีเหตุผล (ในเชิงคุณภาพ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อที่ไม่ต้องใช้เหตุผลคือ “myth” ที่ต้องกำกับโดยศรัทธา ฯลฯ) ทั้งต้องวิเคราะห์ตลอดเวลาเกี่ยวกับระบบภายนอกที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบเข้ามาเป็นปัจจัยนำเข้า เพราะระบบสังคมเป็นระบบปฏิบัติ เป็นระบบเปิด ไม่ใช่ระบบปิดที่ปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องน้อยกว่า

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การศึกษาทฤษฎีระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐานตามแนวทางของ Parsons เพื่อการเข้าใจลักษณะความเชื่อมโยงของระบบสังคม แม้การดำเนินการของกลางแปลงจะเกี่ยวพันกันด้วยการดำเนินธุรกิจ แต่ในสิ่งแวดล้อมของหนึ่งกลางแปลงมีความเชื่อมโยงกับระบบสังคมในหลากหลายมิติ ทั้งกลุ่มทุนในอุตสาหกรรมภาพยนตร์และกลุ่มของผู้ชมที่เกี่ยวข้องในเชิงสังคมวัฒนธรรม โดยแนวทฤษฎีระบบสังคมและหน้าที่พื้นฐาน สามารถใช้อธิบายรูปแบบวิธีของการปรับตัวเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่กลุ่มของสังคมตั้งเป้าไว้ ในที่นี้คือการดำเนินการเชิงธุรกิจหรือการปรับตัวในรูปแบบอื่นของหนึ่งกลางแปลงต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ซึ่งเป็นการปรับตัวที่

สอดคล้องกับสังคมย่อยอื่นที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง เช่น ผู้จ้างงานและรูปแบบของการจ้างงาน ส่วนแนวคิดของ เฮอเบิร์ต สเปนเซอร์ ได้อธิบายประเด็นของระบบสังคมที่มีการกำหนดกลยุทธ์ มาตรการ (measure) ตามพันธกิจและวิสัยทัศน์ที่กำหนด ที่ส่งผลต่อผลลัพธ์และผลสะท้อนกลับ โดยกลุ่มของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงจำเป็นต้องปรับตัวในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป จากภาวะสับสนเนื่องจากปัจจัยนำเข้าจากการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมและเทคโนโลยีของระบบการฉายภาพยนตร์

6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบ ดิจิทัล และการบริหารงานจัดจำหน่ายและการฉายภาพยนตร์ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ได้แก่

6.1 การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการถ่ายทำภาพยนตร์ระบบ ฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลในประเทศไทย” ของ ดนุวัฒน์ เจตนา (2553) เป็นการวิจัยเกี่ยวกับ เทคโนโลยีภาพยนตร์ที่กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพในรูปแบบการวิเคราะห์ เอกสาร บทความวิชาการ (Document Analysis) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับ Digital Cinema จากหนังสือต่างประเทศและเก็บข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทำภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล การจับภาพ การประมวลผล การบันทึก ข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล และการนำฉายหรือเผยแพร่ในสื่อต่างๆ รวมไปถึงรายละเอียดต่างๆของ กระบวนการถ่ายทำภาพยนตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการถ่ายทำ ภาพยนตร์ในระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ศึกษาความเหมาะสมในการเลือกใช้ระบบในกระบวนการ สร้างภาพยนตร์จาก ระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ศึกษาถึงคุณสมบัติของบุคลากร ในการถ่ายทำ ภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลต่อการเปลี่ยนแปลงในการถ่ายทำภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม โดยผลการวิจัย พบว่าเทคโนโลยีดิจิทัล มีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่ออุตสาหกรรม ภาพยนตร์ในภาพรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น ขั้นตอนการถ่ายทำ (pre-production) ขั้นตอนการ ถ่ายทำ (production) ขั้นตอนหลังการถ่ายทำ (post - production) และขั้นตอนนำไปเผยแพร่ (exhibition) นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนแนวโน้มและปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ 1) เกิดจากนวัตกรรมในยุคปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกสบาย และรวดเร็ว ในการทดแทนระบบเดิม ที่ยังมีความล่าช้าอยู่ และมีคุณภาพที่ใกล้เคียงกับของเดิม มากที่สุด 2) เพื่อลดต้นทุนในกระบวนการสร้างภาพยนตร์ทั้ง 3P จนกระทั่งการนำไปเผยแพร่ 3)ลด กระบวนการบางอย่างที่ยุ่งยากและซับซ้อน เช่นการล้างฟิล์ม การเปลี่ยนฟิล์มเข้าและออกจากแม็ก กาซีน การพิมพ์ฟิล์มสำหรับฉาย ซึ่งต้องอาศัยบริษัทใหญ่ๆ ที่ต้องลงทุนค่อนข้างสูง 4)อุปกรณ์มี ขนาดเล็ก จึงใช้บุคลากรน้อยลง 5) ทุกกระบวนการสร้างภาพยนตร์เป็นสิ่งที่คนทั่วไปสามารถเข้าถึง

ได้มากขึ้น จึงทำให้คนรุ่นใหม่สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้มากขึ้น 6) คุณภาพของข้อมูลภาพมีรายละเอียดสูงใกล้เคียงกับฟิล์มมากขึ้น แต่ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของกล้องแต่ละชนิดที่บันทึกและบีบอัดรายละเอียดแตกต่างกันไป ในแต่ละชนิดของกล้อง และแนวโน้มในอนาคตระบบดิจิทัลก็อาจจะมาทดแทนฟิล์มทุกกระบวนการสร้างภาพยนตร์

6.2 การวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการขยายกิจการโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ต่อระบบสายหนังในประเทศไทย” ของ ชญานิน ธนะสุขถาวร (2554) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ของผู้ชมในประเทศไทย โดยศึกษาถึงสภาพทั่วไปของ ระบบสายหนังในประเทศไทย และเพื่อศึกษาแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงของระบบสายหนังในประเทศไทย ในประเด็นที่เกี่ยวกับโรงภาพยนตร์และระบบฉาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ชมมีความเห็นว่าโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เหมาะสำหรับการมาพักผ่อนคลายเครียด แต่จะไม่มาใช้บริการถ้าราคาสูงเกินไป สำหรับทัศนคติต่อองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ที่เคยใช้บริการผู้ชมนั้น มีความชอบมาก โดยเฉพาะในด้านระบบเสียง ระบบจอภาพ และเครื่องฉาย ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ในปีพ.ศ. 2555 อาณาเขตสายหนังได้ลดจำนวนลงเหลือเพียง 4 สาย จากเดิม 6 สาย ได้แก่ สายตะวันออก สายเหนือและแปดจังหวัด สายอีสาน และสายใต้โดยมีบริษัทที่ดำเนินกิจการสายหนังอยู่ทั้งหมด 6 บริษัท นอกจากนั้นยังพบว่าความเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของระบบสายหนังในประเทศไทยมี 4 ประการ คือ รูปแบบโครงสร้างองค์กรของสายหนัง รูปแบบการซื้อขายภาพยนตร์ การจัดส่งภาพยนตร์ และการสนับสนุนการสร้างภาพยนตร์ไทย

สรุปการนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อมาใช้ในการวิจัย

แนวทางหลักที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย ต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล ในงานวิจัยครั้งนี้ คือเริ่มต้นด้วยการใช้วิธีการอธิบายโดยสรุป (Overview) ถึงภูมิหลังของความสัมพันธ์เกี่ยวกับหนังเร่และหนังกลางแปลงกับวิถีชีวิตของคนไทย ระบบสายหนังในประเทศไทยในปัจจุบัน โดยการประมวลชุดข้อมูลจากหนังสือและเอกสารต่างๆ ที่ปรากฏร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์สายหนัง จากนั้นทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์ในประเทศไทย ด้วยการวิเคราะห์จากเอกสารและลำดับเหตุการณ์ที่ปรากฏในสื่อสารมวลชน ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2553-2557 ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์สายหนัง

ในลำดับต่อมา เป็นส่วนของเนื้อหาจากการสำรวจสถานการณ์ทั่วไปของของกลุ่มตัวอย่าง ถึงความเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม

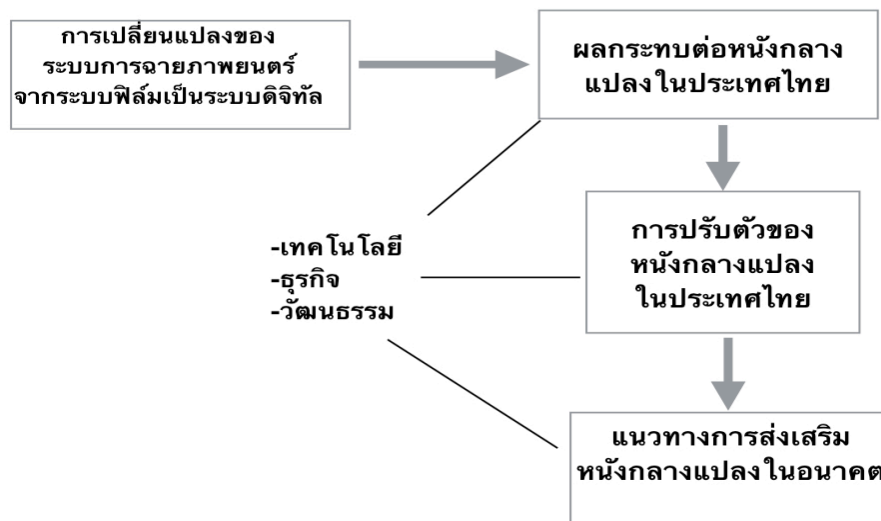
ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในประเทศไทย และกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในมิติด้านต่างๆ และเสริมด้วยข้อมูลจากสารคดีโทรทัศน์ที่นำเสนอสถานการณ์ปัจจุบันของหนังกลางแปลงในแถบภาคอีสานตอนล่าง รูปแบบการอธิบายในส่วนแรกได้แยกเป็นกลุ่มตามสายหนัง จากแนวทางการแบ่งระบบสายหนังที่สรุปจากงานวิจัยของ ชญานิน ธนะสุขถาวร (2554) ซึ่งแบ่งจำนวนสายหนังในประเทศไทย เป็น 4 สายได้แก่ สายตะวันออก สายเหนือและแปดจังหวัดสายอีสาน และสายใต้

โดยทำการสำรวจและวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจและของหน่วยบริการหนังกลางแปลงในประเทศไทย ได้แก่ จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนัง ลักษณะประเภท งานที่จ้างหน่วยบริการหนัง การเช่าหนังจากสายหนังเพื่อมาฉายกลางแปลง ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม ราคาการรับจ้างงานของหน่วยหนังกลางแปลง ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างงานหน่วยบริการหนังกลางแปลง จากนั้นเป็นการพิจารณาไปถึงส่วนสำคัญที่เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ต่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง รวมทั้งนำเสนอข้อมูลกฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และกฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ และความคิดเห็นของผู้ประกอบการหนังกลางแปลงกับความเข้าใจต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไปถึงปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัล และนำเสนอข้อแนะนำและข้อเรียกร้องจากผู้ประกอบการหน่วยหนังและสายหนัง ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายจากภาครัฐ

เนื้อหาต่อมาคือการวิเคราะห์แนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลง จากเทคโนโลยีการฉายที่เปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ซึ่งยึดตามแนวคิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีทำให้เกิดผลกระทบหรือผลประโยชน์ และการปรับตัวที่เกิดจากความไม่สอดคล้องของระบบสังคมแบบเดิม จึงต้องมีการปรับตัว โดยอธิบายจากการพิจารณาปัจจัยในด้านต่างๆ ในการปรับตัวกับการดำเนินกิจการต่อไปของหนังกลางแปลงในประเทศไทย

ในส่วนท้ายคือการนำผลจากการวิเคราะห์แนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลง มาประเมินปัจจัยจากบริบทในด้านต่างๆ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ **SWOT Analysis** เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในด้านต่างๆ ทั้งในเชิงเทคโนโลยี เชิงธุรกิจ และเชิงวัฒนธรรม ที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อยของหนังกลางแปลง สำหรับหาแนวทางในการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

โดยเสนอเป็นกรอบในการศึกษาดังนี้

ภาพ

ที่ 2-3 แสดงกรอบในการศึกษาการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย
ต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลต่อหนังกลางแปลง โดยศึกษาปัจจัยในด้านต่างๆ ได้แก่ สถานภาพทั่วไปของผู้ประกอบการหนังกลางแปลง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และลิขสิทธิ์ เพื่อหาแนวทางการปรับตัวของผู้ประกอบการหนังกลางแปลง และทำการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคตโดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการค้นคว้าข้อมูลต่างๆ มาทำการวิเคราะห์โดยวิธีเอกสาร (document analysis) ศึกษาพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการฉายภาพยนตร์และลิขสิทธิ์มาประกอบกับการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในประเทศไทย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงรวมจำนวน 14 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อใช้อภิปรายผลในการวิจัย

1. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ในรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยมีดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์และสิ่งพิมพ์ วารสาร รายการโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง หนังเร่ การแบ่งการจัดจำหน่ายและสายหนังในภูมิภาคต่างๆ การเผยแพร่ภาพยนตร์ การฉายภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม การฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย จากโครงการวิจัยนี้ ที่สนใจศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย เพื่อทราบถึงแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยในปัจจุบันและนำเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

1.3 สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดทำแบบสอบถามสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างทดสอบ คือ ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 6 หน่วยบริการ เพื่อค้นหาประเด็นจากคำตอบรวมที่ได้รับ ซึ่งเป็นคำถามอย่างกว้าง ได้แก่ ระบบในการฉายหนังกลางแปลง แหล่งที่รับหนังมาฉาย เงื่อนไขการนำหนังไปฉาย ความคิดเห็นเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล

เมื่อได้รับคำตอบและความคิดเห็นจากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นกับหน่วยหนังกลางแปลง จึงนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้ปรับปรุงวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลง

จากนั้นจึงกำหนดขอบเขตกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยให้สัมพันธ์กับบริบทต่างๆ ในการปรับตัวของหนังกลางแปลงในปัจจุบัน และนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบคำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งได้กำหนดเป็นประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.4 ติดต่อกับกลุ่มตัวอย่าง และลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ในสภาพแวดล้อมที่กลุ่มตัวอย่างดำเนินการให้บริการหน่วยหนังกลางแปลง พร้อมกับสังเกตจากบริบทอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของการสัมภาษณ์

1.5 ถอดเทปบทสัมภาษณ์ (รายละเอียดตามภาคผนวก ข) และรวบรวมข้อมูลเอกสารเพิ่มเติมได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ เช่น พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

1.6 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยอาศัยเครื่องมือ SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยในด้านต่างๆ ที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อยของหนังกลางแปลง สำหรับหาแนวทางในการส่งเสริมหนังกลางแปลง แล้วสรุปผลเชิงพรรณนา

1.7 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

2. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

2.1 กลุ่มผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง แบ่งเป็นกลุ่มย่อยจาก 4 สายหนังในประเทศไทย ได้แก่

- สายเหนือและแปดจังหวัด
- สายอีสาน
- สายใต้
- สายตะวันออก

2.2 กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อย จากมิติใน 3 ด้าน ได้แก่

- มิติด้านธุรกิจ คือ ตัวแทนผู้ประกอบการสายหนัง เป็นผู้ได้รับลิขสิทธิ์จากผู้ผลิตภาพยนตร์เพื่อจัดจำหน่ายหนังไปสู่โรงภาพยนตร์และสื่อบริการ
- มิติด้านกฎหมาย คือสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ที่มีหน้าที่ดูแลกฎระเบียบข้อบังคับในการประกอบกิจการภาพยนตร์
- มิติด้านสังคม คือ สังคมเครือข่ายออนไลน์ที่เชื่อมโยงการสื่อสารในกลุ่มชาวหนังกลางแปลงในประเทศไทย เป็นผู้สังเกตการณ์ปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับหนังกลางแปลง

2.1 กลุ่มผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในประเทศไทย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องได้พบข้อมูลล่าสุด (ชญาสิน,2554) เกี่ยวกับการแบ่งการบริหารงานจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในประเทศไทย เป็น 4 สายหนังที่ให้บริการในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ร่วมกับวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบอลหิมะ (snowball sampling) คือการใช้วิธีการสืบถามแบบบอกต่อ

ในเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพิจารณาจากขอบเขตพื้นที่จังหวัดที่สายหนังให้บริการจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในจังหวัดซึ่งเป็นตัวแทนจาก 4 สายหนัง ที่ได้จากการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต คือ เว็บไซต์เกี่ยวกับชุมชนหนังกลางแปลง ชื่อ เว็บไซต์พีเพิลซีน (peoplecine.com) โดยผู้วิจัยได้ติดตามความเคลื่อนไหวในระหว่าง เดือนมกราคม-พฤษภาคม 2558 พบว่าเป็นเว็บไซต์เกี่ยวกับหนังกลางแปลงที่มีการเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอ มีระบบข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ได้แก่ มีการระบุชื่อผู้ดูแลเว็บ มีสำนักงานและหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อชัดเจน จากนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏในเว็บไซต์ เพื่อพิจารณาคัดเลือกหน่วยบริการหนังกลางแปลงที่จะทำการติดต่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ของแต่ละสาย จากประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1) ความเคลื่อนไหวในการดำเนินการในช่วงเวลาปัจจุบัน 2) ภาพถ่ายต่างๆของหน่วยบริการที่น่าเสนอในเว็บไซต์ 3) ลักษณะการพูดคุยตอบโต้ในกระดานสนทนา เลือกสุ่มจำนวนสายละ 1 หน่วยบริการ รวม 4 หน่วยบริการ แล้วจึงเริ่มทำการติดต่อทางโทรศัพท์เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ และสอบถามขอคำแนะนำให้เสนอชื่อกลุ่มตัวอย่างอื่นๆในพื้นที่ ซึ่งได้รับความร่วมมือตอบรับจากหน่วยบริการหนังกลางแปลงเป็นตัวแทนจากสายหนัง ทั้ง 4 สาย รวมจำนวน 9 หน่วยบริการหนังกลางแปลง โดยจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจะแตกต่างกันไปตามจำนวน

สัดส่วนของจังหวัดพื้นที่ให้บริการในแต่ละสาย กล่าวคือ เขตของสายหนังที่มีพื้นที่ให้บริการ 20 จังหวัดขึ้นไป จำนวน 3 หน่วยบริการ เขตของสายหนังที่มีพื้นที่ให้บริการ 10-19 จังหวัด จำนวน 2 หน่วยบริการ และเขตของสายหนังที่มีพื้นที่น้อยกว่า 10 จังหวัด จำนวน 1 หน่วยบริการ โดยมีรายละเอียดชื่อหน่วยบริการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1.1 สายเหนือและแปดจังหวัด (พื้นที่ 35 จังหวัด) คัดเลือกจำนวน 3 หน่วยบริการ ได้แก่ ภาคนิภาพยนตร์ ยินดีภาพยนตร์ และท่าพระภาพยนตร์

2.1.2 สายอีสาน (พื้นที่ 20 จังหวัด) คัดเลือกจำนวน 3 หน่วยบริการ ได้แก่ फिल्मทองภาพยนตร์ เทพมงคลภาพยนตร์และธนวัฒน์ภาพยนตร์

2.1.3 สายใต้ (พื้นที่ 14 จังหวัด) คัดเลือกจำนวน 2 หน่วยบริการ ได้แก่ เกวลินภาพยนตร์ และเจริญทองภาพยนตร์

2.1.4 สายตะวันออก (พื้นที่ 8 จังหวัด) คัดเลือกจำนวน 1 หน่วยบริการ ได้แก่ ชาญชัยภาพยนตร์

2.2 กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในมิติด้านต่างๆ

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาถึงการผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย จากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล แนวทางการปรับตัว และแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาความครอบคลุมมิติด้านต่างๆของกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง ได้แก่ มิติด้านธุรกิจ คือ ตัวแทนผู้ประกอบการสายหนัง มิติด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลกฎระเบียบ ข้อบังคับในการประกอบกิจการภาพยนตร์ คือ สำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม และมิติด้านสังคม คือ สังคมเครือข่ายออนไลน์ที่เชื่อมโยงชาวหนังกลางแปลง รวมกลุ่มตัวอย่างในส่วนนี้จำนวน 5 หน่วยงาน ได้แก่

2.2.1 ผู้ประกอบการสายหนังบริษัทนาซิเนเพล็กซ์

2.2.2 ผู้ประกอบการสายหนังบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์

2.2.3 ผู้ประกอบการสายหนังสมานฟิล์ม จันทบุรี

2.2.4 ผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม

2.2.5 ผู้ดำเนินการเว็บไซต์พีเพิลซีน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ที่ปรับปรุงจากแบบสอบถามสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างทดสอบ คือ ผู้ประกอบการหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 6 หน่วยบริการ และนำคำตอบที่ได้รับมาปรับปรุงวัตถุประสงค์และเครื่องมือวิจัย คือ แบบคำถาม ร่วมกับการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จนสามารถกำหนดประเด็นคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ (interview guideline) กับหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับนึ่งกลางแปลง ซึ่งรวบรวมประเด็นจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้การสัมภาษณ์แบบมีระบบ (structured interview) โดยวางโครงสร้างคำถามเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 - ชื่อหน่วยงาน (หน่วยบริการนึ่งกลางแปลง สายหนัง หน่วยงาน)

- ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ (ตำแหน่ง)
- วันที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของการดำเนินกิจการ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบฉายภาพยนตร์ กฎหมายเกี่ยวกับฉายภาพยนตร์

- จุดเริ่มต้นการดำเนินกิจการ การดำเนินงาน วิธีการดำเนินงาน
- ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล
- กฎหมายเกี่ยวกับการฉายภาพยนตร์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตของนึ่งกลางแปลง และแนวทางการปรับตัวของนึ่งกลางแปลง

- ความคิดเห็นเกี่ยวกับนึ่งกลางแปลงในอนาคต
- แนวทางการปรับตัวของนึ่งกลางแปลง

ส่วนที่ 4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นเชิงนโยบายจากภาครัฐ หรือภาคธุรกิจ รวมถึงข้อเสนอแนะอื่นๆ

- ความคิดเห็นเชิงนโยบาย
- คำแนะนำต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับนึ่งกลางแปลง และข้อเสนอแนะอื่นๆ

จากนั้นนำโครงสร้างคำถามทั้ง 3 ส่วน ไปสร้างแนวทางคำถาม โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบความครอบคลุมของชุดคำถามกับผู้เชี่ยวชาญ และสรุปเป็นตารางดังนี้

แนวทางคำถามและการตรวจสอบชุดคำถามกับกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นคำถาม	กลุ่มผู้ประกอบการ หน่วยบริการ หนึ่ง กลางแปลง	กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ หนึ่งกลางแปลงในมิติด้านต่างๆ		
	-สายเหนือและ แปดจังหวัด -สายอีสาน -สายใต้ -สายตะวันออก	กลุ่มมิติด้าน ธุรกิจ	กลุ่มมิติด้าน กฎหมาย	กลุ่มมิติ ด้านสังคม
1.จุดเริ่มต้นของการดำเนินงาน /การดำเนินธุรกิจ	√	√	√	√
2.ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนึ่ง กลางแปลง	√	√		
3.การเข้าหนึ่งจากสายหนึ่งเพื่อมาขายกลางแปลง	√	√		
4.ประเภทและลักษณะของหนึ่งที่ได้รับความนิยม	√			
5.ราคาการรับจ้างงานของหน่วยหนึ่งกลางแปลง	√	√		
6.ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างงาน หน่วยบริการหนึ่งกลางแปลง	√			
7.ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉาย ภาพยนตร์ต่อหน่วยบริการหนึ่งกลางแปลง	√	√	√	√
8.กฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และกฎหมายเกี่ยวกับ ลิขสิทธิ์			√	
9.ผู้ประกอบการหนึ่งกลางแปลงกับความเข้าใจต่อ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	√	√	√	√
10.ปัญหาหนึ่งกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัล	√	√	√	√
11.นโยบายจากภาครัฐ / ข้อเสนอแนะอื่นๆ	√	√	√	√

ตารางที่ 3-1 แนวทางคำถามและการตรวจสอบชุดคำถามกับกลุ่มตัวอย่าง

ในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยได้เรียบเรียงลำดับข้อคำถาม ที่สัมพันธ์กับลักษณะการดำเนินงาน และบริบทของกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงปรับการใช้คำถามให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม (ดังตารางที่ 3-2 และตารางที่ 3-3)

คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ประกอบการหนังกลางแปลงในประเทศไทยจากหน่วยบริการหนังกลางแปลงตัวแทนจากสายหนัง ทั้ง 4 สาย ได้แก่ สายเหนือและแปดจังหวัด สายอีสาน สายใต้ สายตะวันออก ดังนี้

ลำดับ	คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ประกอบการหนังกลางแปลงในประเทศไทย
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนังกลางแปลง
2	ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกการเช่าเป็นอย่างไร
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบกับเราหรือไม่ อย่างไร
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่
10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย

ตารางที่ 3-2 คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ประกอบการหนังกลางแปลงในประเทศไทย

คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง ในมิติด้านธุรกิจ ด้านกฎหมาย และด้านสังคม ดังนี้

กลุ่มบุคลากร		คำถาม
ด้านธุรกิจ (สายหนัง)	1	เป็นสายหนังที่ให้บริการในเขตใด
	2	ดำเนินการมาตั้งแต่เมื่อใด
	3	ในส่วนของการให้เช่าหนังไปฉายกลางแปลงดำเนินการอย่างไร
	4	ลักษณะประเภทงานที่นิยมจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	5	ราคาค่าเช่าหนัง และกติกาจากสายหนังเป็นอย่างไร
	6	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อสายหนังหรือไม่ อย่างไร
	7	คิดว่าหน่วยหนังกลางแปลงทราบเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์ กฎหมายลิขสิทธิ์หรือกฎหมายเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลหรือไม่
	8	คิดว่าหนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปได้หรือไม่ หรือจะปรับตัวอย่างไร
	9	คำแนะนำต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
ด้านกฎหมาย (ภาครัฐ)	1	กระทรวงวัฒนธรรม มีความเกี่ยวข้องกับการดูแลหนังกลางแปลงอย่างไรบ้าง
	2	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลคิดว่าส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงหรือไม่ อย่างไร
	3	กฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และกฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์เป็นอย่างไรบ้าง และกิจการสายหนังต้องมีใบอนุญาตหรือไม่
	4	ผู้ประกอบการหนังกลางแปลงมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร
	5	ปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล
	6	ในเชิงนโยบาย ภาครัฐมีการส่งเสริมหรืออนุรักษ์หนังกลางแปลงหรือไม่ และมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อหนังกลางแปลง

ตารางที่ 3-3 คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง ในมิติด้านธุรกิจ ด้านกฎหมาย และด้านสังคม

กลุ่มบุคลากร		คำถาม
ด้านสังคม (สังคมเครือข่าย ออนไลน์)	1	จุดเริ่มต้นของการทำเว็บไซต์ชุมชนหนังกลางแปลง
	2	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลคิดว่าส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงหรือไม่ อย่างไร
	3	คิดว่าหน่วยหนังกลางแปลง ทราบเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่
	4	ปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัลเป็นอย่างไรบ้าง
	5	ปัจจุบันกิจกรรมหนังกลางแปลงของทางเว็บไซต์เป็นอย่างไร
	6	คิดว่าอนาคตของหนังกลางแปลงจะเป็นอย่างไร และมีข้อเสนอแนะอย่างไรกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 3-3 (ต่อ) คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง ในมิติ ด้านธุรกิจ ด้านกฎหมาย และด้านสังคม

ผู้วิจัยได้นำชุดคำถามลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เป็นการพูดคุยตามประเด็นหลักของคำถามที่ได้กำหนด โดยสร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยทำการบันทึกขณะสัมภาษณ์ด้วยเทปเสียง

ถอดเทปสัมภาษณ์โดยจัดระบบการเก็บข้อมูลเป็นชุดตารางคำตอบของบทสัมภาษณ์ (รายละเอียดตามภาคผนวก ข) และนำลักษณะประเด็นที่สำคัญหรือประเด็นร่วมที่ได้รับจากคำตอบ มาสรุปใส่เป็นตารางตามหัวข้อที่จะนำไปใช้วิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งได้แก่

1. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์ลักษณะการดำเนินงาน ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล กฎหมายเกี่ยวกับฉายภาพยนตร์ทั้งในส่วนของความเข้าใจของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง และในส่วนของความคิดเห็นของบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในมิติต่างๆได้แก่ มิติด้านธุรกิจ มิติด้านกฎหมาย และมิติด้านสังคม รวมถึงนโยบายจากภาครัฐและข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. วิเคราะห์แนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลโดยวิเคราะห์จากการประเมินทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อประเมินแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลง

3. วิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยการใช้เครื่องมือ SWOT Analysis

จากนั้นเป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎีในการนำเสนอผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการศึกษา

ช่วงที่ 1 : เดือน มกราคม 2558 - ตุลาคม 2558

ช่วงที่ 2 : หลังจากทำการสรุปข้อมูลจากเอกสารและลงพื้นที่สัมภาษณ์ ได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความไม่เท่าทันต่อสถานการณ์ของข้อมูลในบางประเด็น จึงได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เพิ่มเติมในเดือนมกราคม 2559 - พฤษภาคม 2559

5. การนำเสนอข้อมูล

ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1. นำเสนอข้อมูลทั่วไป (overview) เกี่ยวกับหนังเร่และวิถีชีวิตของคนไทย ระบบสายหนังในประเทศไทย การเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

2.1 การเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย

2.2 วิเคราะห์การปรับตัวของหนังกลางแปลง

2.3 วิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

จากนั้นทำการสรุปและอภิปรายผลต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา เรื่อง “การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล” โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลง

จากการศึกษาปัจจัยในด้านต่างๆ ได้แก่ สถานภาพทั่วไปของผู้ประกอบการหนังกลางแปลง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และลิขสิทธิ์ นโยบายจากภาครัฐ เพื่อวิเคราะห์แนวทางการปรับตัวของผู้ประกอบการหนังกลางแปลงในประเทศไทย และวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์และสิ่งพิมพ์ รายการ โทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหนังกลางแปลง โดยได้แบ่งเนื้อหาข้อมูลจากการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1. นำเสนอข้อมูลทั่วไป (overview) เกี่ยวกับหนังเร่และวิถีชีวิตของคนไทย ระบบสายหนังในประเทศไทย การเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล

ส่วนที่ 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

2.1 การเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย

2.2 วิเคราะห์การปรับตัวของหนังกลางแปลง

2.3 วิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

ส่วนที่ 1. หนังเร่และหนังกลางแปลงกับวิถีชีวิตของคนไทย ระบบสายหนังในประเทศไทย และการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล

1.1.หนังเร่และหนังกลางแปลงกับวิถีชีวิตของคนไทย

นับแต่การก่อกำเนิดของภาพยนตร์โดยเริ่มต้นจากการผลิตกล้องและกล่องดูภาพ โดยโธมัส เอลวา เอดิสัน (Thomas Alva Edison) กับวิลเลียม เคนเนดี้ ดิคสัน (William Dickson) ชาวอเมริกัน ซึ่งสามารถฉายภาพ เคลื่อนไหวให้รับชมได้เพียงช่วงเวลาสั้นๆ ได้ถูกนำไปพัฒนาต่อโดยพี่น้องลูมิแอร์ ชาวฝรั่งเศส จนนำภาพยนตร์ ขึ้นฉายบนจอใหญ่ที่เรียกว่า Cinematograph Films และได้นำสิ่งประดิษฐ์นั้นไปจัดฉายเก็บเงินจากผู้ชม จนได้รับความสนใจถูกนำเร่ฉายไปในหลายประเทศ เรียกได้ว่าการเริ่มต้นของความเป็นภาพยนตร์กับการถูกนำไปเผยแพร่ในลักษณะ “เร่” ได้มีการก่อกำเนิดขึ้นมาพร้อมกัน

ในช่วงแรก สถานที่ของการจัดฉายจะเป็นสถานที่ปิด เช่น ห้อง โรงละคร หรือโรงแรม อนุমানว่าเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บค่าเข้าชม ดังเช่นในประเทศไทย มีการจัดฉายภาพยนตร์เป็นครั้งแรก คือที่โรงละครหม่อมเจ้าอลังการและต่อมาหลังจากที่การฉายภาพยนตร์ในประเทศไทย ได้ถูกดำเนินการในลักษณะ “เร่” ไปฉายตามสถานที่ดังกล่าวข้างต้น เป็นระยะประมาณ 8 ปี ในปี พ.ศ. 2448 จึงได้มีการสร้างโรงภาพยนตร์ถาวรขึ้นเป็นครั้งแรก ที่เรียกกันว่า โรงหนังญี่ปุ่นหลวงในย่านวัดตึก โดยก่อนหน้านี้ บริเวณนี้เป็นสถานที่ฉายภาพยนตร์ ในลักษณะกระโจมผ้าใบ หลังจากนั้นโรงภาพยนตร์ หรือที่ภาษาชาวบ้านเรียกว่าโรงหนัง ได้รับความนิยมจากผู้คนในเมืองหลวงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ในยุคที่ประเทศไทยยังไม่เกิดภาพยนตร์สัญชาติไทย จนกระทั่งในปี พ.ศ.2570 ภาพยนตร์เรื่อง “โชคสองชั้น” ซึ่งดำเนินงานสร้างโดยคนไทยเป็นเรื่องแรก ได้ถูกนำฉายที่โรงหนังพัฒนาการ ในช่วงเวลานั้นได้เกิดโรงภาพยนตร์ขึ้นหลายแห่งทั้งในพระนครและในต่างจังหวัด (ธนาทิพ ฉัตรภูติ, 2547)

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการเริ่มนำภาพยนตร์เคลื่อนที่ ซึ่งเรียกว่า “หน่วยปลูกนิยม” ไปฉายในท้องถื่นที่ห่างไกล พร้อมกับมีการจำหน่ายสินค้า โดยใช้พาหนะในการเดินทางหลากหลายรูปแบบ เพื่อนำภาพยนตร์ไป “เร่” ให้ความบันเทิง จนเป็นมหรสพหนึ่งที่มีความนิยม โดยนำไปดึงดูดให้เกิดความสนใจในการซื้อสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ทำสวน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากโรงหนังในตัวเมือง สินค้าที่นิยมในยุคนั้น คือ ยาแก้ปวดต่างๆ จนมีคำเรียกหนังเร่ ในลักษณะนี้ ว่า “หนังขายยา”

ความนิยมของหนังเร่เชื่อมโยงเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของคนไทยจนเป็นมหรสพที่เข้าไปมีบทบาทในงานบุญประเพณีต่างๆ โดยหนังเร่ที่เจ้าภาพว่าจ้างให้ไปฉาย และเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ฟรี ในงานบุญลักษณะต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานศพ งานครบรอบวันเสียชีวิต

ไปจนถึงงานแสบต่างๆ เรียกว่า “หนังกลางแปลง” ส่วนหนังเร่ที่มีการจำหน่ายตัวเก็บค่าเข้าชม โดยการปิดวิกล้อมเป็นรั้วด้วยผ้าหรือสังกะสี มักจะไปฉายในงานเทศกาล งานประจำปี หรือตามแหล่งชุมชนต่างๆ เรียกว่า “หนังล้อมผ้า” (นพดล อินทร์จันทร์, 2554)

ในหนังสือ “ตำนานโรงหนัง” (ธนาทิพ ฉัตรภูติ, 2547) ยังกล่าวถึง ยุครุ่งเรืองของโรงภาพยนตร์และหนังกลางแปลงว่า ปี พ.ศ. 2505 ในสมัยการบริหารงานของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 มีความเจริญในรูปแบบของโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาประเทศ อาทิ ไฟฟ้า ประปา และสถานศึกษา หลังไหลไปสู่แทบทุกหัวเมืองที่เคยได้ชื่อว่าชนบท การเติบโตของโรงหนังก็เกิดขึ้นตามมา ประมาณกันว่าในจังหวัดต่างๆ มีโรงหนังรวมแล้วกว่า 700 โรง ทั้งยังมีหนังเร่หรือหนังกลางแปลงอีกหลายพันจอ ความบันเทิงจากหนังที่มีราคาไม่แพงเกินไป จึงเป็นรางวัลชีวิตให้กับคนในหัวเมืองต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ในบทความเรื่อง “หนังเร่ เส้นเลือดฝอยของหนังไทย” กล่าวถึงวิธีการรับงานฉายหนังเร่ ซึ่งมีอยู่ 2 วิธี ได้แก่

วิธีแรก มีผู้ว่าจ้างให้ไปฉายในงานต่างๆ วิธีนี้เป็นสุดยอดปรารถนาของหนังเร่ เพราะมีโอกาสได้ค่าจ้างสูง และมีเงินเหลือเป็นกอบเป็นกำ การว่าจ้างไปฉายก็มักนิยมให้ฉายกันยันได้รุ่ง (สมัยก่อน) ซึ่งจะต้องใช้หนังประมาณ 5 เรื่อง ที่ได้ราคาสูงก็เพราะผู้ว่าจ้าง หรือที่นิยมเรียกกันว่าเจ้าภาพ จะเป็นผู้เลือกเองว่าจะเอาหนังเรื่องอะไรไปฉาย ราคาของหนังจึงแตกต่างกันมีภูมิแพ่งแล้วแต่เกรดหนังกับคุณภาพฟิล์ม เจ้าภาพส่วนใหญ่จะเล็งดูปูเสื่ออย่างอึดใจสำหรับฉาย

เมื่อตกลงกันเป็นมั่นเป็นเหมาะ ก็จะมีการทำสัญญาว่าจ้าง วางมัดจำ ทำแผนที่ไปบ้านงาน เจ้าภาพไปขออนุญาตใช้เครื่องเสียง ขอดัดถนนที่จะตั้งจอหนัง แล้วมอบใบปิดโปสเตอร์หนังให้เจ้าภาพนำไป ปิดโชว์ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้แขกไปใครมาได้รู้เห็นก่อนว่าจะมีหนังมาฉาย แม้คำพ่อคำก็จะได้เตรียมขนมนมเนยมาขายกัน ยิ่งถ้ามีคนมาดูเยอะๆ เจ้าภาพก็จะหน้าบานในฐานะนำความสุขความบันเทิงมาให้ชาวบ้านได้ดู ส่วนเจ้าของหนังเร่ก็จะได้มีโอกาสอวดคุณภาพและผลงานเพื่อวันหน้าจะได้มีคนมาว่าจ้างไปฉายอีก

การที่มีเจ้าภาพว่าจ้างไปฉาย เป็นการฉายให้ดูฟรีหรือที่นิยมเรียกว่า “หนังกลางแปลง”

ส่วนอีกวิธีหนึ่ง ก็คือ ปิดวิกล้อมผ้า วิธีนี้เองทำให้เกิดการเรียกว่า “หนังเร่” จะเริ่มใช้ก็ต่อเมื่อหมดงานบุญต่างๆ หรือไม่มีเจ้าภาพมาว่าจ้าง โดยการบริการหนังเร่จะจัดเตรียมอุปกรณ์ฉายต่างๆ เหมือนออกฉายงาน กลางแปลง เพียงแต่ลดขนาดลงบ้าง เช่น ใช้จอหนังเล็กลง ลดเครื่องเสียงลงครึ่งหนึ่ง แต่สิ่งที่ต้องพิถีพิถันก็คือ การเลือกหนังที่จะไปฉายต้องเอาหนังดีๆ หนังใหม่ๆ ที่

คนละเวลานั้นไม่เคยดู ข้าวปลาอาหารต้องจัดเตรียมเอง จากนั้นก็กำหนดเส้นทางที่จะเดินสายออกเร่หนัง ซึ่งความจริงจะฉายที่ไหนก็ได้ ขอเพียงอย่าไปทับเขตหนังอื่นก็พอ

โดยทั่วไปจะฉายกันเพียง 2 เรื่อง มีหนังเต็งเรื่องหนึ่ง หนังแถมเรื่องหนึ่ง ส่วนสถานที่ฉายก็มักจะใช้ที่เดิมๆที่เคยฉายมาก่อน เช่น ช้างบ้านผู้ใหญ่หรือกำนัน ในวัด ในโรงเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อสะดวกในการโฆษณา การเข้าไปฉายในที่กันดารบางครั้งก็ไม่ปลอดภัยต่อการเดินทางกลับในเวลาค่ำคืน จึงต้องมีการฉายยันได้รุ่งและเก็บค่าตัวเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย

การล้อมผ่านนั้นจะล้อมผ้าเป็นวงกลมรอบจอหนัง เว้นทางเข้าไว้ประมาณ 1 เมตร แล้วตั้งจอหนังให้ติดกับพื้นดินให้มากที่สุด กั้นไม่ให้คนดูยืนนอกผ้าได้ เสร็จแล้วก็เปิดเพลงเรียกคนให้เข้ามาดู มีการตั้งโต๊ะ เรื่องแรกก็มีการเอาผ้าล้อมออกให้คนดูฟรี ในเรื่องที่สองระหว่างนั้นเด็กหนังก็จะรีบเก็บผ้าเก็บของก่อนเพื่อประหยัดเวลาในการ เดินทางกลับเมื่อเลิกฉาย

ต่อมาเมื่อหนังเร่เฟื่องฟู ต่างแข่งขันเพื่อชิงความเป็นจ้าวยุทธจักรหนังเร่ มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาเสริมเพื่อดึงดูดใจเจ้าภาพและคนดู เช่น มีการเพิ่มกำลังเครื่องขยายเสียงให้ดังมากๆ เพิ่มจำนวนตุลาลโพงอย่างที่ขามาประชันกัน ที่ท้องสนามหลวงในงาน 5 ธันวาคมหาราช

มีการเพิ่มเครื่องฉายหนังเป็น 2 เครื่อง เปลี่ยนจากเตาถ่าน เป็นเตาหลอดซินอลแทน มีการตกแต่ง ประดับไฟพระพิราบประดับธงสีรอบๆจอหนัง

เมื่อมีหนังเร่ออกเร่ฉายไปทั่วประเทศ คนก็มีโอกาสเลือกมากขึ้น เลือกดูระบบการฉาย เลือกหาหนังที่อยากดู เลือกติดตามผลงานการสร้างที่เคยชอบใจ เลือกที่จะดูหนังของผู้กำกับที่ชื่นชอบ จึงถือได้ว่า หนังเร่ เป็นเสมือนผู้ที่ทำหน้าที่ปลูกฝังให้คนรักหนังโดยปริยาย (มนัส กิ่งจันทร์, 2545: 44-45)

ในสารคดี “ที่บ้านเรา ตอนเสียงในฟิล์ม” ผู้ผลิตภาพยนตร์ในแถบจังหวัดภาคอีสาน ตอนล่าง ระบุถึงบรรยากาศของหนังกลางแปลงในยุคอดีตว่า คนจะไปรวมตัวกันดูหนังกลางแปลง เพราะหนังเป็นมหรสพที่ได้รับความนิยมมากที่สุด มีการพากษ์สดและบรรยากาศที่สนุกสนาน "เป็นสิ่งบันเทิงที่คนในหมู่บ้านรับได้ ตอนกลางคืนหลังจากทำงาน ก็คือหนังนี่ง่ายที่สุด" (สมชาย ไชยบุญทัน, 2558: ไทยพีบีเอส)

การประกอบอาชีพหนังเร่ในยุคนี้ถือเป็นอาชีพที่ดีมาก เพราะมีงานจากเจ้าภาพติดต่อกัน ล่วงหน้ากันเป็นเดือนๆ ทั้งในงานงานฌาปนกิจ งานทำบุญอุทิศ งานวัด งานกฐิน งานสงกรานต์ "สมัยที่กำลังรุ่งๆนะ วันละ 14-15 จอ ขนาดวางแผนเรื่องใช้รถวิ่งหนัง ยังใช้รถวิ่งหนังถึง 3 คัน" (อำนาจ เขียวใบไม้, 2558: ไทยพีบีเอส)

1.2 การแบ่งระบบสายหนังในประเทศไทย

การดำเนินธุรกิจภาพยนตร์ มีโครงสร้างของกระบวนการหลักๆ คือ **1.ขั้นตอนการผลิตภาพยนตร์ (production) 2.ขั้นตอนการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ (distribution) 3. ขั้นตอนการฉายเพื่อเผยแพร่และนำเสนอภาพยนตร์ (exhibition)**

ในขั้นตอนของการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ คือการดำเนินการหลังจากที่ภาพยนตร์ถูกสร้างหรือผลิตเสร็จสิ้นแล้ว ผู้สร้างจะติดต่อบริษัทหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งเป็นคนกลาง เรียกว่า ผู้จัดจำหน่ายหรือพ่อค้าคนกลาง เพื่อส่งภาพยนตร์ไปสู่ขั้นตอนของการฉาย คือการจัดฉายในโรงภาพยนตร์เป็นหลัก โดยการจัดจำหน่ายในต่างจังหวัด จะถูกดำเนินการโดยกลุ่มบุคคล ที่เรียกว่า “สายหนัง” นำไปรับช่วงต่อเพื่อจัดจำหน่ายให้กับโรงภาพยนตร์ ในเขตภูมิภาคหรือในจังหวัดที่ได้ลิขสิทธิ์ เมื่อภาพยนตร์ในรูปแบบฟิล์มถูกจัดฉายในโรงภาพยนตร์ตามปกติเสร็จสิ้นแล้ว ฟิล์มภาพยนตร์เหล่านั้นจะถูกส่งต่อไปยังกลุ่มของผู้ให้บริการหนังเร่หรือหนังกลางแปลง นำไปจัดฉายต่อไป

สายหนัง จึงมีความสำคัญต่อการนำเสนอ “หนัง” ไปสู่หน่วยบริการหนังเร่และหนังกลางแปลง และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆของผู้ประกอบการหนังเร่และหนังกลางแปลง เพื่อความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นต่อหนังกลางแปลง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงการแบ่งสายหนังในประเทศไทย เป็นลำดับแรก

จากงานวิจัย เรื่อง “ผลกระทบจากการขยายกิจการโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ต่อระบบสายหนังในประเทศไทย” (ชญาสินี ณะสุขถาวร ,2554) ได้ระบุสรุปจำนวนสายหนังในประเทศไทยในปัจจุบัน มีจำนวน 4 สาย โดยมีบริษัทที่ดำเนินการอยู่ 6 บริษัท ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้วิจัย ตามรายละเอียดดังนี้

1.2.1 สายตะวันออก มีบริษัทเอสเอฟ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด หรือ สมานฟิล์ม ดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัดทางภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ปราจีนบุรี และนครนายก มีศูนย์อยู่ที่ชลบุรี

1.2.2 สายเหนือและแปดจังหวัด มีบริษัท ธนาเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด ดำเนินการ จะครอบคลุมพื้นที่ ในภาคกลางและภาคเหนือรวม 31 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร ออยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี นครสวรรค์ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สระบุรี พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร ตาก อุตรดิตถ์ แพร่ น่าน เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงราย และพะเยา โดยมีศูนย์อยู่ที่จังหวัดราชบุรี อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ และอยุธยา รวมไปถึงได้สิทธิ์เช่าหนังกลางแปลงในเขตสายพานเมืองเดิมและกรุงเทพฯ 5 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ สระบุรี ปทุมธานี นนทบุรี และสมุทรปราการ โดยมีศูนย์อยู่ที่ ราชบุรี อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ อยุธยา และกรุงเทพฯ

ในอาณาเขตสายเหนือและแปดจังหวัดจะมีการรับภาพยนตร์แบบมีเงื่อนไขพิเศษอยู่ 1 จังหวัด คือ เมเจอร์ซีนีเพล็กซ์เชียงใหม่ โดยภาพยนตร์จากสตูดิโอต่างประเทศได้แก่ UIP, Columbia Pictures และ Warner Bros และภาพยนตร์ไทยของ M Pictures ส่งตรงจากค่ายหนัง โดยไม่ต้องผ่านสายหนัง แต่จะมีการรับภาพยนตร์ค่ายอื่น จากธนาคารโรงหนังอยู่ยกเว้นจาก 4 ค่ายข้างต้น ถือว่าเป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทยที่ใช้ระบบการส่งภาพยนตร์ เข้าโรงภาพยนตร์ เช่นเดียวกับกรุงเทพฯ

1.2.3 สายอีสาน ในสายอีสานจะมีบริษัทสายหนังที่ดำเนินการอยู่ในสาย 3 บริษัท ได้แก่

- 1) บริษัทไฟว์สตาร์เน็ทเวิร์ค จำกัด มีศูนย์อยู่ที่นครราชสีมา รับภาพยนตร์ต่างประเทศของ Warner Bros, 20th Century Fox ,Sony และ Walt Disney และภาพยนตร์ไทยของ GTH,RS,Fivestar Production และ M39
- 2) บริษัท มูฟวี่ พาร์ทเนอร์ จำกัด มีศูนย์อยู่ที่บุรีรัมย์ รับภาพยนตร์จากสหมงคลฟิล์มและ มงคลเมเจอร์
- 3) บริษัทเนวาด้า เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด มีศูนย์อยู่ที่อุบลราชธานี และรับภาพยนตร์ จากค่าย UIP , M Picture และพระนครฟิล์ม

สายหนังสายอีสานครอบคลุมพื้นที่ 20 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ชัยภูมิ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี กาฬสินธุ์ มุกดาหาร หนองคาย บึงกาฬ สกลนคร และนครพนม มีศูนย์อยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ และอุบลราชธานี

1.2.4สายใต้ มีบริษัทโคลีเซียมเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด หรือโคลีเซียมฟิล์ม ดำเนินการอยู่ประกอบไปด้วย 14 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต กระบี่ นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีศูนย์อยู่ที่กรุงเทพฯ

ตัวแทนจากสายหนังธนาซีนีเพล็กซ์ ให้ข้อมูลยืนยันถึงการสรุปจำนวนสายหนังในประเทศไทย มีจำนวน 4 สาย โดยระบุว่า สายหนังในประเทศไทยตอนนี้ก็มีของธนาฯ คือภาคเหนือกับภาคกลาง หรือที่เรียกว่าแปดจังหวัด ถ้าภาคใต้ก็ของโคลีเซียม ภาคตะวันออกของสมานฟิล์ม ภาคอีสานก็มีเนวาด้า ไฟว์สตาร์ สหมงคล เสี่ยอำ (บริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์) ในส่วนของฟิล์มหนังกลางแปลงที่ธนาให้เช่า ดูแลในกรุงเทพฯ และมี นนทบุรี สระบุรี อโยธยา สมุทรปราการ (สุรัชย์ เจียมรัตติคุณ, 2559: สัมภาษณ์)

ในส่วนของสายหนังภาคอีสาน บริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ให้ข้อมูลระบุถึงการรับภาพยนตร์ในสายหนังภาคอีสาน 3 บริษัทจากบริษัทผู้ผลิตต่างๆที่สายหนังเรียกว่า "สตูดิโอ" ด้วยวิธีแบ่งกันจากสตูดิโอ คือบริษัทใดรับจากสตูดิโอไหนก็รับจากที่นั่นเท่านั้น เช่น มูฟวี่พาร์ทเนอร์รับจากสหมงคลเป็นหลักกับค่ายโมโนและค่ายหนังอิสระ รวมหนังไทยและหนังต่างประเทศ ส่วนบริษัทเนวาด้าอุบลราชธานี จะเป็นของยูไอพีเป็นหนังฝรั่งและหนังของเอ็มพิกเจอร์ ส่วนที่เหลือเป็นของสายหนังไฟว์สตาร์ ซึ่งรับหนังของค่ายเอ็ม39 GTH RS วอร์เนอร์ ดีสนีย์ โคลัมเบีย (เอกวิทย์ สาลี, 2559: สัมภาษณ์)

การแบ่งเขตสายหนังโดยภาพรวมไม่มีความซับซ้อน เนื่องจากการแบ่งตามระบบภาคในประเทศไทย แต่มีรายละเอียดเป็นข้อค้นพบเพิ่มเติมเกี่ยวกับบางสายหนัง ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอใน 3 ประเด็น ดังนี้

ก. การอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับคำเรียกว่า สายเหนือและแปดจังหวัด

สายหนังบริษัทนาหรือธนารุ่งโรจน์ ที่นิยมเรียกกันว่าสายเหนือและแปดจังหวัดนั้นได้มีพัฒนาการครอบคลุมการให้บริการในพื้นที่มากกว่าคำนิยามว่า 1) สายเหนือ ซึ่งในเกณฑ์การแบ่งจังหวัดในภาคต่างๆของประเทศไทย โดยแบ่งเป็น 6 ภาค จากการนำลักษณะทางด้านภูมิอากาศ วัฒนธรรม ด้านเชื้อชาติ ภาษา และความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่น (คณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ 2520 อ้างถึงในเว็บไซต์ sanook.com) ภาคเหนือ มีจำนวน 9 จังหวัด คือ เชียงราย น่าน พะเยา เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์

ส่วนคำว่า 2) แปดจังหวัด คำนี้ในความหมายของผู้ให้บริการสายหนังระบุว่า คือกลุ่มจังหวัดในเขตภาค 7 หมายถึงในความดูแลของตำรวจภูธรภาค 7 ซึ่งได้แก่ นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร รวม 8 จังหวัด (police7, 2559)

ซึ่งถ้ารวมจำนวน 9 จังหวัดในภาคเหนือ กับ 8 จังหวัด จะเท่ากับ 17 จังหวัด แต่ต่อมาสายหนังธนาฯ ได้ขยายการดูแลจนขยายพื้นที่มากขึ้น โดยรวมจังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันตกเพิ่มจากจังหวัดในความดูแลของภูธรภาค 7 อีก 14 จังหวัด คือ อุดรธานี สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี นครสวรรค์ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สระบุรี พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร ตาก (เนื่องจากในส่วนของโรงภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล คือ นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี จะรับหนังโดยตรงจากบริษัทผู้สร้าง หรือบริษัทผู้ได้รับลิขสิทธิ์ในกรณีภาพยนตร์จากต่างประเทศ) ปัจจุบันสายหนังธนาฯ ในส่วนสายหนังกลางแปลงใช้ชื่อเรียกว่า "ธนาซิเนเพล็กซ์จัดจำหน่ายภาพยนตร์กลางแปลง เขตภาคเหนือและแปดจังหวัด" ให้บริการแก่หน่วยบริการหนัง

กลางแปลง รวมพื้นที่ 35 จังหวัด มากกว่าการให้บริการในส่วนการส่งหนังฉายปกติในโรงภาพยนตร์ ที่มี 31 จังหวัด คือเพิ่มจังหวัดนนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบัน หนามีสำนักงานย่อยในส่วนของการให้บริการกับหน่วยหนังกลางแปลง ตั้งอยู่ที่ อ.บ้านโป่ง (ราชบุรี) นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ อุทัย กาญจนบุรี สมุทรสงคราม แม่ฮ่องสอน และอ.ท่าช้าง (เพชรบุรี)

ข. การได้รับสิทธิจากบริษัทภาพยนตร์เพิ่มเติม ของสายหนังมูฟวี่พาร์ทเนอร์ ในภาคอีสาน

ในสายหนังภาคอีสาน จากข้อมูลเดิมในงานวิจัยของชญานิน ธนะสุขถาวร(2554) ซึ่งระบุว่า สายหนังมูฟวี่พาร์ทเนอร์รับลิขสิทธิ์มาจากบริษัทสหมงคลฟิล์ม ผู้วิจัยมีรายละเอียดเพิ่มเติมคือยืนยันการรับลิขสิทธิ์หนังจากบริษัทสหมงคลฟิล์มเช่นเดิม และจากการสัมภาษณ์พบว่า มีปัจจัยเกี่ยวกับบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์รายใหม่ที่เกิดขึ้น ทำให้บริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ขยายการรับลิขสิทธิ์จัดจำหน่ายภาพยนตร์ในภาคอีสานเพิ่มเติมคือ จากบริษัทโมโนฟิล์ม และค่ายหนังอิสระอื่นๆ

ค.สำนักงานย่อย ของสายหนังภาคตะวันออก

ในสายหนังภาคตะวันออก จากข้อมูลเดิมของชญานิน (2554) ซึ่งระบุว่า สمانฟิล์มมีศูนย์อยู่ที่ชลบุรี ผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ พบว่า ในปัจจุบันมีสำนักงานย่อยในส่วนการให้บริการหนังกลางแปลง ที่ อ.กบินทร์บุรี ระยอง ชลบุรี และ จันทบุรี

ผู้วิจัยสามารถสรุปการแบ่งสายหนัง การได้รับสิทธิและพื้นที่ให้บริการหนังกลางแปลงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางสรุปการแบ่งสายหนังในประเทศไทย การได้รับสิทธิ์และพื้นที่ให้บริการหนังกลางแปลง

สายหนัง	ชื่อสายหนังผู้ให้บริการ	บริษัทภาพยนตร์ที่ได้รับสิทธิ์	พื้นที่ให้บริการกับหน่วย หนังกลางแปลง
สายเหนือและ แปดจังหวัด	บริษัทนาซิเนเพล็กซ์ จัดจำหน่ายภาพยนตร์ กลางแปลงเขตภาค เหนือและแปดจังหวัด มีสำนักงานย่อยอยู่ที่ บ้านโป่ง (ราชบุรี) นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ อยุธยา กาญจนบุรี สมุทรสงคราม แม่กลอง และท่าช้าง(เพชรบุรี)	รับภาพยนตร์จากทุกค่าย ทั้งไทยและต่างประเทศ	35 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย น่าน พะเยา เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์ อุทัยธานี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี นครสวรรค์ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สระบุรี พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร ตาก นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี และ กรุงเทพมหานคร
สายอีสาน	1. บริษัทไฟว์สตาร์เน็ท เวิร์ค จำกัด มีศูนย์อยู่ที่ นครราชสีมา	รับภาพยนตร์ต่างประเทศของ Warner Bros, 20 th Century Fox ,Sony และ Walt Disney และ ภาพยนตร์ไทย ของ RS GTH (GDH) ไฟว์สตาร์ และ M39	20 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ
	2.บริษัทมูฟวี่พาร์ท เนอร์ จำกัด มีศูนย์ที่ บุรีรัมย์	รับภาพยนตร์จากสหมงคลฯ เป็นหลัก ค่ายโมโนฟิล์มและ ค่ายหนังอิสระ รวมหนังไทย และหนังต่างประเทศ	อุดรธานี อุบลราชธานี บึงกาฬ
	3.บริษัทเนวาด้า เอนเตอร์เทนเมนต์ จำกัด มีศูนย์อยู่ที่ อุบลราชธานี	รับภาพยนตร์จากค่าย UIP , M Picture และพระนครฟิล์ม	

ตารางที่ 4-1 สรุปการแบ่งสายหนังในประเทศไทย การได้รับสิทธิ์และพื้นที่ให้บริการ

สายหนัง	ชื่อสายหนังผู้ให้บริการ	บริษัทภาพยนตร์ที่ได้รับสิทธิ์	พื้นที่ให้บริการกับหน่วยหนัง กลางแปลง
สายใต้	บริษัทโคลิเซียม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ มีศูนย์อยู่ที่กรุงเทพฯ	รับภาพยนตร์จากทุกค่าย ทั้งไทยและต่างประเทศ	14 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต กระบี่ นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส
สาย ตะวันออก	บริษัทสมานฟิล์ม มีสำนักงานที่ อ.กบินทร์ บุรี ระยอง ชลบุรี และ จันทบุรี	รับภาพยนตร์จากทุกค่าย ทั้งไทยและต่างประเทศ	8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ปราจีนบุรี และ นครนายก

ตารางที่ 4-1(ต่อ) สรุปการแบ่งสายหนังในประเทศไทย การได้รับสิทธิ์และพื้นที่ให้บริการ

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์ในประเทศไทย

จากข้อมูลภาคเอกสาร รวมทั้งสื่อที่ปรากฏในสื่อสารมวลชนและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ในประเทศไทยจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.3.1 ข้อตกลงจาก 6 สตูดิโอใหญ่ในฮอลลีวูด

จากสถานการณ์ที่มีการทยอยยกเลิกการใช้ฟิล์ม ทั้งในกระบวนการถ่ายทำและกระบวนการฉายภาพยนตร์ ทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศอื่นๆ รวมถึงประเทศไทยไปบ้างแล้ว จากข้อตกลงและข้อสรุปของผู้ผลิตภาพยนตร์หลายรายในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมภาพยนตร์รายใหญ่ของโลก เรื่องการก้าวเข้าสู่ยุคปลอดฟิล์มภาพยนตร์ โดยจะนำระบบดิจิทัลมาใช้แทนระบบฟิล์ม ซึ่งกำหนดไว้ตามประกาศ คือ ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในวงการภาพยนตร์ ในการก้าวสู่ระบบดิจิทัลอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยกลุ่มผู้ผลิตภาพยนตร์รายใหญ่ได้ระบุข้อกำหนดที่เรียกว่า DCI Compliance คือการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของไฟล์ที่จะนำไปฉายในโรงภาพยนตร์

ก่อนฟิล์มจะถูกเปลี่ยนเป็นดิจิทัล คนที่อยากให้เปลี่ยนคือผู้ผลิตภาพยนตร์รายใหญ่ คือ ฮอลลีวูดสตูดิโอ ก็ต้องคำนึงถึงคุณภาพถ้าจะให้มีการถ่ายทำภาพยนตร์ออกมา ฮอลลีวูดถ่ายทำด้วย

ทุนมหาศาลที่สามารถควบคุมการถ่ายทำเองได้ แล้วเขาก็อยากควบคุมปลายทางการฉายด้วยเหมือนกัน เพราะฉะนั้น ถ้าเขาสามารถควบคุมได้นั้น ด้วยความเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ ก็จะมีการรวมตัวกันตั้งเป็นสมาคมของเขา ที่เรียกว่า DCI (DCI ย่อมาจาก Digital Cinema Initiative) องค์กรนี้เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของ 6 Studio ใหญ่ในอเมริกา Paramount Universal Warner Fox Disney Sony 6 องค์กรได้ประชุมกันว่า จะกำหนดมาตรฐานภาพยนตร์ที่จะฉายในระบบดิจิทัล เพราะฉะนั้นในแง่ของความละเอียดเป็นหนึ่งในนั้น และได้กำหนดมาเป็น 2k อย่างน้อย 2k เครื่องฉายภาพยนตร์ที่จะฉายดิจิทัลฮอลลีวูดได้จะต้องผ่าน DCI Compliance ก็เหมือนกับ มอก.ในบ้านเรา แล้วในแง่ของอุปกรณ์ที่เป็นเครื่องฉายหรือเครื่อง Play Back ในระบบ Digital Cinema ก็ต้องได้รับการเข้าไป Certificate แล้วต้องผ่าน DCI compliance ไม่งั้นก็ฉายดิจิทัลไม่ได้ มาตรฐานของ Digital ก็คือ ด้อยกว่าฟิล์มและนั่นคือมาตรฐานของเขา แล้วก็มองว่าตัว 2K ต้องเป็นไฟล์ JPEG.2000 ถึงจะเรียกว่าเป็นมาตรฐานของภาพยนตร์ ตอนนั้นก็พัฒนาเครื่องฉายไปเป็น 4k แล้วแต่ในแง่ของโลกนี้ 2k นั้นเป็นมาตรฐานอยู่แล้ว (ยุพยงค์ ลีวลักษณ์, อ้างถึงใน ดนุวัฒน์ เจตนา, 2553)

ภายในปี พ.ศ.2556 ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่แท้จริงสำหรับวงการภาพยนตร์ เพราะอาจไม่มีภาพยนตร์ฮอลลีวูด เรื่องไหนถูกฉายด้วยฟิล์มอีกต่อไป เพื่อลดต้นทุนค่าผลิตและขนส่ง (ไทยพีบีเอส, 2558) แต่หลังจากนั้นในช่วงต้นปี พ.ศ.2557 สตูดิโอพาราเมาท์ ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกของสมาคมผู้ผลิตภาพยนตร์รายใหญ่ของอเมริกา (DCI) ได้ออกมายอมรับว่านโยบายที่ประกาศหยุดฉายภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม ไม่ได้เป็นเรื่องคอขาดบาดตาย เพราะทางบริษัทจะอนุญาตให้หนังในเครื่องบางเรื่องฉายทั้งในระบบฟิล์มและดิจิทัลไปพร้อมๆกันในบางกรณี ซึ่งหนึ่งในผู้กำกับที่สามารถต่อรองกับสตูดิโอเพื่อฉายภาพยนตร์เรื่อง Interstellar ของตนในระบบฟิล์ม IMAX คือ คริสโตเฟอร์ โนแลน (ผู้จัดการออนไลน์, 2557)

จากความสำเร็จที่จะให้มีการเปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้ระบบฉายแบบดิจิทัลแทนการฉายในระบบฟิล์มแบบดั้งเดิม ที่เกิดจากการตกลงกันในเชิงนโยบายของสตูดิโอใหญ่ในฮอลลีวูด โดยระบุถึงความจำเป็นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของระบบการฉาย ทำให้เกิดความตื่นตัวในวงการธุรกิจภาพยนตร์ในช่วงปี พ.ศ.2556-2557 แต่ถึงกระนั้นการดำเนินการก็ยังไม่ได้หมายถึงการยุติระบบการถ่ายทำหรือการฉายด้วยระบบฟิล์มอย่าง 100 เปอร์เซ็นต์ เพราะยังมีผู้กำกับภาพยนตร์บางท่านที่มีศักยภาพในการต่อรองกับสตูดิโอเพื่อดำเนินการด้วยระบบฟิล์ม แต่จากภาพรวมของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ การเปลี่ยนผ่านเป็นระบบดิจิทัลได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงเวลาดังกล่าว

1.3.2 เทคโนโลยีและต้นทุน

แม้ก่อนหน้านี้จะมีการนำอุปกรณ์บันทึกภาพในระบบดิจิทัลเข้ามาใช้ในกระบวนการถ่ายทำด้วยวัสดุลงสื่อบันทึกแบบดิจิทัล รวมทั้งใช้ระบบดิจิทัลในกระบวนการหลังการถ่ายทำ (Post Production) แต่หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการนี้ เมื่อไปสู่การทำสำเนาสำหรับส่งไปฉายตามโรงภาพยนตร์ ก็ยังเป็นการส่งไปพิมพ์ลงบนแผ่นฟิล์ม (Positive Film) เพื่อไปสู่กระบวนการฉาย

แต่หลังจากที่สตูดิโอใหญ่ 6 แห่งในฮอลลีวูด ตัดสินใจเดินทางสู่การประกาศความเปลี่ยนแปลงในการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อต้นทุนในการดำเนินการผลิต กล่าวคือ ความสะดวกในการพิมพ์สำเนาฟิล์มเพื่อฉาย (copy) สามารถดำเนินการด้วยระบบดิจิทัลและเสร็จสิ้นงานเป็นระบบไฟล์ ที่จะสามารถบันทึกในรูปแบบ DVD ฮาร์ดดิสก์ ที่มีขนาดเล็กกว่าม้วนฟิล์ม หรือแม้แต่การส่งผ่านดาวเทียมและผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ให้กับโรงภาพยนตร์ที่ได้รับสิทธิ์และมีระบบรหัสรับสัญญาณก็สามารถทำได้อย่างสะดวกมากขึ้น แตกต่างจากการนำส่งแบบสำเนาฟิล์มที่นอกจากจะมีต้นทุนในด้านการพิมพ์สำเนาฟิล์มแล้ว ยังมีต้นทุนในค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการจัดส่งฟิล์มในลักษณะที่เป็นม้วนหรือเป็นกระเป๋ใส่ฟิล์มสำหรับฉายไปยังโรงภาพยนตร์ ซึ่งในแง่ของต้นทุนส่วนนี้ระหว่างระบบฟิล์มกับระบบดิจิทัลมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

เมื่อเทคโนโลยีพัฒนามากขึ้นเรื่อยๆ โรงฉายหนังดิจิทัลก็เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย โดยถือปีของหนัง 1 เรื่องในระบบดิจิทัลจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 100 เหรียญฯ ต่อถือปีเท่านั้น แต่หากเป็นฟิล์มหนัง 1 ถือปีต้องใช้เงินถึง 2,000 เหรียญฯ เลยทีเดียว (ผู้จัดการออนไลน์, 2557)

ผู้ตรวจสอบลิขสิทธิ์ บริษัทนาซิเนเพล็กซ์ ระบุว่า การพิมพ์ฟิล์มในประเทศไทยที่บริษัทกันตนา นำมาyingเป็นฟิล์ม มีราคาหนึ่งแสนสำหรับถือปีแรก ส่วนถือปีต่อไปคือราคาหกหมื่นบาท ในกรณีที่สั่ง 2 ชุด จะเท่ากับราคาหนึ่งแสนหกหมื่นบาท มองในแง่รายได้ การมาเป็นดิจิทัลจะดีกว่า เพราะมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการซื้อลิขสิทธิ์หนังแบบฟิล์มที่ราคาแพงกว่า "ถ้าเป็นฟิล์ม เขาทำมาแพง เขาก็คิดเราแพง" (สุรัชย์ เจียมรัตตัญญู, 2559: สัมภาษณ์)

ผู้บริหารโรงภาพยนตร์เครือเมเจอร์ซิกเนลเพล็กซ์ ระบุว่า การปรับเปลี่ยนโรงภาพยนตร์จากระบบฟิล์ม มาเป็นระบบดิจิทัลเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาพยนตร์ ทำให้คนมาชมภาพยนตร์มากขึ้น นอกเหนือจากการช่วยประหยัดต้นทุนด้านฟิล์ม ซึ่งสามารถประหยัดไปได้ 4-5 ล้านบาทต่อเรื่อง สำหรับค่าถือปีฟิล์ม ซึ่งในส่วนนี้ทางผู้ผลิตภาพยนตร์ที่ได้ประโยชน์เพิ่มจากการลดต้นทุนและการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ชมจะมีส่วนช่วยในการสนับสนุนด้านเงินทุน (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 2554)

ผู้อำนวยการบริษัทเปิดทอง ระบุว่า นอกจากความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีจะนำมาซึ่ง การลดลงของต้นทุน ในกระบวนการฉายภาพยนตร์แล้ว การฉายด้วยระบบดิจิทัลยังไม่ได้ทำให้ คุณภาพของการฉายลดลง แม้จะถูกนำออกฉายหลายครั้ง จนกระทั่งวันสุดท้ายคุณภาพของภาพจะ ไม่เปลี่ยน ต่างจากการฉายในระบบฟิล์มที่คุณภาพของฟิล์มฉายจะลดลง จะมีเกิดเส้นเนื่องจาก เพราะฟิล์มจะมีการสึกกร่อนไปเรื่อยๆ จึงทำให้ภาพที่ฉายวันแรกกับวันสุดท้ายที่ออกจากโรงจะไม่ เหมือนกัน (สิทธิพร ศรีสงวนสกุล, อ้างถึงใน ดนุวัฒน์ เจตนา, 2553)

1.3.3 การตอบรับต่อระบบดิจิทัลจากโรงภาพยนตร์และสายหนังในประเทศไทย

ในเส้นทางของการเผยแพร่และนำเสนอภาพยนตร์ (film exhibition) โรงภาพยนตร์เป็น เป้าหมายที่สำคัญในการจัดซื้อภาพยนตร์เพื่อนำไปฉาย จากการชูดขายในด้านของระบบเสียง ทันสมัยแบบโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ ตั้งแต่การกำเนิดของโรงภาพยนตร์ EGV ในเดือนมิถุนายน 2537 การดึงดูดผู้ชมให้ออกมาชมภาพยนตร์ที่โรง ด้วยวิธีการนำเสนอสิ่งต่างๆ ทั้งความสะดวกสบาย แก้อื้อ การบริการ ระบบเสียงทันสมัยและระบบการฉายที่คมชัด ซึ่งจะให้ประสบการณ์ที่ผู้ชมสามารถ สัมผัสได้เฉพาะในโรงภาพยนตร์เท่านั้น โดยในยุคนี้มองในแง่ของความพยายามในการแข่งขัน กับกระแสความนิยมในการชมภาพยนตร์ด้วยสื่ออื่น ไม่ว่าจะเป็นการรับชมจากแผ่น วีซีดี ดีวีดี ด้วย เครื่องเล่น ส่วนในยุคปัจจุบันนี้คือการแข่งขันกับการรับชมผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จากเครื่อง คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์พกพาอื่นๆ ด้วยการนำระบบของการฉายแบบใหม่ๆ โดยชูประเด็นของ เทคโนโลยีดิจิทัล มานำเสนอให้ผู้ชมตัดสินใจเลือกการชมภาพยนตร์ในโรง

ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์รายใหญ่ในประเทศไทยได้ส่งสัญญาณตอบรับกับการเปลี่ยน ผ่านไปสู่การฉายในระบบดิจิทัลมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว โดยผู้บริหารจาก 2 โรงภาพยนตร์รายใหญ่ ในประเทศไทย ได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน ในปี พ.ศ.2554 ดังนี้

วิชา พูลวรลักษณ์ ระบุว่า "บริษัทเมเจอร์ซีนีเพล็กซ์ ใช้งบลงทุนอีกกว่า 200 ล้านบาท เพิ่ม ประสิทธิภาพโรงภาพยนตร์ระบบดิจิทัล ด้วยเครื่องฉาย NEC DLP 4k ซึ่งใช้เทคโนโลยี Real D 3 มิติ เทคโนโลยีสูงสุดของระบบดิจิทัล 3 มิติ เข้าใช้ที่โรงภาพยนตร์เครือเมเจอร์ ที่เป็นแฟล็กชิพ โดยเริ่มต้น ที่สยามพารากอน ให้เสร็จสิ้นทั้ง 11 โรง ก่อนสิ้นปี (พ.ศ.2554) ปกติการปรับเปลี่ยนเครื่องฉายต่อ โรง ใช้งบประมาณ 4-5 ล้านบาท แต่สำหรับระบบใหม่ จะใช้งบเพิ่มอีก 2.5 เท่า คือจะใช้งบลงทุนต่อ โรงประมาณ 12.5 ล้านบาท สำหรับระบบเรียลดี ถือเป็นระบบดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพสูงสุดจาก ระบบฉายดิจิทัล ที่มี 3 ระบบหลักๆ คือ มาสเตอร์อิมเมจ ดอลบี้ และเรียลดี ซึ่งจะให้ปริมาณแสงหรือ ความสว่างมากถึง 27% ขณะที่ดอลบี้ให้ปริมาณแสงประมาณ 12% นอกจากนี้ บริษัทยังปรับเปลี่ยน ระบบเสียง เป็นระบบ 4 Way ที่เพิ่มมิติของเสียงทั่วทิศทางมากขึ้น

รวมทั้งยังมีแผนการเปลี่ยนขนาดจอให้ใหญ่เต็มพื้นที่ทุกโรง เพื่อเพิ่มอรรถรสในการชมซึ่งจะมีการทยอยลงทุนต่อเนื่อง" (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 2554)

สุวิทย์ ทองร่วมโพธิ์ ระบุว่า “SF Cinema ใช้งบลงทุนประมาณ 500 ล้านบาท ปรับปรุงโรงภาพยนตร์ให้เป็นระบบดิจิทัลทั้งหมด 100 โรง ภายในปี 2555 จากปัจจุบัน เอส เอฟ มีโรงภาพยนตร์ระบบดิจิทัล 22 โรง และจะเพิ่มอีก 25 โรงในปีนี้ (พ.ศ.2554) เป็นระบบไฮนี ดิจิทัล ซีเนม่า 4k ที่ให้ความละเอียดและคุณภาพที่คมชัดสูง 4k และยังรองรับภาพยนตร์ที่ส่วนใหญ่ ภาพยนตร์ฮอลลีวูด จะผลิตเป็นระบบดิจิทัลเกือบทั้งหมดแล้ว ขณะนี้เข้าฉายในประเทศไทยมีประมาณ 30 เรื่อง จากจำนวนที่เข้าฉายทั้งหมด 250 เรื่องต่อปี” (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 2554)

ในส่วนของผู้ประกอบการสายหนังในประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้ได้รับสิทธิในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์เพื่อกระจายภาพยนตร์ไปสู่ภูมิภาค ได้ให้การตอบรับกับระบบการฉายภาพยนตร์แบบดิจิทัล เพราะนอกจากจะสามารถลดต้นทุนของราคาในการซื้อลิขสิทธิ์ภาพยนตร์จากผู้ผลิตได้ถูกกว่าในระบบฟิล์ม เนื่องจากต้นทุนของระบบพิมพ์สำเนาต่ำลง และในส่วนของการกระบวนการนำภาพยนตร์ออกฉายในโรงภาพยนตร์ยังสามารถทำได้อย่างรวดเร็วขึ้นกว่าในระบบฟิล์ม ตอบสนองกับความต้องการของผู้ชมในยุคปัจจุบันที่ต้องการชมภาพยนตร์ที่สดใหม่ โดยสายหนังมูฟวี่พาร์ทเนอร์ ในสายอีสาน ระบุว่า ความรวดเร็วในการนำภาพยนตร์ระบบดิจิทัลเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ ส่งผลดีในแง่ทั้งของการผลิต ต้นทุนการพิมพ์ที่ถูกลง และรวดเร็วกว่าในระบบฟิล์มยุคก่อน ที่อาจได้ฟิล์มมาในจำนวนที่จำกัด แต่เมื่อเป็นระบบดิจิทัลสามารถส่งตามจำนวนให้กับโรงภาพยนตร์ที่มีได้ครบหมด ถึงแม้โรงภาพยนตร์จะต้องมีการเปลี่ยนอุปกรณ์หลักคือเครื่องฉาย แต่ทางโรงก็ให้การตอบรับที่ดี เนื่องจากการที่หนังมาเร็ว มีความสด จะได้รับการตอบรับจากผู้ชมมากกว่า เพราะในสมัยก่อนคนต่างจังหวัดอาจต้องรอถึง 3 เดือนกว่าจะได้ชมหนัง หรือบางเรื่องอาจไม่เข้าฉายในต่างจังหวัด แต่ตอนนี้สามารถดูได้พร้อมกรุงเทพฯ หรือพร้อมกับต่างประเทศ

ส่วนที่ 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบท่อนั่งกลางแปลง

ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ส่วนของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

- กลุ่มที่เป็นผู้ประกอบการหน่วยบริการนั่งกลางแปลงในประเทศไทย ตัวแทนจากสายหนัง ทั้ง 4 สาย รวมจำนวน 9 หน่วยบริการนั่งกลางแปลง

- กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนั่งกลางแปลง ได้แก่ มิติด้านธุรกิจ คือ ผู้ประกอบการสายหนัง มิติด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆในการประกอบกิจการภาพยนตร์ คือ สำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม และมิติด้านสังคม คือ สังคมเครือข่ายออนไลน์ที่เชื่อมโยงขานั่งกลางแปลง กลุ่มตัวอย่างในส่วนนี้จำนวน 5 หน่วยงาน โดยมีรายละเอียดตามตารางในหน้า 63 ดังนี้

รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา	ประกอบการใน สายหนัง	ลำดับ	ชื่อกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มผู้ประกอบการ หน่วยบริการ หนังกลางแปลง ในประเทศไทย	สายเหนือและแปด จังหวัด	1	ภาคินภาพยนตร์ เชียงใหม่
		2	ยินดีภาพยนตร์ เชียงใหม่
		3	ท่าพระภาพยนตร์ กรุงเทพฯ
	สายอีสาน	4	ฟิล์มทองภาพยนตร์ อุดรธานี
		5	เทพมงคลภาพยนตร์ ขอนแก่น
		6	ธนวัฒน์ภาพยนตร์ ขอนแก่น
	สายใต้	7	เกวลิ้นภาพยนตร์ ภูเก็ต
		8	เจริญทองภาพยนตร์ หาดใหญ่ สงขลา
	สายตะวันออก	9	ชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี
กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา	มิติในด้านต่างๆ	ลำดับ	ชื่อกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับหนังกลางแปลง ในมิติด้านต่างๆ	มิติด้านธุรกิจ	1	ผู้ประกอบการสายหนังบริษัท ธนาซิเนเพล็กซ์
		2	ผู้ประกอบการสายหนังบริษัท มูฟวี่พาร์ทเนอร์
		3	ผู้ประกอบการสายหนังสมานฟิล์ม จันทบุรี
	มิติด้านกฎหมาย	4	ผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
	มิติด้านสังคม	5	ผู้ดำเนินการเว็บไซต์พีเพิลซีน

ตารางที่ 4-2 รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

สำหรับประเด็นต่างๆในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา โดยได้ทำการวิเคราะห์ จากแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้วยชุดคำถามดังนี้

- 1.) จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนัง
- 2.) ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนัง
- 3.) การเข้าหนังจากสายหนังเพื่อมาฉายกลางแปลง
- 4.) ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม
- 5.) ราคาการรับจ้างงานของหน่วยหนังกลางแปลง
- 6.) ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างงานหน่วยบริการหนังกลางแปลง
- 7.) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ต่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง
- 8.) กฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และกฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์
- 9.) ผู้ประกอบการหนังกลางแปลงกับความเข้าใจต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 10.) ปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัล
- 11.) นโยบายจากภาครัฐ

จากนั้นนำคำตอบที่ได้มาจัดกลุ่มประเด็น โดยตั้งแต่หัวข้อที่ 2.) ถึง ข้อที่ 7.) ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเป็นลำดับกลุ่มหน่วยบริการหนังกลางแปลงในแต่ละสาย โดยเริ่มจาก สายเหนือและแปดจังหวัด สายอีสาน สายใต้ สายตะวันออก

- 1.) จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนังกลางแปลง มีจุดเริ่มต้น ใน 2 ลักษณะ ได้แก่
 - กลุ่มที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวหรือสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพหนังเร่หนังกลางแปลงหรือภาพยนตร์มาก่อน คือ เดิบทเิดในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดที่ประกอบกิจการให้บริการหนังกลางแปลง จึงได้สืบทอดกิจการ หรือมีความผูกพันในการประกอบอาชีพนี้ ทั้งที่ทำเป็นอาชีพหลัก เลิกกิจการไปแล้ว หรือปรับเปลี่ยนเป็นอาชีพเสริมและงานอดิเรก

หน่วยบริการหนังกลางแปลงฟิล์มทองภาพยนตร์ อุดรธานี ระบุว่า ตนอยู่กับหนังกลางแปลงตั้งแต่ยุคหนังกลางแปลงมิตร ชัยบัญชา และเคียพากซ์หนัง เรื่องจุฬา-ตรีคูณ ขุนช้างขุนแผน จนอายุประมาณ 20 ปี น้าชายเป็นผู้ชักชวนไปอยู่ด้วยกับบริษัทฯ ไปตระเวนหนังแถวภาคใต้และช่วยงาน

ต่างๆ ถ้าไม่มีคนพากย์ก็ช่วยทำได้ เพราะใจกล้าชอบพูด สมัยนั้นการพากย์หนังก็ไม่ใช่ง่าย อย่างเช่น เรื่องขุนช้าง ขุนแผน ต้องมีการขับเสภา การฉายหนัง 16 มม. ในแถบ 3 จังหวัดภาคใต้ นิยมหนังอินเดียแบบอินเดียแท้ มีเพลงประกอบ มีการจ้างนักพากย์เป็นภาษายาวีด้วย จนกระทั่งเมื่อโตขึ้นได้กลับมาเรียนหนังสือที่ชลบุรี จึงตั้งบริการหนังที่ชลบุรีตอนอายุประมาณ 25 ปี ร่วมกับบริษัทอื่นๆ ใช้ชื่อบริษัทสหภาพยนต์ตะวันออก

หน่วยบริการหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์ ระบุว่า ตอนยังเด็กข้างบ้านทำบริการหนังกลางแปลง ตนคลุกคลีจนถือว่าเป็นครอบครัวเดียวกัน เมื่อมีทุนทรัพย์จึงได้จัดทำหน่วยบริการหนังของตนเอง และปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย โดยใช้ชื่อท่าพระภาพยนตร์มาตั้งแต่ต้น เนื่องจากบ้านอยู่แถววัดท่าพระ แล้วหลังจากนั้นจึงย้ายมาเป็นสำนักงานที่ซอยพาณิชย์ธน

- กลุ่มที่ไม่ได้มีพื้นฐานครอบครัวเกี่ยวข้องกับหนังเร่ แต่มีความชื่นชอบหรือผูกพันกับภาพยนตร์ และหนังกลางแปลงจนสนใจในการประกอบกิจการหน่วยบริการหนังกลางแปลงเป็นอาชีพ แต่ด้วยสภาวะการณ์ของหนังกลางแปลงที่เปลี่ยนไป ในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงประกอบการหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริมหรืองานอดิเรก (เช่นเดียวกับกลุ่มแรก)

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทองภาพยนตร์ หาดใหญ่ ระบุว่า ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงมาเป็นเวลา 30 ปี โดยก่อนหน้านี้ ตนเป็นช่างซ่อมวิทยุ ช่วงแรกพ่อแม่ไม่สนับสนุน ต้องแอบซื้อของ จนกระทั่งมีเพื่อนที่มีเครื่องฉายจะไปเมืองนอก จึงซื้ออุปกรณ์ต่อมาในราคาประมาณสามหมื่น ทั้งชุดมีเครื่องฉาย จอ เครื่องเสียงครบ และมีรถยนต์ที่ใช้ทำอาชีพขายผลไม้ใช้ชื่อ เจริญทอง ซึ่งเป็นชื่อคุณพ่อมาตั้งเป็นชื่อหน่วยบริการ

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเทพมงคลภาพยนตร์ ขอนแก่น ระบุว่า ชื่นชอบเรื่องหนังมาตั้งแต่เด็กๆ และเริ่มศึกษาจากในเว็บไซต์ต่างๆ เกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องฉายหนัง โดยซื้อมาฉายเล่นที่บ้าน เมื่อไปพบแหล่งที่ขายฟิล์มหนัง จึงสะสมไว้ เช่น เรื่อง อินทรีทอง สงครามเพลง แม่เฒ่าพระโขนงรุ่นเก่า เริ่มต้นเมื่อประมาณ 12 ปีก่อน การมาทำหน่วยหนังจริงจังที่เริ่มมีอุปกรณ์ครบเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2547 เพราะมีเพื่อนฝูงที่มาบนเจ้าพ่อขอให้เอาหนังไปฉาย จึงเกิดเป็นจุดเริ่มต้นทำให้เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นและมีคนที่มาติดต่อไปฉายในงานต่างๆ เพิ่มขึ้น

หน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี ระบุว่า ประกอบการหน่วยหนังมาร่วม 10 ปี ตนเรียนจบสาขาคอมพิวเตอร์ ทำอาชีพเป็นโปรแกรมเมอร์ แต่มีใจชื่นชอบในหนังกลางแปลงมาตั้งแต่เด็ก คือ เมื่อมีงานวัดมักจะเลือกดูหนังกลางแปลงอย่างเดียว จึงคิดว่าอยากจะทำหน่วยหนัง แม้ว่าพ่อแม่อยากจะให้ไปทำงานบริษัทมีเงินเดือน แต่ด้วยความชอบจึงคุยกับทางบ้านและลาออกจากบริษัท มาทำหน่วยหนังกลางแปลง โดยทยอยซื้ออุปกรณ์มือสองแล้วมาปรับปรุง

หน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคินภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุว่า ตอนสมัยวัยรุ่นเคยไปฝึกเขียนรูปที่โรงหนัง เห็นฟิล์มที่มีภาพลงทีละเฟรม เมื่อดึงฟิล์มมาดูรู้สึกประทับใจมาก ประกอบกับไปเจอเครื่องฉายหนัง 16 มม. ราคาประมาณเจ็ดพันกว่าบาท เป็นหนังพระราชกรณียกิจของในหลวง จากนั้นจึงไปซื้อฟิล์มมาจากย่านหลังไผ่ขนิญกลาง เกือบ 20 เรื่อง ใช้เงินไปเกือบ 2 หมื่นบาท แต่ฟิล์ม 16 มม. หาซื้อยาก ต่อมาไปเจอหน่วยหนังขายยาจากอีสาน มาฉายใกล้บ้านที่สันป่าตอง จึงเอาเครื่องไปขอยืมฉายฟิล์ม 16 มม. บนจอใหญ่ และได้พบเครื่องฉายระบบโรงแบบที่เปิดสวิตช์แล้วสามารถฉายได้เลย เป็นเครื่อง 35 มม. ราคา 4 หมื่นกว่าบาท จึงเริ่มตั้งจอหนังฉายข้างบ้าน เมื่อคนรู้ว่ามีเครื่องฉาย เช่น พระวัดต่างๆ ก็มาขอให้ไปฉายที่วัด จากที่ชวนคนคุ้นเคยไปช่วยๆ กัน ก็เริ่มมีการจ้างคนซื้อเครื่องเสียงเพิ่ม จากที่ใช้รถปิคอัพคันเล็กๆ ก็เริ่มไม่พอ ก็เริ่มจ้างลูกน้องเริ่มรับงานจริงๆ แล้ว จนล่าสุดเป็นรถบรรทุก

2.) ลักษณะประเภทงานที่จ้างหนังกลางแปลง

ในการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในประเด็นเกี่ยวกับ ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง การเช่าหนังจากสายหนังประเภทหรือลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม ราคาในการให้บริการ และปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาจ้างงานหนังกลางแปลง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการอธิบายด้วยการจำแนกจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะการแบ่งสายหนังในประเทศไทย เป็น 4 สาย ได้แก่ สายเหนือ และแปดจังหวัด สายอีสาน สายใต้ และสายตะวันออก เนื่องจากจะทำให้สามารถอธิบายบริบทต่างๆ ได้จากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม รวมทั้งความเชื่อมโยงกับลักษณะในการดำเนินงานของสายหนังแต่ละสายที่มีความแตกต่างกัน

2.1) ลักษณะประเภทงานที่จ้างหนังกลางแปลงในสายเหนือและแปดจังหวัด

เนื่องจากในสายนี้มีสายหนังคือบริษัทนาซิเนเพล็กซ์ ที่ให้บริการแก่หน่วยหนังกลางแปลงครอบคลุมทั้ง พื้นที่ภาคเหนือและภาคกลาง จึงขอจำแนกการวิเคราะห์เป็น 2 ภาค ดังนี้

ภาคเหนือไม่นิยมฉายหนังกลางแปลงในงานศพ งานแต่ง หรืองานบวช งานศาลเจ้าไม่นิยมฉาย เพราะในงานศพจะไม่มีหรรสอะไร ส่วนงานบวช อาจมีงานแสดงดนตรี แต่มักว่าจ้างหนังกลางแปลงไปฉายในงานบุญ งานสงกรานต์พระธาตุ หรืองานสมโภช ที่เรียกว่า งานปอย หรืองานประเพณี ปอยหลวง คือเป็นงานทำบุญ เพื่อเฉลิมฉลองศาสนสมบัติต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสุขแก่ตนและครอบครัว ซึ่งถือว่าเป็นงานที่ได้บุญกุศลแรงมาก นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องแสดงถึงความสามัคคีกลมเกลียวของคณะสงฆ์และชาวบ้าน ด้วยเพราะเป็นงานใหญ่ การทำบุญปอยหลวงที่นิยมทำกันคือ

ทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย หรือญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้วก็ได้ สิ่งสำคัญที่ได้จากการทำบุญงานปอยหลวงอีกอย่างหนึ่งก็คือ การแสดงความชื่นชมยินดีร่วมกัน เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ให้แก่ คนในท้องถิ่นโดยการจัดมหรสพสมโภช เพราะหนึ่งปีถึงจะได้มีโอกาสได้เฉลิมฉลอง ถาวรวัดต่างๆได้ หรือบางแห่งอาจใช้เวลาหลายปี เพราะสิ่งปลูกสร้างบางอย่างใช้เวลาสร้างนานมาก สิ้นเปลืองเงินทองมหาศาล จะต้องรอให้สร้างเสร็จและมีเงินจึงจะจัดงานเฉลิมฉลอง เป็นงานปอยหลวงขึ้นมาได้ (ประเพณีไทยดอทคอม, 2556)

หน่วยบริการหนังกลางแปลงยี่สิบภาพยนต์ เชียงใหม่ ระบุว่า การจ้างงานหนังกลางแปลงจะมีมากในช่วงงานปอยหลวง คือช่วงธันวาคมถึงมีนาคม งานปอย หมายความว่า สมมติวัดจะสมโภช สิ่งก่อสร้างใด สิ่งนั้น ต้องมีราคาถึง 1 ล้านบาท จะทำการสมโภชได้ ต่อจากนั้นคือ ปอยสา่งลอง คือ บวชลูกแก้ว จะมีแถวอำเภอรอบนอกเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน และมีงานสงฆ์พระธาตุเดือน เมษายนถึงมิถุนายน กับงานแก้บนทั่วไป ส่วนงานในเมืองที่จ้างหนังกลางแปลงจะเป็นพวกงานวัด ย้อนยุคในมหาวิทยาลัย พวกงานศิลปะ การนำเสนอฟิล์ม การวิจารณ์หนัง พวกหนังวิทยาศาสตร์ หนังไซไฟ เป็นเชิงอีเว้นท์ทางการศึกษา และมีรับงานหน่วยงานรัฐ งานคืนความสุขของทหาร ที่ได้ไปฉายตามอำเภอต่างๆ

งานที่จ้างหนังกลางแปลงไปฉายในแถบภาคกลาง ได้แก่ งานศพ งานบวช งานแก้บน งานศาลเจ้า งานประจำปีวัด งานฝังลูกนิมิต ส่วนการจ้างงานในแถบกรุงเทพฯและปริมณฑลในสมัยก่อน จะนิยมจ้างงานหนังกลางแปลงในงานบวช งานศพ งานประจำปี งานศาลเจ้า ส่วนในปัจจุบัน ผู้จัดงานนิยมจัดงานแนวงานอีเว้นท์ย้อนยุค เพราะจะได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่ ที่ไม่ค่อยสัมผัสงานวัด ไม่เคยได้รู้จักเครื่องฉายภาพยนตร์ 35 มม. จะได้รับความสนใจจากผู้จัดมาก ส่วนงานศาลเจ้า เนื่องจากปัจจุบันกรรมการศาลเจ้าอาจเป็นคนรุ่นใหม่ฯจึงไม่จัดทำบุญหลายวันแบบสมัยก่อนที่ต้องมีประมาณ 7 วัน ยุคนี้อาจทำวันเดียว ไม่ใช้มหรสพสมโภช ประกอบกับพื้นที่ในเมืองไม่อำนวยในการฉายหนัง

ภาพ 4-1หนังกลางแปลงในงานแบบย้อนยุค ที่ CDC ดีไซน์เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ (28 พฤษภาคม 2559)

2.2) ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน้กลางแปลงในสายอีสาน

ในภาคอีสานนิยมจ้างงานหน้กลางแปลงในงานมหรสพทั่วไปหรืองานบุญประจำปี ส่วนในปัจจุบัน จาก ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในสายนี้ การจ้างงานหน้กลางแปลงที่ปรากฏชัดเจน คือ งานแ่กบนตามศาลเจ้าและศาลหลักเมือง กล่าวคือ เมื่อผู้ที่บนบานได้รับสิ่งระบุไว้ก็จะว่าจ้างหน้กลางแปลงทำการฉายเพื่อแ่กบน ส่วนอีกงานที่นิยมว่าจ้างหน้กลางแปลงในสายนี้ คือ งานเกี่ยวกับการทำบุญให้กับผู้ล่วงลับหรือที่เรียกว่างานบุญแจกข้าว เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว เฉพาะญาติสนิท เช่น บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา เป็นต้น ปกติจะทำบุญอุทิศให้เมื่อถึงแ่กกรรมไปแล้ว ประมาณไม่เกิน 1 ปี นานที่สุดไม่เกิน 3 ปี ซึ่งทำกันเป็นการใหญ่โตเป็นพิเศษ และการทำบุญจะบ่งลงไปแล้วว่าทำบุญแจกข้าวหาใคร คือทำบุญอุทิศให้แก่ใครนั่นเอง การทำบุญแจกข้าวนิยมทำกันหน้ต่อคนตายคนหน้เท่านั้น นิยมทำกันในเดือนสามและเดือนสี่จะเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้แ่กมักจะทำบุญให้ตรงกับวันโกนหรือวันพระ การทำบุญแจกข้าวชาวอีสานถือเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถือว่าทุกคนเมื่อถึงแ่กกรรมแล้วจะต้องได้กินข้าวแจก หากบุคคลใดเมื่อจากไปแล้วไม่มีใครแจกข้าวให้ เข้าใจกันว่าบุคคลนั้นจะต้องได้รับความอดอยากและไม่ไปผุดไปเกิด วิญญาณจะคงวนเวียนคอยหาข้าวแจกอยู่นั่นเอง ตระกูลใดเมื่อญาติสนิทถึงแ่กกรรมไม่ทำบุญแจกข้าวให้มักจะเป็นที่ดูหมิ่นของคนอื่นถูก ชาวบ้านนินทาในทางไม่ดี หาว่าเป็นผู้ไม่รู้จักบุญคุณ เป็นคนเห็นแ่กตัว ไม่รู้จักเสียสละเพื่อผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว (ประเพณีไทยอีสาน Blogspot, 2558)

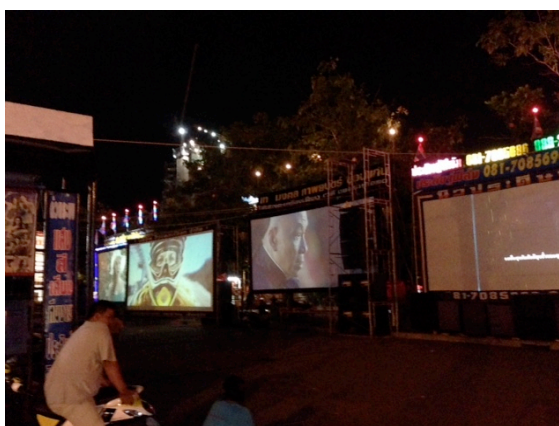
ในภาคอีสานมีความพยายามจะแก้ปัญหการตียกพวกตีกันในงานประจำปีหรืองานวัด จึงได้มีการขอความร่วมมือจากตำรวจและวัดให้เจ้าภาพว่าจ้างหน้กลางแปลงไปฉายในงานแทนการว่าจ้างวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้น

หน่วยบริการหน้กลางแปลงเทพมงคล ขอนแ่ก่น ระบุว่า การจ้างงานหน่วยบริการของตนจะเป็นงานจ้างตามมหรสพทั่วไป เช่น งานบุญ งานบวช ที่เจ้าภาพอยากจะให้มีหน้ไปให้ชาวบ้านดู จึงจ้างเหมาไปฉายและงานแ่กบนหรืองานที่มีการไหว้ประจำ คือ กลุ่มพ่อค้าที่ทำธุรกิจค้าขาย จะมีการมาขอเจ้าพ่อให้ประสบความสำเร็จ ได้กำไรจากการขาย ที่ขอนแก่นมี 3 แ่ก คือ ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อมเหศักดิ์ที่บึงแ่ก่นนคร และศาลเจ้าพ่อมอดินแดงที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น แต่ที่ศาลหลักเมืองนี้จะเป็นจุดที่คนมาไหว้เยอะตลอดทั้งวัน โดยกลุ่มค้าขายเจ้าใหญ่ในเมือง อาจจะมีการไหว้หน้ๆ เพราะเขามีธุรกิจใหญ่พวกค้าขายส่ง มีการค้าขายทั้งเดือน จะมีการมาไหว้กันทุกเดือน

หน่วยบริการหน้กลางแปลงธวัณณ์ภาพยนตร์ ขอนแ่ก่น ระบุว่า งานที่มาจ้างมีทุกประเภท เช่น งานบุญประจำปี และงานแจกข้าว คืองานบุญครอบรอบคนตาย สมัยก่อนจะจัดในช่วงที่รอเกี่ยวข้าว ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ แต่สมัยนี้เปลี่ยนไปคือลูกหลานไปทำงานไกล ญาติอยู่ไกล จึงจัดในลักษณะถ้าเผาศพวันนี้ ในอีก 2 วัน จะทำบุญเลย ที่อีสานงานประเภทขึ้นบ้านใหม่

จะไม่นิยมหนัง จะเป็นพวกดนตรี เป็นหมอลำ และมีจ้างไปงานแก้บน เช่นตามศาล หรือคำชะโนด เป็นวัดที่มีคนสมหวัง ประสบความสำเร็จจะไปแก้บนกัน ส่วนงานบุญทางอีสาน มีงานบุญประเพณี พระเวฬุวันตร เดือน4 ประมาณ มีนาคม- เมษายน ที่ยังจ้างหนังกลางแปลง ส่วนสมัยนี้งานเทศกาล ลอยกระทง สงกรานต์ จะไม่ค่อยมีหนัง มักจะจ้างเป็นวงดนตรี ในตัวเมืองไม่ค่อยมีจ้างหนัง กลางแปลง ส่วนมากจะเป็นตามนอกเมือง

มีการยืนยันความนิยมในการจ้างงานหนังกลางแปลงในงานศพ จากหน่วยบริการหนัง กลางแปลงฟิล์มทองภาพยนตร์ อุดรธานี ระบุว่า คนอีสานไม่ค่อยจ้างหนังงานบวช มีแต่ในงานศพที่ เรียกว่างานแจกข้าว ส่วนงานวัดจะมีในวัดใหญ่ๆที่มีผู้บริจาคสนับสนุน อาจมีการจ้างวงดนตรีมาใน ราคาหลักแสน แล้วจ้างวงหมอลำมา จนเกิดมีเหตุการณ์การตีกันบ่อย เมื่อมีข่าวออกไปมาก จึงมี การไปคุ้ยกันระหว่างวัดกับตำรวจ และมองว่าถ้าจ้างหนังไปฉายดีกว่า การเกิดเรื่องมันจะน้อยลง ส่วนงานแก้บนมีที่ขอนแก่น ที่ศาลหลักเมือง มีจอประจำอยู่ 3-4 จอ

ภาพ 4-2 หนังกลางแปลง 4 จอ ฉายแก้บน บริเวณศาลหลักเมือง จ. ขอนแก่น (17 กรกฎาคม 2558)

2.3) ลักษณะประเภทงานที่จ้างหนังกลางแปลงในสายใต้

ลักษณะงานที่จ้างหนังกลางแปลงในภาคใต้ยุคสมัยก่อน จะมีการจ้างหนังกลางแปลงใน งานศพ งานบวช งานทอด ถูฐิน และงานแก้บนหรืองานประเพณีอื่นๆ ส่วนในปัจจุบันงานหลักๆใน ภาคใต้ คืองานแก้บน งานศาลเจ้า งานขายสินค้า มีในงานประเพณีต่างๆบ้างแต่น้อยลงไปมาก ที่มี เพิ่มเติมก็คือ งานในลักษณะอีเว้นท์ย้อนยุค

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเกวลิณภาพยนตร์ ภูเก็ต ระบุว่า การจ้างงานหนังกลางแปลง สายใต้ในอดีต เป็นลักษณะงานทั่วไป ได้แก่ งานศพ งานบวช งานทอดถูฐิน งานศาลเจ้า งานแก้บน ส่วนการฉายหนังแบบหนังเร่ลุ่มผ้าไม่มีมานานนับสิบปี และหนังชายาเลิกมา 15 ปีแล้ว ใน

ปัจจุบันไม่ค่อยนิยมว่าจ้างหนังกลางแปลงในงานศพ ยังคงเหลืองานบวช งานทอดกฐินและงานแก้บนศาลเจ้าบ้าง ตอนนี้น้ำที่จ้างไปหลักๆ ก็คืองานศาลเจ้า แก้บน งานขายสินค้า คนจัดงานเรียกหน่วยหนึ่งไปฉาย งานจ้างไปงานวัด งานบุญประจำปีบ้าง งานบวชยังพอมิแต่ในงานศพไม่มีแล้ว และก็มีงานย้อนยุคบ้างที่จัดในเมือง หรือตามโรงแรม

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทองภาพยนตร์หาดใหญ่ ระบุว่า งานจ้างหนังกลางแปลงแถวหาดใหญ่ มีในงานศพ งานแก้บน งานทอดกฐิน งานศาลเจ้า แถวหาดใหญ่มีศาลเจ้าแต่บริเวณรอบนอกทางอำเภอทุ่งลุง อำเภอสะเดา จะมีมากกว่าในเมืองหาดใหญ่ ซึ่งจะฉายหนังกลางแปลงไม่สะดวกเพราะพื้นที่คับแคบ

ภาพ4-3หนังกลางแปลงเกวณิภาพยนตร์ ภูเก็ต ในงานศาลเจ้า

ที่มา : http://www.drpaween.com/peoplecine/wboard/m_maintopic.php?GroupID

2.4) ลักษณะประเภทงานที่จ้างหนังกลางแปลงในสายตะวันออก

ในภาคตะวันออกเป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรม มีการทำสวนผลไม้และการประมง หนังกลางแปลงในสายนี้ นิยมว่าจ้างไปฉายเพื่อแก้บนศาลเจ้า ในการแก้บนเมื่อประสบความสำเร็จต่อการค้าขาย เช่นที่ จันทบุรีจะมีการบนศาลเจ้า มีทั้งบน เรื่องเกณฑ์ทหาร การขายที่ การทำบ่อกุ้งหรือชาวสวน จะมีการกำหนดว่าถ้าปีนี้ทำได้ 10 ล้าน เขาจะเอาหนังมาแก้บน มีหน่วยหนังหนึ่งที่ตลาดผลไม้เนินสูง ฉายกลางแปลงอยู่ มีช่วง 2-3 เดือน ไม่หยุดสักวัน บางปีถ้าเจ้าภาพมาพร้อมๆกัน มีฉายถึง 4-5 จอ ที่เมืองจันทน์ฯจะมี "ล้ง" คือพ่อค้าที่มารับซื้อผลไม้มาบนเจ้าเมื่อถึงฤดูกาลผลไม้ ส่วนผู้จัดการสมานฟิล์ม จันทบุรี ระบุว่า การจ้างงานหนังกลางแปลงที่จันทบุรีมีเท่าเดิม เพราะที่นี่เป็นเมืองเศรษฐกิจมีสวนผลไม้ มีการบนเรื่องการค้ามาก

หน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี ระบุว่า ในงานจ้างอื่นๆ เช่นงานวัด งานศพและงานบวช ในภาคตะวันออกยังมีการจ้างหนังกลางแปลงอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก เพราะนิยมกินเลี้ยงแค่ตอนเช้า พวกหนังหรือดนตรีก็ค่อนข้างหายไป ถ้างานศพจะยังมีหนัง

กลางแปลงแถบอำเภอนายายอาม แต่ที่อื่นไม่ค่อยมี ยกเว้นเป็นงานบวชลูกหลานในกลุ่มหนังกลางแปลง ก็จะมีการเอาหนังมาช่วยกัน แล้วยังการจ้างหนังกลางแปลงในงานแก้บนจะชัดเจนที่สุด ส่วนการจัดงานย้อนยุคที่จันทบุรีไม่มี แต่ที่จังหวัดระยองจะมีทุกปีตอนช่วงใกล้ฤดูหนาวที่ห้างหนึ่งในอำเภอเมือง จะมีการเอาหนังเก่าๆไปฉาย

ภาพ 4-4 หนังกลางแปลง ฉายแก้บน บริเวณศาลหลักเมือง จ.จันทบุรี (23 ตุลาคม 2558)

ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การว่าจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลงในสายต่างๆ ซึ่งแบ่งตามผู้ประกอบการสายหนัง ในประเทศไทย จำแนกเป็น 4 สาย มีลักษณะแตกต่างกันใน 3 ยุคสมัย โดยมีบริบทด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ ในราวปี พ.ศ. 2515-2525 เป็นยุคเฟื่องฟูของหนังเร่และหนังกลางแปลง มีเจ้าภาพติดต่อกว่าจ้างหนังกลางแปลงไปฉายในงานบุญประเพณี ทั้งในระดับชุมชน เช่นงานประจำปี งานวัด งานฉลองของชุมชน ส่วนงานในระดับครอบครัว เช่น งานบวช งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ เนื่องจากหนังกลางแปลงเป็นมหรสพที่ดึงดูดความสนใจ แสดงถึงความทันสมัยด้วยเทคโนโลยีที่น่าตื่นตาตื่นใจสำหรับผู้คนในยุคสมัยนั้น และยังแสดงถึงฐานะและศักดิ์ศรีของเจ้าภาพผู้จ้างงาน ซึ่งบางงานอาจมีการว่าจ้างหนังกลางแปลง มากกว่า 1 จอ

หนังกลางแปลงในยุคที่ 2 คือ ช่วงประมาณปี พ.ศ. 2527-2536 โทรทัศน์เข้ามามีบทบาทเป็นสื่อบันเทิงที่สำคัญภายในบ้าน แมื่อก่อนหน้านี้จะมีการออกอากาศของช่อง 4 บางขุนพรหม มาตั้งแต่ พ.ศ. 2497แต่คนไทยส่วนใหญ่โดยเฉพาะในภูมิภาคยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ที่มีราคาสูงประกอบกับระบบของสัญญาณเครือข่ายที่ยังไม่ได้ครอบคลุมไปทั่วประเทศ ในช่วงเวลานั้นหนังเร่และหนังกลางแปลงยังได้รับความนิยมจ้างงานในลักษณะเดิมอย่างต่อเนื่องแม้จะมีการปรับตัวเพื่อรับมือกับสื่ออื่นที่คนให้ความสนใจ เช่นปรับเวลาการเริ่มฉายหลังจากจบละครที่ได้รับความนิยมในช่วงนั้น

หนังกลางแปลงในยุคที่ 3 คือ หลังยุค พ.ศ.2537 เมื่อเกิดการแพร่หลายของเทป VDO แผ่น VCD และ DVD ยุคนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน การจ้างงานของเจ้าภาพลดลงไปอย่างมาก เนื่องจากผู้คนสามารถเข้าถึงสื่อภาพยนตร์ได้อย่างสะดวกและราคาถูกลงมากขึ้น หนังกลางแปลงในยุคหลัง ยังคงมีการจ้างงานในลักษณะงานประเพณีและงานบุญ ที่โดดเด่นในภาคเหนือ คือ การจ้างงานหนังกลางแปลงในงานประเพณีปอยหลวง และ ในภาคอีสานคืองานบุญแจกข้าว ที่จัดขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับ โดยในแทบจะทุกภูมิภาคยังคงเหลือการจ้างงานในลักษณะงานแก้บนศาลเจ้าเป็นงานหลัก แต่งานศาลเจ้าในบางพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง มีความเปลี่ยนแปลงการจ้างงานหนังกลางแปลงลดน้อยลง เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยให้จัดงานมหรสพมากนัก เช่น กรุงเทพฯและหาดใหญ่

ตัวแทนจากบริษัทนาซิเนเพล็กซ์ ระบุถึงความเชื่อมโยง ระหว่างการฉายหนังเพื่อแก้บนศาลเจ้าว่า สมัยก่อน ศาลเจ้าใหญ่ๆจะมีการแสดงจิว ไม่ได้มีหนังกลางแปลง แต่ถ้าเป็นศาลเจ้าเล็กๆ จะเป็นหนังกลางแปลง เพราะจิวราคาจ้างงานคืนละหมื่นถึงสองหมื่นบาท จึงมีการนำหนังกลางแปลงมาฉายแทน โดยเริ่มด้วยหนังเทพเจ้าก่อนเรียกว่าหนังโป๊ยเซียน เป็นม้วนหนังไม่ใหญ่ ความยาวของหนังมีไม่มาก จะฉายก่อนที่ฉายหนังอื่นๆ ค่าบริการหนังกลางแปลงจะอยู่ในหลักพัน ถูกกว่าการจ้างคณะจิวมาก

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าในปัจจุบันหนังกลางแปลงหลายภาค พบว่ามีการว่าจ้างงานในลักษณะที่เรียกว่า งานอีเว้นท์ (Special Event) อีกด้วย โดย Shone & Parry (2004) ให้นิยามคำว่า Special Event ถึงลักษณะที่สำคัญต่างๆ ไว้ดังนี้

Special Event คือ งานหรือเหตุการณ์ที่เกิดจากวาระโอกาสพิเศษไม่ว่าจะเพื่อความบันเทิง ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมหรือความเชื่อ เหตุผลเฉพาะบุคคลหรือองค์กร ซึ่งถูกจัดขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมปกติในชีวิตประจำวัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้ความกระจำง ฉลิมฉลอง สร้างความบันเทิง หรือสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับกลุ่มคนต่างๆ

ประเภทและลักษณะของกิจกรรมพิเศษทางการตลาด จำแนกออกเป็น 4 ประเภทหลักดังนี้

- กิจกรรมพิเศษเกี่ยวกับกีฬาและความบันเทิง (Leisure Event)

คือกิจกรรมพิเศษทางการตลาดใดๆก็ตาม ที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการแข่งขันกีฬา ความบันเทิง หรือประกอบไปด้วยกิจกรรมสันทนาการต่างๆ สามารถจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าหรือไม่มีวัตถุประสงค์ ทางการค้าก็ได้

- กิจกรรมพิเศษเฉพาะบุคคล (Personal Event)

คือ กิจกรรมพิเศษทางการตลาดที่จัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลอง หรือระลึกถึงวาระโอกาสที่สำคัญต่างๆ ในช่วงชีวิต โดยขนาดของงานนั้นอาจมีขนาดที่แตกต่างกันออกไป ตั้งแต่งานเลี้ยงครบรอบวันคล้ายวันเกิดหรือ จัดขึ้นมาสำหรับแขกเพียง 10 คนขึ้นไป จนถึงงานขนาดใหญ่ เช่น งานเลี้ยงแต่งงานสำหรับแขก 500 คน

- กิจกรรมพิเศษด้านวัฒนธรรม (Culture Event)

คือ กิจกรรมพิเศษทางการตลาดที่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม วัฒนธรรม ศิลปะ หรือความเชื่อทางศาสนา ต่างๆ โดยวัตถุประสงค์หลักของกิจกรรมพิเศษทางการตลาดประเภทนี้ มักจัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองหรือเพื่อเป็นการ เน้นย้ำในวัฒนธรรมของกลุ่มคนนั้นๆ

- กิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวกับองค์กรหรือสถาบัน (Organizational Event)

มักเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวกับองค์กรหรือสถาบัน โดยผู้ที่เข้าร่วมงานก็คือกลุ่มคนที่เป็น สมาชิกของสถาบัน หรืออยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป คือ การจ้างงานพนักงานกลางแปลงไปฉายในลักษณะงานที่เรียกว่า “งานอีเว้นท์” เป็น การจัดงานกิจกรรมที่ถูกมีขึ้นในวาระพิเศษต่างๆ โดยงานที่นิยมจ้างพนักงานกลางแปลงไปฉายในปัจจุบัน ได้แก่

- งานที่ถูกกำหนดให้มีรูปแบบย้อนยุค เช่น งานฉลองต่าง งานกิจกรรมของบริษัทหรือของชุมชน

- งานที่เจ้าของสถานที่ต้องการนำพนักงานกลางแปลงไปเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่ง เพื่อเสริมบรรยากาศ ในบริเวณ เช่น งานแสดง สินค้าและงานของห้างสรรพสินค้าต่างๆ

- งานในสถาบันการศึกษา เป็นการฉายเพื่อการศึกษา โดยการเรียนรู้จากเนื้อหาในภาพยนตร์ที่ฉาย หรือฉายในงานกิจกรรมทั่วไป

ลักษณะรูปแบบงานที่มีการว่าจ้างพนักงานกลางแปลงในยุคนี้ มีการจ้างงานในรูปแบบที่เรียกว่า “งานอีเว้นท์” ได้เกิดขึ้นเพิ่มเติมจากการจ้างงานในรูปแบบเดิม คือ งานแกล้ง งานศาลเจ้า งานบุญประเพณี ที่ยังคงมีอยู่ แม้ในบางพื้นที่จะมีลดน้อยลงเนื่องจากบริบททางสังคมที่มีเปลี่ยนแปลงไป

3.) การเข้าหนังจากสายหนังเพื่อมาฉายกลางแปลง

ในการแบ่งระบบการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไปสู่ภูมิภาคต่างๆในประเทศไทย ในรูปแบบหนังกลางแปลง กำหนดให้สายหนังทั้ง 4 สาย ประกอบไปด้วย 6 บริษัท เป็นผู้ได้รับลิขสิทธิ์ในการให้เช่า “หนัง” เพื่อนำไปฉายในรูปแบบหนังเร่และหนังกลางแปลง ได้แก่

- บริษัทธนาซีเนเพล็กซ์เป็นตัวแทนในสายเหนือและแปดจังหวัด (ปัจจุบันคือภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก รวมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล)
- บริษัทไฟว์สตาร์เน็ทเวิร์ค บริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ และบริษัทเนวาด้าเอ็นเตอร์เทนเมนต์ รวม 3 บริษัท เป็นตัวแทนในสายอีสาน โดยแบ่งความรับผิดชอบจากการกำหนดผูกขาดการรับลิขสิทธิ์แบบเจาะจงกับบริษัทผู้สร้างและผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ในช่วงเวลาตามที่ตกลง และมีผู้ให้บริการสายหนังรายย่อย ที่รับสิทธิ์ต่อช่วงไปจากทั้ง 3 สายหลัก นำหนังไปให้ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง เฉพาะในเขตสายอีสานไปเช่าต่อ ได้แก่ แจ่มจันทร์ พิล์มทอง เสรี
- บริษัทโคลีเซียมเอ็นเตอร์เทนเมนต์ หรือโคลีเซียมฟิล์ม เป็นตัวแทนในสายใต้ทุกจังหวัด
- บริษัทสมานฟิล์ม หรือบริษัทเอสเอฟ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ เป็นตัวแทนในสายตะวันออกทุกจังหวัด

การตกลงซื้อขายภาพยนตร์ในอดีต หลังจากที่ผู้ผลิตให้สิทธิ์กับสายหนังได้กระจายหนังไปสู่โรงหนังในเขตสายของตนแล้ว ยังให้สิทธิ์ในการนำหนังนั้นไปให้เช่าสิทธิ์ต่อหับหนังเร่และหนังกลางแปลงอีกด้วย โดยข้อกำหนดต่างๆเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างบริษัทผลิตภาพยนตร์กับสายหนัง

นอกจากการกำหนดให้ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงต้องรับ “หนัง” หมายถึงฟิล์มภาพยนตร์จากสายหนังในเขตสายที่ตนเองนำภาพยนตร์ออกฉายแล้ว หนังกลางแปลงยังไม่สามารถเช่าฟิล์มไปฉายข้ามสายกันได้ เพราะจะถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ที่สายหนังได้รับมาจากบริษัทผู้สร้างหรือผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์

3.1) การเข้าหนังในสายเหนือและแปดจังหวัดเพื่อมาฉายกลางแปลง

การเข้าหนังในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีบริษัทธนาซีเนเพล็กซ์ เป็นตัวแทนซื้อภาพยนตร์จากบริษัทผู้ผลิตต่างๆให้หน่วยบริการเข้าไปทำหนังกลางแปลง หน่วยบริการหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์ กรุงเทพฯ ระบุว่า ไปรับหนังจากบริษัทธนาฯ ที่ย่านประชาชื่น หน่วยหนังในกรุงเทพฯต้องไปรับหนังที่ธนาฯสำนักงานใหญ่ที่เดียว ไม่ได้แยกเป็นเขต แต่ถ้าหน่วยอยู่ในนครปฐมจะมีบริการรับจ้างส่งฟิล์ม ว่าจ้างจากหน่วยในแถบนครปฐม และไปรับที่ประชาชื่นมาส่ง

ให้ หรือทางแถบแม่กลอง มหาชัย ก็เช่นกัน ธนาฯจะมีสาขาอยู่ ที่คอยรับงานและวิ่งมาเอาฟิล์มจากทางกรุงเทพ ที่ธนาฯสำนักงานใหญ่ ในส่วนของคาร์ตก็แยกกันไป ส่วนหนังในระบบดิจิทัลชุดมาตรฐาน ก็ต้องเช่าจากธนา ทั้งระบบเครื่องฉายและระบบฮาร์ดิสก์ ซึ่งเริ่มมาประมาณตั้งแต่ต้นปี (2559) แต่จำนวนหนังก็ไม่ได้มีให้เลือกมากนัก ส่วนมากก็คือหนังจากบริษัทสหมงคลฟิล์ม

หน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคินภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุว่า ที่เชียงใหม่รับหนังจากธนาฯ เพราะเขาเป็นสายหนังของภาคเหนือ หน่วยของตนเป็นสมาชิก ธนาฯ มีออฟฟิศอยู่ที่จังหวัดอุดรดิตถ์ หน่วยหนังกลางแปลงต้องโทรไปสั่งหนังที่ต้องการ มีการส่งฟิล์มมาทางรถทัวร์ เมื่อฉายเสร็จแล้วจึงส่งกลับไป แต่ก่อนฟิล์มหนังเป็นฟิล์มที่ฉายในโรง เสร็จแล้วก็เอามาให้กลางแปลงเช่าต่อ ซึ่งทั่วประเทศจะพิมพ์กัน 200-300 ก๊อปปี แต่สมัยนี้ธนาฯพิมพ์แค่ 3-5 ก๊อปปี แล้วก็ใช้ทั่วสายเหนือทั้งหมด ซึ่งตนคิดว่าไม่พอ หรือหนังใหม่บางเรื่องที่สาขาอุดรดิตถ์ไม่มี ถ้าต้องการเช่าจะต้องสั่งจากกรุงเทพฯ ขึ้นมา ถ้าเป็นหนังใหม่ต้องมีการโทรไปจองล่วงหน้าเกือบเดือน

ในส่วนของหน่วยบริการหนังกลางแปลงยินดีภาพยนตร์ เชียงใหม่ ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกแบบเป็นทางการของสายหนังธนาฯ ระบุว่า ติดต่อกันด้วยความสนิทคุ้นเคย หนังไทยส่วนใหญ่ 90% มีฟิล์ม เพราะธนาฯกับพระนครผลิตหนังไทยแบบมีฟิล์มมาให้เช่าฉายได้ ส่วนหนังฝรั่งและหนังจีนมีฟิล์มให้เช่าเป็นบางเรื่อง ตนใช้วิธีโทรสอบถามรายชื่อหนังใหม่ และตกลงสรุปราคากับเจ้าภาพก่อน ในกรณีที่มีการระบุเลือกหนังที่ต้องการ ส่วนกติกาการเช่าจากธนาฯ ถ้าเป็นหนังใหม่ต้องนำฟิล์มมาจากกรุงเทพฯ จะถูกส่งทางรถไฟมาจากสถานีบางเขน เพื่อถึงเชียงใหม่ในตอนเช้า และนำมาฉายในช่วงค่ำ เมื่อฉายเสร็จจึงนำฟิล์มส่งกลับในเช้าวันรุ่งขึ้น แต่ตอนนี้ฟิล์มมีน้อยลง โดยเฉพาะหนังนอก มีการพิมพ์ฟิล์มมาน้อยลงมาก เมื่อย้อนไปสัก 2 ปี ที่แล้ว ฟิล์มยังค่อนข้างใหม่ แต่ปีนี้ยกตัวอย่างเช่น หวงเพิงผิงภาคล่าสุด น่าจะมี 1 ก๊อปปี ที่วนฉายไปทั่วประเทศ สภาพฟิล์มแย่มาก

3.2) การเช่าหนังในสายอีสานเพื่อมาฉายกลางแปลง

ในภาคอีสาน มีสายหนังที่ให้บริการจำนวน 3 บริษัท และมีบริษัทย่อย หรือสายย่อยที่รับช่วงซื้อหรือเช่าหนังต่อจาก 3 บริษัทหลัก เพื่อไปให้บริการต่อในโซนของจังหวัดต่างๆ ซึ่งหน่วยบริการหนังกลางแปลงสามารถเช่าหนังโดยเลือกจากหนังที่ต้องการว่าเป็นของผู้ผลิตรายใด และติดต่อไปยังสายหนังที่ได้รับลิขสิทธิ์ เช่น หน่วยบริการหนังกลางแปลงฟิล์มทองภาพยนตร์ นอกจากประกอบการเป็นหน่วยบริการแล้วยังเป็นสายหนังย่อยในแถบจังหวัดภาคอีสานตอนบนอีกด้วย ระบุว่า ซื้อมาเป็นประจำกว่า 20 ปี จากไฟว์สตาร์เน็ตเวิร์คโคราช มีเรื่องอะไรซื้อเหมาหมด ซึ่งเขาซื้อประจำมาจากหนังของแกรมมี่ ของอาร์เอส และหนังไทยหนังอิสระอื่นๆ ส่วนหนังฝรั่งที่ไฟว์สตาร์

เน็ตเวิร์ครับมาประจำ คือจากของบริษัทโคลัมเบียกับทเวนตีเซ็นจูรีฟอกซ์ และอีกสายหนึ่งที่ติดต่อซื้อมา คือ จากสายของเนวาด้า อุบลราชธานี

หน่วยบริการหนังกลางแปลงธนวัฒภาพยนตร์ อุตรธานี ระบุว่า ส่วนมากจะเข้ามาจากฟิล์มทองบ้าง เสรีบ้าง แจ่มจันทร์บ้าง ก็คือเช่าช่วงต่อมา โดยดูจากหนังว่าเป็นสิทธิ์ของบริษัทใด คือเมื่อเจ้าภาพติดต่อจ้างมา ก็ไปเช่าฟิล์มหนังตามที่เจ้าภาพต้องการที่ระบุว่าเรื่องอะไร การเช่าคือ 1 เรื่องต่อ 1 คืน โดยทางสายจะมีลิสต์รายชื่อหนังปล่อยออกมาให้ในกลุ่มหนังกลางแปลง แต่ตั้งแต่ปีที่แล้ว ก็ไม่มีฟิล์มขึ้นมาอีกเลย แต่ทางภาคอื่นยังมีอยู่ อย่างทางเหนือก็มีธนาฯ เพราะเขาพรีนซ์ฟิล์มเอง แต่ก็ไม่ใช่เยอะมาก ตนคิดว่าทางสายเหนือคงมีฟิล์ม อยู่ได้อีกหลายปี แต่ทางอีสานก็เริ่มเปลี่ยนเป็นพวกดิจิทัลไปแล้ว บางเจ้าเขาก็ซื้อโปรเจคเตอร์มาฉาย เพราะทางสหมงคลฟิล์มเขาให้เช่าไฟล์หนังมาจากหนังที่เขามีลิขสิทธิ์”

3.3) การเช่าหนังในสายใต้เพื่อมาฉายกลางแปลง

ในภาคใต้ปัจจุบันเป็นลิขสิทธิ์ของสายหนังโคลีเซียมเพียงผู้เดียว หน่วยบริการหนังกลางแปลงแถวถนนภาพยนตร์ ภูเก็ต ระบุว่า สมัยก่อนที่ภาคใต้จะมีอีกสายหนังชื่อเจริญชัย แต่เลิกกิจการไปหลายปีแล้ว ตอนนั้นก็ติดต่อที่โคลีเซียม สาขาภูเก็ต เขาก็จะมีลิสต์รายการหนังใหม่จากออฟฟิศในเมือง ให้หน่วยหนังกลางแปลงไปขอได้ โดยมีกติกาที่ยืดหยุ่นคือ เอาหนังไปก่อน เมื่อกลับมาคืนแล้วจึงค่อยจ่ายเงินได้ ส่วนหน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทอง หาดใหญ่ ระบุว่า สมัยก่อนมีการรับหนังมาจากหลายเจ้า เช่น ชัยนิยม โกเล้ง โกไข่ มีร่วมสิบเจ้า ดำเนินการเปิดเป็นร้านอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ บริเวณถนนหน้าสถานีรถไฟ ซึ่งเจ้าหรือร้านเหล่านั้นก็ไปรับมาจากสายหนัง แล้วมาปล่อยให้เช่าต่อ ต่อมาก็เป็นการเช่าจากโคลีเซียมเพียงเจ้าเดียวที่ได้รับสิทธิ์ แต่ตอนนี้โคลีเซียมไม่มีหนังเป็นฟิล์มให้เช่าแล้ว มีแต่ส่งฉายโรงในเขตภาคใต้เท่านั้น กติกาการเช่าคือนับเป็นวัน คืนเดียวจบ พรุ่งนี้ต้องนำมาคืน หรือแล้วแต่ข้อตกลง เช่นถ้าจะเอาไปหลายวัน ถ้าหนังไม่ใหม่มาก ก็ตกลงกัน ราคาเช่าหนังจากโคลีเซียม ถ้าเป็นหนังดังๆ เช่น พีมกฯ ก็ประมาณสามพันบาท แต่ตอนนี้ก็ไม่มีฟิล์มแล้ว

3.4) การเช่าหนังในสายตะวันออกเพื่อมาฉายกลางแปลง

หน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี ระบุว่า ในภาคตะวันออกเป็นสิทธิ์ของสายหนังสมานฟิล์มเท่านั้น ไม่สามารถนำหนังจากที่อื่นมาฉายได้ แต่อาจมีการอนุโลม ในกรณีหนังเก่า หนังไม่ดัง หรือหนังที่ไม่ใช่ของสหมงคลฟิล์ม โดยสมานฟิล์มจะมีรายการชื่อหนังให้กับหน่วยหนังกลางแปลง ถ้าสุคดีเรื่อง ไอฟายแดงก๊วฯ แต่จำนวนก็อบบี้เท่าไร ตนก็ไม่ทราบ

ที่ทราบคือเป็นฟิล์มที่สมานรับต่อมาจากธนาฯ ในกรณีที่หน่วยหนังกลางแปลงส่งหนังผ่านสมานฯไป เนื่องจากสมานฯเป็นหัวหน้าสาย ถ้าธนาฯมีฟิล์มก็ขอเช่าต่อเอามาฉายได้ ยกเว้นถ้าหนังที่เป็นสิทธิ์ของสมานฯต้องปล่อยของตัวเองก่อน

ภาพ 4-5 กล่องเก็บฟิล์มและใบปิดหนัง ในสำนักงานสายหนังตะวันออก สมานฟิล์ม

จ.จันทบุรี (24 ตุลาคม 2558)

ผู้วิจัยจึงสรุปว่า แต่ละสายหนังที่ได้รับลิขสิทธิ์ในการดูแลพื้นที่ในขอบเขตของตน จะเป็นผู้ที่ให้บริการในการเช่าหนังกับผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง ซึ่งมีทั้งในรูปแบบที่เป็นสมาชิกกับสายหนังและไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิก แต่ถ้าหากหนังเรื่องนั้น ไม่มีฟิล์มอยู่ในสต็อกของสายหนังในส่วนภูมิภาคหรือจังหวัดที่หน่วยบริการตั้งอยู่เป็นคนละจุดกับที่ตั้งของสำนักงานสายหนัง จะต้องมีการนำส่งหนังโดยวิธีการต่างๆ เช่นทางรถทัวร์ รถไฟ และอาจมีการนำส่งโดยเครื่องบิน ถ้าหากฟิล์มของหนังเรื่องนั้นมีความต้องการจะนำไปฉายด่วน ให้ตรงกับความต้องการของเจ้าภาพ

โดยกติกาของการเช่าส่วนใหญ่กำหนดให้เช่าได้เพียง 1 วัน 1 คืน คือเมื่อทำการฉายเสร็จในคืนนั้น วันรุ่งขึ้น ต้องนำส่งกลับแก่สายหนังทันที ปัจจุบันฟิล์มภาพยนตร์เรื่องใหม่ๆ มีให้เช่าน้อยลงจากบางสายหนัง และในบางสายหนังไม่มีฟิล์มหนังใหม่ให้เช่าอีกแล้ว เช่น สายใต้ หรือในสายตะวันออก ที่แม้จะมีฟิล์มใหม่ให้เช่า แต่คิดค่าเช่าในราคาสูง เนื่องจากต้องส่งฟิล์มภาพยนตร์ผ่านทางสายหนังธนาฯในเพล็กซ์อีกต่อหนึ่ง ส่วนในสายอีสาน มีการให้เช่าหนัง สำหรับนำไปฉายกลางแปลงในรูปแบบดิจิทัล โดยบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์เป็นผู้ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทสหมงคลฟิล์มมาแล้วในระยะหนึ่ง จนในช่วงต้นปี พ.ศ. 2559 บริษัทธนาฯ ได้เริ่มให้เช่าหนังในระบบดิจิทัล ในเขตสายเหนือและแปดจังหวัด โดยมีการให้เช่าทั้งระบบเครื่องฉายและระบบไฟล์ฮาร์ดดิสก์ ซึ่งหนังส่วนใหญ่ที่ให้เช่าในรูปแบบนี้ ได้รับลิขสิทธิ์มาจากบริษัทสหมงคลฟิล์มเช่นกัน แต่ยังมีหนังให้เลือกในจำนวนไม่มากนัก

4.) ประเภทและลักษณะของหนังกลางแปลงที่ได้รับความนิยม

หนังกลางแปลงที่ฉายในประเทศไทยทุกภูมิภาค เจ้าภาพที่จ้างงานมีทั้งในลักษณะทั้งที่ระบุเลือกหนังและไม่ระบุเลือกหนัง งานที่มีระบุเจาะจงเลือกเรื่องที่ต้องการนำไปฉายอย่างชัดเจน ส่วนใหญ่คือ งานในรูปแบบอีเว้นท์ที่จัดขึ้นเฉพาะกิจ เช่นในงานแบบย้อนยุค ที่ต้องการหนังเก่าในยุคมิตร-เพชร หรือสมบัติ-อรัญญา ส่วนในงานเกี่ยวกับการโปรโมตสินค้า งานในสถาบันการศึกษา หรืองานย้อนยุคที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นคนรุ่นใหม่ และคนในเมือง จะให้ความสนใจเลือกภาพยนตร์แนวร่วมสมัย ทุกสายจะนิยมหนังใหม่ ที่เป็นหนังบู๊แอ็คชั่นมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นหนังบู๊ฝรั่ง ไทย จีน และนิยมหนังตลกครองลงมา ส่วนหนังประเภทอื่นเช่นหนังรัก โดยเฉพาะหนังรักไทย ผู้ชมหนังกลางแปลงจะไม่ค่อยนิยม ส่วนงานในลักษณะที่ไม่ได้เลือกหนัง เช่น งานแค้น ผู้จ้างอาจไม่ได้ระบุเลือกหนัง แต่หน่วยบริการก็มักนำภาพยนตร์บู๊หรือตลกไปฉายเช่นกัน ซึ่งงานในลักษณะแค้นศาลเจ้าส่วนใหญ่ จะต้องมีหนังจีนฉาย ยกเว้นศาลเจ้าในแถบ รอบนอกจังหวัดภูเก็ตจะฉายหนังอินเดีย

4.1) ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยมในสายเหนือและแปดจังหวัด

หน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุถึงความแตกต่างของลักษณะหนังที่ภาคเหนือ ไม่ได้เน้นเฉพาะหนังใหม่อย่างเดียวเหมือนกับในภาคอื่น โดยภาคเหนือขอให้หนัง ถ้าเป็นงานอีเว้นท์ จะเน้นหนังเก่าแบบยิ่งเก่ายิ่งดี แบบมิตร ชัยบัญชา ซึ่งฟิล์มหายไปแล้ว ส่วนหน่วยบริการหนังกลางแปลงยี่สิบภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุถึงประเภทของหนังที่ได้รับความนิยม คือหนังตลก หนังบู๊ ส่วนใหญ่หนังเก่าก็ได้รับความนิยม ถ้างานที่จัดในย่านมหาวิทยาลัย จะเป็นหนังรักแบบค่าย GTH คิดถึงวิทยา แพนฉั่น เพื่อนสนิท ซึ่งช่วงนี้ก็มีหลายที่จัดงานแบบย้อนยุค

หน่วยบริหารหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์ กรุงเทพฯ ระบุถึงประเภทหนังที่ได้รับความนิยมในงานรูปแบบอีเว้นท์ที่จัดในเขตกรุงเทพฯ คือหนังจากค่าย GTH จะได้รับความสนใจจากผู้ชมที่เป็นแนวคนทำงาน แต่ถ้างานเป็นรูปแบบงานวัด จะเป็นหนังแบบมนต์เลิฟสืบทอด หลวงพี่แจ๊ส ลักษณะแบบหนังตลาดที่สนุกสนาน หนัง GTH ที่เขามามีแบบเป็นฟิล์ม แต่รุ่นหลังๆตั้งแต่ เรื่องไอพายๆ ที่มีทั้งที่เป็นฟิล์มและเป็นแบบดิจิทัล

4.2) ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยมในสายอีสาน

ในภาคอีสานจะนิยมหนังใหม่และหนังบู๊ โดยหน่วยบริการหนังกลางแปลงฟิล์มทอง ภาพยนตร์ อุดรธานี ระบุว่า หนังใหม่ หนังบู๊ ชาวบ้านเขาชอบดู และไม่นิยมหนังไทยแบบรักๆ ที่ในกรุงเทพฯ ได้เงิน แต่ชาวบ้านที่ไม่ชอบ ยกเว้นเรื่อง ‘พี่มากพระโขนง’ ซึ่งเป็นหนังไม่คิดไม่ฝัน ตอนช่วงนั้นที่ ไพวสตาร์เน็ตเวิร์คจะส่งใบปิดมาให้ พอเห็นคิดว่า ‘พระโขนงอีกแล้ว!’ แต่กลับประสบความสำเร็จมาก "เราต้องชมว่าผู้กำกับ ผู้เขียนบทเก่งมาก ขนาดไม่มีอะไร แค่ว่าพูดก็ฮาๆ" หน่วย

บริการหนังกลางแปลงเทพมงคล ขอนแก่น ระบุเห็นตรงกันว่าที่อีสานจะเน้นหนังสนุกสนาน ตลก แอ็คชั่น แต่ถ้าหนังแบบคนในเมืองจะไม่ค่อยนิยม ตนเคยไปฉายเรื่อง ‘รักแห่งสยาม’ เจ้าภาพเลือกฉายไปครึ่งเรื่อง เขาสั่งให้เปลี่ยนเรื่อง และถ้ามีหนังไป 3 เรื่อง ในนั้นมีหนังตลก เช่น ‘แหยมโยธธ’ ถึงฉายเรื่องที่ 2 เขาก็จะรอดู พอจบก็พากันกลับบ้านหมด

ในประเด็นเกี่ยวกับความนิยมหนังใหม่ในสายอีสาน หน่วยบริการธนวัฒภาพยนตร์อุดรธานี ระบุตรงกันว่า หนังที่นิยมก็มีทั้งหนังไทยและหนังฝรั่งส่วนมากต้องเป็นหนังใหม่ๆ คนจึงจะชอบดูมากกว่า

4.3) ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยมในสายใต้

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเกวลิณภาพยนตร์ ภูเก็ต ระบุว่า ถ้าฉายในงานทั่วไปก็นิยมหนังบู๊แอ็คชั่น สมัยก่อนตอนที่มิฟิ์มก็เป็นหนังใหม่ หรือหนังเก่าถ้าเป็นหนังดังๆก็มีการเลือกจากเจ้าภาพทั้งหนังไทย จีน ฝรั่ง อินเดีย เกาหลี ทางหน่วยของตนที่ส่วนใหญ่ไปฉายงานกับงานไหว้เจ้าที่ ซึ่งเจ้าที่ดั้งเดิมที่ภูเก็ตแถบรอบนอกเป็นมุสลิม ก็ต้องฉายหนังอินเดีย ถ้าฉายหนังในงานวัดจะมีคนดูมากแต่ในงานศาลงานกับคนจะผ่านไปผ่านมา ส่วนหน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทองภาพยนตร์หาดใหญ่ ระบุว่า คนนิยมดูหนังบู๊ แอ็คชั่นทั้งไทยจีนฝรั่ง แต่ถ้าเป็นหนังชีวิต ก็ต้องดีจริงๆ เขาถึงจะสนใจดูกัน ในสมัยก่อนคนจะนิยมดูหนังบู๊ไทย ก็ต้องมีดาราคือ สมบัติ สรพงษ์ อรัญญา ในยุคนั้นเฟื่องฟูมาก เพราะหนังฝรั่งเขายังดูกันไม่ค่อยเป็น จนมาช่วงหลังจึงจะนิยมดูหนังฝรั่ง ส่วนหนังจีนก็จะดูกันได้ตลอด ส่วนตอนนี้หนังฉายศาลเจ้าต้องมีหนังจีนด้วย ส่วนเรื่องอื่นก็แล้วแต่เจ้าภาพเลือก

4.4) ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยมในสายตะวันออก

ในภาคตะวันออกก็ไม่แตกต่างจากภาคอื่นมากนัก คือหนังบู๊และหนังตลกเป็นที่นิยมโดยทั่วไป หน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี ระบุว่า ส่วนใหญ่เจ้าภาพสั่งเป็นหนังบู๊กับตลก หรือหนังจีน อย่างหนังฉิ่นหลงที่คล้ายเครียด เจ้าภาพจะชอบ

กล่าวโดยสรุปคือ ในฐานะที่หนังกลางแปลงเป็นมหรสพหนึ่งที่เคยได้รับความนิยม ในการสร้างความบันเทิงในงานต่างๆ ความสนุกสนานแบบหนังบู๊แอ็คชั่นและหนังตลก ช่วยให้เกิดความผ่อนคลายจากภาระการงาน แต่ในปัจจุบันจากรูปแบบของการจ้างงานหนังกลางแปลงที่มีความเปลี่ยนแปลงไป ประเภทของหนังที่ถูกเลือกนำไปฉาย ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปบ้างจากยุคอดีตบ้างแต่ไม่มากนัก กล่าวคือ หนังบู๊แอ็คชั่นกับหนังตลก ยังคงได้รับความนิยมในการถูกเลือกไปฉาย ที่แตกต่างไปคือหนังประเภทหนังรักที่ไม่นิยมในต่างจังหวัด แต่จะถูกเลือกไปฉายในงานที่มีกลุ่มผู้ชมแบบเมืองหลวง หรืองานในสถาบันการศึกษาที่มีวัยรุ่นเป็นกลุ่มผู้ชมหลัก

5.) ราคาการรับจ้างงานของหน่วยหนังกลางแปลง

ในการจ้างงานหน่วยหนังกลางแปลงในระบบฟิล์ม เจ้าภาพผู้ว่าจ้างทั่วประเทศ จะต้องมีงบประมาณ เริ่มต้นประมาณ 5,000-7,000 บาท ต่อคืนต่อหนึ่งจอฉาย โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับราคา คือ 1) เจ้าภาพต้องการระบุเจาะจงเลือกหนังหรือไม่ เนื่องจากหนังใหม่จะมีราคาเช่าที่สูงกว่าหนังเก่า 2) จำนวนหนังที่ต้องการฉายมีกี่เรื่อง และ 3) ระยะทางของสถานที่จัดงาน ซึ่งรายละเอียดต่างๆ มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสายหนัง ดังนี้

5.1) ราคาการรับจ้างงานหนังกลางแปลงในสายเหนือและแปดจังหวัด

หน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคินภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุว่า ราคาการรับจ้างงานจะถูกหรือจะแพงขึ้นอยู่กับหนังที่เลือก ซึ่งค่าหน่วยค่าจอค่าเครื่องเสียงของหน่วยตน มีต้นทุนเริ่มต้นที่ 5,000 บาทตายตัว และแต่ถ้าเจ้าภาพอยากได้หนังเก่าหรือใหม่ คือหนังเก่าแบบ 10 ปี ลงไป ค่าเช่าเริ่มต้น 200 บาท หนัง 5-6 ปี ค่าเช่าเริ่มต้น 500-600 บาท ถ้าหนัง 2 ปี ประมาณ 1,200-1,500 บาท หนังใหม่มากก็ราคาสูง แล้วแต่เจ้าภาพจะเลือกเพราะราคาค่าเช่าหนังมีตั้งแต่ 200 บาท ถึงหมื่นบาท ในส่วนราคาเริ่มต้นของหน่วยบริการหนังกลางแปลงอินดีภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุว่า เริ่มต้นที่ 7,000 บาท รวมหนังให้ 2 เรื่อง เป็นหนังแบบที่ไม่ได้ระบุให้เลือก ให้บริการภายในอำเภอเมือง ถ้าไปไกลหรือมีการเลือกหนัง ตนก็เสนอไปที่เจ้าภาพ ก็แล้วแต่ราคาของฟิล์มหนังที่เช่าต่อมา

ในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งมีการให้เช่าทั้งระบบฟิล์มและเริ่มต้นมีระบบดิจิทัลให้เช่าจากสายหนังธนฯ มีการกำหนดราคา โดยหน่วยบริหารหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์ ระบุว่า การเช่าจากสายหนังระบบดิจิทัล จะมีราคาจะสูงกว่าราคาเช่าแบบฟิล์ม ในการเช่าคืนหนึ่งมีทั้งชุดคือทั้งระบบเครื่องฉาย และระบบโพลีฮาร์ดดิสก์ ค่าเช่าขั้นต่ำคือหนึ่งหมื่นบาท ส่วนถ้าเป็นฟิล์มจะแล้วแต่หนังที่เลือก มีตั้งแต่ 2,000 ถึง 4,000 บาท หรือมากกว่านั้น รวมค่าจ้างหน่วยบริการที่เริ่มต้นประมาณ 6,000 บาท

5.2) ราคาการรับจ้างงานหนังกลางแปลงในสายอีสาน

ในภาคอีสาน ซึ่งมีการให้บริการแบบสายย่อยที่รับหนังจากสายหลัก 3 สาย และมีการให้เช่าทั้งในระบบฟิล์มและระบบดิจิทัล หน่วยบริการหนังกลางแปลงฟิล์มทองภาพยนตร์ อุดรธานี ซึ่งเป็นผู้ให้บริการสายย่อยด้วย ระบุว่า ราคาแบบฟิล์มเริ่มต้นที่ 7,000 บาท ในระยะที่รถยังไม่ไกลมาก ส่วนราคาแบบดิจิทัล หนังใหม่ราคาหมื่นบาทขึ้นไป คือจะมีหนัง 4-5 เรื่อง เป็นหนังใหม่ทั้งหมด แต่ถ้าต้องการหนังใหม่แค่ 2-3 เรื่อง ราคาจะถูกลงไป การที่ต้นสายจะซื้อมาถูกหรือแพงก็อาจจะไม่เกี่ยวกับที่สายจะมากำหนดราคาให้หน่วยหนังกลางแปลงเช่า เพราะกว่าคนต่างจังหวัดจะได้ดูหนังที่มาฉายเป็น กลางแปลง มันก็มีกระแสมาแล้วว่าคนจะนิยมหรือไม่ ส่วนหนังแบบฟิล์มสำหรับ

หน่วยที่ใช้เครื่องฉายฟิล์มที่เข้ามา หนึ่งดั่งบางเรื่องราคา 2 หมื่นบาทหน่วยบริการก็เข้า ในขณะที่อาจมีบางเรื่องเป็นหนังใหม่ลงทุนเยอะ ค่าเช่า 500 ยังไม่มีคนเช่าเลย

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเทพมงคล ขอนแก่น ระบุว่า ในช่วงแรกไม่ได้ตั้งราคาชัดเจน แต่เป็นการไปตามงบประมาณของเจ้าภาพ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วว่า หน่วยบริการมีค่าต้นทุนที่ออกจากบ้าน คือ 5,000 บาท ได้แก่ค่าน้ำมัน ค่าลูกน้อง ค่าทีมงานคนละ 400 มี 5 คน ซึ่งยังไม่รวมค่าหนัง ส่วนใหญ่จึงคือใช้วิธีสอบถามจากเจ้าภาพก่อนว่า ถ้าเช่าหนังมา 4 เรื่องในราคา 8-9 พันบาท เป็นการตกลงสรุปกันก่อนให้เหมาะสม ส่วนหน่วยบริการธนวัฒน์ภาพยนตร์ อุดรธานี ระบุว่า คิดราคาเริ่มต้นที่ 6,000 บาท ไม่รวมหนัง หรืออาจจะเป็นงานที่รับช่วงต่อจากหน่วยใหญ่อีกที ฉายเป็นฟิล์ม เช่นหนังจีน ‘วิงปัลลันพัด’ ‘แหกคอกกลางอากาศ’ ที่ออกฉายโรงเมื่อปีก่อน ส่วนมากลูกค้าก็เลือกว่าจะฉายหนังเรื่องอะไร งานที่ไม่เลือกหนัง คืองานที่ราคาถูกมึงบ่น้อย ขอแค่ให้มีหนังไปฉาย

5.3) ราคาการรับจ้างงานหนังกลางแปลงในสายใต้

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทองภาพยนตร์ หาดใหญ่ ระบุว่า ในภาคใต้สมัยเมื่อ 20 ปีก่อน ราคาจ้างงานหน่วยหนังกลางแปลงประมาณ 2,000 บาท ตอนนั้นราคาประมาณ 5,000 บาท พร้อมมีหนังฉาย 2 เรื่อง สำหรับราคาการฉายในพื้นที่ ถ้าออกไปไกลกว่ามีการบวกค่าน้ำมันเพิ่ม โดยหนัง 2 เรื่องที่ฉายคือ อายุประมาณกลางแก่กลางใหม่ เช่นหนังฝรั่ง เรื่อง ‘เรด’ ‘โคตรทิม’ หรือหนังไทยเรื่อง ‘นเรศวร’ ภาคกลางๆ ถ้าเจ้าภาพเลือกหนังเองก็แล้วแต่ราคาที่หน่วยหนังต้องไปเช่าต่อมาจากโคลีเซียม ซึ่งถ้าเป็นหนังดังๆ เช่น ‘พี่มากพระโขนง’ ค่าเช่าฟิล์มประมาณ 3,000 บาท แต่ตอนนี้ก็ไม่มีฟิล์มแล้ว

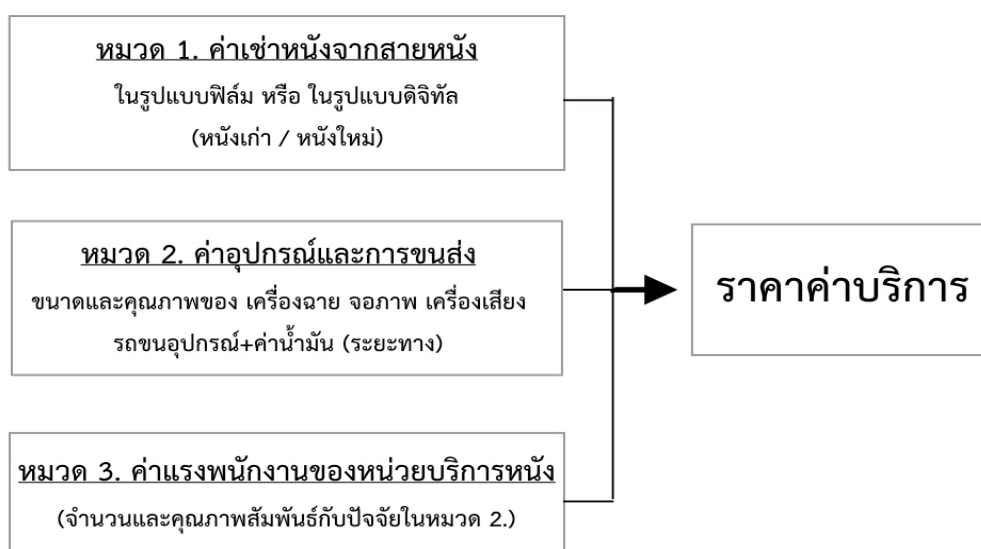
5.4) ราคาการรับจ้างงานหนังกลางแปลงในสายตะวันออก

หน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี ระบุว่า ราคาของหน่วยตนเป็นราคาปกติ แต่ขึ้นอยู่กับหนังที่เจ้าภาพเลือก ถ้าผ่านสमानฟิล์มจะมีราคาสูงกว่าภาคกลาง เช่น ‘นเรศวร’ ธนาฯ ให้เช่าในสายอาจจะประมาณ 5,000-5,500 บาท แต่ถ้าเช่าผ่านสमानฯ คือประมาณ 15,000 บาท ในภาคตะวันออกจึงไม่ค่อยได้ฉายหนังใหม่ เพราะราคาสูง ถึงแม้ว่าจะเป็นหนังแรง ผ่านไปเป็นปีแล้ว ราคาก็อาจจะยังไม่ต่ำลง เช่น ‘พี่มากพระโขนง’ ราคาหมื่นห้า หมื่นสาม หมื่นสองตลอด ทั้งที่ผ่านมาหลายปีแล้ว

กล่าวโดยสรุปจากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่าราคาของหน่วยบริการหนังกลางแปลงในแต่ละสายและแต่ละภาคไม่แตกต่างกันมากนัก สำหรับการฉายในระบบฟิล์ม หลักการกำหนดราคาค่าบริการจะขึ้นอยู่กับค่าเช่าหนังจากสายหนังเป็นหลัก ประกอบกับค่าเช่าอุปกรณ์ ขนาดจอฉาย เครื่องฉาย และการจัดการต้นทุนโดยรวม ที่แต่ละหน่วยประเมินในการตั้งราคาสำหรับหน่วยบริการของตน โดย

ทุกหน่วยบริการจะมีตัวเลือก ในลักษณะแพ็คเกจ คือ ราคาแบบจ้างเหมารวมหนังอายุกลางๆ 2 เรื่อง แล้วเสนอราคาต่อเจ้าภาพ และตกลงกันในราคาที่พอใจต่อทั้งสองฝ่าย ส่วนตัวแปรอื่นๆที่ส่งผลต่อราคา ได้แก่ ในกรณีที่สายหนังไม่มีหนัง เรื่องที่เจ้าภาพต้องการ โดยจะต้องทำการเช่าฟิล์มต่อมา จากสายหนังเขตอื่นก็จะทำให้ราคาสูงขึ้น และการเช่าหนังในระบบดิจิทัลมาฉายแบบรวมราคาเช่าทั้งระบบเครื่องฉายและระบบไฟล์ฮาร์ดดิสก์ เริ่มต้นเฉพาะส่วนนี้ที่ราคา 10,000 บาท (แล้วแต่หนังและจำนวนที่เลือก) โดยยังไม่รวมราคาส่วนอื่นๆของหน่วยบริการ เช่น จอ เครื่องเสียง รถ และพนักงานประจำหน่วย ผู้วิจัยได้สรุปปัจจัยในการกำหนดราคาค่าบริการของหน่วยบริการหนังกลางแปลงเป็น 3 หมวด คือ หมวดค่าเช่าหนังจากสายหนัง หมวดค่าอุปกรณ์และการขนส่ง และหมวดค่าแรงพนักงานของหน่วยบริการหนัง โดยมีรายละเอียดตามแผนภูมิดังนี้

ปัจจัยในการกำหนดราคาค่าบริการ ของหน่วยบริการหนังกลางแปลง

ภาพที่ 4-6 แผนภูมิแสดงปัจจัยในการกำหนดราคาค่าบริการ ของหน่วยบริการหนังกลางแปลง

6.) ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหน่วยบริการหนังกลางแปลง ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาของเจ้าภาพเพื่อติดต่อหนังกลางแปลง ซึ่งมีจุดสำคัญใน 2 ประเด็น ได้แก่ เรื่องราคาค่าจ้างและ เรื่องคุณภาพของอุปกรณ์และการให้บริการ ซึ่งรายละเอียดของแต่ละสาย มีดังนี้

6.1) ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาติดต่อจ้างงานหนังกลางแปลงในสายเหนือและแปดจังหวัด

หน่วยบริการหนังกลางแปลงในภาคเหนือ ให้ความเห็นถึงการพิจารณาจ้างงานของเจ้าภาพ โดยหน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคินภาพยนตร์ เชียงใหม่ คิดว่าเจ้าภาพพิจารณาจากราคา และอาจไม่สนใจเกี่ยวกับรายละเอียดของหน่วยหนังในด้านอุปกรณ์ เครื่องเสียง จอฉาย โดยสนใจเฉพาะราคาตามที่ได้ตั้งบไว้ แต่หน่วยของตนไม่สามารถรับงานในราคาค่าจ้างคืนละ 1,500 บาทได้ เพราะไม่สอดคล้องกับต้นทุนของการดำเนินการ หน่วยบริการหนังกลางแปลงยินดีภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุสอดคล้องกันในประเด็นเกี่ยวกับราคา และเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพของผลงาน เพราะการจ้างงานแบบต่อเนื่อง เกิดจากความมั่นใจในหน่วยบริการจนเกิดการบอกต่อแบบปากต่อปาก

ส่วนหน่วยบริหารหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์ กรุงเทพฯ ระบุว่า หน่วยหนังกลางแปลงในกรุงเทพฯ หน่วยอื่น อาจไม่ค่อยเน้นรับงานในลักษณะงานอีเว้นท์ เพราะอาจยังไม่มีความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์ เพราะถ้าภาพคือฟิล์มใช้กับอุปกรณ์ที่ไม่ดีจะทำให้ภาพเด่น และหน่วยของตนมีความพร้อมในจุดนี้ จึงสามารถรับงานอีเว้นท์ได้ต่อเนื่อง

6.2) ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาติดต่อจ้างงานหนังกลางแปลงในสายอีสาน

ในภาคอีสานมีการพิจารณาทั้งในด้านราคาและด้านคุณภาพ หน่วยบริการหนังกลางแปลงเทพมงคล ขอนแก่น ระบุว่า เจ้าภาพดูเรื่องความพร้อมของหน้าตาจากผลงานที่ผ่านมา ถ้าเราเคยไปฉายแล้วทำผลงานได้ดี ฉายหนังไม่มีปัญหา เครื่องเสียงฟังชัด จอสวย เขาคงจะบอกกันปากต่อปาก เราจึงต้องใส่ใจในงานให้อยู่ในมาตรฐานที่ดี ส่วนหน่วยบริการธนวัฒน์ภาพยนตร์ อุดรธานี ระบุว่า เจ้าภาพคงเลือกจากคุณภาพ ราคา ถ้าไม่มีงบมากก็พิจารณาเรื่องราคาไป สมมติเจ้าภาพมีงบ 5,000 บาท ก็ได้ประมาณนี้ ถ้าเป็นงานใหญ่มีงบมากก็จะได้คุณภาพที่มากขึ้น”

6.3) ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาติดต่อจ้างงานหนังกลางแปลงในสายใต้

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทองภาพยนตร์ หาดใหญ่ ระบุว่า เจ้าภาพจะบอกราคามาก่อน โดยสอบถามว่า ราคาเท่านี้จะได้หนังขนาดไหน แต่ถ้าเขาเลือกหนังก็จะอีกราคารึ่ง เป็นการพิจารณาตามงบประมาณ

6.4) ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาติดต่อจ้างงานหนังกลางแปลงในสายตะวันออก

หน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี ระบุว่า เจ้าภาพที่จ้างในงานประจำปี หรืองานวัดบางแห่ง ตั้งใจจะจ้างหนังกลางแปลงเพื่อไปประดับงาน โดยว่าจ้างในราคาต่ำ จึงได้หนังเก่าหรือเกรดต่ำ ทำให้ไม่มีคนสนใจดู แต่ถ้าหากหน่วยหนังเรียกราคาที่สมเหตุผล โดยให้บริการหนังใหม่ อุปกรณ์ดี เจ้าภาพก็จะถือว่าราคาแพงไป

กล่าวโดยสรุป เกี่ยวกับปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างงานหนังกลางแปลง กลุ่มตัวอย่าง ให้ความคิดเห็นออกเป็น 2 แนวทาง คือ

- กลุ่มที่มองว่าเจ้าภาพหรือผู้จ้างงานในปัจจุบัน ที่มีการจ้างงานหนังกลางแปลงเนื่องจากความจำเป็นของลักษณะงานระบุให้ต้องมีหนังกลางแปลง เช่น งานกำนัน โดยเจ้าภาพกลุ่มนี้ จะไม่ได้สนใจเกี่ยวกับรายละเอียดอื่นๆ คือ หนังเก่า-ใหม่ คุณภาพของฟิล์มหนัง รวมถึงคุณภาพของอุปกรณ์อื่นๆ แต่จะเน้นที่ราคาถูกต้องตามงบประมาณที่ตั้งไว้

- กลุ่มที่มองว่าผู้จ้างงานจะพิจารณาจากองค์ประกอบของหน่วยที่ตรงกับความต้องการของงาน หรือของเจ้าภาพ กล่าวคือ ถ้าเป็นงานจ้างลักษณะงานอีเว้นท์ ที่มีการบริหารจัดการรูปแบบผู้จัดการที่ถูกจ้างงาน มาจาก เจ้าของงาน หรือเจ้าของสินค้าจะคำนึงถึงความถูกต้องสมบูรณ์ในคุณภาพ คือ ระบบเครื่องฉาย ลำโพง ฟิล์มหรือไฟล์หนังจะต้องเรียบร้อย ไม่มีปัญหาระหว่างการฉาย ซึ่งเจ้าภาพกลุ่มนี้จะมีการตั้งงบประมาณที่สูงกว่าในกลุ่มแรก

7.) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ต่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อวงการหนังกลางแปลงมาตั้งแต่ในยุคความนิยมหนัง แผ่น VCD หรือ DVD จนมาถึงในยุคอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงไปสู่ผู้คนได้กว้างขวาง ทั้งในเมืองและในภูมิภาค แต่ความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนต่อหนังกลางแปลงที่ใช้ฟิล์มสำหรับฉาย คือ การไม่มีฟิล์มจากผู้ผลิต มาให้หน่วยบริการหนังกลางแปลงเช่าในการรับงานฉาย ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อมูลในประเด็นนี้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งการนำเสนอตามการแบ่งสายหนังในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

7.1) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ต่อหนังกลางแปลงในสายเหนือและ แปดจังหวัด

หน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุว่า โรงภาพยนตร์ในเชียงใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์เป็นระบบดิจิทัลทั้งหมด ที่โรงภาพยนตร์วิสต้าเปลี่ยนมาได้ประมาณ 2 ปีแล้ว แต่วิสต้าจะต่างกับเมเจอร์และเอสเอฟ เพราะยังไม่มี 3D มีแค่ 2D ธรรมดาใน 7 โรงคือเป็นดิจิทัลทั้งหมด มีเครื่องฉายฟิล์มอยู่ 1 เครื่อง วางไว้เฉยๆ ซึ่งหนังตัวอย่างก็มาเป็นไฟล์ ไม่มีการพิมพ์ฟิล์มสำหรับฉายโรงหนังแล้ว" หน่วยบริการหนังกลางแปลงหลายแห่งระบุว่า ความเปลี่ยนแปลงนี้ เกิดผลกระทบกับหนังกลางแปลงแน่นอน เพราะทราบข่าวว่าในช่วงแรกมีบางหน่วยที่เพิ่งซื้อเครื่องฉายฟิล์มแบบโรงภาพยนตร์มาในราคาสูง เพื่อนำเสนอคุณภาพในการรับงาน เมื่อมีการมาเปลี่ยนระบบเพราะจะไม่มีฟิล์มให้เช่าฉาย หน่วยก็จำเป็นต้องเปลี่ยนระบบตาม แต่ตอนนี้ก็ยังสามารถทำการฉายด้วยฟิล์มได้เพราะยังมีฟิล์มให้เช่าฉายอยู่

หน่วยบริหารหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์ กรุงเทพฯ ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อแน่นอนในเรื่องของฟิล์ม เพราะฟิล์มที่มีจะชำรุดและบอบสลายไปเรื่อยๆ ถ้าไม่มีตัวใหม่เข้ามา เพราะตัวเก่าที่ใช้กันวนไปหลายๆจอ กว่าจะมาถึงหน่วยหนังก็อาจชำรุดแล้ว

7.2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ต่อหนังกลางแปลงในสายอีสาน

การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายหมายถึงการต้องเปลี่ยนระบบของเครื่องฉาย ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่สูง และระบบดิจิทัลไม่เหมือนระบบของหนังเร่ เพราะใช้ฟิล์มแบบธรรมดาไม่ได้ เพราะในแต่ละเครื่องจะกำหนดไว้ว่า ไฟล์ดิจิทัลแผ่นนี้ต้องฉายกับเครื่องหมายเลขนี้ ซึ่งหน่วยบริการเทพมงคลขอนแก่น ระบุว่า การเป็นระบบดิจิทัล จะทำให้ฉายได้จำนวนที่น้อยลงไม่หลากหลายเหมือนเมื่อก่อน ตนได้ยินข่าวว่ามีตัวแทนมาดำเนินการแบบเสียค่าลิขสิทธิ์เพื่อเช่าไฟล์มาฉาย และคิดว่าขณะนี้เรื่องลิขสิทธิ์ยังไม่ลงตัว จึงรอดูความชัดเจนว่าก่อน เพราะคิดว่า มันมีส่วนที่ยังคลุมเครือ จึงฉายไปแบบที่มีฟิล์มก่อน

ในส่วนของหน่วยบริการและสายหนังย่อย ที่มีการนำระบบการฉายแลลดิจิทัล เช่น หน่วยบริการหนังกลางแปลงฟิล์มทองภาพยนตร์ อุตรธานี ระบุว่า ไม่มีผลกระทบกับหน่วยของตน เพราะมีการให้เช่าไฟล์ในระบบดิจิทัลที่ได้รับลิขสิทธิ์ถูกต้อง และมองว่า มีหน่วยหนังกลางแปลงที่พร้อมปรับเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัล แต่ถ้าไม่มีที่ให้ไปเช่าหรือซื้อหนังที่ถูกต้อง ก็คงลำบาก

หน่วยบริการธนวัฒน์ภาพยนตร์ อุตรธานี ระบุว่า ทางภาคอีสานก็คงผลกระทบไม่มาก ผลกระทบก็คงแค่เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบฉายแค่นั้นเอง อีสานก็มีแบบไฟล์ให้เช่าฉายดิจิทัลด้วยเครื่องโปรเจคเตอร์ ถ้าเครื่องสเปคสูงๆภาพออกมาดูดี แต่ถ้าสเปคต่ำ มัว ไม่ชัด คุณภาพก็ไม่ดี

7.3) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ต่อหนังกลางแปลงในสายใต้

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเกวลิณภาพยนตร์ ภูเก็ต ระบุว่า การเปลี่ยนไปฉายในระบบดิจิทัล จะทำให้มีผลกระทบในเรื่องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่ต่างกัน คือการลงทุนในเรื่องเครื่องฉายใหม่

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทองภาพยนตร์ หาดใหญ่ ระบุว่า ความเป็นระบบดิจิทัล ส่งผลกระทบกับหนังกลางแปลงตั้งแต่ในยุคที่คนนิยมดูหนังจากแผ่นวีซีดี ดีวีดี ที่บ้าน แต่แถบหาดใหญ่ไม่มีการฉายหนังในระบบดิจิทัลเพราะผิดกฎหมาย ถ้าจะมี ตนก็คิดว่าไม่เหมือนการดูหนังด้วยฟิล์ม

7.4) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ต่อหนังกลางแปลงในสายตะวันออก

ผลกระทบที่หน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี ระบุเกี่ยวกับในด้านของความรู้สึกในการชมหนังกลางแปลง คือ การดูหนังแบบฟิล์มได้อรรถรสการดูหนังมากกว่าที่ทำเป็นแบบดิจิทัล ที่ตนเคยไปชมในโรงหนังดิจิทัล คิดว่าสามารถเก็บรายละเอียดได้น้อย เพราะภาพเป็นมิติเดียวกันไปหมดเลย คนอื่นก็จะพูดเหมือนกันว่าอารมณ์มันไม่เหมือนกัน

สรุปผลกระทบที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างหน่วยบริการหนังกลางแปลงส่วนใหญ่ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงการฉายภาพยนตร์เป็นระบบดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อหน่วยบริการเป็นอย่างมาก เนื่องจากโรงภาพยนตร์ในภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศ ได้เปลี่ยนระบบการฉายไปสู่การเป็นระบบดิจิทัลทั้งหมดแล้ว จึงไม่มีฟิล์มสำหรับส่งต่อให้หน่วยหนังกลางแปลงนำไปฉายได้ แม้ว่าในบางสายหนังจะยังมีฟิล์มให้เข้าไปฉายอยู่ แต่ในเวลาอีกไม่กี่ปี ฟิล์มเหล่านั้นก็จะชำรุดไปเรื่อยๆ และไม่มีฟิล์มที่ผลิตขึ้นมาใหม่ ส่วนการเปลี่ยนระบบของหนังกลางแปลงให้รองรับการฉายแบบดิจิทัล ต้องใช้เงินลงทุนในส่วนเครื่องฉายใหม่ หลายหน่วยไม่ได้มีงบประมาณในส่วนนี้ รวมทั้งการจะนำไฟล์แบบดิจิทัล จากโรงภาพยนตร์มาฉายต่อเหมือนที่เคยทำในระบบฟิล์มจะไม่สามารถทำได้ เนื่องจากลักษณะของการใช้งาน ไฟล์จะถูกล็อกไว้เฉพาะกับเครื่องฉายที่ได้ถูกระบุรหัสเท่านั้น

แต่ในกลุ่มของหน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคอีสาน มีสายหนังที่ให้บริการเช่าหนังในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล จึงคิดว่าไม่มีผลกระทบเกี่ยวกับหนังที่จะนำมาฉาย แต่มีผลกระทบในเรื่องการเปลี่ยนระบบเครื่องฉายของหน่วยบริการที่ต้องใช้เงินลงทุน

หลายหน่วยบริการได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศและอารมณ์ของการดูหนังกลางแปลงที่ไม่ใช่ในระบบฟิล์มว่า ให้ความรู้สึกที่ความแตกต่างกัน

8.) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฉายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ภาพยนตร์

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2440 ที่ประเทศไทยมีการฉายภาพยนตร์โดยเรียกเก็บค่าเข้าชมเป็นครั้งแรก ที่โรงละครหม่อมเจ้าอลังการ และเกิดความนิยมชมชอบกันนี้ไปอย่างแพร่หลาย จนกระทั่งในระยะเวลากว่า 30 ปี หลังจากนั้น จึงได้มีการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ถูกบัญญัติออกมา คือ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473

ผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ระบุเกี่ยวกับประวัติกฎหมายภาพยนตร์ ว่า ในปัจจุบันได้มีการนำ พ.ร.บ.ภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 กับ พ.ร.บ.ควบคุมกิจการเทปและวีดิทัศน์ พ.ศ. 2530 มาปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 และกำหนดคำนิยามภาพยนตร์ใหม่ คือ ‘ภาพยนตร์ ต้องเป็นวัสดุที่มีการบันทึกภาพหรือภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพต่อเนื่องได้’ คือไม่ว่าจะเป็นฟิล์ม เป็นแถบแม่เหล็ก เป็นแผ่นซีดี แผ่นดีวีดี ถือเป็นวัสดุทั้งสิ้น

8.1) การขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์

ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์สามารถดำเนินการขอใบอนุญาต ที่สำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ส่วนผู้ประกอบการในต่างจังหวัด สามารถขอใบอนุญาตที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด โดยผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ตาม (2) ระบุคือ สถานที่กลางแจ้งสำหรับฉายภาพยนตร์ ก็คือ ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงนั่นเอง

ผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการยื่นขอใบอนุญาตดำเนินการกิจการโรงภาพยนตร์และหนังกลางแปลง คือ ตัวพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ 2551 กำหนดให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรม มีหน้าที่ในการเป็นนายทะเบียนประจำจังหวัด คือ มีอำนาจในการอนุญาตให้ตั้งโรงภาพยนตร์และการประกอบกิจการหนังกลางแปลง ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมก็จะเกี่ยวข้องตรงนี้ ในการที่ใครจะประกอบกิจการหนังกลางแปลง ต้องมีมาขอใบอนุญาตกับนายทะเบียน ถ้าหากไม่มีใบอนุญาตก็ถือเป็น การฝ่าฝืนพ.ร.บ.ฯ มีโทษปรับ ตั้งแต่สองแสนถึงหนึ่งล้านบาท

นอกจากนี้ก็ยังเกี่ยวข้องในเรื่องที่กฎหมายมีระบุให้มีการตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยถือเป็นอำนาจของรัฐมนตรีฯ พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ฯ นี้ มีอำนาจที่จะเข้าไปตรวจดูได้ ไม่ว่าจะเป็นโรงหนัง หรือหนังกลางแปลง คือไปขอตรวจใบอนุญาตว่ามีหรือไม่ และตัวหนังที่นำมาฉายได้ผ่านการพิจารณาตรวจหรือยัง

8.2) กฎหมายเกี่ยวกับการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ และกฎหมายลิขสิทธิ์

ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวกับภาพยนตร์ในแง่ของวัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง ได้ระบุให้ผู้ประกอบกิจการต้องได้รับใบอนุญาต โดยมีรายละเอียดปรากฏในมาตรา 38 และมาตรา 43 ดังนี้

มาตรา 38 ห้ามผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับสถานที่ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์แต่ละแห่ง การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 43 ภาพยนตร์ที่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 37 หรือมาตรา 38 จะมีไว้ในสถานที่ประกอบกิจการ ของตนเพื่อนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายจะต้องเป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสาระเช่นเดียวกับภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา 25 และมีการแสดงเครื่องหมายการอนุญาตประเภทของภาพยนตร์และหมายเลขรหัสเช่นเดียวกับมาตรา 31 (พ.ร.บ.ภาพยนตร์ 2551)

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ตามมาตรา 4 ระบุถึงการคุ้มครองลิขสิทธิ์งานศิลปะ ซึ่งภาพยนตร์ เป็นหนึ่งในงานศิลปะที่ได้รับการคุ้มครองเช่นกัน สำหรับการละเมิดลิขสิทธิ์ ตามมาตรา 26 เกิดได้เมื่อ (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยในมาตรา 29 ระบุถึงการละเมิดสิทธิการแพร่ภาพและเสียง ได้แก่

จัดทำวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียงหรืองานแพร่เสียงและภาพ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน การแพร่เสียง แพร่ภาพซ้ำ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน การจัดให้ประชาชนฟังและชมงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นในทางการค้า (กัจกร หลุยยะพงศ์, 2558)

ผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์ฯ ระบุว่า ส่วนใหญ่สายหนังทุกสายจะมีโรงหนังของตัวเอง ซึ่งจำเป็นใบอนุญาตประกอบกิจการ เนื่องจากมีการดำเนินการเป็นระบบธุรกิจที่มีรูปแบบชัดเจน และในส่วนของ พ.ร.บ.ภาพยนตร์ 2551 จะมุ่งเน้นที่จะควบคุมเรื่องการฉายโดยเฉพาะหนังไทย จึงเน้นไปที่โรงหนัง หรือร้านขายที่จะควบคุม เพราะเจตนารมณ์สำคัญของ พ.ร.บ.คือ การมุ่งจะควบคุมเนื้อหาสาระ และการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ไปตรวจ เพราะจะได้แน่ใจว่า ภาพยนตร์ที่ได้รับอนุญาตไปแล้ว ไม่ได้มีการไปแก้ไขเนื้อหาเพิ่มเติม

9.) ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงกับความเข้าใจในกฎหมายภาพยนตร์ และกฎหมายลิขสิทธิ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงพบว่า ส่วนใหญ่ทราบในประเด็นความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ ถ้ามีการนำหนังฟิล์มหรือหนังแผ่น (ดีวีดี , บลูเรย์) ที่ไม่ได้รับสิทธิ์จากสายหนัง ในเขตที่หน่วยบริการประกอบการอยู่ไปทำการฉายรับจ้างงาน แต่มีบางส่วนที่ไม่แน่ใจในรายละเอียดของกฎหมาย

หน่วยบริการได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจในกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และความเห็นในแง่ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยอื่น ดังนี้

หน่วยบริการหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์ กรุงเทพฯ ระบุว่า หน่วยบริการหนังส่วนใหญ่ไม่น่าจะทราบเรื่องกฎหมายนัก แต่ทราบว่า ผิดกฎหมายถ้ามีการนำแผ่นหรือไฟล์จากอินเทอร์เน็ตไปฉาย แต่ก็ไม่ได้มีหน่วยงานใดมาชี้แจงรายละเอียดว่าต้องทำอะไรถึงจะถูกต้องตามกฎหมาย ทุกหน่วยกลางแปลงอยากทำให้ถูกต้อง แต่ไม่มีใครแนะนำ คือรู้ว่าตรงไหนคือผิดกฎหมายแต่ไม่ทราบว่าจะต้องไปหาใครเพื่อที่จะทำให้ถูกต้อง หรือต้องทำอะไร เขาไม่อยากจะฉายหนังแบบต้องมองซ้ายมองขวา อยากจะฉายอย่างสบายใจด้วยฟิล์ม 35 มม. ซึ่งการประกอบการหนังกลางแปลง ทางหน่วยของตนได้ไปทำใบผู้ประกอบการภาพยนตร์กลางแปลง ประเภท 3 จ่ายเงิน 2,500 บาท อยู่ได้ 5 ปี และไปต่ออายุ แต่ในส่วนในเรื่องการไปเปิดหนังจากแผ่นซีดี ไม่ได้เกี่ยวกับใบอนุญาตนี้ เพราะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

หน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคินภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุว่า ตนพอจะทราบเกี่ยวกับกฎหมาย แต่คิดว่าพวกหน่วยหนังที่มีอายุมากๆ อาจจะโดนหลอกจากกลุ่มที่มาหลอกขายเครื่องฉายแบบดิจิทัล ที่บอกว่า เครื่องเล็กๆ จะสามารถฉายจอ 8 เมตร 10 เมตร ได้ แล้วแอบอ้างว่าเขามีลิขสิทธิ์ให้ฉายหนังได้ จึงมีคนซื้อไป ซึ่งบางเจ้าก็โดนจับ การทำแบบนั้นเป็นการซ้ำเติมหน่วยหนังหน่วยบริการหนังกลางแปลงยินดีภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุว่า ได้ศึกษาจากในเว็บไซต์ ว่าการฉายด้วยดิจิทัลมีความผิดแน่นอน เพราะเป็นการเผยแพร่ในที่สาธารณะ ทำซ้ำหรือดัดแปลง แต่คิดว่ามีช่องโหว่ของกฎหมาย ซึ่งมีบางหน่วยที่บอกว่า คงไม่มีใครมาจับ เพราะบริษัทหนังเขาอยู่ต่างประเทศ เช่น ยูนิเวอร์เซล ทเวนตี้า และไปบอกกับหน่วยหนังว่าอย่าไปรบกวน อย่าถ่ายภาพลงในสื่อ ซึ่งตนคิดว่านี่คือช่องโหว่ และเขาบอกว่าอย่าฉายหนังไทย เพราะหนังไทยเป็นลิขสิทธิ์ของธนาฯ ซึ่งคนฉายดิจิทัลจะรู้ว่าถ้าจะฉายหนังไทยต้องฉายฟิล์ม ตรงนี้คิดว่ากฎหมายมันไม่ชัดเจน มีจังหวัดหนึ่งเป็นหน่วยใหญ่ มีการนำเครื่องแบบนี้ออกมาขาย และก็บอกว่าเขามีลิขสิทธิ์ แต่ตนก็เข้าใจว่าบางหน่วยหนังที่ทำงานนี้มายาวนาน ไม่ได้มีอาชีพเสริมอื่นอาจจะต้องดิ้นรน เพราะถ้าไม่ฉายหรือรับงานไปเขาก็อยู่ไม่ได้แน่ ตนทราบมาว่าบางหน่วยแถวอีสานได้ไปคุยกับเสี่ยเจียง (สหมงคลฟิล์ม) ให้ฉาย

ดิจิทัลได้เฉพาะหน่วยหนังสหมงคลฯ เพราะเขาเคยทำธุรกิจกันมานานเสียเจียงก็ให้ แต่บริษัทหนังอื่นไม่ได้ และถ้าหนังฝรั่งเขาไม่ทราบจะไปคุยกับใครเขาก็ต้องแอบฉาย

หน่วยบริการหนังกลางแปลงฟิล์มทองภาพยนตร์ อุดรธานี ระบุว่า หนังกลางแปลงส่วนใหญ่ น่าจะทราบเรื่องกฎหมาย แต่เขาอาจแต่ไม่มีทางเลือก เพราะบางคนอยากจะซื้อให้ถูกต้อง แต่ไม่มีคนเอาออกมาขาย เช่นหนังฝรั่ง โคลัมเบีย หรือยูไอพี คนที่เขาซื้อสายหนังมา เขาซื้อดิจิทัลอย่างเดียว ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่ยังมีฟิล์มมาให้ แต่สมัยนี้เอาดิจิทัลไปฉายโรงหมดเสร็จแล้วก็คืนไป จึงไม่มีอะไรมาให้ฝ่ายกลางแปลง แต่ใครจะเป็นผู้เอาลิขสิทธิ์มาขาย ฝรั่งคงไม่ทำ หนังกลางแปลงจึงต้องรอเหมือนเป็นโจร ต้องรอให้เขาขายแผ่นออกมา ให้มาสเตอร์ออกมาก่อน เมื่อของแท้ออกมา ก็ไปก๊อปเอามาฉายทำไมถึงต้องก๊อป ถ้าพูดประสาชาวบ้าน ก็คือจะให้ไปซื้อที่ไหน เพราะมันไม่มีขายถ้ามีขายก็จะซื้อ

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเทพมงคล ขอนแก่น ระบุว่า ทราบตั้งแต่ที่กระทรวงวัฒนธรรมมีหนังสือ แจ้งให้หนังกลางแปลงเข้าไปทำใบอนุญาตตามพกกกฎหมาย พ.ร.บ. เมื่อประมาณปี 2552 มีการส่งจดหมายมาก่อนว่าให้ไปทำขึ้นทะเบียนให้ถูกต้อง เขามาจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด คิดว่าคงอยากเก็บข้อมูลไปด้วย เหมือนพยายามสำรวจว่า ผู้ประกอบการมีใครทำอะไรบ้าง หน่วยใหญ่หน่วยเล็ก ที่นี้ก็ได้รับหนังสือติดต่อมาให้ไปทำใบอนุญาต รู้สึกว่าจะใช้ได้ 5 ปี และมีการต่ออายุได้เป็นใบอนุญาตจัดฉายสื่อภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตาม พ.ร.บ. ภาพยนตร์ปี 2551 ส่วนหน่วยบริการชนวิวัฒน์ภาพยนตร์ อุดรธานี ระบุว่า เรื่องกฎหมายภาพยนตร์จำเป็นต้องรู้ แล้วแต่ว่าใครจะรู้มากหรือน้อยแค่ไหน

ในภาคใต้ หน่วยบริการหนังกลางแปลงเกลินภาพยนตร์ ภูเก็ต ระบุว่า ตอนเป็นฟิล์มพอทราบบ้าง ถ้าเกี่ยวกับการฉายหนังแผ่นก็พอทราบว่ามันฉายไม่ได้ แต่เรื่องการฉายระบบดิจิทัลไม่ทราบ ส่วนหน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทองภาพยนตร์ หาดใหญ่ ระบุว่า ทราบว่าจะมีการปรับเงินเป็นแสน ถ้าเอาเครื่องโปรเจคเตอร์มาฉาย แถบนี้ไม่มีหน่วยหนังกลางแปลงที่ฉายด้วยระบบดิจิทัล มีแต่พวกฉายหนังตะลุง คือเอาแผ่นดีวีดีมาแล้วขึ้นจอใหญ่ฉายตามงานด้วยเครื่องโปรเจคเตอร์ ไม่มีคนมาเชิดหนังตะลุงสดๆ เพราะค่าจ้างแพงมากคืนหนึ่งราวหกถึงเจ็ดหมื่นบาท

หน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี ระบุว่า ตนทราบว่าถ้าเป็นหนังของสหมงคลฟิล์มก็ฉายไม่ได้แน่ เพราะจะผิดลิขสิทธิ์มา แต่ในการไปให้บริการของบางหน่วย ไปฉายในสวนในป่าก็ไม่ได้มีใครทราบ ตนเคยคุยกับหน่วยอื่นว่า ถ้าบริษัทเขาไม่ป้อนฟิล์มมาให้ แล้วถ้าเจ้าภาพเลือกหน่วยที่มีระบบฉายดิจิทัลเขาก็ได้รับงานไปหมด หน่วยฟิล์มก็จะลำบาก แต่ตนก็เข้าใจว่าทางบริษัทสายหนัง ต้องได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผลิตด้วย

ผู้วิจัยจึงสรุปว่า หน่วยบริการหนังกลางแปลงส่วนใหญ่ ทราบว่ามีกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ และมีข้อมูลหลากหลายที่ถูกส่งต่อในกลุ่มของหน่วยบริการ ได้แก่ 1) มีบางหน่วยบริการที่ได้ลิขสิทธิ์ให้สามารถนำไฟล์ดิจิทัลไปฉายด้วยเครื่องฉายแบบโปรเจ็คเตอร์ได้ 2) การฉายในระบบดิจิทัลไม่สามารถฉายหนังไทยได้ แต่ฉายหนังต่างประเทศได้เพราะบริษัทผู้ผลิตไม่สนใจดำเนินการฟ้องร้อง 3) ผู้ประกอบการไม่มีทางเลือกเนื่องจากไม่มีฟิล์มให้ฉายแล้ว จึงต้องละเมิดด้วยการฉายหนังจากแผ่นหรือไฟล์

10.) ปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัล

สำหรับหน่วยบริการหนังกลางแปลงหลายราย การปรับเปลี่ยนอุปกรณ์การฉายจากแบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลเต็มรูปแบบอาจไม่ใช่สิ่งที่คุ้มค่าต่อการลงทุน ประกอบกับสายหนังไม่ได้รับอนุญาตทางลิขสิทธิ์จากเจ้าของภาพยนตร์ โดยเฉพาะภาพยนตร์จากต่างประเทศในการนำไฟล์แบบดิจิทัลไปให้เช่าช่วงต่อได้ รวมถึงกระบวนการของการฉายที่มีการกำหนดรหัสระหว่างตัวเครื่องฉายกับรหัสของไฟล์ฉาย และจะสามารถปลดรหัสได้เฉพาะผู้มีรหัสผ่าน (password) คือใช้กับเครื่องฉายตามจำนวนที่ถูกเช่าช่วงสิทธิ์เท่านั้น จึงมีหน่วยบริการหนังกลางแปลงบางรายหันไปใช้อุปกรณ์เครื่องฉายแบบโปรเจ็คเตอร์มาฉายภาพยนตร์กับจอภาพที่มีอยู่เดิม และรับงานโดยนำภาพยนตร์ในรูปแบบ แผ่น ดีวีดี บลูเรย์ หรือกระทั่งการโหลดไฟล์ภาพยนตร์จากอินเทอร์เน็ต มารับงานจ้างฉายหนังกลางแปลง ซึ่งทางกฎหมายถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 และถ้าหากผู้ฉายไม่มีใบอนุญาตฉายภาพยนตร์ด้วย ก็ถือว่าผิดพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 โดยผู้ที่สามารถแจ้งความดำเนินคดี คือผู้ที่ถูกละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งสายหนังที่ได้รับสิทธิ์ในเขตต่างๆ จะเป็นผู้ดำเนินการ

ผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กล่าวถึง การกระทำความผิดเกี่ยวกับการฉาย ภาพยนตร์ โดยระบุว่า การละเมิดพระราชบัญญัติถือว่าเป็นอาญาแผ่นดิน ดำรวจต้องไปดำเนินการ สอบถามว่ามีใบอนุญาตหรือไม่ กฎหมายระบุว่าต้องมีการแสดงใบอนุญาตให้เห็นชัดเจน ถ้าไม่สามารถแสดงได้ ดำรวจก็มีสิทธิ์ดำเนินการยึดเครื่องฉายเป็นของกลางในการดำเนินคดี และต้องส่งสำนวนให้กับสำนักภาพยนตร์ ยืนยันและตรวจสอบว่าคนนี้มีใบอนุญาต ก็เป็นหน้าที่ของสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ในกรณีที่มีการสู้คดี สำนักฯต้องไปเป็นพยานในชั้นศาล ส่วนในเรื่องลิขสิทธิ์ ทางสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ไม่เกี่ยวข้อง ต้องไปฟ้องกันตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ คือเมื่อก่อนตอนยังไม่มี พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ต้องไปฟ้องกฎหมายแพ่ง ตอนนี้ก็ไปขึ้นศาลทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมีการกำหนดโทษปรับ ส่วนทาง พ.ร.บ.ภาพยนตร์ฯ เป็นกฎหมายอาญา ไม่มีโทษจำคุก แต่ปรับใน

จำนวนสูง ถ้าหากมีการฟ้องร้องกัน 2 ความผิดใน 2 พ.ร.บ. คือ ฉายหนังที่ละเมิดผู้ได้รับสิทธิและไม่
มีใบอนุญาตฉายหนังจะฟ้องร้องและขึ้นศาลเดียว โดยดูว่าเรื่องใดเป็นเรื่องหลัก ถึงแม้จะแบ่ง
กฎหมายคนละฉบับ เช่นถ้าขึ้นศาลทรัพย์สินทางปัญญา และ มีเรื่องไม่มีใบอนุญาตฉายหนัง ศาล
ทรัพย์สินฯก็พ่วง พ.ร.บ.ภาพยนตร์ 2551 เข้าไปเลย เป็นการลดภาระทั้งของจำเลยและของราชการ

ในส่วนของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในมิติด้านสังคม ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับ
ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้หนังกลางแปลง ต้องปรับตัวในยุคที่ไม่มีฟิล์มภาพยนตร์ให้เข้าไปออกหน่วย
บริการฉาย และความพยายามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีโดยไม่ขัดต่อ
กฎหมายลิขสิทธิ์ โดยเจ้าของเว็บไซต์พีเพิลซีน ได้ระบุว่า ทุกวันนี้เมื่อไม่มีฟิล์มแล้ว หรือมีเฉพาะ
ของธนาที่ทำ แต่ไม่ได้มีจำนวนมากนัก ในแถวภาคอีสานเคยมีหน่วยบริการหนังจำนวนมากก็ได้เลิก
อาชีพนี้ไปมาก อย่างที่อุดรธานี เมื่อก่อนน่าจะมีร่วมร้อยถึงสองร้อยหน่วย ทุกวันนี้ก็เหลือประมาณ
สัก 3 หน่วย ปัญหาคือเรื่องของลิขสิทธิ์ เพราะต่างประเทศไม่อนุญาตให้เอาหนังมาฉายในแบบแผ่นดี
วีดี บลูเรย์ เมื่อฉายไม่ได้ก็เกิดปัญหา เพราะหนังกลางแปลงที่ไม่มีฟิล์มหนังใหม่ๆมาฉาย จึงมีทางเดียว
คือไปใช้โปรเจคเตอร์ ซึ่งแน่นอนว่า 90 เปอร์เซ็นต์ ผิดกฎหมาย บางหน่วยจึงเลิกทำหรือเปลี่ยน
อาชีพไปเลย ในสายอีสานจะมีลิขสิทธิ์ที่สามารถฉายโปรเจคเตอร์ได้ มีเจ้าเดียวคือของเสียอำ บุรีรัมย์
(บริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์) ส่วนอุดรฯ มีแจ่มจันทร์ภาพยนตร์ที่เขาได้ลิขสิทธิ์ต่อมา เป็นไฟล์หนัง ซึ่ง
ไฟล์นี้จะไม่เหมือนไฟล์ในโรงหนัง ที่เป็นไฟล์ DCP เพราะที่มาทำหนังกลางแปลงทั่วไปสูงสุดคือ Full
HD เป็นฮาร์ดดิสก์และก็ฉายกับโปรเจคเตอร์ ก็มีหนังในเครื่องมือฉายฟิล์ม แต่ถ้าเป็นหนังใหญ่ๆ เครื่อง
ฉายจะฉายไม่ได้ แต่ลูกค้าต่างจังหวัดที่เขาอยากดูหนังบู๊แอ็คชั่น ทำให้มีบางหน่วยที่ยังแอบฉายกัน
และคิดราคาที่ถูกลง

ผู้ตรวจสอบลิขสิทธิ์สายหนังธนาซิเนเพล็กซ์ ระบุเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ของการฉาย
หนังกลางแปลงเพิ่มเติมว่า ถ้าเป็นหนังที่ธนาฯได้สิทธิ์ก็ผิด แต่ถ้าเป็นหนังกลางแปลงที่ฉายฟิล์ม เอา
ฟิล์มมาฉายข้ามเขตก็ผิด เคยมีเรื่องนี้เกิดขึ้นในบางจังหวัด เคยทั้งไปตามจับและมีการถูกข่มขู่จะเล่น
งานก็มี

ผู้วิจัยจึงสรุปประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับหนังกลางแปลงที่ฉายในระบบดิจิทัลใน 3 ประเด็น
ดังนี้

- เมื่อไม่มีฟิล์มใหม่ ให้เช่าฉาย หน่วยบริการหนังกลางแปลงจึงไปฉายในระบบดิจิทัลด้วย
เครื่องฉายโปรเจคเตอร์ โดยนำไฟล์หนังในรูปแบบหนังแผ่นหรือไฟล์ที่ดาวน์โหลดจากอินเทอร์เน็ตมา
ฉาย

- สายหนังในเขตภาคอีสานคือบริษัทหุฬารัตนเนอร์ ทำการให้เช่าไฟล์หนังระบบดิจิทัลให้กับหน่วยบริการหนังกลางแปลง แต่หนังที่ได้รับลิขสิทธิ์มีเฉพาะหนังจากบริษัทสหมงคลฟิล์ม ทำให้หน่วยบริการบางแห่งยังมีการลักลอบฉายด้วยโปรเจคเตอร์ด้วยไฟล์ที่ไม่ได้ลิขสิทธิ์ เพื่อตอบสนองต่อเจ้าภาพและผู้ชมที่ต้องการชมหนังใหม่จากค่ายอื่นๆ

- สายหนังเป็นผู้มีสิทธิในการแจ้งความดำเนินคดีกับหน่วยหนังที่ละเมิดลิขสิทธิ์

11.) นโยบายจากภาครัฐ

ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง และผู้ประกอบการสายหนัง นำเสนอความคิดเห็นในประเด็นนโยบายจากภาครัฐเกี่ยวกับหนังกลางแปลง ดังนี้

หน่วยบริการหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์ กรุงเทพฯ ระบุว่า อยากให้ผู้เกี่ยวข้องมองหนังกลางแปลงเป็นมหรสพ สมัยก่อนไม่มีอะไรเลยมีแต่หนังกลางแปลง หนังชายยา จนมามีลิเกดนตรี จนตอนนี้คนลิเกหนังกลางแปลงไปหมดแล้ว งานใหญ่ในกรุงเทพฯ ก็ไม่มี สมัยก่อนงานฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ วันที่ 20 เมษายน ตนได้ไปฉายทุกปี แต่ปีนี้เอาหนังต่างประเทศ ในแนวคิดหนังย้อนยุคแต่เป็นหนังต่างประเทศไปฉายในโรงหนังเครือเมเจอร์ ทั้งที่งานตรงนี้น่าจะจัดแบบกลางแปลงให้คนได้เห็น ซึ่งสมัยก่อนเมื่อมีงาน 5 ธันวาคม วันพ่อ จะมีหนังกลางแปลง 200 กว่าจอ ที่สนามหลวง โดยไม่มีมหรสพอย่างอื่น แต่ยุคหลังมีแต่เวทีดนตรีของค่ายเพลงใหญ่ อีกส่วนคือ หนังกลางแปลงต้องการความถูกต้อง ชัดเจน อยากให้แจ้งมาตรงๆ เลยกว่าต้องไปขึ้นทะเบียน ต้องทำตรงนี้ตรงนั้น ลำดับขั้นตอนอย่างไร พวกตนพร้อมที่จะไปทำ แต่ยังไม่มีความมั่นใจว่าควรจะเริ่มจากตรงไหน

หน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคินภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุว่า อยากให้กระทรวงวัฒนธรรม ให้หาคนที่รู้เรื่องจริงๆ เกี่ยวกับพวกสื่อ คือเรื่องเกี่ยวกับเพลงหรือหนังมาทำงานตรงนี้ อยากให้กระทรวงมีบทบาทที่ชัดเจน

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเทพมงคล ขอนแก่น ระบุว่า อยากให้ภาครัฐช่วยเหลือประโยชน์ให้กับคนทำอาชีพนี้ เช่นคนที่เคยทำรถหนังชายยา เขาเคยเป็นมหรสพสัญลักษณ์อยู่คู่สังคมไทย เป็นเครื่องหมายบันเทิงแบบรากหญ้า ประเทศอื่นอาจไม่มีรูปแบบนี้ มันหอบความบันเทิงไปในที่ต่างๆ ทุกวันนี้จะไปทำแบบนี้มันก็ยากแล้ว อย่างน้อยก็ช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์ในบางส่วนที่พอช่วยได้หรือเรื่องกฎหมายก็ควรช่วยบ้าง

หน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทองภาพยนตร์ หาดใหญ่ ระบุว่า อยากให้ช่วยกันอนุรักษ์หนังกลางแปลงกันให้ถึงที่สุด ช่วยส่งเสริม เช่น ถ้ามีงานวัด งานจังหวัด ก็ให้ช่วยเรียกหนังกลางแปลงไปฉาย จะได้ช่วยกันรักษาไว้ เพราะสมัยนี้ เด็กๆ ไม่รู้จักรถหนัง มาถามว่า นี่คือการแสดงอะไร

ผู้ประกอบการสายหนังมูฟวี่พาร์ทเนอร์ บุรีรัมย์ ระบุว่า อยากให้ภาครัฐช่วยดูแลในเรื่องที่เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ เมื่อผู้ประกอบการไปขอคำปรึกษา อยากให้ชัดเจนโดยไม่ต้องตั้งหน่วยงานใหม่เพิ่ม เช่นถ้าตำรวจจะไปปรึกษาก็ให้ทราบที่ต้องไปถามใครที่จะให้คำตอบชัดเจน หรืออาจจะเป็นเบอร์โทรโดยตรง ไว้ให้โทรไปถาม ทั้งเรื่องเอกสารอะไรต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพราะเขาเคยบอกว่าต้องไปขอหนังสือจาก คนทำหนังผู้กำกับผู้อำนวยการสร้าง ต้องทำหนังสือยื่นให้เซ็นกลับมา จึงอยากให้มีคนตอบได้แบบคอลเซ็นเตอร์ และอยากให้ลดขั้นตอนบ้างที่ซ้ำซ้อนของการติดต่อกันจากหน่วยงานราชการ

กล่าวโดยสรุปจากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่า กลุ่มของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง ระบุว่า ภาครัฐควรมีแนวทางส่งเสริมในการอนุรักษ์หนังกลางแปลงในฐานะมรดกคู่สังคมไทย เช่นหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าภาพในงานต่างๆควรนำหนังกลางแปลงไปฉายในงาน ส่วนในด้านของสายหนัง ระบุว่า ควรมีการให้ความรู้และคำปรึกษาเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ ในด้านระเบียบวิธีในการปฏิบัติ ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ระบุว่า ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 กำหนดให้กระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่ส่งเสริมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ภายใต้สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ คือกรมฯ มีหน้าที่เก็บงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ทำหน้าที่ตรวจพิจารณาแต่ไม่ได้ทำหน้าที่ในเรื่องส่งเสริม ซึ่งในการประชุมเชิงนโยบายที่ผ่านมาจะเป็นการมองภาพรวมของทั้งอุตสาหกรรม และไม่มีหนังกลางแปลงอยู่ในภาพรมนั้น

ภาพ 4-7หนังกลางแปลง 100 จอที่ท้องสนามหลวง

ตารางสรุปการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล

ที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลง

จากผลการศึกษาในส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลง ได้นำเสนอสถานภาพทั่วไปและสถานการณ์ปัจจุบันของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง เกี่ยวกับลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง การเช่าหนังจากสายหนัง ประเภทหรือลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยมราคาในการให้บริการ ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาจ้างงานหนังกลางแปลง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบฉายภาพยนตร์ต่อหนังกลางแปลง ความเข้าใจกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ และข้อเสนอแนะจากหน่วยบริการหนังกลางแปลงไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการอธิบายด้วยการจำแนกจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะการแบ่งสายหนังในประเทศไทยเป็น 4 สาย ได้แก่ สายเหนือ และแปดจังหวัด สายอีสาน สายใต้ และสายตะวันออก โดยสรุปเป็นตารางดังนี้

ลักษณะประเภทงาน ที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง			
สายเหนือและแปดจังหวัด	สายอีสาน	สายใต้	สายตะวันออก
ภาคเหนือ งานปอยหลวง ปอยส่างลอง งานสงกรานต์ งานประเพณี งานกำนัน งานวัด งานอีเว้นท์ ภาคกลาง สมัยก่อน งานบวช งานศพ งานกำนัน งานศาลเจ้า งานประจำปีวัด งานฝังลูกนิมิต ปัจจุบันเป็นลักษณะ งานอีเว้นท์ย้อนยุค และงานแสดง สินค้า	งานทำบุญให้ผู้ล่วงลับ ที่เรียกว่างานบุญแจกข้าว งานวัด งานกำนัน งานบวช งานในสถานศึกษา	งานศาลเจ้า งานกำนัน งานทอดกฐิน งานบวช งานวัด งานบุญ ประจำปี งานขาย สินค้า งานอีเว้นท์ย้อนยุค	งานกำนันศาลเจ้า งานกินเจ กำนันในการทำ เกษตร หรือค้าขาย ผลไม้ งานวัด งานบวช งานอีเว้นท์ย้อนยุค

ตารางที่ 4-3 ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง

การเข้าหนังจากสายหนังเพื่อมาฉายกลางแปลง			
สายเหนือและแปดจังหวัด	สายอีสาน	สายใต้	สาย ตะวันออก
ภาคเหนือ รับหนังจากธนาฯ ภาคกลาง รับจากธนาฯเป็นแบบฟิล์ม เมื่อช่วงต้นปี 2559มีให้เช่า เป็นระบบชุดฉาย พร้อม ไฟล์ดิจิทัล (ส่วนใหญ่เป็น หนังของสหมงคลฟิล์ม)	หน่วยบริการรับหนังจาก 3 สายหนังหลัก และ สายหนังย่อย สายหลักคือ -ไฟว์สตาร์เนตเวิร์คโคราช ได้สิทธิ์หนัง ของ แกรมมี่ อาร์เอส เอ็ม39 หนังฝรั่ง ของ วอร์เนอร์ ดิสนีย์ โคลัมเบีย -เนวาด้าอุบลราชธานี เป็นตัวแทนหนัง ฝรั่งของยูไอพี และเอ็มพิกเจอร์ -มูฟวี่พาร์ทเนอร์ บุรีรัมย์ ได้สิทธิของสมง คล ฟิล์ม โมโน และค่ายหนังอิสระ และสายหนังหลัก 3 สาย ในสายอีสาน จะให้สิทธิ์ต่อไป ยังสายหนังย่อย ได้แก่ แจ่มจันทร์ ฟิล์มทอง เสรี	รับหนังจาก บริษัทโคลีเซียม (แต่ตอนนี้ไม่มีฟิล์ม ให้เช่าแล้ว)	รับหนังจาก สมานฟิล์ม มีสำนักงาน ย่อย ในแต่ละ จังหวัด โดยมี สำนักงานใหญ่ ที่ดูแล เรื่องเช่าฟิล์ม อยู่ที่จ.ชลบุรี

ตารางที่ 4-4 การเข้าหนังจากสายหนังเพื่อมาฉายกลางแปลง

ประเภทหรือลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม			
สายเหนือและแปดจังหวัด	สายอีสาน	สายใต้	สายตะวันออก
ภาคเหนือ งานอีเว้นท์จะเน้นหนังเก่า โดยทั่วไปเป็นหนังตลก หนังบู๊ ถ้าฉายในงานมหาวิทยาลัย เป็น หนังร่วมสมัย ภาคกลาง งานอีเว้นท์ในกรุงเทพฯ ชอบ หนัง GTH ส่วนงานรูปแบบ งานวัด ชอบหนังตลาด ตลก สนุกสนาน	ส่วนใหญ่ชอบหนังใหม่ หนังบู๊ หนังสนุกสนาน ตลก แอ็คชั่น ทั้งหนังไทย ฝรั่ง จีน หนังรักไม่ค่อยนิยม	หนังทั่วไป บู๊ แอ็คชั่น ไทย จีน ฝรั่ง งานไหว้เจ้าที่ทาง ภูเก็ต ฉายหนังอินเดีย หนังศาลเจ้าต้องมีหนังจีน ถ้าเป็นหนังชีวิตต้องดี จริงๆ	บู๊ ตลก เช่น หนังเงินหลง ส่วน หนังฝรั่งแอ็คชั่น ยุคหลังไม่มีฟิล์ม แล้ว จะมีฟิล์ม เฉพาะหนัง แอ็คชั่นดีๆ แต่ราคาเช่าสูง

ตารางที่ 4-5 ประเภทหรือลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม

ราคาการให้บริการของหน่วยหนังกลางแปลง			
สายเหนือและแปดจังหวัด	สายอีสาน	สายใต้	สายตะวันออก
ภาคเหนือ ราคารวม ขึ้นอยู่กับฟิล์มหนังที่เลือก เฉพาะค่าหน่วยจอ ค่าเครื่องเสียง เริ่มต้น 5,000 บาท ถ้าฉายหนังใหม่รวมทั้งหมด หนึ่งคืนอาจถึงหมื่นบาท ราคาเช่าฟิล์มหนัง มีตั้งแต่ 200 บาทถึงหมื่นบาทหรือเหมา 7,000 บาท รวมหนัง 2 เรื่อง ไม่สามารถเลือกได้ ภาคกลาง เริ่มต้นประมาณ 6,000 บาท รวมกับค่าหนังที่เลือกในระบบฟิล์ม ส่วนดิจิทัล ขึ้นต่ำ 10,000 บาท สำหรับหนัง ไม่รวมค่าหน่วย	แบบฟิล์ม ต่ำสุด 6,000-7,000 บาท ตามระยะที่รถเดินทางไม่ไกลมาก แบบดิจิทัลเริ่มต้นที่ราคา 10,000 บาทขึ้นไป มีหนังให้คั่นละ 4-5 เรื่อง หรือเหมาแบบหนังฟิล์ม 4 เรื่อง 8,000-9,000 บาท	แบบฟิล์ม เริ่มต้นที่ประมาณ 5,000 บาท มีหนัง 2 เรื่อง ไม่สามารถเลือกได้ ถ้าเจ้าภาพเลือกหนังเอง จะเพิ่มตามราคาที่หน่วยไปเช่าหนังมา	ราคาขึ้นอยู่กับหนังที่เจ้าภาพเลือก หนังที่เป็นฟิล์ม บางเรื่อง ที่สมานฯต้องรับต่อจากธนาฯ จะนำมาให้เช่าในราคาสูง

ตารางที่ 4-6 ราคาการให้บริการของหน่วยหนังกลางแปลง

ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง			
สายเหนือและแปดจังหวัด	สายอีสาน	สายใต้	สายตะวันออก
ภาคเหนือ เจ้าภาพพิจารณาราคา ผลงาน การบอกปากต่อปาก ภาคกลาง พิจารณาจากความพร้อมของหน่วย ในเรื่องระบบการฉายและอุปกรณ์	พิจารณาจากผลงานที่ผ่านมา เรื่องคุณภาพ เรื่องราคา ถ้าไม่มีงบประมาณมากจะพิจารณาราคา	พิจารณาจากราคาตามงบประมาณที่มี	พิจารณาจากเรื่องราคา

ตารางที่ 4-7 ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ต่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง			
สายเหนือและแปดจังหวัด	สายอีสาน	สายใต้	สายตะวันออก
ภาคเหนือ จะไม่มีใครพิมพ์ฟิล์มมาให้ฉายอีกแล้ว ภาคกลาง -ถ้าไม่มีฟิล์มตัวใหม่มาให้ฉายที่มีอยู่จะชำรุดและบอบสลายไปเรื่อยๆ -หนังที่มีให้เช่าแบบระบบดิจิทัล มีราคาสูง	-ไม่มีผลกระทบเพราะเปลี่ยนมาฉายเป็นระบบดิจิทัล พร้อมจะเสียค่าใช้จ่าย ถ้ามีให้เช่าซื้อไปฉายอย่างถูกต้อง -มีผลกระทบเพราะฟิล์มมีให้เช่าน้อยลง	-มีผลกระทบ ตั้งแต่ยุคที่เป็นหนังแผ่น ที่คนดูหนังที่บ้าน -มีผลกระทบในเรื่องค่าใช้จ่ายที่ต่างกัน	ผลกระทบเกี่ยวกับบรรณรศของการดูหนังที่ต่างไป เพราะระบบฟิล์มสามารถตอบสนองได้ดีกว่า

ตารางที่ 4-8 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล
ต่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง

หน่วยบริการหนังกลางแปลงกับความเข้าใจกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์			
สายเหนือและแปดจังหวัด	สายอีสาน	สายใต้	สายตะวันออก
ภาคเหนือ ทราบ แต่คิดว่าคนทำหน่วยหนังที่อายุมากๆ อาจไม่ทราบ อาจโดนหลอกจากกลุ่มที่มาขายเครื่อง ว่ามีลิขสิทธิ์ที่ฉายดิจิทัลได้ ภาคกลาง คิดว่าคนทำหน่วยหนัง ทราบว่า การนำแผ่นหรือไฟล์จากอินเตอร์เน็ตไปฉายคือผิดลิขสิทธิ์	ทราบ แต่บางคนไม่มีทางเลือก อยากซื้อให้ถูกต้อง แต่ไม่มีฟิล์มให้ ถ้ามีแบบไฟล์ดิจิทัลขายก็ซื้อ ไม่อยากไปก๊อปไฟล์มาฉาย	-ไม่ทราบ -ทราบว่ามีการปรับเงินเป็นแสนบาท ถ้าเอาเครื่องโปรเจคเตอร์มาฉาย	คิดว่าส่วนใหญ่ไม่ทราบ หรืออาจมีคนรู้แต่อาจยังมีคนที่ลักลอบฉายหนังแบบดิจิทัลที่ไม่ได้สิทธิ์จากสายหนัง

ตารางที่ 4-9 หน่วยบริการหนังกลางแปลงกับความเข้าใจกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะจากหน่วยบริการหนังกลางแปลง ไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง			
สายเหนือและแปดจังหวัด	สายอีสาน	สายใต้	สายตะวันออก
ภาคเหนือและภาคกลาง -อยากให้สายหนังพิมพ์ฟิล์มมาให้ฉายแบบฟิล์มได้เรื่อยๆ เพราะถ้าหน่วยหนังเปลี่ยนเป็นดิจิทัล ต้องมีการลงทุนสูงในเรื่องอุปกรณ์ -อยากให้ภาครัฐมองหนังเป็นมหรสพ สนับสนุนให้ฉายในงานใหญ่ๆ -อยากให้รัฐแนะนำเรื่องกฎเกณฑ์ การขึ้นทะเบียน หรือแจ้งระเบียบการต่างๆ -อยากให้ชาวหนังกลางแปลงรักกันอย่าหลอกลวงกัน อย่าโกงกัน	-หน่วยบริการที่ไม่พร้อมทำในระบบดิจิทัล อย่าทำให้หนังกลางแปลงตกต่ำลงด้วยการฉายที่ไม่มีคุณภาพ -คนทำหน่วยหนังต้องช่วยเหลือกัน เพราะเหลือกันไม่มาก ไม่ใช่ยุคแข่งขัน เหมือนสมัยก่อน -ให้ชาวหนังกลางแปลงช่วยกันอนุรักษ์ไว้เท่าที่จะทำได้ ตามกำลังที่มี -อยากให้รัฐช่วยสนับสนุนหนัง กลางแปลงในฐานะมหรสพที่อยู่คู่สังคมไทย	-อยากให้คนรุ่นใหม่สนใจหนังกลางแปลงแบบฟิล์มเยอะๆ -ช่วยส่งเสริมหนังกลางแปลง เช่น ถ้ามึงงานวัด งานจังหวัด ก็ให้เรียกหนังกลางแปลงไปด้วย จะได้ช่วยกันอนุรักษ์	-คนทำหนังกลางแปลงสมัยก่อน อาจทำเพราะธุรกิจ แต่ตอนนี้ทำด้วยใจรัก -หน่วยหนังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและพัฒนาอุปกรณ์ให้มีคุณภาพที่ดี -อยากให้เป็นแบบระบบฟิล์ม -อยากให้ขยายสิทธิ์ในการเช่าสิทธิ์หนังฝรั่งให้นานขึ้น เพราะกว่าจะวนมาถึงต่างจังหวัด ก็หมดเวลาลิขสิทธิ์แล้ว

ตารางที่ 4-10 ข้อเสนอแนะจากหน่วยบริการหนังกลางแปลงไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2 การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เสนอเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านของเทคโนโลยีภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการขยายกิจการโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ต่อระบบสายหนังในประเทศไทย” สรุปผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในระบบการฉายภาพยนตร์ของประเทศไทย ดังนี้

สายหนังได้รับผลกระทบจากการที่โรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์เปลี่ยนระบบการฉายเป็นระบบดิจิทัลต่อการจัดส่งภาพยนตร์สู่โรงภาพยนตร์ เนื่องจากโรงภาพยนตร์ในประเทศไทยอยู่ระหว่างการเปลี่ยนระบบฉายจากระบบฟิล์มสู่ระบบดิจิทัลตามกระแสโลก โดยในปี พ.ศ.2555 จะเป็นปีแรกที่โรงภาพยนตร์เมเจอร์ซีเนเพล็กซ์ซึ่งเป็นผู้นำตลาดโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ในประเทศไทยจะมีจำนวนโรงภาพยนตร์ที่ฉายในระบบดิจิทัลมากกว่าระบบฟิล์ม แบ่งเป็น โรงภาพยนตร์ระบบดิจิทัล 220 โรง และโรงภาพยนตร์ระบบฟิล์ม 190 โรง สำหรับวิธีการเดินสายจะเปลี่ยนจากการใช้ฟิล์ม เป็นกล่อง Movie Storage ที่บรรจุไฟล์ภาพยนตร์ไว้ สายหนังก็จะใช้กล่องนี้ในการเดินสายแทนกล่องฟิล์ม

สำหรับผู้ประกอบการหนังกลางแปลงจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนระบบการฉายเป็นดิจิทัลอย่างมาก เนื่องจากส่วนใหญ่ยังเป็นฟิล์ม 35 มม.ในการฉายอยู่ ถ้าในอนาคตระบบการถ่ายทำและการฉายเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัลหมดแล้ว ผู้ประกอบการหนังกลางแปลงจะเหลือเพียงภาพยนตร์เก่าๆที่ถ่ายทำด้วยระบบฟิล์มเท่านั้น

ในขณะนี้แม้ผู้ประกอบการหนังกลางแปลงบางส่วนเท่านั้นที่ปรับเปลี่ยนไปฉายด้วยเครื่องโปรเจ็คเตอร์ แต่ก็ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เพราะในขณะนี้ ยังไม่มีบริษัทหรือตัวแทนใดๆที่เข้ามาดูแลในเรื่องการฉายหนังกลางแปลงในลักษณะนี้ จะทำได้ก็ต่อเมื่อต้องทำหนังสือขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรง ซึ่งก็ใช้ได้เฉพาะหนังไทยเท่านั้น ต้องไม่ใช่เป็นไปเพื่อการค้าส่วนแบ่งรายได้ระหว่างสายหนังและโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ อย่างไรก็ตาม การฉายด้วยโปรเจ็คเตอร์นี้ก็ยังไม่ใช่วางออกที่ดีเนื่องจากคุณภาพของภาพยังไม่ได้มาตรฐาน เมื่อมีการขยายขึ้นจอใหญ่แล้วจะไม่มีคมชัด (ชฎานิน ธนาสุทธาวร: 2554)

จาก พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา การเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยีการฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ของประเทศไทย มีการทยอยเปลี่ยนแปลงไปดำเนินการเป็นระบบดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ ในช่วงประมาณปี พ.ศ 2558 การปรับตัวของหน่วยบริการหนังกลางแปลงต่อสภาวะ “ขาดแคลนฟิล์มใหม่” เนื่องจากไม่มีฟิล์มเข้าสู่ระบบโรงภาพยนตร์ หรืออาจมีบางสายหนังที่สั่งผลิตฟิล์มของหนังบางเรื่องแต่ในจำนวนที่น้อยมาก และจากต้นทุนในการพิมพ์ฟิล์มที่สูง จึงต้องคิดราคาเช่าฟิล์มในอัตราสูงตามไป

สำหรับในงานวิจัยครั้งนี้ ได้พบการปรับตัวที่เกิดขึ้นของหนังกลางแปลง ที่ถูกดำเนินการไปในหลากหลายลักษณะ ซึ่งสัมพันธ์กับรูปแบบการว่าจ้างงานที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน โดยนำกรอบของปัจจัยทางธุรกิจ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมมาประกอบการวิเคราะห์ ดังนี้

2.2.1 การปรับตัวที่สัมพันธ์กับการดำเนินธุรกิจของหน่วยบริการหนังกลางแปลง

1.) หน่วยบริการหนังกลางแปลงให้บริการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลโดยใช้ไฟล์ฉายที่ผลิตลิขสิทธิ์

เพื่อสนองต่อการจ้างงานจากเจ้าภาพและความต้องการในการรับชมหนังใหม่ ที่ไม่สามารถเช่าฟิล์มจากสายหนังได้เนื่องจากไม่มีการผลิตฟิล์มแล้ว หน่วยบริการหนังกลางแปลงบางแห่ง จึงปรับเปลี่ยนไปฉายในรูปแบบดิจิทัล โดยในช่วงแรกมีการนำเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ไปใช้ฉายแทนเครื่องฉายฟิล์ม ด้วยการใช้หนังที่ซื้อแผ่นมาในลักษณะดีวีดีหรือบลูเรย์ที่วางขายในท้องตลาดอย่างถูกลิขสิทธิ์นำมาฉาย หรือแม้แต่การนำหนังแผ่นที่ผลิตลิขสิทธิ์ ที่เรียกว่า “หนังซุม” มาทำการฉาย เหตุผลของกลุ่มของหน่วยบริการที่คิดเช่นนั้น เพราะเนื่องจากการที่ไม่มีฟิล์มสำหรับให้เช่าฉาย แม้ว่าหลายคนไม่ได้อยากกระทำผิดกฎหมายและอยากเช่าหรือซื้อสิทธิ์ให้ถูกต้อง แต่เมื่อไม่มีการดำเนินการในระบบดิจิทัลที่ถูกต้องจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดจำหน่าย ผู้ทำหน่วยบริการจึงไม่รู้ว่าจะต้องทำอย่างไร เนื่องจากบางหน่วยประกอบอาชีพหนังกลางแปลงมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ จึงจำเป็นที่จะต้องไปหาเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ ที่มีกำลังฉายประมาณ 3,500 Ansi Lumen ขึ้นไป ให้สามารถฉายกับจอขนาด 12 เมตรได้ แล้วไปหาไฟล์หนังโดยการซื้อแผ่นหรือการโหลดไฟล์ใส่ฮาร์ดดิสก์

ซึ่งการดำเนินการในลักษณะนำแผ่นหนังดีวีดีหรือบลูเรย์มาทำการฉายหนังกลางแปลง ถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายตามพ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 และนอกจากนี้ยังมีการใช้วิธีดาวน์โหลดภาพยนตร์มาจากระบบอินเทอร์เน็ต ด้วยโปรโตคอลที่ได้รับความนิยม คือ Bit Torrent แล้วนำหนังมารวบรวมใส่ในฮาร์ดดิสก์เพื่อนำมาทำการฉายในลักษณะการรับจ้างงาน ถือเป็นการเผยแพร่เพื่อหากำไรโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยเป็นการกระทำเพื่อการค้า เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ตามมาตรา 26(1) (2) และ มาตรา 29 ระบุถึงการละเมิดสิทธิการแพร่ภาพและเสียง คือ การจัดให้ประชาชนฟังและชมงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นในทางการค้า ส่วนการกระทำในลักษณะนำแผ่น “หนังซุม” ที่ขายอย่างผิดลิขสิทธิ์มาทำการฉายยังผิด พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2558 ที่ได้บัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ ในการแอบบันทึกภาพยนตร์ระหว่างฉายในโรงภาพยนตร์

นางมาลี โชคล้ำเลิศ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวถึงการดาวน์โหลดภาพยนตร์จากอินเทอร์เน็ต ซึ่งครอบคลุมเฉพาะการรับชม แต่ไม่สามารถแชร์ (share) หรือเผยแพร่ต่อได้ ดังนี้

“การดาวน์โหลดภาพยนตร์จากอินเทอร์เน็ต ถือเป็นการทำซ้ำที่ต้องได้รับอนุญาตจาก

เจ้าของสิทธิ์ แต่กรณีเว็บไซต์ลิขสิทธิ์ ที่เจ้าของสิทธิ์อนุญาตให้ดาวน์โหลดได้ฟรีก็สามารถทำได้ แต่ไม่สามารถแชร์ต่อได้ ส่วนกรณีเว็บไซต์ที่ให้บริการโดยเก็บค่าใช้จ่ายในการดาวน์โหลด เมื่อผู้ใช้เสียค่าบริการแล้วจึงจะดาวน์โหลดมาเพื่อรับชมหรือรับฟังได้ แต่ไม่สามารถแชร์ต่อได้เช่นกัน” (ผู้จัดการออนไลน์, 2558)

2.) สายหนังบางแห่งให้เช่าภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลที่ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์

สายหนังบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ในเขตภาคอีสาน ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ให้สามารถนำไฟล์ดิจิทัลไปให้เช่าขายเป็นหนังกลางแปลงได้ โดยดำเนินการมาแล้วเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงที่มีเงินทุนในการเปลี่ยนอุปกรณ์ได้ให้การตอบรับในวิธีการนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการรับจ้างงานหนังกลางแปลงต่อไปได้ วิธีการคือการเช่าไฟล์หนังในลักษณะฮาร์ดดิสก์ไปจากสายหนังที่ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้ผลิตและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ ให้สามารถนำไปฉายได้อย่างถูกต้อง

โดยบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ ระบุว่า ไฟล์ได้หมดยุคไปแล้ว จึงควรจะทำให้เป็นดิจิทัล ซึ่งมีเหตุผลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่สะดวกมากกว่าในยุคที่เป็นฟิล์ม กล่าวคือ สมัยก่อนหนังที่มีฟิล์มชุดเดียว หนึ่งเรื่องมีฟิล์ม 6 ม้วน นำไปให้เช่าฉาย 3-4 หมู่บ้าน การขนส่งในระยะทาง 20-30 กิโลเมตร ต้องใช้ทรัพยากรที่มากกว่าทั้งรถขนส่งและพนักงาน เป็นการปรับตัวในเชิงนโยบายของทางบริษัทคือพยายามจะให้ลูกค้ามากขึ้น โดยทำในแบบที่เล็กลงและควบคุมด้วยความเข้มงวดในการแจ้งจับต่อผู้ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ที่บริษัทเป็นผู้ได้รับ

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2559 บริษัทธนาซิเนเพล็กซ์ ซึ่งเป็นสายหนังรายใหญ่ในนามของสายเหนือและแปดจังหวัดได้เริ่มดำเนินการให้เช่าระบบดิจิทัลในการฉายหนังกลางแปลงในเขตที่ได้รับสิทธิ์ โดยให้เช่าทั้งระบบไฟล์สำหรับฉายและตัวเครื่องฉายแบบดิจิทัล โดยใช้เครื่องฉายหนังที่เคยอยู่ในโรงหนังในเครือของธนาฯ ที่ปัจจุบันได้เลิกดำเนินการไปแล้ว นำเครื่องเหล่านั้นมาให้หน่วยหนังกลางแปลงเช่าฉายสำหรับหน่วยหนังที่ไม่ต้องการซื้อเครื่องฉายโปรเจคเตอร์กำลังสูงที่มีราคาแพง สามารถเช่าเครื่องสำหรับฉายได้เป็นครั้งคราว ส่วนไฟล์หนังคือหนังที่ธนาฯ ซื้อลิขสิทธิ์หนังมา เช่น ของสหมงคลฟิล์ม หรือบริษัทอื่นที่ขายให้ เป็นลักษณะแบบกล่องฮาร์ดิสต์ที่ต้องมีรหัสจึงจะเปิดได้ เมื่อฉายเสร็จก็ต้องคืนตามกำหนดการเช่า ถ้าไม่คืนจะมีการถือครัทส์และนำไปฉายต่อไม่ได้ โดยช่วงนี้เป็นระยะเริ่มต้นในการทดลอง มีเครื่องฉายประมาณ 4-5 เครื่อง ถ้ามีแนวโน้มที่ดี อาจจะไม่ทำการให้เช่าในระบบหนังฟิล์มแล้ว ในช่วงเริ่มต้น ธนาซิเนเพล็กซ์ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการให้เช่าหนังเพื่อฉายกลางแปลง ยังมีเครื่องฉายระบบดิจิทัลในจำนวนที่น้อย และไฟล์หนังที่มีให้เลือกเช่ายังมีเฉพาะจากค่ายสหมงคลฟิล์มเท่านั้น

หน่วยบริการหนังกลางแปลงฟิล์มทองภาพยนตร์ในสายอีสาน ระบุว่า การดำเนินการในลักษณะนำไฟล์ดิจิทัลมาให้เช่าแบบดิจิทัลสิทธิ์ เป็นการช่วยหนังกลางแปลงที่กำลังซบเซา ซึ่งถ้าหน่วยบริการมีการปรับปรุงคุณภาพของหน่วย ด้วยเครื่องฉาย สี แสง เสียง และผู้จัดจำหน่ายนำไฟล์มาให้เช่าฉายได้เร็วขึ้น คือทำได้หลังการออกจากโรงฉายในทันที ก็จะเป็นการช่วยให้หนังกลางแปลงกลับมาฟื้นตัวได้ ซึ่งตอนนี้ได้เริ่มต้นแล้ว

3.) ประกอบกิจการหน่วยบริการหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริม

จากจุดเริ่มต้นที่ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง โดยส่วนใหญ่เริ่มต้นการทำหน่วยหนัง ด้วย ความรักและผูกพัน ต่อการฉายภาพยนตร์แบบกลางแปลง ทั้งกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่ดำเนินกิจการด้านหนังกลางแปลงมาก่อน และทั้งกลุ่มที่มีความสนใจส่วนตัวและมีใจรักจนบางคนสามารถประกอบเป็นอาชีพหลักได้ในช่วงเวลาหนึ่ง แต่เมื่อเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านเจ้าของหน่วยบริการหนังกลางแปลงส่วนใหญ่ที่เข้าใจและน้อมรับต่อสภาวะแวดล้อม จากปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลและความนิยมในการชมหนังกลางแปลงที่ลดน้อยลง จึงทำหน่วยบริการหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริม ซึ่งอาจมีปรับปรุงให้หน่วยบริการสามารถขยายกลุ่มเป้าหมายไปรับงานในรูปแบบอื่นได้ ทั้งนี้ผู้ประกอบการหน่วยหนังส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้หลักในหลากหลายรูปแบบ

เจ้าของเว็บไซต์พีเพิลซีน ระบุว่า ทุกวันนี้หน่วยหนังกลางแปลงที่อุดรฯที่อยู่ได้จริงๆ คือไม่ได้ทำอาชีพหนังกลางแปลงเป็นหลัก เพราะมีสิ่งที่ทำธุรกิจไปด้วยถึงอยู่ได้ คือหนังกลางแปลงไม่ใช่เป็นตัวหลักที่จะรับงาน ซึ่งตรงกับข้อมูลจากฝ่ายขายและการตลาดธุรกิจลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ สายหนังบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ ระบุว่า มีหลายหน่วยบริการที่ไม่ได้มีการฉายหนังอย่างเดียว เพราะการฉายหนังอย่างเดียวมันก็อาจเลี้ยงตัวเองพออยู่รอดได้ แต่ถ้าให้ดีกว่ามีอย่างอื่นไปเสริม เช่น เปิดเป็นระบบให้เช่าเครื่องเสียง อาจเป็นการฉายหนังก่อน แล้วในช่วงเบรคจะเปิดเป็นผับกลางแจ้ง มีดีเจประจำหน่วย

หน่วยบริการหนังกลางแปลงธนวัฒน์ภาพยนตร์ อุดรธานี ระบุว่า ตอนนี้ประกอบอาชีพหนังกลางแปลงก็เป็นอาชีพเสริม เพราะอาชีพหลักคือรับงานซ่อมเครื่องเสียง ซ่อมตู้ลำโพง ซ่อมเครื่องฉายหนังเช่น เครื่องเตาถ่านที่มาแปลงเป็นซินอน เช่นเดียวกับหน่วยบริการหนังกลางแปลงเทพมงคล ขอนแก่น ที่ระบุว่า ช่วงเริ่มต้นของการทำหนังกลางแปลงตนยังทำงานประจำอยู่ และมาทำหน่วยหนังเป็นงานเสริม แต่ตอนนี้ออกมาทำธุรกิจส่วนตัว คือ การทำรถส่งของให้กับห้างร้านต่างๆ โดยนำคนที่เคยทำงานหน่วยหนังมาเปลี่ยนให้ไปช่วยขับรถส่งของก็จะมีรายได้หลัก เพราะการทำ

หน่วยหนังเต็มตัวมันยาก ในแต่ละเดือนถ้ามีงานไม่ถึง 6-7 งาน มันก็ไม่สามารถอยู่ได้ จึงต้องมีงานเป็นหลักอย่างหนึ่ง ส่วนหนังกลางแปลงก็เป็นตัวเสริม

ส่วนหน่วยบริการหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์ กรุงเทพฯ ซึ่งทำหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริมมาตลอด โดยมีอาชีพหลักคือพนักงานในรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง ระบุว่างานจ้างหนังกลางแปลง ไม่ได้มีทุกวัน มีเดือนละ 3 ครั้ง หรือ 2 ครั้ง และส่วนมากคือวันศุกร์-เสาร์ กลุ่มทีมงานจึงต้องทำงานประจำอื่น ทั้งขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ขับแท็กซี่ รับเหมาต่อเติม เมื่อมีงานจึงโทรเรียกหากัน เพราะสมัยก่อนเสาร์อาทิตย์คือฉายตามงาน ส่วนวันธรรมดาจะเร่ฉายไปตามหมู่บ้าน ปิดวิกล้อมผ้า แต่ยุคนี้หนังล้อมผ้าไม่มีคนดูจ่ายเงินเพื่อชมแล้ว เพราะคนเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และสามารถดูหนังจากโทรศัพท์ได้

2.2.2 การไม่ปรับตัวโดยการดำเนินการในรูปแบบเดิม คือ การฉายด้วยระบบฟิล์ม

ในขณะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ทำให้ผู้ประกอบการหน่วยหนังกลางแปลงหลายรายพยายามปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการได้ต่อไป เนื่องจากความประสงค์ของผู้จ้างงานที่ต้องการชมหนังใหม่หรือระบุเลือกหนังที่ต้องการ ซึ่งทำให้หน่วยบริการต้องตอบสนองด้วยการปรับตัวไปฉายในระบบดิจิทัล ทั้งแบบที่ถูกลิขสิทธิ์และแบบผิดลิขสิทธิ์ แต่ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีกลุ่มเจ้าภาพผู้ว่าจ้างงาน และกลุ่มหน่วยบริการหนังกลางแปลงอีกส่วนหนึ่งที่มองว่า ฟิล์มหนังที่ยังมีอยู่ในระบบการเช่าจากสายหนัง จะยังสามารถขอเช่าเพื่อนำมาให้บริการกับเจ้าภาพได้ ประกอบกับการเปลี่ยนระบบการฉายโดยใช้เงินลงทุนที่สูงไม่คุ้มค่ากับการรับจ้างงาน และในบางภูมิภาคความต้องการจ้างหนังกลางแปลง ยังคงมีอยู่ไม่ได้ลดจำนวนน้อยลงหรือหายไป ทำให้หน่วยบริการยังสามารถรับงานฉายด้วยระบบฟิล์มต่อไปได้ ในกลุ่มนี้จึงไม่จำเป็นต้องมีการปรับตัวแต่อย่างใด รวมถึงมีกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่หันมาสนใจทำหน่วยหนังกลางแปลงด้วยการการฉายในระบบฟิล์ม เพื่อเป็นงานอดิเรกในเชิงอนุรักษ์ ในกลุ่มที่คิดว่าการยังมีฟิล์มให้เช่าฉายเป็นสิ่งที่ทำให้หนังกลางแปลงแบบฟิล์มจะยังคงอยู่ได้ ได้แก่

หน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคินภาพยนตร์ เชียงใหม่ ที่ระบุว่า ตนคิดว่าตราบโดที่มีฟิล์มฉายก็ฉายกันต่อไป เพราะถ้าไปในระบบดิจิทัลคิดว่ามันจะตัน เพราะเครื่องฉายของจริงที่มีราคาสูงหลักแสนหลักล้าน จะซื้อมารับงานในราคาไม่กี่พัน มันไม่คุ้ม รวมทั้งตลอดกับอุปกรณ์ของมาใหม่มีราคาแพงเกินเอื้อมสำหรับหนังกลางแปลง จึงคิดว่าจะฉายในแบบแมนนวลต่อไป คือระบบฟิล์ม เพราะอย่างน้อยคิดว่าบริษัทอื่นๆ ก็ยังช่วยพิมพ์ฟิล์มใหม่ๆ มาให้ฉายกัน

หน่วยบริการหนังกลางแปลงอินดีภาพยนตร์ เชียงใหม่ ระบุในแนวทางเดียวกันโดยคิดว่าฟิล์มหนังในเมืองไทยยังมีอีกเยอะ และหนังไทยที่เป็นฟิล์มอยู่ เมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว ก็ยังอยู่ได้อีกเป็น

10 ปี ถ้ามีการอนุรักษ์ไว้ คำว่าหนังกลางแปลงกับฟิล์มยังอยู่ได้แน่นอน และมีคนรุ่นเก่าบางคน ที่ยังใช้เครื่องฉายแบบฟิล์ม เขาบอกว่าไม่คิดจะเปลี่ยน ยังดูแลรักษาเครื่องเป็นอย่างดี ใช้ฉายกับฟิล์มเก่า ซึ่งต่างกับแบบฟิล์มใหม่ เพราะถ้าเครื่องฉายก็รุ่นเก่าฟิล์มก็รุ่นเก่า เขาก็ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนอะไร ลูกเขาบอกว่ามีคนจ้างก็ไป ไม่จ้างก็ไม่ได้เดือดร้อนอะไร

โดยอีกเหตุผลหนึ่งซึ่งหน่วยบริการหนังกลางแปลงบางแห่ง คิดว่าการฉายในระบบฟิล์มยังสามารถดำเนินต่อไปได้ เนื่องจากยังมีคนดู หน่วยบริการหนังกลางแปลงเทพมงคล ขอนแก่น ระบุว่า ในระยะ 10 ปี ที่ผ่านมา รู้สึกว่าคนยังนิยมดูหนังกลางแปลงอยู่ เพราะยังไม่มีย่านไหนที่ไปฉายแล้ว ไม่มีคนดู แม้แต่ไปฉายอยู่ในป่าช้า หรืองานแก้บน ที่คิดว่าจะไม่มีคนดู แต่ก็ยังมีมา 4-5 คน ก็เชื่อว่ายังมีคนนิยมหนังกลางแปลงอยู่

และในบางพื้นที่ ได้เกิดกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่สนใจหนังกลางแปลง หันมาสนใจทำหน่วยบริการด้วยการฉายในระบบฟิล์ม โดยหน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี ระบุว่า หน่วยหนังที่ จันทบุรีมีมากขึ้น คือมีคนรุ่นใหม่เขาก็กลับมาทำกันเยอะ เป็นคนวัยหนุ่มๆ ที่ยังทำงานบริษัทอยู่ และมีความรักหนัง ก็มาทำหน่วยที่จันทบุรีมีขึ้นมาปีละ 2-3 หน่วย แล้วแต่ว่างบประมาณที่เขาจะลงทุน ส่วนหน่วยเก่าๆ เลิกไปเยอะ เพราะคงไม่มีคนสืบทอด ที่จันทบุรีมีอยู่เจ้าเดียว ที่เป็นระบบดิจิทัล นอกนั้นเป็นฟิล์มหมด หน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทอง หาดใหญ่ ระบุว่า แม้หน่วยหนังที่ภาคใต้จะลดน้อยลง แต่ถ้ามีการให้เช่าเป็นระบบฟิล์มก็คิดว่ายังมีคนต้องการเช่า เช่น กลุ่มที่อำเภอรัตภูมิ มีประมาณ 3-4 กลุ่ม ที่มีเครื่องฉายฟิล์ม มีการติดต่อสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์ ในการแลกเปลี่ยนฟิล์มหนังเก่าๆ กัน

2.3 แนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

จากแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในปัจจุบัน ที่ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูล ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย ได้แก่ ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในเขตของสายหนังต่างๆ ผู้ประกอบการสายหนังเจ้าของเว็บไซต์อนุรักษ์หนังกลางแปลง และผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย **SWOT Analysis** โดยเป็นการประเมินปัจจัยจากบริบทในด้านต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ถึง 4 องค์ประกอบ ของหนังกลางแปลง ในประเทศไทย ได้แก่

S = STRENGTH หมายถึง ปัจจัยภายใน ที่เป็นจุดแข็งของหนังกลางแปลง

W = WEAKNESS หมายถึง ปัจจัยภายใน ที่เป็นจุดอ่อนของหนังกลางแปลง

O = OPPORTUNITY หมายถึงปัจจัยภายนอก ที่เป็นโอกาสของหนังกลางแปลง

T = THREAT หมายถึง ปัจจัยภายนอก ที่เป็นอุปสรรคของหนังกลางแปลง

2.3.1 ปัจจัยภายใน ที่เป็นจุดแข็งของหนังกลางแปลง

คือข้อดีของสภาพแวดล้อมภายใน จุดได้เปรียบที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง ในเชิงความสัมพันธ์และความรู้สึก ซึ่งได้แก่

- 1) ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงส่วนใหญ่ดำเนินการด้วยความรู้สึกรัก และผูกพันในการฉายภาพยนตร์กลางแปลงด้วยฟิล์ม
- 2) กลุ่มผู้ประกอบการหนังกลางแปลงมีเครือข่ายในการติดต่อสัมพันธ์กัน
- 3) มีกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการหน่วยหนังกลางแปลงเป็นอาชีพหลัก ให้ความสนใจในการอนุรักษ์หนังกลางแปลงในระบบฟิล์ม

2.3.2 ปัจจัยภายใน ที่เป็นจุดอ่อนของหนังกลางแปลง

คือข้อด้อยของสภาพแวดล้อมภายในของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจภาพยนตร์ เช่น ผู้ผลิตภาพยนตร์ ผู้จัดจำหน่าย(สายหนัง) ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ และหน่วยบริการหนังกลางแปลงเอง ซึ่งเป็นจุดเสียเปรียบที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมของหนังกลางแปลง ซึ่งได้แก่

- 1) กระบวนการภาพยนตร์เปลี่ยนไปใช้ระบบดิจิทัลทั้งหมด ตั้งแต่กระบวนการผลิต กระบวนการจัดจำหน่าย ไปถึงกระบวนการฉาย
- 2) สายหนังไม่มีฟิล์มหนังใหม่ให้เช่าสำหรับฉายหนังกลางแปลง
- 3) การเก็บรักษาดูแลฟิล์มเก่าทำได้ยาก เป็นอุปสรรคต่อสายหนัง ทั้งในด้านการบำรุงรักษาและพื้นที่ในการจัดเก็บที่เหมาะสม
- 4) หน่วยบริการหนังกลางแปลงบางหน่วยที่ฉายในระบบดิจิทัล ไม่เข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์ และกฎหมายลิขสิทธิ์

2.3.3 ปัจจัยภายนอก ที่เป็นจุดแข็งของหนังกลางแปลง

คือข้อดีของสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นจุดได้เปรียบของหนังกลางแปลงในฐานะเป็นกิจกรรมที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตที่ได้รับการสืบสานจากชุมชน สังคม และในเชิงประเพณีความเชื่อที่ยังได้รับการสืบสานอยู่ ซึ่งได้แก่

- 1) หนังกลางแปลงเป็นมรดกหนึ่งทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์
- 2) งานแก้บน งานศาลเจ้าในทุกภูมิภาคในปัจจุบัน ยังมีการฉายหนังกลางแปลง

2.3.4 ปัจจัยภายนอก ที่เป็นจุดอ่อนของหนังกลางแปลง

คือข้อด้อยของสภาพแวดล้อมภายนอก ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมของหนังกลางแปลง โดยเฉพาะปัจจัยจากภาครัฐ ซึ่งมีการกำหนดให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับภาพยนตร์ต้องดำเนินการตามกฎหมายภาพยนตร์ที่ระบุไว้ รวมถึงความเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคมยุคใหม่ ซึ่งได้แก่

- 1) ภาครัฐไม่มีแผนงานในการส่งเสริมหรืออนุรักษ์หนังกลางแปลงอย่างชัดเจน
- 2) การบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำความผิด พ.ร.บ.ภาพยนตร์ฯ และ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ยังไม่มีความชัดเจน
- 3) ผู้ชมในปัจจุบันไม่ให้ความสนใจกับหนังกลางแปลง

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของหนังกลางแปลง ร่วมกับปัจจัยภายนอกที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของหนังกลางแปลง นำมาสู่ข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม หนังกลางแปลงในอนาคต โดยวิเคราะห์จากประเด็นในเชิงธุรกิจ คือการส่งเสริมเพื่อความสามารถในการประกอบการต่อไปของหน่วยบริการหนังในฐานะเป็นอาชีพหนึ่ง และประเด็นในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งหนังกลางแปลงเป็นมรดกหนึ่งที่ควรค่าแก่การส่งเสริมให้อนุรักษ์ต่อไป โดยผู้วิจัยเสนอ แนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในประเทศไทย ซึ่งได้วิเคราะห์จากความต้องการของกลุ่มหน่วยบริการหนังกลางแปลง ดังนี้

- บริษัทผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์รวมถึงสายหนัง ควรจะดำเนินการเชิงนโยบายอย่างชัดเจน ในเรื่องการอนุญาตให้หนังกลางแปลงสามารถเช่าสิทธิ์ฟิล์มหนังไปฉายในระบบดิจิทัล โดย ชี้แจงข้อกำหนดต่างๆ ให้แก่หน่วยบริการหนังกลางแปลง เป็นมาตรฐานเดียวกัน

- ภาครัฐควรมีการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์ และกฎหมายลิขสิทธิ์ รวมถึงเรื่องกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบการต่างๆ ให้กับหน่วยหนังกลางแปลง เนื่องจากกฎหมายที่มีการปรับปรุงไปตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาจทำให้หน่วยหนังกลางแปลงบางราย ติดตามไม่ทัน

- ภาครัฐควรดำเนินการเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม ในการส่งเสริมหนังกลางแปลงใน ฐานะมหรสพทางวัฒนธรรมที่อยู่คู่กับสังคมไทย

- ภาคส่วนอื่นๆ เช่นภาคเอกชนหรือองค์กรต่างๆ สามารถร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ หนังกลางแปลงโดยการนำหนังกลางแปลงไปฉายในงานกิจกรรมที่จัดขึ้น ทั้งหนังกลางแปลงแบบ ฟิล์ม และหนังกลางแปลงแบบดิจิทัลที่ดำเนินการอย่างถูกลิขสิทธิ์

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลง

มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย บทวิเคราะห์ รายการโทรทัศน์ เพื่อศึกษา ประวัติเกี่ยวกับหนังเร่และหนังกลางแปลงในประเทศไทย

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยทำการสำรวจเบื้องต้นจากกลุ่มตัวอย่างทดสอบ คือ ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 6 หน่วยบริการ ด้วยแบบสอบถามทดสอบ เพื่อค้นหาประเด็นต่างๆ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของผู้ประกอบการหน่วยหนังกลางแปลง ในปัจจุบัน

3. ปรับปรุงการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ร่วมกับวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกบอลหิมะ (snowball sampling) ได้ข้อสรุปกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในประเทศไทย เป็นตัวแทนจากเขตบริการของสายหนังในประเทศไทย 4 สาย รวมจำนวน 9 หน่วยบริการหนังกลางแปลง และ 2) กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในมิติด้านต่างๆ 3 ด้าน ได้แก่ มิติด้านธุรกิจ มิติด้านกฎหมาย และมิติด้านสังคม ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

4. ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคือหน่วยบริการหนังกลางแปลงทั่วประเทศ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง รวมจำนวน 14 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

5.นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาข้างต้นมาดำเนินการโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ จนสามารถสรุปการปรับตัวของหนังกลางแปลงต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล

6.นำข้อมูลจากแนวทางการปรับตัวและข้อมูลอื่นๆ มาวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis เพื่อนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1. หนังเร่และวิถีชีวิตของคนไทย ระบบสายหนังในประเทศไทย และการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล

หนังเร่กับวิถีชีวิตของคนไทย

หนังเร่ คือการฉายภาพยนตร์ในลักษณะการเร่ไปฉายตามสถานที่ต่างๆ ความนิยมของหนังเร่เชื่อมโยงเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมายาวนาน เป็นมหรสพที่เข้าไปมีบทบาทในงานบุญ ประเพณีต่างๆ หนังเร่ที่เจ้าภาพว่าจ้างให้ไปฉายและเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้ฟรี เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานศพ งานครบรอบวันเสียชีวิต ไปจนถึงงานแก้บนต่างๆ เรียกว่า “หนังกลางแปลง” ส่วนหนังเร่ที่มีการจำหน่ายตั๋วเก็บค่าเข้าชมโดยการปิดวิกล้อมเป็นรั้วด้วยผ้าหรือสังกะสี มักจะไปฉายในงานเทศกาล งานประจำปี หรือตามแหล่งชุมชนต่างๆ เรียกว่า “หนังล้อมผ้า” และหนังเร่ที่ถูกนำไปตั้งจุดให้เกิดความสนใจ ในการซื้อสินค้า โดยสินค้าที่นิยมในยุคหนึ่ง คือ ยาแก้ปวดต่างๆ มีการเรียกหนังเร่ในลักษณะนี้ว่า “หนังขายยา” ด้านบรรยากาศของหนังเร่และหนังกลางแปลงในยุคอดีตเป็นแหล่งที่รวมตัวของประชาชนเพื่อเสพมหรสพที่เกิดขึ้นในละแวกใกล้บ้าน เป็นการพักผ่อนหลังเลิกงาน

การแบ่งระบบสายหนังในประเทศไทย

มีผู้ประกอบการสายหนังในประเทศไทย ที่ดำเนินการให้บริการเช่าลิขสิทธิ์ให้กับหน่วยบริการ หนังกลางแปลง จำนวน 4 สาย ดำเนินการโดย 6 บริษัท แบ่งเป็น ภาคเหนือกับภาคกลาง และภาคตะวันตก หรือที่เรียกว่าสายเหนือและแปดจังหวัด ดำเนินการโดยบริษัทธานีเนเพ็กซ์ รวมให้บริการ 35 จังหวัด สายใต้ ดำเนินการโดยบริษัทโคลิเซียมเอนเตอร์เทนเมนต์ ให้บริการ 14 จังหวัด สายตะวันออก ดำเนินการโดยสมานฟิล์ม ให้บริการ 8 จังหวัดและสายอีสาน ดำเนินการโดย 3 บริษัท คือ บริษัทเนวาด้า บริษัทไฟว์สตาร์เน็ทเวิร์คและบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ ให้บริการรวม 20 จังหวัด

ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์ในประเทศไทย

1. ข้อตกลงจากสตูดิโอยักษ์ใหญ่ในฮอลลีวูด กลุ่มผู้ผลิตภาพยนตร์ 6 สตูดิโอใหญ่ในอเมริกา ได้แก่ Paramount Universal Warner Fox Disney Sony ได้ประชุมกันว่า จะกำหนดมาตรฐานภาพยนตร์ที่จะฉายในระบบดิจิทัล โดยระบุข้อกำหนดที่เรียกว่า DCI Compliance คือการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของไฟล์ที่จะนำไปฉายในโรงภาพยนตร์ ซึ่งกำหนดการตามประกาศคือในเดือนสิงหาคม 2556 ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในวงการภาพยนตร์ต่อการก้าวสู่ระบบดิจิทัลอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2. เทคโนโลยีและต้นทุนเกี่ยวกับความสะดวกในการพิมพ์สำเนาฟิล์มเพื่อฉาย (copy) สามารถดำเนินการด้วยระบบดิจิทัลและเสร็จสิ้นงานเป็นระบบไฟล์ สามารถบันทึกในรูปแบบ DVD ฮาร์ดดิสก์ ส่งผ่านดาวเทียมหรือผ่านระบบอินเทอร์เน็ตให้กับโรงภาพยนตร์ที่ได้รับสิทธิ์และมีระบบรหัสรับสัญญาณ ทำได้อย่างสะดวก รวมทั้งลดต้นทุนในการผลิตและยังให้คุณภาพของการฉายที่ไม่ลดลงแม้จะถูกฉายหลายครั้ง ซึ่งแตกต่างจากในระบบฟิล์ม

3. การตอบรับต่อระบบดิจิทัลจากโรงภาพยนตร์และสายหนังในประเทศไทย ผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์รายใหญ่ในประเทศไทย คือ เมเจอร์ซีเนเพล็กซ์และเอสเอฟซีเนมา ได้ส่งสัญญาณตอบรับกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่การฉายในระบบดิจิทัลมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีการปรับปรุงโรงภาพยนตร์ทั้งที่มีอยู่แล้วและที่กำลังสร้างใหม่ในช่วงเวลานั้น ให้รองรับระบบการฉายดิจิทัลในระดับ 4k ร่วมกับการปรับปรุงเทคโนโลยีแสง เสียง และการฉายภาพยนตร์แบบพิเศษอื่นๆ เพื่อนำความทันสมัยของระบบดิจิทัลมาดึงดูดผู้ชม

ในส่วนของผู้ประกอบการสายหนังในประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้ได้รับสิทธิ์ในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์เพื่อกระจายภาพยนตร์ไปสู่ภูมิภาค ได้ตอบรับกับระบบการฉายภาพยนตร์แบบดิจิทัลเช่นกันเนื่องจากเห็นว่า ในกระบวนการนำภาพยนตร์ออกฉายในโรงภาพยนตร์สามารถทำได้อย่างสะดวก รวดเร็วขึ้นกว่าในระบบฟิล์ม สามารถตอบสนองกับความต้องการของผู้ชมในยุคปัจจุบัน ที่ต้องการชมภาพยนตร์ที่สดใหม่

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

2.1 การเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงในประเทศไทย

จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนังกลางแปลง มีจุดเริ่มต้น ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) กลุ่มที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวหรือสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพหนังเร่ หนังกลางแปลง หรือ ภาพยนตร์มาก่อน คือ 2) กลุ่มที่ไม่ได้มีพื้นฐานครอบครัวเกี่ยวข้องกับหนังเร่ หนังกลางแปลง แต่มีความชื่นชอบหรือผูกพันกับภาพยนตร์และหนังกลางแปลง

ลักษณะประเภทงานที่จ้างหนังกลางแปลง จำแนกจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะการแบ่ง สายหนังในประเทศไทย เป็น 4 สาย ได้แก่ สายเหนือและแปดจังหวัด สายอีสาน สายใต้ และสายตะวันออก สรุปข้อมูลดังนี้ ภาคเหนือไม่นิยมฉายหนังกลางแปลงในงานศพ งานแต่ง หรืองานบวช แต่มักว่าจ้างหนังกลางแปลง ไปฉายในงานบุญ งานสงกรานต์ หรืองานสมโภช ที่เรียกว่า งานปอย หรืองานประเพณีปอยหลวง งานที่จ้างหนังกลางแปลงไปฉายในแถบภาคกลาง ได้แก่ งานศพ งานบวช งานกำนัน งานศาลเจ้า งานประจำปีวัด งานฝังลูกนิมิต ส่วนการจ้างงานในแถบกรุงเทพฯและปริมณฑล ในสมัยก่อนจะนิยมจ้างงานหนังกลางแปลง ในงานบวช งานศพ งานประจำปี งานศาลเจ้า ส่วนในปัจจุบัน มีการจ้างงานในลักษณะงานอีเว้นท์แบบย้อนยุค และงานแสดงสินค้า ในภาคอีสานนิยมจ้างงานหนังกลางแปลงในงานมหรสพทั่วไปหรืองานบุญประจำปี และงานทำบุญให้กับผู้ล่วงลับ หรือที่เรียกว่างานบุญแจกข้าว ส่วนในปัจจุบันการจ้างงานหนังกลางแปลงที่ปรากฏชัดเจนในสายอีสาน คือ งานกำนันตามศาลเจ้าและศาลหลักเมือง ในภาคใต้สมัยก่อน มีหนังกลางแปลงในงานศพ งานบวช งานทอด ถวญ และงานกำนันหรืองานประเพณีอื่นๆ ส่วนในปัจจุบัน งานหลักๆในภาคใต้คืองานกำนัน งานศาลเจ้า งานขายสินค้า มีงานประเพณีต่างๆบ้างแต่น้อยลงมาก ที่มีเพิ่มเติมก็คือในลักษณะงานอีเว้นท์ย้อนยุค ส่วนในภาคตะวันออกเป็นแหล่งพื้นที่เกษตรกรรม มีการทำสวนผลไม้และการประมง หนังกลางแปลงในสายนี้นิยมว่าจ้างไปฉายเพื่อแก้บนศาลเจ้า งานจ้างอื่นๆ เช่นงานวัด งานศพและงานบวช ยังมีอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก ส่วนงานในลักษณะงานอีเว้นท์จะมีเป็นบางพื้นที่

การเช่าหนังจากสายหนังเพื่อมาฉายกลางแปลง จากการแบ่งระบบการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทย ในรูปแบบหนังกลางแปลง กำหนดให้สายหนังทั้ง 4 สาย ประกอบไปด้วย 6 บริษัท ได้แก่ บริษัทนาซิเนเพล็กซ์เป็นตัวแทนในสายเหนือและแปดจังหวัด ในสายอีสานมีบริษัทไฟว์สตาร์เน็ตเวิร์ค บริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ และบริษัทเนวาด้า เอ็นเตอร์เทนเมนต์ รวม 3 บริษัท เป็นตัวแทนในภาคอีสาน และมีผู้ให้บริการสายหนังรายย่อยที่รับสิทธิ์เช่าต่อช่วงไปจากทั้ง 3 สายหลัก นำหนังไปให้ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง

เฉพาะในเขตสายอีสานไปเช่าต่อ ได้แก่ แจ่มจันทร์ พิล์มทอง เสรี ส่วนในสายใต้ มีบริษัทโคลีเซียม เอ็นเตอร์เทนเมนต์ หรือโคลีเซียมฟิล์ม เป็นตัวแทนในภาคใต้ทุกจังหวัด และในสายตะวันออกมี บริษัทสมานฟิล์มหรือบริษัทเอสเอฟเอนเตอร์เทนเมนต์ เป็นตัวแทนในสายตะวันออกทุกจังหวัด

ประเภทและลักษณะของหนังกลางแปลงที่ได้รับความนิยม หนังกลางแปลงที่ฉายในประเทศไทยทุกภูมิภาค เจ้าภาพที่จ้างงานมี 2 ลักษณะ คือ 1) งานที่ระบุเลือกหนัง มักเป็นงานอีเว้นท์ที่จัดขึ้นเฉพาะกิจ เช่น งานเกี่ยวกับการโปรโมตสินค้า งานในสถาบันการศึกษา หรืองานย้อนยุคที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นคนรุ่นใหม่และคนในเมืองให้ความสนใจเลือกทั้งหนังเก่าแบบย้อนยุคและหนังแนวร่วมสมัย ทุกสายจะนิยมหนังใหม่ที่เป็นหนังบู๊แอ็คชั่นมากที่สุด ทั้งหนังบู๊ ฝรั่ง ไทย จีน และนิยมหนังตลกครองลงมา ส่วนหนังประเภทอื่นเช่นหนังรัก โดยเฉพาะหนังรักไทย ผู้ชมหนังกลางแปลงจะไม่ค่อยนิยม 2) งานที่ไม่ได้เลือกหนัง เช่น งานแค้นบ่น ผู้จ้างอาจไม่ได้ระบุเลือกหนัง แต่หน่วยบริการก็มักนำหนังบู๊หรือตลกไปฉายเช่นกัน ซึ่งงานในลักษณะแค้นบ่นศาลเจ้า ส่วนใหญ่จะต้องมีหนังจีนฉาย ยกเว้นศาลเจ้าในแถบรอบนอกจังหวัดภูเก็ตจะฉายหนังอินเดีย

ราคาการรับจ้างงานของหน่วยหนังกลางแปลง ในการจ้างงานหน่วยหนังกลางแปลงในระบบฟิล์ม เจ้าภาพผู้ว่าจ้างในทั่วประเทศ จะต้องมียกประมาณเริ่มต้นประมาณ 5,000-7,000 บาท ต่อคืนต่อหนึ่งจอฉาย ส่วนภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลมีราคาเริ่มต้นที่ประมาณ 10,000 บาท โดยมีปัจจัยในการกำหนดราคาค่าบริการ ได้แก่ 1) ค่าเช่าหนังจากสายหนัง คือ เจ้าภาพต้องการฉายในรูปแบบฟิล์มหรือรูปแบบดิจิทัล ระบุเจาะจงเลือกหนัง เป็นหนังเก่าหรือหนังใหม่ มีจำนวนหนังกี่เรื่อง 2) ค่าอุปกรณ์และค่าขนส่ง โดยเป็นลักษณะการเช่าอุปกรณ์คือเครื่องฉาย จอภาพ เครื่องเสียงตามขนาดและคุณภาพ รวมถึงค่าเช่ารถสำหรับขนส่ง และค่าน้ำมันตามระยะทางของสถานที่จัดงาน 3) ค่าแรงพนักงานของหน่วยบริการหนัง ซึ่งสัมพันธ์กับจำนวนและคุณภาพของอุปกรณ์ กล่าวคือหากมีจำนวนอุปกรณ์มาก และมีอุปกรณ์ที่มีความยุ่งยากในการติดตั้งก็จำเป็นต้องใช้พนักงานจำนวนมากขึ้นและมีทักษะแรงงานในราคาจ้างที่สูงขึ้น จากนั้นหน่วยบริการจะเสนอราคาต่อเจ้าภาพและตกลงกันในราคาที่พอใจต่อทั้งสองฝ่าย

ปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง มีจุดสำคัญใน 2 ประเด็นคือ 1) เรื่องราคาค่าจ้าง โดยเจ้าภาพในกลุ่มงานแค้นบ่น จะไม่ได้สนใจเกี่ยวกับรายละเอียดอื่นๆ คือ หนังเก่า-ใหม่ คุณภาพของฟิล์มหนัง รวมถึงคุณภาพของอุปกรณ์อื่นๆ แต่จะเน้นที่ราคาตามงบประมาณที่ตั้งไว้ 2) เรื่องคุณภาพของอุปกรณ์และการให้บริการ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าภาพในลักษณะงานอีเว้นท์จะคำนึงถึงความถูกต้องสมบูรณ์ในคุณภาพ คือ ระบบเครื่องฉาย ลำโพง ฟิล์มหรือไฟล์หนังจะต้องเรียบร้อยไม่มีปัญหาระหว่างการฉาย ซึ่งเจ้าภาพกลุ่มนี้จะมีการตั้งงบประมาณที่สูงกว่าในกลุ่มแรก

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์ต่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง ได้แก่ 1) การไม่มีฟิล์มจากผู้ผลิต มาให้หน่วยบริการหนังกลางแปลงนำไปเช่าฉายได้ 2) ในภาคอีสาน มี สายหนังให้บริการเช่าหนังในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล บางหน่วยบริการจึงคิดว่าไม่มีผลกระทบเกี่ยวกับหนังที่จะนำมาฉาย แต่อาจมีผลในเรื่องการเปลี่ยนระบบเครื่องฉายของหน่วยบริการ 3) ความรู้สึกและบรรยากาศของการดูหนังกลางแปลงในระบบดิจิทัลแตกต่างจากการดูในระบบฟิล์ม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฉายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ กฎหมายแรกที่น่ามาใช้กับเรื่องภาพยนตร์ คือ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 ซึ่งตามความหมายนั้นคือ ภาพยนตร์เป็นฟิล์มได้อย่างเดียว ต่อมาได้ปรับปรุงแก้ไขเป็นพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 โดยนำ พ.ร.บ.ภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 กับ พ.ร.บ.ควบคุมกิจการเทปและวีดิทัศน์ พ.ศ. 2530 มารวมกันกำหนดคำนิยามใหม่เป็น ‘ภาพยนตร์ต้องเป็นวัสดุที่มีการบันทึกภาพหรือภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพต่อเนื่องได้’

กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการโรงภาพยนตร์สามารถดำเนินการขอใบอนุญาต ที่สำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ส่วนผู้ประกอบการในต่างจังหวัดสามารถขอใบอนุญาตที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด ซึ่งผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์ตาม (2) ระบุคือสถานที่กลางแจ้งสำหรับฉายภาพยนตร์ก็คือ ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงก็ต้องมีการขอใบอนุญาตเช่นกัน ในส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์ในแง่ของวัสดุที่มีการบันทึกภาพหรือภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง ได้ระบุให้ผู้ประกอบกิจการต้องมีใบอนุญาตเช่นกัน โดยมีรายละเอียดปรากฏในมาตรา 38 และมาตรา 43

ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงกับความเข้าใจในกฎหมายภาพยนตร์ และกฎหมายลิขสิทธิ์ ส่วนใหญ่ทราบในประเด็นความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ ว่าถ้ามีการนำหนังฟิล์มหรือหนังแผ่น (ดีวีดี บลูเรย์) ที่ไม่ได้รับสิทธิ์จากสายหนังในเขตที่หน่วยบริการประกอบการไปทำการฉายรับจ้างงาน จะมีความผิด แต่มีบางส่วนที่ไม่แน่ใจในรายละเอียดของกฎหมาย รวมทั้งมีข้อมูลหลากหลายที่ถูกส่งต่อในกลุ่มของหน่วยบริการ ได้แก่ 1) มีบางหน่วยบริการที่ได้ลิขสิทธิ์ให้สามารถนำไฟล์ดิจิทัลไปฉายด้วยเครื่องฉายแบบโปรเจ็คเตอร์ได้ 2) การฉายในระบบดิจิทัลไม่สามารถฉายหนังไทยได้ แต่ฉายหนังต่างประเทศได้ เพราะบริษัทผู้ผลิตไม่สนใจดำเนินการฟ้องร้อง 3) ผู้ประกอบการไม่มีทางเลือกเนื่องจากไม่มีฟิล์มให้ฉายแล้ว

ปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัล มีดังนี้ 1) เมื่อไม่มีฟิล์มใหม่ให้เช่าฉาย หน่วยบริการหนังกลางแปลงจึงไปฉายในระบบดิจิทัลด้วยเครื่องฉายโปรเจ็คเตอร์ โดยนำไฟล์หนังในรูปแบบหนังแผ่นหรือไฟล์ที่ดาวน์โหลดจากอินเทอร์เน็ตมาฉาย 2) สายหนังในเขตภาคอีสานคือ

บริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ทำการให้เช่าไฟล์หนังระบบดิจิทัลให้กับหน่วยบริการหนังกลางแปลง แต่หนังที่ได้รับลิขสิทธิ์มีเฉพาะหนังจากบริษัทสหมงคลฟิล์ม ทำให้หน่วยบริการบางแห่ง ยังมีการลักลอบฉายด้วยโปรเจคเตอร์ด้วยไฟล์ที่ไม่ได้ลิขสิทธิ์ เพื่อตอบสนองต่อเจ้าภาพและผู้ชมที่ต้องการชมหนังใหม่จากค่ายอื่นๆ ซึ่งเป็นการกระทำผิดพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 และ 3) สายหนัง เป็นผู้มีสิทธิ์ในการแจ้งความดำเนินคดีกับหน่วยหนังที่ละเมิดลิขสิทธิ์

นโยบายจากจากภาครัฐ กลุ่มของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง ระบุว่า ภาครัฐควรมีแนวทางส่งเสริมในการอนุรักษ์หนังกลางแปลงในฐานะมรดกสื่อกึ่งสมัยใหม่ ส่วนในด้านของสายหนัง ระบุว่า ควรมีการให้ความรู้ในข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ ในด้านระเบียบวิธีในการปฏิบัติ ส่วนข้อมูลจากผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ระบุว่า ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 กำหนดให้กระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่ส่งเสริมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ส่วนสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ทำหน้าที่ตรวจพิจารณา แต่ไม่ได้ทำหน้าที่ในเรื่องการส่งเสริม

2.2 การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย

2.2.1 การปรับตัวที่สัมพันธ์กับการดำเนินธุรกิจของหน่วยบริการหนังกลางแปลง

1.) หน่วยบริการหนังกลางแปลงให้บริการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลโดยใช้ไฟล์ฉายที่ผิดลิขสิทธิ์

ในช่วงแรกมีการนำเครื่องฉายโปรเจคเตอร์ไปใช้ฉายแทนเครื่องฉายฟิล์ม โดยนำ "หนัง" ในลักษณะต่างๆมาทำการฉาย เช่นการซื้อแผ่นดีวีดีหรือบลูเรย์ที่วางขายในท้องตลาดทั้งแบบที่ถูกลิขสิทธิ์และผิดลิขสิทธิ์มาฉาย ถือเป็นการผิดพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 26 คือการกระทำแก่ภาพยนตร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในงานศิลปะที่ได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามที่ระบุในมาตรา 4 โดยการแพร่ภาพสื่อวัสดุให้ประชาชนรับชม โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์ทางการค้า รวมทั้งการใช้วิธีการดาวน์โหลดภาพยนตร์มาจากระบบอินเทอร์เน็ต แล้วนำหนังมารวบรวมใส่ในฮาร์ดดิสก์เพื่อนำมาทำการฉายรับจ้างงานก็เป็นการกระทำที่ละเมิดลิขสิทธิ์เช่นกัน

2.) สายหนังบางแห่งให้เช่าภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลที่ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้สร้างภาพยนตร์

สายหนังบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ ในเขตภาคอีสาน ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ให้สามารถนำไฟล์ดิจิทัลไปให้เช่าฉายเป็นหนังกลางแปลงได้ โดยได้ดำเนินการมาแล้วเป็นระยะเวลา

หนึ่ง ต่อมาในช่วงต้นปี พ.ศ. 2559 บริษัทนาซิเนเพล็กซ์ ซึ่งเป็นสายหนึ่งในสายเหนือและแปด จังหวัด ได้เริ่มดำเนินการให้เข้าระบบดิจิทัลในการฉายหนังกลางแปลงในเขตที่ได้รับสิทธิ์ ด้วยการให้เช่าทั้งตัวเครื่องฉายแบบดิจิทัลและระบบไฟล์สำหรับฉาย

3.) ประกอบกิจการหน่วยบริการหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริมหรืองานอดิเรก

เจ้าของหน่วยบริการหนังกลางแปลงส่วนใหญ่ที่เข้าใจต่อสภาวะแวดล้อมจากปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและความนิยมในการชมหนังกลางแปลงที่ลดน้อยลง จึงทำหน่วยบริการหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริมหรืองานอดิเรก ซึ่งผู้ประกอบการเจ้าของหน่วยหนังส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้หลัก

2.2.2 การไม่ปรับตัวโดยดำเนินการในรูปแบบเดิม คือ การฉายด้วยระบบฟิล์ม

หน่วยบริการหนังกลางแปลงบางส่วน เห็นว่า 1) ยังมีฟิล์มหนังจากบางสายหนัง และสามารถขอเช่าฟิล์มหนังเพื่อนำมาให้บริการกับเจ้าภาพได้ 2) การเปลี่ยนระบบการฉายโดยใช้เงินลงทุนที่สูง ไม่คุ้มค่างับราคาการรับจ้างงาน 3) หน่วยบริการยังสามารถรับงานฉายด้วยระบบฟิล์มต่อไปได้ เนื่องจากยังมีเจ้าภาพที่นิยมจ้างงานในระบบฟิล์มอยู่ 4) มีกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่หันมาสนใจทำหน่วยหนังกลางแปลงด้วยการฉายในระบบฟิล์ม เพื่อเป็นงานอดิเรกในเชิงอนุรักษ์

2.3 แนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis โดยประเมินปัจจัยจากบริบทในด้านต่างๆของหนังกลางแปลงในประเทศไทย พบว่า

2.3.1 ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งของหนังกลางแปลง ได้แก่ ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง ส่วนใหญ่ดำเนินการด้วยความรู้สึกรักและผูกพันในการฉายภาพยนตร์กลางแปลงด้วยฟิล์ม กลุ่มผู้ประกอบการหนังกลางแปลงมีเครือข่ายในการติดต่อสัมพันธ์กัน และมีกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการ หน่วยหนังกลางแปลงเป็นอาชีพ ให้ความสนใจในการอนุรักษ์หนังกลางแปลงในระบบฟิล์ม

2.3.2 ปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อนของหนังกลางแปลง ได้แก่ ผู้ผลิตภาพยนตร์เปลี่ยนไปใช้ระบบดิจิทัลทั้งกระบวนการ การไม่มีฟิล์มหนังใหม่ให้เช่าสำหรับฉายหนังกลางแปลง การเก็บรักษาดูแลฟิล์มเก่าทำได้ยากเป็นอุปสรรคต่อสายหนัง หน่วยบริการหนังกลางแปลงบางหน่วยที่ฉายในระบบดิจิทัลไม่เข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์

2.3.3 ปัจจัยภายนอกที่เป็นจุดแข็งของหนังกลางแปลง ได้แก่ หนังกลางแปลงเป็นมหรสพหนึ่งทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ซึ่งในทุกภูมิภาคในปัจจุบันยังมีการฉายหนังกลางแปลงในงานแก้บนและงานศาลเจ้า

2.3.4 ปัจจัยภายนอกที่เป็นจุดอ่อนของหนังกลางแปลง ได้แก่ ภาครัฐไม่มีแผนงานในการส่งเสริมหรืออนุรักษ์หนังกลางแปลงอย่างชัดเจน การบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำผิดพ.ร.บ. ภาพยนตร์ฯ และ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ยังไม่มีความชัดเจน รวมถึงผู้ชมในยุคปัจจุบันไม่ให้ความสนใจกับหนังกลางแปลง

อภิปรายผล

การวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ประกอบการหนังกลางแปลงในประเทศไทย มีสิ่งที่เกี่ยวข้องหลัก คือ หนังเร้าวิถีชีวิตของคนไทย และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบของสายหนังในประเทศไทย

ปัจจุบันหนังเร้าในลักษณะ “หนังล้อมผ้า” และ “หนังขายยา” แทบจะไม่มีให้เห็น คงเหลือแต่หนังเร้า ในลักษณะ “หนังกลางแปลง” ซึ่งเป็นการฉายจากการว่าจ้างของเจ้าภาพ ในลักษณะงาน เช่นงานบุญประเพณี งานแก้บน รวมถึงงานในรูปแบบงานอีเว้นท์ และให้คนทั่วไปได้เข้าชมฟรี

สายหนังของประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้บริการหนึ่งในการจัดจำหน่ายภาพยนตร์จากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย โดยสรุปจากการกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบจากการขยายกิจการโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ต่อระบบสายหนังในประเทศไทย” (ชญาณีน ธนะสุขถาวร, 2554) คือ มีผู้ประกอบการสายหนังในประเทศไทย จำนวน 4 สาย ดำเนินการโดย 6 บริษัท แบ่งเป็นภาคเหนือกับภาคกลางและภาคตะวันตกหรือที่เรียกว่าสายเหนือและแปดจังหวัด ดำเนินการโดยบริษัท ธนาเอ็นเตอร์เทนเมนต์ ให้บริการ 31 จังหวัด สายใต้ดำเนินการโดยบริษัท โคลิเซียม ให้บริการ 14 จังหวัด สายตะวันออกดำเนินการโดย สมานฟิล์ม ให้บริการ 8 จังหวัดและสายอีสาน ดำเนินการโดย 3 บริษัท คือ บริษัทเนวาด้า บริษัทไฟว์สตาร์เน็ทเวิร์คและบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ ให้บริการรวม 20 จังหวัด

ซึ่งวิจัยได้พบข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้ 1) สายหนังภาคเหนือและแปดจังหวัด ที่ดำเนินการโดยบริษัทธนาเอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด ปัจจุบันในส่วนการดำเนินกิจการเกี่ยวกับหนังกลางแปลง ใช้ชื่อเรียกว่า "บริษัทธนาซินแพล็กซ์จัดจำหน่ายภาพยนตร์กลางแปลงเขตภาคเหนือและแปดจังหวัด" ให้บริการแก่หน่วยบริการหนังกลางแปลง ในพื้นที่รวม 35 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย น่าน พะเยา เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง ลำพูน และอุดรดิตถ์ นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี

เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร อุทัยธานี ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี นครสวรรค์ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สระบุรี พิษณุโลก สุโขทัย พิจิตร ตาก นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานีและกรุงเทพมหานคร 2) สายหนังมูฟวี่พาร์ทเนอร์ในภาคอีสาน ได้รับลิขสิทธิ์จัดจำหน่ายภาพยนตร์ในภาคอีสานเพิ่มเติมจากบริษัทโมโนฟิล์มและค่ายหนังอิสระอื่นๆ จากเดิมที่รับภาพยนตร์จากค่ายสหมงคลฟิล์มและมงคลเมเจอร์ 3) สมานฟิล์ม ซึ่งเป็นสายหนังที่ให้บริการกับหน่วยหนังกลางแปลงในภาคตะวันออก ในปัจจุบัน มีสำนักงานย่อยในส่วนการให้บริการหนังกลางแปลง ที่ อ.กบินทร์บุรี ระยอง ชลบุรี และ จันทบุรี

ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์ในประเทศไทย เป็นปัจจัยภายนอกที่เกิดจากโครงสร้างของธุรกิจภาพยนตร์ ที่ถูกกำหนดจากมิติของกลุ่มอำนาจหลัก คือการตัดสินใจจากกลุ่มบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์รายใหญ่ในฮอลลีวูด ที่เล็งเห็นถึงอรรถประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในการปรับเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อช่วยลดต้นทุนให้ต่ำกว่าในระบบฟิล์ม ในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจภาพยนตร์ในประเทศไทยต่างขานรับต่อการเปลี่ยนผ่านนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์รายใหญ่ในไทย ได้ดำเนินการปรับปรุงโรงภาพยนตร์ทั้งหมดให้รองรับการฉายในระบบดิจิทัล รวมทั้งผู้ประกอบการสายหนังที่กระจายภาพยนตร์ไปยังภูมิภาค ซึ่งพิจารณาจากต้นทุนที่ต่ำลงของการใช้ไฟล์ดิจิทัลแทนการส่งพิมพ์สำเนาฟิล์ม และความสะดวกรวดเร็วของการนำส่งหนังไปสู่โรงภาพยนตร์ในสาย

จากการพิจารณาปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อกระบวนการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์ ผู้วิจัยพบว่าการเล็งเห็นถึงประโยชน์ในมิติทุกด้านของการเปลี่ยนแปลงไปสู่เทคโนโลยีแบบระบบดิจิทัลแทนระบบฟิล์มแบบเดิม ของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมการฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับโลก คือฮอลลีวูดและในระดับประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดของ David Popenoe (1993) นักสังคมวิทยาและนักมนุษยวิทยา ที่นำเสนอว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งมีสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เมื่อมีสิ่งใหม่ที่ทันสมัยเกิดขึ้นในสังคม สังคมย่อมได้รับผลกระทบและมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเป็นระดับกลุ่มหรือระดับโครงสร้างสังคม ขึ้นอยู่กับว่าคนในสังคมได้รับผลประโยชน์จากเทคโนโลยีนั้นมากหรือน้อย เพราะเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมในการกระทำต่อกิจกรรมที่นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ เช่นเดียวกับที่อุตสาหกรรมภาพยนตร์ซึ่งเป็นโครงสร้างการผลิตขนาดใหญ่ ได้สรุปเป็นข้อตกลงที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของกลุ่ม และแนวคิดของสุริชัย หวันแก้ว (2553) ที่อธิบายปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มาจากปัจจัยทางเทคโนโลยีเกี่ยวกับการประดิษฐ์คิดค้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลในสังคมปัจจุบัน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในวงจรของอุตสาหกรรมนี้จำเป็นต้องมีการปรับตัว และส่วนใหญ่ขานรับต่อการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากการลดต้นทุนแต่ไม่ได้ลดคุณภาพของภาพยนตร์ ทั้งในกระบวนการผลิต การจัดจำหน่ายและการฉายภาพยนตร์

และสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการถ่ายทำภาพยนตร์ระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลในประเทศไทย” (ธนวัฒน์ เจตนา, 2553) ที่ผลการวิจัยพบว่าเทคโนโลยีดิจิทัล มีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์ในภาพรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการถ่ายทำ (pre-production) ขั้นตอนการถ่ายทำ (production) ขั้นตอนหลังการถ่ายทำ (post - production) และขั้นตอนนำไปเผยแพร่ (exhibition) นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนแนวโน้มและปัจจัยต่างๆที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ 1) เกิดจากนวัตกรรมในยุคปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกสบายและรวดเร็วในการทดแทนระบบเดิม ที่ยังมีความล่าช้าอยู่และมีคุณภาพที่ใกล้เคียงกับของเดิมมากที่สุด 2) เพื่อลดต้นทุนในกระบวนการสร้างภาพยนตร์ทั้ง 3 P จนกระทั่งถึงขั้นตอนของการนำไปเผยแพร่

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งได้แก่ 1) ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล 2) ศึกษาแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมหนังกลางแปลง

ผู้วิจัยได้ขอค้นพบจากการวิจัย โดยพิจารณาจากผลการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในบริบทด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านความเป็นมา และลักษณะการดำเนินธุรกิจและสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับหนังกลางแปลง สรุปในส่วนของผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลต่อหน่วยบริการหนังกลางแปลงในประเทศไทย พบว่า

ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพหนังกลางแปลงเป็นอาชีพหลัก ลักษณะของการจ้างงานหนังกลางแปลงในฉายในภาคต่างๆ ซึ่งแต่เดิมเป็นการจ้างงาน ในลักษณะงานบุญประเพณีในชุมชน งานบุญส่วนบุคคลได้มีจำนวนลดน้อยลง แต่ยังมีงานจ้างที่ต่อเนื่องคือ ในงานกัณฑ์ที่นิยมบนบานให้ประสบโชคผลในการดำเนินธุรกิจ และได้มีการเพิ่มเติมการจ้างงานหนังกลางแปลงไปฉายในงานลักษณะที่เรียกว่า “งานอีเว้นท์” คือ การจัดงานกิจกรรมที่ถูกมีขึ้นในวาระพิเศษต่างๆ โดยงานที่นิยมจ้างหนังกลางแปลงไปฉายในปัจจุบัน ได้แก่ 1) งานที่ถูกกำหนดให้มีรูปแบบย้อนยุค เช่น งานฉลองต่างๆ งานกิจกรรม ของบริษัทหรือของชุมชน 2) งานที่เจ้าของสถานที่ต้องการนำหนังกลางแปลงไปเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งเพื่อเสริมบรรยากาศในบริเวณ เช่น งานแสดงสินค้าและงานของห้างสรรพสินค้าต่างๆ 3) งานในสถาบันการศึกษา คือเป็นการฉายเพื่อการศึกษาโดยการเรียนรู้จากเนื้อหาในภาพยนตร์ที่ฉายหรือฉายในงานกิจกรรมทั่วไปในสถาบัน

จากการตั้งคำถามในการวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์หนังกลางแปลงในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงของการจ้างงานหนังกลางแปลงเกิดจากบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับเทคโนโลยีที่พัฒนาทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงการรับชมภาพยนตร์ในรูปแบบต่างๆได้โดยง่าย ความนิยมของการชมหนังกลางแปลงในปัจจุบันจึงลดน้อยลง

การรับหนังไปฉายกลางแปลงของหน่วยบริการแต่ละเขตสายหนัง จะต้องเช่าและรับหนังจากสายหนังที่เป็นผู้ได้รับลิขสิทธิ์ในสายนั้นๆ เท่านั้น ไม่สามารถเช่าหนังข้ามสายได้ ปัจจุบันสายหนังภาคเหนือและแปดจังหวัดโดยบริษัทนาซิเนเพล็กซ์ เป็นสายที่มีพื้นที่ให้บริการมากที่สุด คือ คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวม 35 จังหวัด ในสายใต้และสายตะวันออกไม่มีความซับซ้อน เนื่องจากการระบุพื้นที่จังหวัดในภาคนั้นๆ ชัดเจน ส่วนในสายอีสาน หน่วยบริการสามารถติดต่อเช่าหนังจากสายหนัง 3 สาย คือ บริษัทไฟว์สตาร์เน็ทเวิร์ค บริษัทพวี่พาร์ทเนอร์ และ บริษัทเนวาด้าเอ็นเตอร์เทนเมนต์ ตามหนังที่แต่ละสายหนังเป็นผู้ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ ในแต่ละสายหนังจะมีสำนักงานย่อย หรือผู้รับสิทธิ์เป็นสายหนังรายย่อยไปดำเนินการต่อ เพื่อความสะดวกในการกระจายหนังให้ไปให้ทั่วพื้นที่ โดยอาจตั้งในจังหวัดหลักๆ เพื่อให้บริการในจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งถ้าหากมีการกระทำผิดกฎเกณฑ์ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ สายหนังและสายหนังย่อยที่ได้สิทธิ์จะสามารถดำเนินการแจ้งความฟ้องร้องต่อผู้ฝ่าฝืนได้ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

เนื่องจากการจ้างงานหนังกลางแปลงในปัจจุบัน ปรากฏในลักษณะ 3 รูปแบบหลักๆ คือ งานบุญประเพณี งานแก้บน และงานอีเว้นท์ การสำรวจประเภทของหนังกลางแปลงที่ได้รับความนิยมจึงวิเคราะห์จากปัจจัยที่เกิดจากลักษณะในการจ้างงานของเจ้าภาพ คืองานที่ระบุเลือกหนังและงานที่ไม่ระบุเลือกหนัง ซึ่งสัมพันธ์กับราคาการจ้างงานของหน่วยบริการ และปัจจัยที่ผู้ว่าจ้างนำมาพิจารณาในการติดต่อจ้างงานหน่วยบริการหนังกลางแปลง กล่าวคือ งานที่มีการระบุเลือกหนัง คืองานในลักษณะงานอีเว้นท์ที่จัดขึ้นเฉพาะกิจหรืองานบุญประเพณีที่ต้องการดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาชมหนังกลางแปลงด้วยหนังที่น่าสนใจเพื่อส่งผลต่อเป้าหมายของการจัดงานหรือเพื่อเป็นหน้าเป็นตาของเจ้าภาพ ซึ่งผู้จ้างงานลักษณะนี้จะเตรียมงบประมาณในระดับหนึ่ง เนื่องจากราคาเช่าหนังจากสายหนังของ "หนังใหม่" หรือ "หนังดัง" จะสูงกว่าหนังเก่า และประเภทของหนังที่ได้รับความนิยมคือหนังบู๊แอ็คชั่นและหนังตลก รวมทั้งเจ้าภาพผู้จ้างงานอาจมีการพิจารณาเลือกหน่วยหนังจากปัจจัยด้านคุณภาพของเครื่องมือ อุปกรณ์ร่วมด้วย ส่วนงานในลักษณะแก้บน มักไม่ได้รับเลือกหนังเนื่องจากการมีงบประมาณที่น้อยกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ว่าจ้างบางราย ที่จ้างหนังกลางแปลงไปฉายในงานบุญประเพณีหรืองานเทศกาล ขอต่อรองราคาค่าบริการ เนื่องจากมองว่าหนังกลางแปลงไม่ได้รับความสนใจจากผู้ชมงาน แต่ต้องการแค่มีหนังกลางแปลงเพื่อไปประดับหรือสร้างบรรยากาศในงานเท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงอย่างชัดเจน คือ ไม่มีฟิล์มใหม่ เนื่องจากโรงภาพยนตร์ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ได้เปลี่ยนระบบการฉายไปเป็นระบบดิจิทัลทั้งหมด จึงไม่มีฟิล์มสำหรับส่งต่อให้หน่วยหนังกลางแปลงนำไปเช่าฉายได้ แม้ในสายอีสานจะมีบางสายหนังที่ให้บริการเช่าหนังในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลที่ได้รับลิขสิทธิ์ถูกต้อง

จากบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ แต่ในบางหน่วยบริการที่ใช้เครื่องฉายระบบฟิล์มอยู่ก่อน อาจไม่สะดวกในการเปลี่ยนเครื่องฉายไปเป็นระบบดิจิทัล เพราะต้องมีการลงทุนในเรื่องการเงิน รวมทั้งยังมีความคิดเห็นว่าการฉายในระบบดิจิทัลไม่สามารถให้ความรู้สึกและบรรยากาศเช่นเดียวกับการฉายในระบบฟิล์ม

ผู้วิจัยจึงสรุปในประเด็นที่เกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงระบบฉายที่มีต่อกลุ่มของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลง คือมีความกังวลใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การไม่มีฟิล์มให้ฉายต่อไป 2) ความไม่สะดวกในการลงทุนเพื่อเปลี่ยนระบบเครื่องฉาย และ 3) ความรู้สึกต่อรูปแบบของการฉายที่แตกต่างไป

ปัจจัยด้านกฎหมายที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบกับหนังกลางแปลง มี 2 ประเด็นหลักคือ 1) หนังกลางแปลงในส่วนของการประกอบกิจการ 2) การนำภาพยนตร์ไปใช้สำหรับฉายกลางแปลง กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการหนังกลางแปลง ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของโรงภาพยนตร์ที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ว่าต้องมีใบอนุญาตประกอบกิจการ โดยผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานครสามารถยื่นขอที่สำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ส่วนผู้ประกอบการในต่างจังหวัดยื่นขอที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งฐานข้อมูลในส่วนนี้ยังอยู่ในระหว่าง การรวบรวมของกระทรวงวัฒนธรรม จึงไม่มีจำนวนสรุปเป็นตัวเลขที่ชัดเจน ส่วนการนำภาพยนตร์ไปใช้สำหรับฉาย โดยปกติที่ทำการฉายในรูปแบบฟิล์ม หน่วยหนังกลางแปลงจะเช่าฟิล์มจากสายหนังในเขตพื้นที่ที่ประกอบการ ไม่สามารถเช่าข้ามสายได้ ถือเป็น การละเมิดลิขสิทธิ์ต่อสายหนังผู้ได้รับสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ซึ่งหน่วยหนังกลางแปลงทุกหน่วยรับทราบในกฎหมายนี้

ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดความสะดวกในการนำหนังในรูปแบบที่ไม่ใช่ฟิล์มมาฉาย จนเกิดประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับหนังกลางแปลงที่ฉายในระบบดิจิทัล เช่น ดีวีดี บลูเรย์ หรือการโหลดไฟล์ดิจิทัลจากอินเทอร์เน็ต ไปทำการฉายกับเครื่องฉายโปรเจคเตอร์เพื่อรับจ้างงาน ถือเป็น การละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งผิดตามพ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ซึ่งผู้ประกอบการหน่วยหนังกลางแปลงได้มีการรับข้อมูลที่ถูกส่งต่อกัน ได้แก่ การทราบว่าบางหน่วยบริการที่ได้ลิขสิทธิ์ให้สามารถนำไฟล์ดิจิทัลไปฉายด้วยเครื่องฉายแบบโปรเจคเตอร์ได้ การฉายในระบบดิจิทัลไม่สามารถฉายหนังไทยได้แต่ฉายหนังต่างประเทศได้เพราะบริษัทผู้ผลิตไม่สนใจดำเนินการฟ้องร้อง และผู้ประกอบการหน่วยหนังกลางแปลงไม่มีทางเลือกเนื่องจากไม่มีฟิล์มให้ฉายแล้วจึงต้องฉายด้วยวิธีการดังกล่าว แต่ในขณะเดียวกันข่าวการแจ้งความจับกุมหน่วยหนังกลางแปลงที่กระทำผิดในลักษณะนี้ ก็มีให้ทราบในกลุ่มของหนังกลางแปลงเช่นกัน และมีการยืนยันจากสายหนังถึงการแจ้งความและดำเนินคดีจริง หากมีการละเมิดลิขสิทธิ์เกิดขึ้น

ด้านนโยบายจากภาครัฐ ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลจากการเสนอแนะ ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา ได้แก่ ควรมีแนวทางส่งเสริมในการอนุรักษ์หนังกลางแปลงในฐานะมรดกสืบทอดไทยจากภาครัฐ เช่นหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าภาพในงานต่างๆควรมีหนังกลางแปลงไปฉายในงานต่างๆ ส่วนในด้านของสายหนังระบุว่า ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ในข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ ในด้านระเบียบวิธีในการปฏิบัติ ซึ่งข้อมูลจากผู้อำนวยการสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม ระบุว่าในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 กำหนดให้กระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่ส่งเสริมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ส่วนสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ก็ทำหน้าที่ตรวจพิจารณา แต่ไม่ได้ทำหน้าที่ในเรื่องส่งเสริม และเท่าที่ผ่านมายังไม่ได้มีการพูดถึงเรื่องหนังกลางแปลง แต่จะเป็นการมองภาพรวมของทั้งอุตสาหกรรม ซึ่งถือว่ายังไม่มีแผนการอย่างเป็นทางการในการส่งเสริมหนังกลางแปลงจากภาครัฐ

ผู้วิจัยจึงสรุปในประเด็นที่เกี่ยวกับผลกระทบต่อหนังกลางแปลง ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นโยบาย รวมถึงข้อคิดเห็น ได้แก่ 1) ควรมีการให้ความรู้และคำปรึกษาเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายลิขสิทธิ์ ในด้านระเบียบวิธีในการปฏิบัติ 2) ภาครัฐยังขาดแนวทางเชิงนโยบายในการสนับสนุนหนังกลางแปลง

ในส่วนของแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า การปรับตัวของหนังกลางแปลง เริ่มต้นจากการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยีการฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ของประเทศไทย ที่มีการทยอยเปลี่ยนแปลงเป็นระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบในช่วงประมาณปี พ.ศ 2558 การปรับตัวของหน่วยบริการหนังกลางแปลงต่อสภาวะ “ขาดแคลนฟิล์มใหม่” เนื่องจากไม่มีฟิล์มเข้าสู่ระบบโรงภาพยนตร์ หรืออาจมีบางสายหนังที่สั่งผลิตฟิล์มของหนังบางเรื่องแต่ในจำนวนที่น้อยมาก และจากต้นทุนในการพิมพ์ฟิล์มที่มีราคาสูง จึงต้องคิดราคาค่าเช่าฟิล์มในอัตราสูงตามไป การปรับตัวที่เกิดขึ้นของหนังกลางแปลง จึงถูกดำเนินการไปในลักษณะที่สัมพันธ์กับการดำเนินธุรกิจของหน่วยบริการและรูปแบบการว่าจ้างงานที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน

สรุปแนวทางการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทย

1. หน่วยบริการหนังกลางแปลงมีการให้บริการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัลโดยใช้ไฟล์ฉายที่ผลิตลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นการปรับตัวที่เกิดขึ้นในระยะแรก โดยให้เหตุผลว่าสายหนังและผู้ผลิตภาพยนตร์ ไม่มีหนังใหม่ในรูปแบบฟิล์มให้เช่า

2. สายหนังบางแห่งให้เช่าหนังในระบบดิจิทัลที่ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ โดยสายหนังบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ ในเขตภาคอีสาน ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ให้สามารถนำไฟล์ดิจิทัลไปให้เช่าฉายเป็นหนังกลางแปลงได้ ซึ่งผู้ประกอบการหน่วยบริการหนัง

กลางแปลงที่มีเงินทุนในการเปลี่ยนอุปกรณ์ได้ให้การตอบรับในวิธีการนี้ และมีการเช่าในลักษณะ ฮาร์ดดิสก์เป็นไฟล์หนังที่ได้รับลิขสิทธิ์จากบริษัทผู้ผลิตและจัดจำหน่าย ภาพยนตร์ให้สามารถนำไปฉายได้อย่างถูกต้อง เป็นการปรับตัวในเชิงนโยบายของทางบริษัท และควบคุมด้วยความเข้มงวดในการแจ้งจับหากมีผู้ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ที่บริษัทเป็นผู้ได้รับ ต่อมาในช่วงต้นปี พ.ศ. 2559 บริษัทนาซีเนเพ็กซ์ ซึ่งเป็นสายหนังรายใหญ่ในนามของสายเหนือและแปดจังหวัด ได้เริ่มดำเนินการให้เช่าไฟล์หนังระบบดิจิทัล ในการฉายหนังกลางแปลงในเขตที่ได้รับสิทธิ์ โดยให้เช่าทั้งตัวเครื่องฉายแบบดิจิทัลและระบบไฟล์สำหรับฉาย คือไฟล์หนังที่ธนาคารซื้อลิขสิทธิ์หนังมาเป็นลักษณะแบบกล่องฮาร์ดดิสก์ที่ต้องมีรหัสจึงจะเปิดได้ เมื่อฉายเสร็จก็จะต้องส่งคืนตามกำหนดการเช่า ถ้าไม่ส่งคืนจะมีการลื้อครหัสและนำไปฉายไม่ได้ เป็นระยะเริ่มต้นในการทดลอง แต่ยังมีจำนวนเครื่องฉายระบบดิจิทัลในจำนวนน้อย มีให้เลือกเฉพาะจากค่ายสหมงคลฟิล์มเท่านั้น และยังมีผู้ประกอบการหน่วยหนังกลางแปลงบางรายที่ลักลอบฉายในระบบดิจิทัลจากเครื่องโปรเจคเตอร์ด้วยไฟล์ที่ผลิตลิขสิทธิ์ โดยให้เหตุผลว่าการเช่าไฟล์หนังที่ถูกลิขสิทธิ์มีหนังให้เลือกน้อย ไม่มีหนังดังจากค่ายอื่น และมีราคาการให้เช่าที่สูง

3.หน่วยบริการประกอบกิจการหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริมหรืองานอดิเรก จากการที่ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงส่วนใหญ่เริ่มต้นการทำหน่วยหนังด้วยความรักและผูกพันต่อการฉายภาพยนตร์แบบกลางแปลง ทั้งจากกลุ่มที่มาจากครอบครัวที่ดำเนินกิจการด้านหนังกลางแปลงมาก่อน และจากกลุ่มที่มีความสนใจส่วนตัวและมีใจรัก จนบางคนสามารถประกอบเป็นอาชีพหลักได้ในเวลาหนึ่ง แต่เมื่อเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนผ่าน เจ้าของหน่วยบริการหนังกลางแปลงส่วนใหญ่ที่เข้าใจและน้อมรับต่อสภาวะแวดล้อมจากปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง และความนิยมในการชมหนังกลางแปลงที่ลดน้อยลง จึงทำหน่วยบริการหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริมหรืองานอดิเรก โดยอาจมีปรับปรุงให้หน่วยบริการสามารถขยายกลุ่มเป้าหมายไปรับงานในรูปแบบอื่นได้ ซึ่งผู้ประกอบการเจ้าของหน่วยหนังส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้หลัก เช่น ธุรกิจส่วนตัว ให้เช่าระบบเครื่องเสียง เวที ซ่อมเครื่องฉาย ส่วนทีมงานในหน่วยบริการ ก็มีอาชีพอื่น เช่น ขับแท็กซี่ ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ช่างรับเหมา เมื่อมีการเรียกจ้างหน่วยหนังกลางแปลงจึงค่อยมารวมตัวกัน

4.หน่วยบริการหนังกลางแปลงบางส่วนไม่มีการปรับตัว โดยยังดำเนินการในรูปแบบเดิม คือ การฉายด้วยระบบฟิล์ม เนื่องจากพิจารณาจากปัจจัยเกี่ยวกับฟิล์มหนัง ที่คิดว่ายังมีอยู่ในระบบการเช่าจากสายหนังและสามารถขอเช่าเพื่อนำมาให้บริการกับเจ้าภาพได้ ประกอบกับการเปลี่ยนระบบการฉายไปเป็นระบบดิจิทัลต้องใช้เงินลงทุนที่สูง ไม่คุ้มค่ากับการรับจ้างงาน และในบางภูมิภาค ความต้องการจ้างหนังกลางแปลง ยังคงมีอยู่ไม่ได้ลดจำนวนน้อยลงหรือหายไป ทำให้หน่วยบริการยังสามารถรับงานฉายด้วยระบบฟิล์มต่อไปได้ ในกลุ่มนี้จึงเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีการปรับตัว

แต่อย่างไร ประกอบกับในช่วงของการเปลี่ยนผ่านนี้ ทำให้มีโรงภาพยนตร์ที่เปลี่ยนระบบเครื่องฉายนำเครื่องฉายฟิล์มที่ไม่ได้ใช้แล้ว มาออกจำหน่ายให้กับกลุ่มคนที่สนใจ จึงมีกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีกำลังทุนทรัพย์หันมาสนใจทำหน่วยหนังกลางแปลงด้วยการการฉายในระบบฟิล์ม เพื่อเป็นงานอดิเรกในเชิงอนุรักษ์

ในการปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล สอดคล้องกับแนวคิดการปรับตัวตามทฤษฎีของ Talcott Parsons (1970-1980) ที่กล่าวถึง การปรับตัว (Adaptation) คือการที่สังคมจัดให้มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมและความต้องการของระบบ หากสิ่งต่างๆที่มีอยู่ในสังคมไม่ตรงกับความต้องการของระบบก็ต้องมีการปรับตัว โดย กลุ่มของสังคมหนังกลางแปลง คือกลุ่มที่ต้องเชื่อมโยงและพึ่งพากับกลุ่มธุรกิจภาพยนตร์ ต้องดำเนินการตามนโยบายและข้อบังคับจากกลุ่มธุรกิจภาพยนตร์ ประกอบกับสภาพแวดล้อมจากความต้องการของผู้ว่าจ้างหนังกลางแปลงที่ต้องการชมหนังใหม่ หรือหนังที่ไม่มีให้เช่าในระบบฟิล์ม จึงจำเป็นต้องเกิดการปรับตัว ซึ่งมีทั้งในลักษณะทางลบ คือการกระทำผิดกฎหมาย และการปรับตัวในลักษณะทางบวกเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) คือการปรับเปลี่ยนไปฉายในระบบดิจิทัลแบบถูกลิขสิทธิ์เพื่อรับงานและประกอบอาชีพต่อไป และการปรับตัวเชิงบูรณาการ (Integration) คือการประกอบอาชีพหนังกลางแปลงเป็นอาชีพเสริม ร่วมกับการมีอาชีพอื่นที่เป็นรายได้หลัก ในส่วนของกลุ่มที่ไม่ปรับตัว โดยยังรักษารูปแบบเดิม (Latency หรือ Pattern Maintenance) คือการฉายในระบบฟิล์ม เนื่องจากประเมินว่ายังสามารถดำเนินการได้เพราะยังมีฟิล์มอยู่ใน ระบบการเช่า ความไม่สะดวกในการลงทุน หรือความต้องการอนุรักษ์ภาพยนตร์ในระบบฟิล์ม ส่วนแนวคิดของ เฮอเบิร์ต สเปนเซอร์ คือการอธิบายประเด็นของระบบสังคมที่มีการกำหนดกลยุทธิ์มาตรการ (measure) ตามพันธกิจและวิสัยทัศน์ที่กำหนด สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงในประเทศไทยในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลที่เป็นการปรับตัวในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปซึ่งสนองต่อความคาดหวังของผู้รับบริการ คือผู้จ้างงาน และผู้ชมที่ต้องการรับชมหนังกลางแปลงในลักษณะรูปแบบงานที่แตกต่างกัน โดยลักษณะงานแก่นหรืองานศาลเจ้าที่ส่วนใหญ่ยังฉายเป็นระบบฟิล์ม และไม่ได้ต้องการระบุหนังที่ฉายว่าเป็นหนังใหม่หรือเก่า แต่งานวัดหรืองานประจำปี มักต้องการหนังใหม่ที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชมในงานได้มากกว่า หน่วยบริการหนังจึงต้องปรับตัวในการใช้การฉายด้วยระบบดิจิทัล ที่มีไฟล์หนังใหม่ให้นำมาฉายเป็นจำนวนมากกว่าเพื่อสนองต่อผู้จ้างงาน

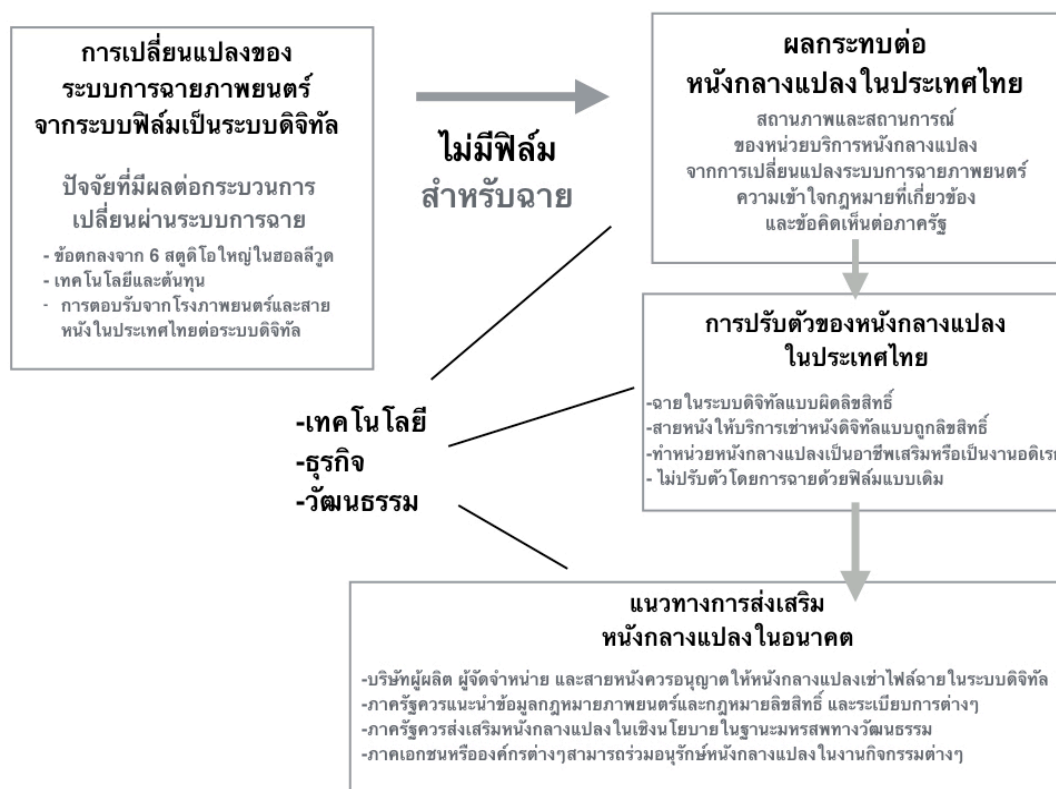
จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประเมินปัจจัยจากบริบทในด้านต่างๆของหนังกลางแปลงในประเทศไทยด้วย SWOT Analysis พบว่าหนังกลางแปลงในประเทศไทยมีจุดอ่อนและอุปสรรคคือในการเปลี่ยนผ่านระบบการฉายภาพยนตร์ไปสู่ระบบดิจิทัล ได้รับการตอบรับจากทุกภาคส่วนในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ จึงไม่มีฟิล์มใหม่ส่งต่อมายังหนังกลางแปลง ผู้ชมในยุคปัจจุบันไม่ให้ความสนใจกับหนังกลางแปลง เนื่องจากมีสื่ออื่นที่สามารถรับชมภาพยนตร์ได้อย่างสะดวกกว่าสายหนังไม่ต้องการเก็บฟิล์มเก่าสำหรับเช่า เพราะปัญหาด้านสถานที่จัดเก็บและการดูแลรักษา และเมื่อหนังกลางแปลงบางรายมีการกระทำที่ผิดกฎหมาย มักจะระบุว่าไม่ทราบกฎหมายหรือเห็นตัวอย่างว่ามีหน่วยบริการบางแห่งสามารถกระทำเช่นเดียวกันได้ รวมทั้งภาครัฐไม่มีแผนงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมหรืออนุรักษ์หนังกลางแปลง

ในส่วนของจุดแข็งและโอกาสของหนังกลางแปลง นอกจากการจ้างงานหนังกลางแปลงในงานก๊อปปี้ และงานศาลเจ้าที่ยังมีอยู่ในทุกภูมิภาคแล้ว ส่วนใหญ่จะเป็นจุดแข็งที่ปรากฏในเชิงนามธรรม คือในด้านความรู้สึกของผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังกลางแปลงที่มีความรักและผูกพันกับหนังในระบบฟิล์ม การมีเครือข่ายของกลุ่มคนรักหนังกลางแปลงหลายกลุ่มที่สามารถติดต่อสัมพันธ์กัน โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในยุคปัจจุบัน เช่น เว็บไซต์หรือแฟนเพจ และจุดแข็งในเรื่องความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

งานวิจัยนี้ มีสมมติฐานที่ตั้งไว้ก่อนการวิจัย คือ " การปรับตัวของหนังกลางแปลง ต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล คือ การอนุรักษ์ภาพยนตร์ด้วยรูปแบบฟิล์ม เนื่องจากการปรับเปลี่ยนไปฉายในระบบดิจิทัลเป็นการผิดกฎหมาย" และผู้วิจัยได้พบว่าการปรับตัวของหนังกลางแปลงในปัจจุบัน สามารถปรับเปลี่ยนไปฉายในระบบดิจิทัลได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ถ้าหากหนังที่นำไปฉายโดยการเช่าไฟล์จากสายหนังที่ได้รับอนุญาตทางลิขสิทธิ์จากผู้ผลิตภาพยนตร์ ส่วนการฉายภาพยนตร์ด้วยรูปแบบฟิล์มนั้น ยังมีการดำเนินการอยู่ แม้จะลดจำนวนลงบ้างในบางภูมิภาค แต่ยังมีกลุ่มผู้ที่ผูกพันกับการฉายด้วยระบบฟิล์ม ทั้งในรูปแบบหน่วยบริการรับจ้างงานและรูปแบบการฉายเพื่ออนุรักษ์

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการส่งเสริมหนังกลางแปลงในอนาคต โดยวิเคราะห์ในเชิงธุรกิจคือการส่งเสริมในฐานะที่หนังกลางแปลงเป็นอาชีพหนึ่ง และในเชิงวัฒนธรรมคือหนังกลางแปลงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ จึงนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมจากผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ บริษัทผู้ผลิตและบริษัทจัดจำหน่ายภาพยนตร์ รวมถึงสายหนังควรจะดำเนินการเชิงนโยบายในการอนุญาตให้หนังกลางแปลงมีการฉายในระบบดิจิทัลด้วยการกำหนดเป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนภาครัฐควรมีการให้ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องและทันต่อเทคโนโลยีกับหน่วยหนังกลางแปลง อีกทั้งการดำเนินการเชิงนโยบายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ในการส่งเสริมหนังกลางแปลง

ในฐานะเป็นมหรสพเชิงวัฒนธรรม และในส่วนของภาคเอกชนหรือองค์กรต่างๆ สามารถร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์หนังกลางแปลงโดยการนำหนังกลางแปลงไปฉายในงานกิจกรรมต่างๆ ทั้งการฉายในรูปแบบฟิล์มและแบบดิจิทัลที่ถูกลิขสิทธิ์ โดยอธิบายสรุปผลการศึกษาวิจัยเป็นแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 5-1 แผนภาพอธิบายสรุปการวิจัย การปรับตัวของหนังกลางแปลงในประเทศไทยต่อการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

ยังมีประเด็นอื่นๆแก่ผู้ที่สนใจศึกษา ได้แก่

1. การศึกษาหนังกลางแปลงในบริบทเชิงประวัติศาสตร์หรือเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากในแต่ละภูมิภาคมีปัจจัยการว่าจ้างหนังกลางแปลงที่แตกต่างกัน ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้สำรวจประเภทงานบุญประเพณีที่มีการจ้างหนังกลางแปลงในแต่ละภูมิภาคเฉพาะรูปแบบงานอย่างกว้างเท่านั้น

2. จากการประเมินว่าในระยะประมาณ 10 ปี หลังจากนี้ फिल्मหนังที่ลดน้อยลงจากช่วงการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยีการฉายภาพยนตร์จากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลจะเสื่อมสภาพไป จึงควรมีการศึกษาในเชิงสำรวจจำนวนหน่วยบริการหนังกลางแปลงในประเทศไทย ในช่วงเวลาหลังจากนี้ เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลสำหรับใช้ศึกษาในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ เอกสาร

- กำจร หลุยยะพงศ์. (2558). กฎหมายและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาพยนตร์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานภาพยนตร์ หน่วยที่ 11, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชญาณิน ณะสุขถาวร. (2554). "ผลกระทบจากการขยายกิจการโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ต่อระบบสายหนังในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชัยวัฒน์ ทวีวงศ์แสงทอง และสุมน อยู่สิน. (2558). การบริหารงานเผยแพร่และจัดจำหน่ายภาพยนตร์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานภาพยนตร์ หน่วยที่ 6, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 10. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดนุวัฒน์ เจตนา. (2553). "การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการถ่ายทำภาพยนตร์ระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2552). ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมไทยกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 2. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธนาทิพ ฉัตรภูติ. (2547). ตำนานโรงหนัง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เวลาดี.
- นพดล อินทร์จันทร์. (2554). ภาพยนตร์ไทยพัฒนาการความคิดด้านศิลปวัฒนธรรมในสังคมไทย : ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัทมวดี จารุวรรณ. (2550). "ภาพยนตร์." ใน สื่อสารมวลชนเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 2. 338-381. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์. (2558). การบริหารงานสายภาพยนตร์. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานภาพยนตร์ หน่วยที่ 6-10. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ, ปิณฑน์ ปุณฺณประภา, และปรัชญา เปี่ยมการณ.(2555). ภาพยนตร์ไทย: อัตลักษณ์และสื่อวัฒนธรรมของไทย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.

มนัส กิ่งจันทร์. (2545). หนังเร่ เส้นเลือดฝอยของหนังไทย: บันทึกหนังไทย 2543-2544. กรุงเทพฯ: สมาคมสมาพันธ์ภาพยนตร์แห่งชาติ.

สนธิ สมุทรการ.(2534). วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับศึกษาสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภางค์ จันทวานิช. (2559). ทฤษฎีสังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริชัย หวันแก้ว. (2553). สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนงค์นาฏ รัศมีเวียงชัย. (2558). ธุรกิจภาพยนตร์:ธุรกิจสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล. (2558). การบริหารการเงินในงานภาพยนตร์. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการ บริหารงานภาพยนตร์ หน่วยที่ 6-10 .มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Popenoe David (1993) Sociology. 9th ed. Englewood Cliffs NJ: Prentice Hall.

Shone, Anton & Parry, Bryn. (2004). Successful Event Management – A Practical Handbook. London: Thomson Learning.

เว็บไซต์

ไชยยันต์ ปรัดทองศ์. (2536). ธุรกิจฟิล์มในประเทศไทย. บทความในนิตยสารผู้จัดการ. เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://info.gotomanager.com/news/details.aspx?id=8709>

- ตำรวจภูธรภาค 7. (2559). หน้าแรกPolice7. เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2559. เข้าถึงได้จาก http://www.police7.go.th/police7_newSite/index.php?casePage=po7
- ท่าพระภาพยนตร์ facebook .(2559).หนังกลางแปลง100 จอที่ท้องสนามหลวง. เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://facebook.com/ท่าพระ-ภาพยนตร์-คนรักหนังกลางแปลง-มหรสพของ คนไทยทุกคน-622412417851922/>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2558). มาลี โชคล้ำเลิศ ไขข้อข้องใจ 10 คำถาม คำตอบ กฎหมายลิขสิทธิ์อะไรทำได้อะไรทำไม่ได้. เข้าถึงเมื่อ 4 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://manager.co.th/iBizChannel-ViewNews=958000087816>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2557). Paramount เลิกฉายฟิล์มยกเว้นหนัง"คริสโตเฟอร์ โนแลน". เข้าถึงเมื่อ 6 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9570000011533>
- ประเพณีไทยดอทคอม. (2556). งานปอยหลวง. เข้าถึงเมื่อ 5 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://prapay.neethai.com/ปอยหลวง>
- ประเพณีไทยอีสานBlogspot . (2558). งานบุญแจกข้าว. เข้าถึงเมื่อ 5 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก http://ประเพณีไทยอีสาน.blogspot.com/2013/01/blog-post_15.html
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2545). ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. เข้าถึงเมื่อ 13 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.huso.buu.ac.th/cai/Sociology/225101/Lesson13/ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.htm>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2558). พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551. เข้าถึงเมื่อ 2 กรกฎาคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%C008/%C008-20-2551-a0001.pdf>
- Drpaween. (2556). ภาพงานหนังกลางแปลงเกวณิภาพยนตร์ ภูเก็ต. เข้าถึงเมื่อ 20 พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก http://drpaween.com/peoplecine/wboard/m_maintopic.php?GropulD
- Filmzick. (2555). กว่าจะมาเป็น 3 มิติและ 4 มิติ ประวัติคร่าวๆของหนังระบบดิจิตอล. เข้าถึงเมื่อ 21 มิถุนายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.filmzick.com/exclusive/ประวัติ-หนัง-ระบบ-digital/Icons>. (2554). เมเจอร์-เอสเอฟ แข่งทุ่มทุนเปลี่ยนเทคโนโลยี สู้ศึกโรงหนังดิจิทัล. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ฉบับวันที่ 30 กันยายน 2554. เข้าถึงเมื่อ 13

พฤษภาคม 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.icons.co.th/newsdetail.asplang=EN&page=newsdetail&newsno=28390>

Openaircinema.wordpress. (2552). The History of Openair Cinema. เข้าถึงเมื่อ 25 กรกฎาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <https://openaircinemas.wordpress.com/2012/06/01/the-history-of-open-air-cinema/>

Sanook.(2559) ประเทศไทยแบ่งเป็นกี่ภาค. เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.gurusanook.com/21945รายการโทรทัศน์>

ที่บ้านเรา ตอนเสียงในฟิล์ม. (2556). จุดสิ้นสุดฟิล์มภาพยนตร์. ออกอากาศทางสถานีไทยพีบีเอส. 24 พฤษภาคม 2556. ผลิตโดย สื่อสร้างสรรค์อุบลราชธานี.

สัมภาษณ์

การุณ ตระกูลพุทธรักษา. (2558). หน่วยบริการหนังกลางแปลงฟิล์มทองภาพยนตร์. อุดรธานี: สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม

เกษม ธนวัฒน์. (2558). หน่วยบริการหนังกลางแปลงธนวัฒน์ภาพยนตร์. อุดรธานี: สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม

จรงค์ศักดิ์ เฮ่งประดิษฐ์ และ ถาวร พงศ์อักษร. (2558). หน่วยบริการหนังกลางแปลงเจริญทองภาพยนตร์. หาดใหญ่: สัมภาษณ์, 22 ธันวาคม

ชาติชาย หมั่นสู้. (2558). หน่วยบริการหนังกลางแปลงเกวลิ้นภาพยนตร์. ภูเก็ต: สัมภาษณ์, 3 พฤษภาคม

ชาญชัย อัดดาหาญ. (2558). หน่วยบริการหนังกลางแปลงชาญชัยภาพยนตร์. จันทบุรี: สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม

ธนวัฒน์ คล้ายสุบรรณ. (2558). หน่วยบริการหนังกลางแปลงยินดีภาพยนตร์. เชียงใหม่: สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม

นิธิวิทย์ ธานินสุรวุฒิ และอนุกุล วิมูลศักดิ์. (2558). เจ้าของเว็บไซต์และเว็บมาสเตอร์ เว็บไซต์พีเพิ้ลซีน. สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม

ประดิษฐ์ โปธิว. (2559). ผู้อำนวยการสำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม. สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม

เมธี พัฒนากานุกูล, เอกวิษ สาลี และสมพิทธิ์ พร้อมจันทิก. (2559). ที่ปรึกษาและผู้จัดการ สายหนังมูฟวี่พาร์ทเนอร์. สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม

สุทิน หวังไพบูลย์. (2559). หน่วยบริการหนังกลางแปลงท่าพระภาพยนตร์. กรุงเทพฯ: สัมภาษณ์,
29 พฤษภาคม

พีรเทพ มณฑวีระกุล. (2558). หน่วยบริการหนังกลางแปลงเทพมงคลภาพยนตร์. ขอนแก่น:
สัมภาษณ์, 18 กรกฎาคม

วิวัฒน์ ยุทธเวทย์. (2558). หน่วยบริการหนังกลางแปลงภาคินภาพยนตร์. เชียงใหม่: สัมภาษณ์, 9
กรกฎาคม

สุรัชย์ เจียมรัตตัญญู. (2559). ผู้ตรวจสอบลิขสิทธิ์ บริษัทนาซีเนเพ็กซ์. สัมภาษณ์, 23 มกราคม

อาคม ไคววารินทร์. (2558). ผู้จัดการสมานฟิล์ม สำนักงานจันทบุรี. สัมภาษณ์, 24 ตุลาคม

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ประกอบการหนังกลางแปลงในประเทศไทย

จากหน่วยบริการหนังกลางแปลงตัวแทนจากสายหนัง ทั้ง 4 สาย ได้แก่ สายเหนือและ
แปดจังหวัด สายอีสาน สายใต้ สายตะวันออก รวมจำนวน 9 หน่วยบริการ

ลำดับ	คำถาม
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนังกลางแปลง
2	ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อเราหรือไม่ อย่างไร
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่
10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย

คำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง

ในมิติด้านธุรกิจ ด้านกฎหมาย และด้านสังคม รวมจำนวน 5 หน่วยงาน

กลุ่มบุคลากร		คำถาม
ด้านธุรกิจ (สายหนัง)	1	เป็นสายหนังที่ให้บริการในเขตใด
	2	ดำเนินการมาตั้งแต่เมื่อใด
	3	ในส่วนของการให้เช่าหนังไปฉายกลางแปลงดำเนินการอย่างไร
	4	ลักษณะประเภทงานที่นิยมจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	5	ราคาค่าเช่าหนัง และกติกาจากสายหนังเป็นอย่างไร
	6	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อสายหนังหรือไม่ อย่างไร
	7	คิดว่าหน่วยหนังกลางแปลงทราบเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์ กฎหมายลิขสิทธิ์หรือกฎหมายเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลหรือไม่
	8	คิดว่าหนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปได้หรือไม่ หรือจะปรับตัวอย่างไร
	9	คำแนะนำต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
ด้านกฎหมาย (ภาครัฐ)	1	กระทรวงวัฒนธรรม มีความเกี่ยวข้องกับการดูแลหนังกลางแปลงอย่างไรบ้าง
	2	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลคิดว่าส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงหรือไม่ อย่างไร
	3	กฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และกฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์เป็นอย่างไรบ้าง และกิจการสายหนังต้องมีใบอนุญาตหรือไม่
	4	ผู้ประกอบการหนังกลางแปลงมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร
	5	ปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล
	6	ในเชิงนโยบาย ภาครัฐมีการส่งเสริมหรืออนุรักษ์หนังกลางแปลงหรือไม่ และมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อหนังกลางแปลง

กลุ่มบุคลากร		คำถาม
ด้านสังคม (สังคมเครือข่ายออนไลน์)	1	จุดเริ่มต้นของการทำเว็บไซต์ชุมชนหนังกลางแปลง
	2	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลคิดว่าส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงหรือไม่ อย่างไร
	3	คิดว่าหน่วยหนังกลางแปลง ทราบเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่
	4	ปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัลเป็นอย่างไรบ้าง
	5	ปัจจุบันกิจกรรมหนังกลางแปลงของทางเว็บไซต์เป็นอย่างไร
	6	คิดว่าอนาคตของหนังกลางแปลงจะเป็นอย่างไร และมีข้อเสนอแนะอย่างไรกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ข
บทสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

สายเหนือและแปดจังหวัด (1)

ชื่อหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง	ภาคินภาพยนตร์ เชียงใหม่
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล	คุณวิวัฒน์ ยุทธเวทย์
วันที่สัมภาษณ์	9 กรกฎาคม 2558

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง ดำเนินงานมา 10 ปี ผมมาช่วงปลายของระบบฟิล์มพอดี ไปฝึกเขียนรูปที่โรงหนัง ขึ้นไปดูห้องฉาย เห็นฟิล์มที่มีภาพลงทีละเฟรม ดึงฟิล์มมาดู ชอบ รู้สึกประทับใจ จากนั้นจึงไปเจอเครื่องฉาย 16 มิล ที่ถนนคนเดิน ราคาประมาณเจ็ดพันกว่าบาท เป็นหนังพระราชกรณียกิจของในหลวง ก็ฉายเล่นมา แล้วก็ไปซื้อฟิล์มมาจากแถวหลังไปรษณีย์กลาง ไปหอบมาเกือบ 20 เรื่อง หมดเงินไปเกือบ 2 หมื่น ก็ฉาย 20 เรื่องนั้นมาหลายปี จนเบื่อแต่ฟิล์ม 16 หาซื้อยาก จากนั้นไปเจอหน่วยหนังขายยาจากอีสาน มาฉายใกล้บ้าน ที่สันป่าตอง จึงเอาเครื่องไปขอยืมเข้าฉายฟิล์ม 16 บนจอใหญ่ หน่วยนั้นบอกว่า มีคนที่ลำปางจะขายเครื่องฉาย หมิ่นห้า แต่เป็นระบบเตาถ่านสมัยก่อน เครื่องมันแบบไม่ค่อยสมบูรณ์นัก ไปๆมาๆก็ไปเจอคนของบริษัทคิงโกลด์ บอกว่าเขามีเครื่องระบบโรง แบบที่เปิดสวิตช์แล้ว ฉายได้เลย เขาบอก เครื่อง 35 ราคา 4 หมื่นกว่าบาท จากที่เจอเครื่องแรกในเวลานั้นไม่ถึงเดือน แล้วก็เริ่มตั้งจอฉายข้างบ้าน ตอนนั้นทำร้านเช่าวิดีโอ ที่สันป่าตอง พอคนรู้ว่า มีเครื่องฉาย พระวัดต่างๆ ก็มาขอให้ไปฉายที่วัด ผมก็ไป ด้วยความที่อยากจะมีการประกวด ไปฉาย จนเริ่มเยอะมากขึ้น จากที่ชวนคนคุ้นเคยไปช่วยๆกัน ก็เริ่มต้องจ้างคน เครื่องเสียงก็เริ่มไม่พอ ก็ลงทุนไปรวม 2 แสน ซื้อเครื่องเสียง จากปิคอัพแค็บคันเล็กๆก็เริ่มไม่พอ ก็เริ่มจ้างลูกน้อง เริ่มรับงานจริงๆแล้ว จนล่าสุดกลายเป็นรถบรรทุก ก็ทำเป็นเรื่องเป็นราวตั้งแต่นั้น คือผมเป็นคนชอบดูหนัง จากม้วนวิดีโอ เวลาผมไปเช่าดู ไปคืนต้องเป็นกระสอบ ชอบหนัง คือดูจนเปิดร้านเช่าวิดีโอ ตอนนั้นถ้าผมว่าง ก็จะเข้ามาดูหนังในโรงทุกอาทิตย์ ผมไม่ชอบดูหนังชุม ผมไม่เอา มันเสียอรรถรส การดูในโรง มันจะได้ดูระบบเสียงด้วย ได้ อรรถรสเต็มๆ และผมจะอุดหนุนโรงหนังแบบเป็นในท้องถิ่น ในเชียงใหม่ มีวิสต้าเหลืออยู่เจ้าเดียว มี 7 โรง บนห้างกาตสวนแก้ว ผมไม่ค่อยชอบอะไรที่เป็นทุนนิยมผูกขาดโรงหนัง แบบเมเจอร์ เอสเอฟ ราคาตั๋ววิสต้านอกจากค่าตั๋วถูกกว่า และโรงเขามี

	การตั้งเก้าอี้ กับจอที่เหมาะสมกับสายตา เพราะโรงเขาเก่า สมัยนั้นมีพื้นที่เยอะ และเข้าชั้น 4 ทั้งชั้น เขาจึงเขียนแปลน และวางระบบจอกับเก้าอี้ เหมาะกับสายตา
2	ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	คิดว่าภาคเหนือ มีหน่วยฉายหนังกลางแปลงน้อยที่สุด น้อยกว่าภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคกลาง เพราะวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน อย่างภาคกลาง แม้แต่ที่ศาลเจ้าก็จะมีฉายตลอดงานแต่งงาน งานบวช เขาก็ฉาย งานศพ เขาก็ฉาย แต่ภาคเหนือไม่ฉายงานศพ งานแต่งงานบวชก็ไม่ฉาย ศาลเจ้าก็ไม่ฉาย แต่ภาคเหนือจะฉายหนังกลางแปลง ในงานสงกรานต์ พระธาตุ งานปอยหลวง เพราะในงานศพจะไม่มีมหรสพอะไร ก็เจียบๆ งานบวช อาจมีงานแสดงดนตรี ตั้งแต่ผมทำหน่วยมา มีฉายงานศพแค่งานเดียว ศาลเจ้าอาจมีเยอะ ก็มีทีเดียวที่สันป่าตอง ที่มีฉายหนัง ช่วงหลังผมมารับงานฉาย พกงานอีเว้นท์ งานหนังกลางแปลงย้อนยุค อะไรพวกนี้ ทั้งปี ของผม มีงานเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 20 กว่างาน ไม่ถึง 30 งาน งานน้อยครับ ถ้าช่วงหน้าไฮจริงๆ ก็มีสักงานสองงาน คือช่วงพฤศจิกายน ถึงมีนาคม ซึ่งมีงานสงกรานต์พระธาตุ เป็นงานที่จะจัดขึ้นในทุกวัด ซึ่งแต่ละวัดจะมีพระธาตุประจำวัด แล้วแต่วัดไหนจะจัด กับฉายในงานปอยหลวง
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร
	รับมาจากธนา เพราะเขาเป็นสายหนังของภาคเหนือ เราเป็นสมาชิก ตอนนี้ออฟฟิศอยู่อุดรดิตถ์ ผมต้องโทรไป เขาก็ส่งรถทัวร์มา ผมก็ไปรับที่รถทัวร์ ฉายเสร็จก็ส่งกลับไป ถ้าเป็นหนังใหม่เยอะๆ ผู้จัดการเขาจะตีสั่งขึ้นมาส่งเอง แต่ถ้าหนังราคาไม่ก็ร้อย ก็จะเป็นช้อนไว้ในกล่องฟิล์ม ใช้วิธีกรอฟิล์มออกมา แล้วก็ใส่เงินไว้ แล้วก็โทรบอกผู้จัดการว่าอยู่ในม้วนไหน
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม
	ภาคเหนือ อาจไม่เหมือนภาคอื่น ที่เน้นหนังใหม่อย่างเดียว ภาคเหนือไม่นั่ง ขอให้หนัง ถ้าเป็นงานอีเว้นท์ จะเน้นหนังเก่าเลย ยิ่งเก่ายิ่งดี แบบมิตร ชัยบัญชา ซึ่งฟิล์มมันหายหมดแล้ว ผมเคยได้มาเรื่องอัศวินดาบกายสิทธิ์ เป็นเวอร์ชัน นางเอกฮ่องกง ได้มาจากคุณโต๊ะ พันธมิตร ที่นำมาพิมพ์ใหม่
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง

	ก็ไม่ต่างกัน เพราะจะถูกละเลย แพง ก็แล้วแต่หนัง มันอยู่ที่ต้นทุนของฟิล์มเป็นหลัก ค่าหน่วยค่าจอค่าเครื่องเสียงของผม มันอยู่ที่ 5,000 ตายตัวอยู่แล้ว แต่อยู่ที่ฟิล์ม ถ้าอยากได้หนังใหม่ ค่าเช่าคิโนก็แพงขึ้น ผมก็จะบอกเลยว่า ราคาหนัง มีตั้งแต่ 200 ยื่นหมื่น แล้วแต่คุณจะเลือก ถ้า 200 คือหนังเก่า แบบ 10 ปีลงไป ถ้าหนัง 2 ปี ก็พันสองพัน ถ้าห้าปีลงไป ก็ห้าหกร้อย
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
	ผมว่าเขาดูราคา อาจไม่สนใจว่าหน่วยจะเป็นยังไง เครื่องเสียงอะไร จอใหม่มีกี่หนังมีเส้นมีกี่ จะฉายด้วยระบบอะไร ฟิล์มหรือดิจิทัล หรือว่าเป็นโปรเจคเตอร์ธรรมดา เขาไม่เคยหันมามอง เขาแค่ดูตรงราคา ถ้าได้คิโนละพันห้านี้ เขาเอาไว้อีกก่อน อย่างของผมคิโนละพันห้าผมไปไม่ได้ เพราะมีค่าลูกน้อง ค่าน้ำมันรถบรรทุก เพราะฉายหนังครั้งนึง ผมเอาของขึ้นรถ 1 ครั้ง ไปถึงสถานที่ฉาย เอาของลง 1 ครั้ง ฉายเสร็จ เก็บขึ้นรถ เอาของลง ผมต้องเอาขึ้นลงสี่ครั้ง ลูกน้องผมทำงานต่อการฉาย 1 ครั้ง ขึ้นของลงประมาณเที่ยงไปฉายเสร็จประมาณตีหนึ่ง กลับมาถึงบ้านเอาของลงเสร็จ เกือบตีสาม กว่าจะได้หลับ เพราะฉะนั้นพันห้าผมไม่ไปแน่นอน
7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบกับเราหรือไม่อย่างไร
	แต่ก่อนฟิล์มหนังมันเป็นฟิล์มที่ฉายในโรง เสร็จแล้วก็เอามาให้กลางแปลงเช่า ซึ่งทั่วประเทศพิมพ์กันเป็น 200-300 Copy มีเยอะมากตอนนั้น อุตสาหกรรมเขาก็มีฟิล์มประจำอยู่ ยิ่งกรุงเทพ เขาก็มีหลายก๊อปปี้เลย ต่อหนึ่งเรื่องนะ แต่สมัยนี้ ธนาพิมพ์แค่ 3-5 ก๊อปปี้ แล้วก็ใช้ทั่วสายเหนือทั้งหมด ซึ่งมันไม่พอ หนังใหม่บางเรื่อง สาขาอุตสาหกรรมไม่มี ถ้าผมโทรไปเช่า เขาก็ต้องดึงจากกรุงเทพฯ ขึ้นมา ถ้าเป็นหนังใหม่ต้องโทรไปจองล่วงหน้าเกือบเดือน ไม่งั้นจะไม่ได้ เพราะหนังกลางแปลงเขาจะจอง จ้างฉายนี้คือ สุรกร์ เสาร์ อาทิตย์ จะมีเวลาทองแค่ 3 วัน วันธรรมดาเขาจะไม่ค่อยจัดงานกัน จะมีการแย่งฟิล์มกัน ใน 3 วันนี้ และถ้าฟิล์มมีแค่ 3 ก๊อปปี้ 5 ก๊อปปี้ สรุปรว่าหนังเรื่องเดียว จะฉายแค่ 5 จอ มันไม่พอหรอกครับ แต่ผมก็เข้าใจธนา เพราะถ้าพิมพ์มาเยอะ ก็จะต้องแบกต้นทุน เพราะลูกค้าจะไม่ค่อยเช่าหนังเขา เพราะมันมีทางใหม่ คือ ลักไก้ เอาโปรเจคเตอร์มาฉายกัน ธนาก็ลำบาก เพราะถ้าลงทุนพิมพ์เยอะ ก็กลัวขาดทุน พิมพ์น้อยก็ใช้กันไม่ค่อยพอ ก็เป็นช่วงที่ลำบากนิดนึง

	มันคงไม่มีอะไรให้ฉายแล้ว เพราะหนังตัวอย่างก็มาเป็นไฟล์ มันไม่มีใครพิมพ์ฟิล์มมาฉายโรงแล้ว เมื่อ 3 ปีที่แล้ว ผมยังคิดว่า ฟิล์มยังจะอยู่ได้อีก 5-6 ปี แต่สุดท้ายมันไปรอดเดียวเลย เหมือนไฟไหม้ฟาง พริบเดียวเลย ตอนนั้นพวกผมนั่งคุยกันในเว็บ ว่า เครื่องฉายคริสตี้ของอเมริกามันมา 10 กว่าล้านต่อเครื่อง ซึ่งผมดูว่า มันคงไม่มีใครที่จะลงทุนอะไรมากมาย เพราะ 1 สาขา มันมี 6-7 โรง แล้วต้องลงทุนตัวนี้ แต่สักพักนึง มันมีพวกยี่ห้อญี่ปุ่นทั้งหลาย พวก NEC มันผลิออกมาด้วย ราคามันตกอยู่แค่ 2 ล้านกว่าๆ จากราคาใกล้เคียงเอ็ดหมื่น เขาก็คงถ่วงลงทุน พอเขาลงทุนกัน ซึ่งเขาก็ต้องให้ทุนโรงเมเจอร์เอสเอฟที่เปลี่ยนระบบที ก็เปลี่ยนทั่วประเทศนะ ก็มีผลนะ อย่างโรงหนังของธนาเองก็ปิดไปเยอะมาก ถึงเขาเป็นสายหนังเองแต่ว่า เขาก็คงไม่ไหว สาขาอุตรดิตถ์เอง ที่มีออฟฟิศให้ เขาก็ปิดไปแล้ว เพราะเขาอยู่ตรงนี้เขาก็เป็นสาย เพราะเอสเอฟเมเจอร์เขาเป็นโรง เอาหนังไปฉายเขาก็แบ่งกันอยู่แล้ว วินๆ ไม่ต้องแบกต้นทุน ไปทำโรงหนังเอง เพราะโรงเขาคงอาจไม่เข้า เพราะวัยรุ่นสมัยนี้ก็เข้าแต่โรงนั้น ธนาก็รอเอากำไรคงดีกว่า
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
	ผมพอทราบ แต่คิดว่าพวกหน่วยที่มีอายุมากๆ อาจจะโดนหลอกจากพวกที่มาหลอกขายเครื่องที่บอกว่าเครื่องเล็กๆ จะสามารถฉายจอ 8 เมตร 10 เมตร ได้ แล้วแอบอ้างว่าตัวเองมีลิขสิทธิ์ให้ฉายหนังได้ เขาก็ซื้อกัน ซึ่งพอซื้อไปบางเจ้าก็โดนจับบ้าง เป็นการซ้ำเติมหน่วยหนัง ซึ่งจริงๆ แต่ก่อนคำว่า หนังกลางแปลงย้อนยุค ผมไม่เคยชอบเลย คำนี้เพราะสมัยนั้นผมยังภูมิใจว่า มันย้อนยุคตรงไหนวะ ในโรงยังฉายฟิล์ม 35 อยู่ แต่ทุกวันนี้ ผมยอมรับคำนี้แล้ว เพราะมันย้อนยุคจริงๆ เราภูมิใจไม่ได้แล้ว ว่าโรงยังฉายอยู่ เพราะทุกวันนี้ มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ ก็ยอมรับ
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่
	อนาคตยังอยู่ เท่าที่ฟิล์มยังมีอยู่ เท่าที่หลายๆคนเก็บไว้ ซึ่งมันก็มีเวลาของมัน ก็คงไม่นานหรอกครับ ถ้ามีแต่ของเก่า แต่ของใหม่ไม่มี อาจจะ 5 ปี 10 ปี ตามอายุขัยเจ้าของหน่วย อย่างผมรุ่นลูก คงไม่มีใครสานต่อ คาดว่าไม่เกิน 15 ปี จากล็อตสุดท้าย ปี 56 นับไปอีก 20 ปี อายุฟิล์ม คงเหลือเท่านั้น มันก็จะเฟด สีสันจะออกน้ำตาล หลังจาก 20 ปีนั้น จะมีหนังกลางแปลงที่ฉายเป็นระบบดิจิทัลอย่างเดียว แบบเป็นฟิล์มหมุนๆ จะไม่มีแล้ว ผมกล้าฟันธงได้เลย ถ้ายังต่อไปไม่มีการปรับเรื่องลิขสิทธิ์กัน ก็จะต้องแอบฉายกันอยู่อย่างนี้ แล้วแต่ละหน่วยถ้าโดนจับไปเขาก็คงจะเลิกไปเอง

10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	แนะนำ ก็คือขายสิทธิ์ ขายสิทธิ์ให้ถูกต้องไป แล้วใครที่ฉายไม่ถูกต้อง ไม่จ่ายเขา ก็จับกันไป ดำเนินคดีกันไป เหมือนอย่างตู้คาราโอเกะ แต่ก่อนเขาก็ทำกัน ไม่มีการจับ แต่พอมีการจัดเก็บลิขสิทธิ์ มีสตีกเกอร์ ก็โอเค คุณซื้อค่ายนี้ ก็เปิดเพลงค่ายนี้ ถ้าเปิดให้ร้องผิด ค่ายก็โดนจับ การขายลิขสิทธิ์ก็ทำไม่ยาก ตู้เพลงก็ทำให้เห็นอยู่แล้ว ร้านเช่าก็ทำ ถ้าจะขายสิทธิ์ให้หนังกลางแปลง ก็ควรทำแบบเดียวกัน ที่จริงอยากให้กระทรวงวัฒนธรรม ให้หาคนที่รู้เรื่องจริงๆเกี่ยวกับพวกนี้ พวกสื่อเกี่ยวกับของเพลง ของหนัง หาคนมาเลย อยากให้กระทรวงมีบทบาทที่ชัดเจน คิดว่าตราบไต่ที่มีฟิล์มฉาย ก็ฉายกันไป ถ้าคิดจะไประบบดิจิทัล มันตันครับ เพราะเครื่องฉายของจริง ราคาเป็นล้าน เรามารับงานไม่กี่พัน เมื่อไหร่จะคุ้ม แล้วหลุดกับอุปกรณ์ ของมาใหม่ มันราคาแพงมันเกินเอื้อมสำหรับเราหนังกลางแปลง ก็ฉายแมน่วลของเราต่อไป คือระบบฟิล์มนี้แหละ อย่างน้อยชานาก็ยังช่วย ยังพิมพ์ฟิล์ม ใหม่ๆมาให้ฉายกัน ยังไปกันได้ คิดว่าหนังเก่าไปเลย ยังพอมีโอกาสอยู่ในการฉายหนังกลางแปลง สัก 10 ปีที่แล้วคนจะสนใจ กับถ้าผมรับงานจะแนะนำไม่หนังเก่าไปเลยก็หนังใหม่ไปเลยที่เขาไม่เคยดูกันจริงๆ จากประสบการณ์ผมนะ ถ้ากลางเก่ากลางใหม่ คนยังไม่ค่อยอยากดู อีกอย่างเดี๋ยวนี้หนังใหม่ๆ ฉายวันนี้ รุ่งเช้ามีชมตัวชัดแล้ว นี่คือหายนะของระบบดิจิทัล เพราะแต่ก่อนเป็นระบบฟิล์ม การชมทำได้ยากมาก เพราะแสงมันออกมา มันมีแบ็คอัพตัดแสง ภาพมันจะออกมาวับวับ แต่เดี๋ยวนี้ดิจิทัล ก็คือ ถ้ามีกล้องโทรศัพท์ คุณภาพระดับ HD ถ่ายไป แล้วมันไม่มีแสงตัดเหมือนระบบฟิล์ม มันชมออกมาได้ชัดเป๊ะ แล้วเคยมีหนังบางเรื่องหลุดออกมาจากกล่อง จากเมืองนอกซึ่งไฟล์ชัด100เปอร์เซ็นต์เหมือนต้นฉบับ

สายเหนือและแปดจังหวัด (2)

ชื่อหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง	ยินดีภาพยนตร์ เชียงใหม่
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล	จำอากาศเอก ธนวัฒน์ คล้ายสุบรรณ
วันที่สัมภาษณ์	10 กรกฎาคม 2558

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง เริ่มทำหน่วยมา 4 ปีแล้ว มีความชอบนึ่งกลางมาแต่เด็ก ตั้งแต่อายุกำแพงเพชร เวลากลับบ้านป็นจกรยาน จะแวะดูที่เขาตั้งจอหนัง สิ่งแรกที่ชอบ คือ ผ้าผืนขาวๆ จอโค้ง อยากเอามือไปลูบจอหนังที่ ขาวนวลๆ ชอบเห็นจอหนัง เวลาที่มาฉาย จนโตมาเป็นคนดูหนังปกติ ถ้าเวลาที่มีนึ่งกลางแปลงก็จะไปดู เวลาไปดูงาน ตอนนั้น อายุ 12-13 จะชอบดูเครื่องมือ อุปกรณ์ฉาย เครื่องฉาย แสงที่พุ่งจากเตาฉาย ก่อนเริ่มงาน ก็จะดูไฟตรงจอหนัง ดูการประดับตกแต่ง เวลาผ่านงานถ้าเห็นไฟ โค้งๆ ก็รู้ว่า งานนั้นมีหนังแน่นอน จนโตเรียนช่วงเรียน ปวช. ที่นครสวรรค์ ช่วงนั้น นึ่งกลางแปลงแบบจอโค้ง ปล่องไฟ ก็เริ่มหายไปสนใจดูมาเรื่อยๆจนมาเป็นทหาร ก็มีมาฉายในค่ายในรั้วทหาร รู้สึกว่านึ่งกลางแปลงเป็นความดึงดูดคน ไม่ว่าจะ ชนชั้นไหน ตอนนีที่ผมมาเป็นคนฉาย ไปฉายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถาม นักศึกษา ก็บอกว่าไม่มีใครมาบังคับให้ดูจนเมื่อ4ปีก่อน ไปอยู่กรุงเทพฯ เข้าไปดูใน google. เสิร์ชนึ่งกลางแปลง มีข้อมูลออกมาเยอะมาก แต่ภาคเหนือไม่ค่อยมี ในขณะที่ภาคอื่นๆก็ยังมีอยู่ ได้ความรู้ว่ายังมีเครื่องมือของเกี่ยวกับนึ่งกลางแปลง จนช่วงที่มาอยู่เชียงใหม่ เขาบอกว่าจะมีหนังมาฉายในค่ายกองบิน ผมก็เฝ้ารอ ทำไมเขาไม่มาตั้งรถหนังซะที จน 4 โมง เห็นลุงขับรถตู้เก่าเล็กๆมาตั้งจอหนังคน เดียว ก็สงสัยว่า ภาพที่เคยเห็นหน่วยนึ่งกลางแปลงจอ เครื่องเสียงใหญ่ๆ ทำไม มันต่างกับที่นี้ ก็ยังไม่ได้คิดอะไรมาก ก็ดูผ่านไป จนมาค้นๆหาดูว่า นึ่ง กลางแปลงในเชียงใหม่ ที่ไหนมีแบบฟอร์มใหญ่ๆ ก็ไม่มี ก็มันอาจจะหายไปในช่วง นั้น จึงเกิดคนความรู้สึก อยากจะมีหน่วยหนังที่ทันสมัย ก่อนที่ผมจะเริ่มทำหน่วย ผมก็ศึกษามา ว่าจะเอาโปรเจคเตอร์ดีมัย หรือจะเอา

	ฟิล์ม จุดแรกผมก็คิด แต่ถ้าสมมติคุณรักหนังกลางแปลง คือ มันต้องเป็นฟิล์ม เป็นโปรเจคเตอร์กับเครื่องฉายดิจิทัล มันก็คล้ายกัน แต่ความรู้สึกมันคนละอย่างกัน โปรเจคเตอร์นี้ความคมชัดมันเทียบเท่ากับฟิล์มหรือเครื่องฉายดิจิทัลจริง ๆ มันไม่ได้หมายถึงโปรเจคเตอร์ธรรมดาอะ แต่ถ้าเป็นโปรเจคเตอร์ชนิดนี้มันนุ่มนวล ก็อาจยังพอเทียบเท่ากับโรงได้ แล้วคุณลงทุนซื้อใหม่ ประมาณแสนกว่าบาท และถ้าหากฉายไปมีการสะดุด มันต่างจากถ้าหนังกลางแปลงมีการสะดุด มันเป็นมนต์เสน่ห์ของมัน เช่นฟิล์มไหม้ ที่เป็นเอกลักษณ์จริงๆ แต่ถ้าแผ่นสะดุด มันจะเป็นคนละกรณีกัน ช่วงแรกจึงตัดสินใจทำเป็นแบบฟิล์ม มีการสอบถามไปทางหน่วยใหญ่ เรื่องการจดทะเบียน ก็ถามๆ หลากๆ หน่วย เขาบอกว่าการจดทะเบียนก็เสียเงินประมาณ สองพันห้า ปีนึงจะมีก็งาน แต่การฉายของผมคือฉายในค่าย ในหน่วยงาน คนส่วนใหญ่ก็จะเข้าใจ เพราะเป็นลักษณะเจ้าภาพ จ้างไปฉาย ไม่ได้มีการล่อผ้าเก็บเงิน ก็ทราบ ว่า ถ้าจะให้ถูกต้อง ก็ต้องมีการจดทะเบียนเริ่มทำฉายในค่ายทหารก่อน เป็นลักษณะการฉายให้ความบันเทิง อนุรักษ์
2	ลักษณะประเพณีงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ประเพณีวัฒนธรรมของทางเหนือ จะต่างกับภาคอื่นคือ ไม่มีงานแนวแก้บน งานบวช งานศพ งานทำบุญร้อยวัน ช่วงงานลอยกระทงก็ไม่ได้จ้างหนังกลางแปลง งานปอยหลวง ช่วงธันวาคม ถึงมีนาคม งานปอย หมายความว่า สมมติวัดจะสมโภชสิ่งก่อสร้างใด สิ่งนั้นต้องมีราคาถึง 1 ล้านบาท จะทำการสมโภชได้ เรียกว่างานปอยหลวง ต่อจากนั้นคือ ปอยสา่งลอง คือบวชลูกแก้ว ก็จะมีแถวอำเภอรอบนอกเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน งานสงฆ์น้ำพระธาตุ เมยถึงมิถุนา และงานแก้บนทั่วไป ถ้างานในเมือง จะเป็นพวกงานวัดย้อนยุค ในมหาวิทยาลัย พวกงาน ศิลปะ การนำเสนอฟิล์ม วิจารณ์หนัง พวกหนังวิทยาศาสตร์ หนังสือไฟ เป็นเชิงอีเว้นท์ทางการศึกษา และรับงานหน่วยงานรัฐ งานคืนความสุข ของทหาร ก็ไปตามอำเภอต่างๆ จุดเริ่มต้นที่มาทำเพราะความชอบ ไม่ได้หวังผลกำไร เพราะใจรัก ถ้าพูดถึงฟิล์มกับดิจิทัล ส่วนใหญ่ผมจะแนะนำให้เจ้าภาพ ฉายระบบฟิล์มมากกว่า เพราะดิจิทัลถ้าเอาจริงๆ มันก็ผิดกฎหมาย เพราะพูดกันตรงๆ มันคือโปรเจคเตอร์ฉาย ตามข้อกำหนดจริงๆ แล้ว บริษัทสร้างหนังเขาอยู่เมืองนอก ถ้าถามว่า ประเทศไทยฉาย

	สมมติถ้าผมไปฉาย อย่างคนหลัก ใครจะมาจับ อย่างตอนนี้ทราบว่ ทางภาคอีสาน ที่เขาทำกันก็ประมาณนั้น และการใช้โปรเจคเตอร์ฉาย ถ้าหากคุณไม่มีทุนจริงๆ ประสิทธิภาพมันไม่ได้เลยครับ ถ้าเอาโปรเจคเตอร์รุ่นต่ำๆไปฉาย มันก็อาจได้ แต่ถามว่าต่อไปคุณจะได้รับงานอีกหรือเปล่า เพราะคนดูสมัยนี้เขาก็พัฒนาแล้วนะครับ
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร
	รับมาจากธนา ไม่ได้เป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ แต่ติดต่อด้วยความสนิทคุ้นเคย หนังไทยส่วนใหญ่ 90% มีฟิล์ม เพราะธนา กับพระนครก็ผลิตหนังไทยแบบมีฟิล์มมา ส่วนหนังฝรั่งหนังจีน มีเป็นบางเรื่อง ก็ใช้วิธีโทรเช็ครายชื่อหนังใหม่เนิ่นๆ แล้วคุยกับเจ้าภาพก่อน ว่าถ้าต้องการหนังเรื่องนี้ ราคานี้จะสู้ไหม ถ้าหวักระเป๋ามีฟิล์มมา ง่ายๆคือ ถ้าเป็นหนังใหม่ หากจะฉายพรุ่งนี้ ฉายในอำเภอเมือง ถ้าใกล้ๆ เขาก็จะส่งรถไฟมาจากบางเขน พรุ่งนี้เช้าเราไปรับ แล้วก็ฉายตอนเย็น พอฉายเสร็จตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ก็ส่งกลับไป
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม
	หนังตลก หนังบู๊ ส่วนใหญ่หนังเก่าๆ หรือหนังที่นานๆ ถ้าแถบมหาวิทยาลัย ก็คิดถึงวิทยา แฟนฉันทน์ เพื่อนสนิท ช่วงนี้ก็มีหลายที่จัดงานแบบย้อนยุค แต่ก็อาจจะไปฉายแบบโปรเจคเตอร์อยู่ ก็อยากไปนำเสนอว่าเรามีเครื่องฉายฟิล์ม
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	7,000 บาท รวมหนังให้ 2 เรื่อง เป็นหนังแบบที่ไม่ได้สเปคให้เลือก บริการภายในอำเภอเมือง ถ้าไปไกล หรือเลือกหนัง ก็เสนอไปที่เจ้าภาพ ก็แล้วแต่ราคา ไม่รวมราคาหนังที่เลือก
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
	ราคาเป็นหลัก และต้องดูผลงาน ในการจ้างงานต่อเนื่อง มีการบอกต่อปากต่อปาก

7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อเราหรือไม่อย่างไร
	หนังที่ส่งมาจากบริษัทผู้ผลิต มีให้เลือกมากหรือน้อยลง กว่าเมื่อก่อน ฟิล์ม มีน้อยลง โดยเฉพาะหนังนอก เขาพิมพ์copy มาน้อยลงมาก เพราะจากที่ผมมาฉายหนัง เมื่อย้อนไปสัก 2 ปี ที่แล้ว ฟิล์มยังค่อนข้างใหม่ แต่ ณ ปีนี้ ยกตัวอย่างเช่น หวงเพยหงภาคล่าสุด น่าจะมี 1copy วนฉายไปทั่วประเทศ สภาพฟิล์มแย่มาก การเปลี่ยนแปลงระบบนี้มีผลกระทบต่อแน่ เพราะอย่างหน่วยในกรุงเทพแห่งหนึ่ง เขาซื้อเครื่องฉายฟิล์มแบบระบบโรงหนังตั้งมา เขาเคยให้สัมภาษณ์ว่า เขาเพิ่งซื้อเครื่องฉายมา ราคาเป็นล้าน แต่เปลี่ยนระบบอีกแล้ว เขาก็จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนตาม เพราะว่าฟิล์มมันจะหมด แต่ตอนนี้เขาก็ยังสามารถฉายฟิล์มอยู่ เพราะฟิล์มยังมีให้ฉายอยู่ หรืออย่างภาคอีสาน เขาว่าสายหนังภาคอีสานตอนนี้ไม่มีฟิล์มให้แล้ว หน่วยใหญ่ๆ ไม่มีฟิล์มให้แล้ว ที่เคยจัดจำหน่ายฟิล์มเอง เขาก็จะเปลี่ยนมาเล่นดิจิทัล ซึ่งตอนนี้ราคาค่อนข้างสูงมาก ถ้าเครื่องดูเมนสูงๆ ราคาอาจจะแพงแสน แล้วเขาไม่ได้ใช้เครื่องเดียวฉาย อย่างหน่วยใหญ่ที่มีทุน อาจใช้ 3 เครื่อง ในการนำเสนอหนัง หนังเรื่องเดียวเปิด 3 เครื่อง อัดเข้าไปในจอ เพื่อให้มันชัด คือข้อแตกต่างระหว่างหนังกลางแปลง กับหนังในโรง คือ กลางแปลงมีไฟรั้นค้าเยอะ แต่ในโรงคือมืดเลย ในโรงใช้โปรเจคเตอร์หนึ่งหมื่นลูเมนตัวเดียว ก็สามารถ เอาอยู่นำเสนอให้คนร้อยคนได้ แต่ทางภาคอีสาน เน้นจอใหญ่ ซึ่งถ้าใช้จอเดียวอาจเอาไม่อยู่ ถ้าจอไฟรั้นค้า ไฟของสวนสนุก ในงาน เขาก็ต้องทำให้มันดี เพื่อให้มันมีคุณภาพ
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
	ศึกษาจากในเว็บ ว่าการฉายดิจิทัล ผิดแน่นอน เพราะมันเผยแพร่ในสาธารณะ ทำซ้ำหรือดัดแปลง ผิดแน่นอน แต่คิดว่า มีข้อที่ คิดว่ามีช่องโหว่ของกฎหมาย แต่มีบางหน่วย เขาเคยอธิบายให้ผมฟังว่า มันคงไม่มีใครมาจับหรอก เพราะบริษัทอยู่ประเทศนอก ยูนิเวอร์เซล ทเวนตี้ มันอยู่เมืองนอก แต่พอย้ายไปโปรโมท ย้ายไปถ่ายรูป ผมว่า นี่คือช่องโหว่ และอีกอย่างนึงเขาว่า พอย้ายไปฉายหนังไทยนะ เขาบอกว่า หนังไทย มันเป็นลิขสิทธิ์ของธนา ซึ่งคนฉายดิจิทัล จะรู้อยู่แล้ว คือว่าถ้าจะฉายหนังไทย ต้องฉายฟิล์ม คนส่วนใหญ่ของดูหนังบู๊มากกว่า เพราะหนังฝรั่งจะบู๊มากกว่า หนังไทยที่มีหนังรัก

	วัยรุ่นมากในช่วงนี้ ผมทำหน่วยไม่ได้เป็นรายได้หลัก ผมก็ไม่ไยอยากเสี่ยงที่จะไปฉายโปรเจคเตอร์ให้เป็นคดีความ ถามว่าผมก็อยากดูหนังใหม่ ผมก็อยากดู ผมก็ฉายดูกับลูกน้อง ไม่ได้ไปรับจ้างใคร ก็แนะนำกับผู้จ้าง ว่าหนังเรื่องไหนมีฟิล์ม หรือไม่มีฟิล์ม กฎหมายมันไม่ชัดเจน มีจังหวัดหนึ่ง เขาเป็นหน่วยใหญ่ ก็นำเครื่องแบบนี้ออกมาขาย และก็บอกว่าเขามีลิขสิทธิ์ แต่คิดว่าไม่น่าใช่ แต่บางคนที่เป็หน่วยหนังที่ทำงานนี้มาตั้งแต่ยาวนาน ไม่ได้มีอาชีพเสริมอื่น อาจจะต้องดิ้นรน เพราะถ้าไม่ฉาย หรือรับงานไป เขาก็อยู่ไม่ได้แน่ ผมก็พยายามเข้าใจ คือเขาทำธุรกิจหน่วยหนังมาเป็น 20 ปี แล้วถ้าสายหนังไม่มีหนังให้เขาเช่าแล้ว ก็ลำบาก ทราบว่า บางหน่วยแถวอีสาน ก็มีคุยกับเสียเจียงเฉพาะหน่วยหนังสหมงคล เพราะเขาเคยทำธุรกิจกันมานาน เสียเจียงก็ให้ แต่บริษัทหนังอื่นไม่ได้นะ และถ้าหนังฝรั่งล่ะ เขาจะไปคุยกับใคร เขาก็ต้องแอบฉาย แต่หนังเสียเจียงอนุญาตได้
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่ คิดว่ายังอยู่ในอีกยาว เพราะผมว่าฟิล์มหนังในเมืองไทยยังมีอีกเยอะ ในเมืองไทยมีระบบเทคโนโลยี ที่จะทำให้งบบดจิทลของหนังไทยให้กลับมาเป็นฟิล์มได้ และหนังไทยที่เป็นฟิล์มอยู่ เมื่อ 2-3 ปี ที่แล้ว ก็ยังอยู่ได้อีกเป็น 10 ปี ถ้ามีการอนุรักษ์ไว้ คำว่าหนังกลางแปลงกับฟิล์มยังอยู่ได้แน่นอน เพราะมีคนรุ่นเก่า บางคน ที่ยังใช้เครื่องฉายแบบฟิล์ม เขาก็บอกว่าไม่คิดจะเปลี่ยน ก็ยังดูแลรักษาเครื่องเป็นอย่างดี เขาใช้ฉายกับฟิล์มเก่านะ มันต่างกับแบบฟิล์มใหม่นะ เพราะถ้าเครื่องฉายก็รุ่นเก่า ฟิล์มก็รุ่นเก่า เขาก็ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนอะไร เขาก็ไม่คิดจะขายหน่วย ลองบอกว่า มีคนจ้างก็ไป ไม่จ้างก็ไม่ได้เดือดร้อนอะไร สำหรับผม การทำหน่วยหนังตรงนี้ ไม่ได้ทำเพราะจะมามากำไรจากตรงนี้ สิ่งที่ได้จากตรงนี้คือการเดินตามความฝัน ทำอะไรจากใจรัก มันถึงจะมีความสุข วันหนึ่งเราเห็นของ ฝ่าจอหนังของเราไปซึ้ง เห็นเครื่องฉายหนัง เห็นตัวเองฉายหนัง มันมีความสุข คงเหมือนคนที่ชอบบิกไบค์ วันหนึ่งเขาก็ต้องซื้อบิกไบค์ หรือคนที่ชอบกล้องถ่ายภาพ ชอบซื้ออุปกรณ์ถ่ายภาพ แต่ผลพลอยได้จากหนังกลางแปลง คือคิดว่า คนเราตั้งใจทำอะไร มันก็จะได้อย่างนั้นแหละ ผมก็คิดว่า 80เปอร์เซ็นต์นะที่ผมประสบความสำเร็จจากหนังกลางแปลง ที่ผมก้าวเข้ามา ลงทุนไป 3 แสน ก็

	คิดว่าน่าจะไปได้ครึ่งนึงแล้ว ทำมา 4 ปี ก็อุปกรณ์ที่มีมันไม่ได้บูดเสียไป กับมันได้ความสุขที่เห็นคนดูที่ได้มาดู
10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	1.อยากให้ชาวหนังกลางแปลงรักกัน สามัคคีกัน อย่าหลอกลวงกัน อย่าหักหลังกันเอง เพราะหน่วยตอนนี้มีน้อย ใช้ช่องทางสื่อทันสมัย ตามเว็บไซต์ ตามเพจ อย่าโกงกัน 2.อยากให้ผู้ผลิต ทำฟิล์มออกมาด้วย ไม่ต้องมาก แต่อย่างน้อยมันจะได้มีอยู่ตอนนี้ก็มี ยังทำออกมาเรื่อยๆ ก็ดีแล้ว แต่ขออย่าให้น้อยไปกว่านี้ เพราะระบบที่ทำดิจิทัล มันก็อาจจะเสี่ยงต่อการเผยแพร่ที่ไม่ถูกต้อง แต่ถ้าทำฟิล์มมา ก็อาจจะดูแลต่อไปได้ง่าย ให้เช่าได้ 3.อยากให้กฎหมายชัดเจน ถ้าจะเข้มก็เข้มให้ครอบคลุม เข้มงวดจริงจัง ในเรื่องของระบบดิจิทัล ให้เท่าเทียม 4.อยากให้หนังไทยมีคุณภาพ เพราะกลุ่มเป้าหมายของหน่วยหนังกลางแปลงตอนนี้ คือคนรุ่นใหม่

สายเหนือและแปดจังหวัด (3)

ชื่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง	ท่าพระภาพยนตร์ กรุงเทพฯ
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล	คุณสุทิน หวังไพบูลย์
วันที่สัมภาษณ์	29 พฤษภาคม 2559

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ทำมาประมาณเกือบ 30 ปี แล้ว ผมก็ทำงานอยู่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ผมทำมาตั้งแต่อายุ 20 แล้วมาทำหน้าที่เป็นอาชีพเสริม

	เพราะเมื่อก่อนข้างบ้านทำหนังกลางแปลง ก็คลุกคลีกันมาถือว่าเหมือนครอบครัวเดียวกัน พอมีทุนทรัพย์เราก็ทำบ้าง เพราะชอบตรงนี้อยู่แล้ว เราก็ปรับเปลี่ยนให้มันทันสมัย ใช้ชื่อทำพระภาพยนตร์มาตั้งแต่ต้น เพราะเมื่อก่อนบ้านอยู่ที่แถววัดท่าพระ แล้วก็ย้ายบ้านมาซอยพาณิชย์ธนบุรี
2	ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง งานก็น้อยลง ตั้งแต่ก่อนจะเปลี่ยนเป็นยุคดิจิทัลแล้วครับ เพราะยุคสมัยเปลี่ยนไปเมื่อก่อน เราจะมียานบวช งานศพ งานประจำปี งานศาลเจ้า ตอนนั้นศาลเจ้าคนรุ่นเก่าไปเสียไปแล้ว รุ่นใหม่ๆเขาก็ไม่จัดทำบุญหลายวันแบบสมัยก่อนมี 7 วัน เดียวนี้อาจทำวันเดียว ไม่ใช้ฆรรسفสมโภช ก็ตัดไปสำหรับงานศาลเจ้า และในเมือง พื้นที่ถูกทำเป็นทางด่วน คอนโดฯขึ้น ไม่มีที่โล่งๆ ศาลเจ้าในเมืองก็ไม่มีพื้นที่จัดงาน ส่วนงานบวช สมัยก่อนจัดงาน 3 วัน สุก-ดิบ 1 วัน ทำขวัญนาค 1 วัน บวช 1 วัน ตอนนีัรวบเป็นวันเดียวจบ งานศพ สมัยก่อนที่มีหนังก็เพราะว่า ญาติมานอนกันที่วัด มีหนังกลางแปลงฉายเป็นเพื่อนให้คนที่มาพัก แต่ปัจจุบัน สวดจบ 2 ทุ่ม ก็ปิดศาลา งานมันก็หายไปจากตรงนี้ไปเรื่อยๆ ส่วนงานประจำปี เขาก็บอกว่า หนังสู้กับดนตรีไม่ได้ คนดูดนตรีเยอะกว่า แต่ถ้าคิดว่าหาหนังคืนละหกพัน หาดนตรี คืนละสามหมื่นห้า มีทั้งตกลงทั้งเดนเซอร์ทั้งนักร้อง ส่วนหนังหกพัน จ่ายค่าเช่าฟิล์มสองพัน เราจ่ายค่า ลูกน้อง เราก็ไม่เหลืออะไรแล้ว ตอนนี้ก็เป็นงาน Event แบบนี้ คืองานย้อนยุค งานแสดงสินค้า ผู้จัดงานเขาชอบจัดงานแนวย้อนยุค เพราะจะได้รับความสนใจจากเด็กรุ่นใหม่ ที่คงไม่ค่อยสัมผัสงานวัด ไม่เคยได้รู้จักเครื่องฉายภาพยนตร์ 35 มม. ก็ได้รับความสนใจจากผู้จัดมาก
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร มีเป็นเซ็นเตอร์ก็คือบริษัทนารุ่งโรจน์ ดูแล 8 จังหวัดภาคกลาง เขาเป็นตัวแทนที่ซื้อภาพยนตร์มาจากทุกบริษัท แล้วให้เราเช่าทำกลางแปลง โดยเราไปรับหนังที่บริษัทนาที่ประชาชื่น หน่วยหนังในกรุงเทพฯต้องไปรับหนัง ที่ธนาสำนักงานใหญ่ที่เดียว ไม่ได้แยกเป็นเขต แต่สมมติถ้าหน่วยอยู่นครปฐม ก็จะมีพวกรับจ้างส่งฟิล์ม เขาก็จะรับจ้างจากนครปฐม 5 จอ 10 จอ แล้วก็ไปเอาที่ประชาชื่นมาส่งให้ หรือ

	ทางแม่กลอง มหาชัย ก็เหมือนกัน ธนาเขาก็น่าจะมีสาขาย่อย และก็จะมีรับงานและวิ่งมาเอาฟิล์มจากทางกรุงเทพที่ธนาใหญ่ ก็เสียค่ารถแยกกันไป หนังในระบบดิจิทัล ชุดมาตรฐาน เราก็ต้องเช่าจากธนา ทั้งระบบเครื่องฉายและระบบฮาร์ดดิสก์ ก็เริ่มมาได้ประมาณ ตั้งแต่ต้นปี(2559) แต่หนังก็ไม่ได้มีให้เลือกเยอะ ส่วนมากก็คือหนังจากสหมงคลฟิล์ม
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม
	ถ้ารูปแบบงาน Event ในกรุงเทพฯ ก็ต้องหนัง GTH จะได้รับความนิยมจากผู้ชมมาก เป็นแนวคนทำงาน ถ้าเป็นรูปแบบงานวัด ก็ต้องเป็นหนังแบบมนต์เลิฟลิบหมื่น หลวงพี่แจ๊ส แบบหนังตลาด ฮาๆ หน่อย หนัง GTH ก็เข้ามาแบบเป็นฟิล์ม แต่รุ่นหลังๆตั้งแต่ไอฟายๆ ที่มีเป็นฟิล์มและดิจิทัล
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ระบบดิจิทัลราคาค่าเช่าจะสูงกว่า ราคาเช่าคืนหนังทั้งชุด ขึ้นต่ำคือ หนังหมื่นบาท ถ้าเป็นฟิล์มก็ตกคืนละ 3,000-4,000 บาท
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
	หน่วยหนังกลางแปลงในกรุงเทพฯ ที่มีอยู่ เขาอาจไม่ค่อยเน้นรับงานแบบ Event เพราะความพร้อมเขาอาจไม่ถึง เพราะถ้าภาพ อุปกรณ์ไม่ดี ภาพเด่น การตอบรับของผู้จัดก็คงไม่โอเค แต่ของเราใช้เครื่องฉายระบบมาตรฐาน ทางخانเมืองแถวปริมณฑล ก็ยังมีหน่วยหนังบางส่วนเฉพาะในกรุงเทพฯ เหลือที่ยังพอรับงานได้ ประมาณ 20 กว่าเจ้า และทุกเจ้าก็คือทำเป็นงานอดิเรก มันทำเป็นงานอาชีพหลักไม่ได้ ทุกคนต้องมียานประจำทำ จะมาหวังฉายหนังอย่างเดียวแบบสมัยก่อนคงไม่ได้
7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบกับเราหรือไม่อย่างไร
	ฟิล์มที่มีให้เช่าก็น้อยลงมาก แต่ก็มีการปรับแทรกเป็นระบบดิจิทัลเข้ามา แต่ผู้จ้างงานลักษณะแบบงาน Event เขาก็จะไม่ตอบรับใน ระบบดิจิทัล จะใช้แบบฟิล์ม 35 มม.มากกว่า เพราะมันให้อารมณ์แบบย้อนยุค

	การเปลี่ยนแปลงระบบส่งผลแน่นอน ในเรื่องของฟิล์ม เพราะฟิล์มมันจะชำรุดและบอบสลายไปเรื่อยๆ ถ้ามันไม่มีตัวใหม่เข้ามา เพราะตัวเก่าที่ใช้กันวนไปหลายๆจอกว่าจะมาถึงเรานั้นก็เลยแล้ว หนึ่งบางเรื่องเราก็ต้องซื้อเก็บไว้ เพราะเราออกงานก็ต้องให้ภาพและเสียงที่ดี เราอาจต้องมีสำรองเก็บไว้ การที่หนังจะมีเป็นเส้นๆหรือสีออกซีเปีย คือถูกพริ้นซ์มาจากฟิล์ม 16 แบบนี้ให้อารมณ์แบบดูฟิล์ม
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่ รู้ว่าการนำแผ่นหรือไฟล์จากอินเทอร์เน็ตมาผิด แต่ก็ไม่ได้มีใครมาชี้แจงรายละเอียดว่าทำอะไรถึงจะถูกต้องตามกฎหมาย ถ้ามีข้อมูลตรงนี้ เราก็สามารถกระจายไปในเครือข่ายของคนทำหน่วย คนรักหนังกลางแปลงได้ ทุกหน่วยกลางแปลงอยากทำให้ถูกต้อง แต่ไม่มีใครแนะนำ คือรู้ว่าตรงไหนคือผิดกฎหมาย แต่ไม่ทราบว่าจะต้องไปหาใครเพื่อที่จะทำให้ถูก ต้องทำอะไร เขาก็อยากจะทำ ไม่ต้องฉายหนังแบบมองซ้ายมองขวา อยากจะฉายอย่างสบายใจ ด้วยฟิล์ม 35 การมีให้เช่าหนังในระบบดิจิทัล ก็ถือว่าดี แต่ราคาอาจจะสูงเกินไป ถ้าบอกเจ้าภาพราคาหมื่นกว่าบาท เขาก็จะไปหาเวกเตอร์ดีกว่า หนังกลางแปลงเหมือนเป็นของประกอบในงาน ถ้าวางไปเรื่องการฉายด้วยฟิล์ม เป็นโอกาสของกรุงเทพฯมากกว่า เพราะความเป็นรูปแบบ Event ส่วนต่างจังหวัด เขายังมีวิถีแบบนี้อยู่ เน้นเป็นเรื่องของหนังใหม่
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่ อยู่ได้ แต่ว่าอนาคตอาจไม่ยั่งยืน ไม่มีมากเหมือนในอดีต มันจะมีน้อยลง เพราะว่าความสนับสนุนของผู้ใหญ่ เช่น รัฐ หรือกระทรวงวัฒนธรรม เขาไม่ได้มองเราอยู่ในสายตาหรือในระบบเลย จำได้ว่าในสมัยก่อน งานเทศกาลเกียรติ 5 ธันวาคมหาราช มีมหรสพอันแรกคือภาพยนตร์กลางแปลง มีหนังเป็น 100 จอ แต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว ผมไปฉายงานถนนคนเดินที่ถนนพระอาทิตย์ ชาวต่างชาติ ฝรั่ง ให้ความสนใจเรามาก แต่ผู้ใหญ่ในกระทรวงวัฒนธรรม ไม่เคยมองเราเป็นศิลปวัฒนธรรม เป็นมหรสพของชาติ ผมเคยไปฉายที่พม่า งานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย-พม่า ช้างเจดีย์ชเวดากอง เขาให้การตอบรับเราดีมาก เพราะพม่า ไม่มีหนังกลางแปลง เขาไม่อนุญาตให้มี เขาอยากให้คนไปชมในโรง คนพม่าชอบดูหนังไทย เรื่องที่ไปฉายเป็นเสียงอังกฤษ

10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	อยากให้ผู้ใหญ่มองเราเป็นมหรสพ สมัยก่อนไม่มีอะไรเลย มีแต่หนังกลางแปลง หนังชายยา จนมาถึงลิเก ดนตรี จนตอนนี้เขาสืบหนังกลางแปลงไปหมดแล้ว งานใหญ่ในกรุงเทพก็ไม่มี สมัยก่อนงานฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ วันที่ 20 เมษายน ภูมิไปฉายทุกปี ปีนี้เขาโยนเรื่องหนังให้หอภาพยนตร์ แต่เขาไปเอาหนังต่างประเทศ ในแนวคิด หนังย้อนยุค(หนังต่างประเทศ) ไปฉายในโรงในเครือของเมเจอร์ ทั้งที่งานตรงนี้น่าจะจัดแบบกลางแปลง ให้คนได้เห็น สมัยก่อนงาน 5 ธันวาคม วันพ่อ มีหนังกลางแปลง 200 กว่าจอ ไม่มีมหรสพอย่างอื่นนะ ดนตรีก็ไม่มี โขนก็ไม่มี มีแต่หนัง ยุคหลังก็มีแต่เวทีดนตรีของค่ายเพลงยักษ์ ส่วนในคนทำหนังกลางแปลงเอง เราก็ต้องเกาะกลุ่มกันไว้ เช่นกลุ่มคนรักหนังกลางแปลงของผม เมื่อมีข่าว มีระเบียบ มีทุกอย่างที่เราต้องทราบ ถ้าเราจะทำให้มันเป็นความถูกต้องด้วยกันได้ เราจะได้เผยแพร่กันได้อย่างกระจายให้ทั่ว เมื่อก่อนไม่มีเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก จะเผยแพร่สื่อสารยามมีใครเจ็บป่วย ก็ยาก แต่ปัจจุบัน ทำได้ไว บอกวันนี้ พรุ่งนี้ทราบหมด มะรืนก็ไปเจอกันครบ อีกส่วนคือ เราก็ต้องการความถูกต้อง ชัดเจน อยากให้พูดกันมาตรงๆ เลยว่า เราต้องไปขึ้นทะเบียน ต้องทำตรงนี้ตรงนั้น ลำดับ ขั้นตอน อย่างไร พวกเราพร้อมที่จะไปทำ แต่ยังไม่มีคนขึ้นว่า เราควรจะเริ่มจากตรงไหนก่อน ซึ่งการประกอบการหนังกลางแปลง เราก็ต้องไปทำใบผู้ประกอบการภาพยนตร์กลางแปลง ประเภท 3 จ่ายเงิน 2,500 บาท อยู่ได้ 5 ปี ก็ไปต่ออายุ ตอนนี้ทุกหน่วยต้องทำ แต่ในส่วนของการไปเปิดหนังจากแผ่นซีดี ใบนี้มันก็ไม่ได้เกี่ยวกับ ไม่ได้ช่วยอะไร เพราะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่ผมมองว่า ถ้าคิดว่า มันเป็นการเผยแพร่โฆษณาให้เขา เหมือนหนังที่เปิดแผ่นตัวอย่างตามหน้าร้าน คนผ่านมา ยืนดูไม่นาน สนใจก็ไปถามว่าเรื่องอะไร เขาก็ไปซื้อไปดูที่บ้าน เพราะคนดูหนังกลางแปลง พูดกันตรงๆ คนที่มาดูมาซื้อของกิน ซื้อขนม ยืนดู 5-10 นาที แล้วกลับบ้าน ถ้าเขาติดใจ ก็มาถามว่าเรื่องอะไร กลับบ้านไปหาวิธีดู ไปซื้อมาดู เพราะคนที่มายืนดูจนหนังจบ มันไม่มีหรอก

สายอีสาน (1)

ชื่อหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง	เทพมงคล ขอนแก่น
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล	คุณพีรเทพ มณฑวีระกุล
วันที่สัมภาษณ์	18 กรกฎาคม 2558

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง ผมชอบตั้งแต่เด็กๆ และเริ่มศึกษาจากในเว็บเกี่ยวกับพวกเครื่องฉายหนัง ซื้อมาฉายเล่นที่บ้าน และไปเจอแหล่งที่ขายฟิล์มหนัง จากหนึ่งไปสองไปสาม ของมันก็เยอะขึ้น หนึ่งบางเรื่องก็ตอนี้หายากๆ ถ้าตอนนั้นเราไม่ซื้อไว้ ตอนนั้นก็คงไม่รู้ว่ามันจะไปอยู่ที่ไหน ก็มีพวกอินทรีทอง สงครามเพลง แม่นาคพระโขนงรุ่นเก่าๆที่เราเก็บไว้ ตอนนั้นที่เริ่มต้นประมาณ 12 ปีที่แล้ว แต่ในส่วนของการมาทำหน่วยหนังจริงจัง ที่เริ่มมีอุปกรณ์ครบ ก็ประมาณปี 2547 ก็คล้ายกับตกกระไดพลอยโจร เพราะพอเรามีอุปกรณ์อยู่แล้ว เมื่อมีเพื่อนฝูงที่เขามาบนเจ้าพ่อ ก็มาขอให้เอาไปฉาย ก็เลยเป็นจุดเริ่มต้นจากตรงนั้น พอหลังๆ ก็เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น คนที่มาติดต่อเพิ่มขึ้น ก็โตไปทีละก้าว จนไปถึงแบบที่คงใช้คำว่า ทำเต็มตัว ซึ่งตอนนั้นผมก็ยังทำงานประจำอยู่ และมาทำตรงนี้เป็นงานเสริม แต่ตอนนี้ออกมาทำธุรกิจส่วนตัวแล้ว การที่เราจะทำหน่วยหนังเต็มตัวมันยาก ในแต่ละเดือนถ้ามีงานไม่ถึง 6-7 งาน มันก็ไม่สามารถอยู่ได้ เราก็เลยต้องมีอะไรที่เป็นหลักอย่างหนึ่ง ส่วนหนังก็เป็นตัวเสริม คือผมออกโรงวิ่งส่งของ คนที่เคยทำหน่วยหนังรุ่นเก่าๆให้เรา เราก็เปลี่ยนสถานภาพ ให้ไปช่วยขับรถส่งของ เขาก็มีรายได้หลัก
2	ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง เป็นงานจ้างตามมหรสพทั่วไป งานบุญ งานบวช ที่เขาอยากจะมีหนังไปให้ชาวบ้านดู เจ้าภาพก็จ้างเหมาไปฉาย ก็เหมือนกันหมดทุกที่ งานแค้นบ่น หรืองานที่มีการไหว้ประจำอยู่แล้ว พวกพ่อค้าที่ทำมาค้าขาย เขาก็มีการมาขอเจ้าพ่อ ให้ประสบ

	ความสำเร็จ ได้กำไรจากการขาย ถ้าได้ตามขอ เขาก็จะมา หลักขอนแก่นมี 3 ที่ คือ ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อมเหศักดิ์ที่บึงแก่นนคร และเจ้าพ่อมดินแดง ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น แต่ที่ศาลหลักเมืองนี่จะเป็นจุดที่คนมาไหว้เยอะ ตลอดทั้งวัน และพวกค้าขายเจ้าใหญ่ๆในเมือง ก็อาจจะมีการไหว้หนักๆ เพราะเขามีธุรกิจใหญ่ พวกค้าขายส่ง ค้าขายทั้งเดือน พอเดือนนึงก็มาไหว้กัน มีทั้งหัวหมู 3 หัว เหล้าจिन ราคาแพงๆ ผลไม้เต็มที่ ส่วนเราก็มีหน้าที่หาหนังตามที่เขาคิดต่อมา ส่วนงานเก็บที่ศาลหลักเมืองนี้ ก็แล้วแต่ความต้องการของผู้จ้างครับ ถ้าหลักๆ สมมติคืนนี้ฉาย 2 เรื่องนะ 1 คืน หรือบางคนอาจจะบนแล้วได้อะไรหนักๆมา อาจจะขอสัก 2 จอ 3 จอ ก็ไปติดต่อบอกเจ้าหน้าที่อยู่ตรงนี้ หรือถ้าเห็นมี 3 จอ อาจจะมาจากจ้าง 3 คน แยกกัน หรือจากคนเดียว ก็มีทุกรูปแบบ เพราะที่นี้มีคนมาไหว้ตลอด ไม่ขาด 10 นาที 20 นาที ถ้าจะมาติดต่อนั่ง เขาก็ถามๆที่ศาลติดต่อได้เลย
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร ช่วงแรกมีที่ซื้อเอง และเช่าจากสายหนังที่ได้โควต้ามาจากแต่ละเจ้า
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม ส่วนมากเขาจะเน้นหนังสนุกสนาน ตลก แอ็คชั่น แต่ถ้าหนังแบบคนในเมืองพวกหนังรัก ก็จะไม่ค่อยนิยม คนชอบมากก็แล้วแต่ว่าช่วงไหนมาเป็นไทย หรือจีน ฝรั่งเศส เคยไปฉายเรื่อง “รักแห่งสยาม” เจ้าภาพเลือก ฉายไปครึ่งเรื่อง เขาสั่งให้เปลี่ยนเรื่องเลย พฤติกรรมคนดูก็จะบอกอะไรบางอย่างกับเรา เราไปบางบ้านคนดูหนังถึงตี 3 ตี 4 บางที่ 3 ทุ่มก็กลับกันแล้ว เรามาฉายหนังก็ได้เรียนรู้ผู้บริโภคไปด้วย อย่างมีหนังไป 3 เรื่อง ถ้ามีหนังตลก เช่น “แหยมยโสธร” ฉายเรื่องที่ 2 เขารอดูจบ ก็พากันกลับบ้านหมด
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง ผมมีค่าต้นทุนที่ออกจากบ้าน ก็ 5,000 บาท คือค่าน้ำมัน ค่าลูกน้อง ทีมงานคนละ 400 มี 5 คน ก็ 2,000 แล้ว นี่ก็ยังไม่รวมค่าหนัง ก็คุยกับเจ้าภาพก่อนว่า ถ้าหนัง 4 เรื่อง สัก 8-9 พันได้มัย ถ้าเจ้าภาพสู้ ราคาได้ ก็ไปได้ ช่วงแรกๆก็เคยแบบที่เขาจ้างเท่าไรก็ไป แต่เห็นว่ามันไม่คุ้ม หลังๆก็ต้องคิด ให้พอเหมาะพอดีตามตกลงกัน มันก็มีบางคนที่มาเพื่อจะต่อรองราคา เพื่อจะหักคอเราก็มีย หรือมาเพราะต้องการหนังจริงๆก็มี มันก็เป็นเรื่อง พฤติกรรมของผู้จ้างไปอีก ก็

	ต้องอธิบายเขา ว่าอย่างหมอลำค่าจ้าง 3-4 หมื่น หนังสือ 8-9 พัน ก็ไม่แพงหรอกนะ
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนึ่งจากอะไร
	เขาดูเรื่องความพร้อมของหน้าตาผลงานที่ผ่านมา ถ้าเราเคยไปฉายแล้วทำผลงานได้ดี ฉายหนึ่งไม่มีปัญหา เครื่องเสียงฟังชัด จอสวย มันก็คงวัดกันที่คุณภาพ ก็คงบอกกันปากต่อปาก ถ้าเราใส่ใจในงานอยู่ในมาตรฐานที่ดี
7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบกับเราหรือไม่อย่างไร
	ก็คงมีเรื่องที่ไม่มีฟิล์ม เมื่อก่อนยังไปเร่ฉายล้อมผ้าได้ มันคงเป็นวัฏจักรแหละ ตอนนี้นั่งล้อมผ้าก็หายไปเลย ไม่มีใครกล้าไปสุ่มทุนอย่างนั้น คือเหมือนกับไปเสี่ยงดวง มันมีค่าใช้จ่าย ค่าเช่าที่ ค่าเสียง ค่าน้ำมัน ทีมงาน ค่าเช่าหนัง ถ้าไม่ได้เงินก็ขาดทุนไป มันไม่เหมือนงานที่ถูกจ้างล่วงหน้า ที่เราเห็นแล้วว่ามีรายได้ชัดเจนเห็นแล้ว พอมันไม่มีหนังตรงนี้ออกไปหาคน มันก็ซบเซาไป ตามงานบ้านต่างๆก็อาจจะมียี่สิบโทน มีดนตรีไป นอกจากเขาอยากได้ความบันเทิงจากหนัง มีกำลังทรัพย์ เขาก็เลือกที่จะมาหาเรา หลังก็ยังมียี่สิบโทน บ้านที่มาทุกปีๆ ตามเทศกาลเขา พอมันมาเป็นดิจิทัล มันก็ฉายได้จำนวนที่น้อยลง ไม่หลากหลายเหมือนเมื่อก่อน เราก็ฉายเฉพาะที่เรามีฟิล์ม เพราะตอนนี้เรื่องลิขสิทธิ์มันก็ยังไม่ลงตัว เราก็รอดูความชัดเจนว่าเขาจะเสนอมายังไง มันมีส่วนที่ยังคลุมเครือ เราก็ฉายไปที่เรามีก่อน แต่ได้ยินข่าวว่า มีตัวแทนมาดำเนินการอยู่ แบบเสียค่าลิขสิทธิ์เข้าฟิล์มมาฉาย มันจะไม่เหมือนกับตัวที่ผมมีฟิล์มไว้เอง ที่เก็บไว้ฉายเอง ผมก็มองถึงพวกงานเรโทร ย้อนยุค มันก็ได้มาหลายงานเหมือนกัน ก็ได้เปรียบที่เรามีฟิล์มหนังที่คนอื่นไม่มี เรามีประมาณ 200 กว่า ที่เก่ามาก หนังสือสรวงษ์ก็เยอะ
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
	ทราบครับ ทราบตั้งแต่ที่กระทรวงวัฒนธรรมมีหนังสือแจ้งให้พวกเราเข้าไปทำใบอนุญาต ตามพกกกฎหมายพรบ.อะไรพวกนั้น ประมาณปี 52 ก็มีส่งจดหมายมาก่อน ว่าให้ไปทำขึ้นทะเบียนให้ถูกต้อง เขาก็มาจากวัฒนธรรมจังหวัด เขาก็คงอยากเก็บข้อมูลไปด้วย ก็มีพวกร้านเกมส์ ร้านคาราโอเกะ พวกร้านอาหารที่มีถ่ายทอดบอล เขาก็พยายามทำพวกเรื่องสื่อ เหมือนพยายามสำรวจว่า ผู้ประกอบการมีใครทำอะไรบ้าง ตามพรบ.ปี 50 เขามาสำรวจปี 52 หน่วยใหญ่หน่วยเล็กที่นี้ก็ได้รับ

	หนังสือติดต่อมา มันจะเป็นเหมือนใบอนุญาต รู้สึกว่าจะใช้ได้ 5 ปี และมีการต่ออายุได้ เป็นใบอนุญาตจัดฉายสื่อวีดิทัศน์ตาม พรบ ภาพยนตร์ฯ ปี 50
9	คิดว่าในอนาคต หนังสือกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่
	คิดว่า ถ้ายังมีงานกับบอยู่ มีการไหว้ ด้วยหนังสือ ก็ยังคงมีหนังสือกลางแปลงอยู่ แต่ผมก็ไม่กล้าฟันธงนะ อย่างงานจ้างผมก็ไม่รู้มันจะเปลี่ยนไปอย่างไร เพราะอย่างหนังสือเองมันก็มีเปลี่ยนไปตลอด จาก 16 มาเป็น 35 มม. ระบบเสียงก็มีขาวดำขาวแดง ระบบแสงก็เปลี่ยนเป็นหลอดแบบใหม่ มันเปลี่ยนแปลงไปตลอด เราก็ยังมองไม่ออกจริงๆ มันก็ต้องตามให้ทัน นอกจากว่า ถ้าวันหนึ่ง ความเป็นหนังสือมันไปอยู่ในเทคโนโลยีขั้นสูงจนเราไปไม่ถึงจริงๆ ตอนนั้นก็อาจจะต้องหยุด คือมันมีราคาเป็นเกณฑ์กำหนดเหมือนพวกชุดโรงหนังดิจิทัล ที่ราคาเป็นล้าน ถ้าผมมีเงินขนาดนั้นผมคงไปทำอย่างอื่นดีกว่า เพราะกว่าจะทำ กว่าจะคืนทุน มันจะได้อะไร ตัวนี้มันเป็นเส้นขีดที่น้ำหนักแล้วมาแล้วครั้งหนึ่ง พอขีดมาถึงตรงนี้ก็ทำให้หลายคนตัดสินใจเลิกก็เยอะ
10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือกลางแปลงในประเทศไทย
	ผมว่าตอนนี้พวกมหรสพ อย่างลิเก หมอลำ มันเคยมียุครุ่งเรืองมันผ่านตรงนั้นมาแล้ว หน่วยหนังสือเหมือนกัน ถ้าทำเป็นเป็นอาชีพ มันต้องไม่เบียดเบียนกัน ต้องอาศัยกัน ต้องช่วยเหลือกัน เพราะมันก็เหลือกันแค่นี้ ไม่ใช่ยุคแข่งขันกันเมื่อ 20-30 ปีก่อน ที่ต้องมานั่งหน้าร้านคอยดึงเจ้าภาพเข้าร้าน ก็ควรช่วยกระจายงานกันไป ที่เหลือเราก็คงคอยดูต่อไปเรื่อยๆ ว่าเราจะอยู่ได้นานมากน้อยแค่ไหน ในส่วนของรัฐ ก็อยากให้เขาเอื้อประโยชน์ให้กับคนทำอาชีพนี้อยู่ อย่างคนที่เคยทำรถหนังขายยา เขาเคยเป็นมหรสพสัญลักษณ์อยู่คู่สังคมไทย เป็นเครื่องหมายบันเทิงแบบรากหญ้า ประเทศอื่นไม่มีรถแบบนี้ มันหอบความบันเทิงไปในที่ต่างๆ ทุกวันนี้จะไปทำแบบนั้นมันก็ยากแล้ว อย่างน้อยก็ช่วยในบางส่วนที่พอช่วยได้ อย่างเรื่องกฎหมายก็ควรช่วยบ้าง

สายอีสาน (2)

ชื่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง	ฟิล์มทองภาพยนตร์ อุดรธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล	คุณ หมวดตรีการุณ ตระกูลพุทธิรักษา
วันที่สัมภาษณ์	17 กรกฎาคม 2558

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนังกลางแปลง ตอนผมเด็กๆ ป.2 สมัยนั้นโรงหนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีอยู่เยอะ เช่น ที่ชลบุรี มีโรงหนังนาสวัสต์ ที่ตรงแยกพนสนิม และยังมีโรงหนังศรีชล และเฉลิมราษฎร์ ผมอยู่กับหนังกลางแปลง ตั้งแต่ยุคหนังกลางแปลงมิตร ชัยบัญชา ผมอยู่กับบริษัทฯ และก็เคยพากษ์หนังด้วย เรื่องจุฬา ตีคุณ ขุนช้างขุนแผน ตั้งแต่อายุประมาณ 20 ปี ตอนนั้นที่เริ่มทำ มีนายชายเป็นผู้ชักชวนไปอยู่ด้วย กับบริษัทฯ ไปตระเวนหนังแถวภาคใต้ ก็ช่วยงาน ถ้าไม่มีคนพากษ์ก็มาทำ เพราะใจกล้า ชอบพูด สมัยนั้นพากษ์หนังก็ไม่ใช่ง่าย มันยากนะ อย่างขุนช้างขุนแผน ต้องขับเสภาด้วย ยุคนั้นฉายหนัง 16 ที่แถว 3 จังหวัดภาคใต้ ก็นิยมหนังอินเดียแบบอินเดียแท้ เพลงเพราะๆ มีการจ้างนักพากษ์เป็นภาษายาวีด้วย เมื่อโตมากลับมาเรียนหนังสือที่ชลบุรี ตั้งบริการหนังที่ชลบุรี ตอนอายุประมาณ 25 ปี รวมกับบริษัทอื่นๆ ตั้ง บริษัทชื่อสหภาพยนตร์ตะวันออกเฉียงเหนือ จำกัด กำนันเปาะเป็นประธาน คือเรารวมสาย เพราะเราจะไปซื้อหนัง ต่อรองกับบริษัทผู้สร้าง ให้มันถูกลง ไปซื้อจากเสี่ยเจียง สหมงคลฟิล์ม ซื้อจากไฟว์สตาร์ ซื้อจากบริษัทเอกชน บริษัทอิสระ ที่เขาสร้างหนังขึ้นมา จากฉลอง ภักดีวิจิตร นครหลวง แล้วมีสุพรรณ พลามพันธ์ สามีของคุณพิศมัย ที่สร้างเก๋ายอด ซื้อหนังมาแล้วนำมาจัดจำหน่ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยุคเดียวกันสมานฟิล์ม ตอนนั้นลูกชายเขายังเล็กๆ อยู่เลย แฟนของสมานฟิล์ม ตอนนั้นอยู่โรงหนังศรีตราด นั่งขายของอยู่หน้าโรงหนัง

	การทำสายหนังในสมัยนั้นคือ อย่างเมืองชลนี้ ก็ซื้อเลย ทั้งโรง ราคาเรื่องนึ่งก็แล้วแต่ยุคนั้นก็มีหนังฉลอง รักดีวิจิตร ที่แพงที่สุด เพราะถือว่าเป็นหนังใหญ่ และก็มีหนังชรินทร์ นันทนาคร เช่น แผ่นดินแม่ และเอาเพชรฯ แสดงเป็นนางเอก ต่อมาผมก็ไปเปิดบริการหน่วยหนังที่จันทบุรี เพราะคุณแม่อยู่ที่นั่น และบังเอิญผมอยากจะเปิดหน่วยที่สายอีสาน ก็เลยมาซื้อหนังเก่า กากหนังที่ออกจากโรง เอามาให้เขาเช่า และขาย จนอยู่ถึงทุกวันนี้ และใช้ซื้อฟิล์มทอง ตั้งแต่จันทบุรี ก็เป็นเวลา 50 ปีแล้ว ก็บริการหน่วยหนังที่อุดรธานีมาตั้งแต่นั้น ซึ่งก็ไม่ได้ทำสายแล้ว มาทำหน่วยฉายหนังอย่างเดียว
2	ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง คนอีสาน ไม่ค่อยจ้างหนังงานบวช มีแต่งานศพเสียมากกว่า เขาเรียกว่างานแจกข้าว ส่วนงานวัด ก็เป็นวัดใหญ่ๆที่เขา มีผู้บริจาค ที่สนับสนุนก็อาจมีจ้างวงดนตรีมา ก็อาจจะราคาหลักหลายแสน แล้วจ้างวงหมอลำมา มันมีการตีกัน พอมีข้าวออกไปบ่อยมันก็ไม่ดี ก็มีการไปคุยกันระหว่างวัดกับตำรวจ มองว่าถ้าจ้างหนังไปฉายดีกว่า เรื่องมันจะน้อยลง งานเก็บเงิน มีที่ขอนแก่น ศาลหลักเมือง มีจอประจำอยู่ 3-4 จอ
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร ที่ซื้อมาเป็นประจำ 20 กว่าปีแล้ว คือรับมาจากไฟว์สตาร์เนตเวิร์คโคราช ไม่ใช่ไฟว์สตาร์สร้างหนังนะ คือไฟว์สตาร์ของนายสมชาย มีเรื่องอะไรซื้อหมด เหมามาหมด ซึ่งเขาซื้อประจำมาจาก หนังสือแกรมมี่ ของอาร์เอส และหนังไทย หนังอิสระ ส่วนหนังฝรั่ง ไฟว์สตาร์ก็รับมาประจำคือจากโคลัมเบีย กับทเวนตี ส่วนอีกสายหนังที่ผมติดต่อซื้อมา คือ สายของเนวาด้า อุบลราชธานี ที่เขาเป็นตัวแทนหนังฝรั่งคือของยูไอพี ผมก็ซื้อหมด อย่างเรื่องคิงคอง ดังมาก ได้เงินเยอะ กติกาการเช่าฟิล์ม คือถ้าเป็นหนังไทยซื้อขาด ไม่ต้องคืน ถ้าเป็นฝรั่ง ต้องถามว่าของบริษัทอะไร ต้องคืน อยู่กับเราประมาณ 10 เดือน แล้วคืน
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม ส่วนมากจะเป็นหนังใหม่ แต่คำว่าหนังใหม่เนี่ย คนไม่ดู มันก็มี คนที่ดูแล้วมันดัง จากโรงหนังทางบริษัทที่ซื้อมา เขาก็ขายเราแพง เพราะถือว่าเป็นหนังทำเงิน อย่างลิมนะ หนังบางเรื่องลงทุนเยอะๆ แต่ไม่ทำเงิน เขาก็ขาดทุน เขาซื้อแพง เข้าโรงตาย พอมาขายให้

	เราแพง เราก็ไม่ซื้อ เขาจึงต้องขายเราถูก เขาก็ขาดทุน แต่หนังบางเรื่อง สายหนังซื้อไม่แพง แต่มันเกิดพลึก คนนิยม ถึงเขาซื้อถูก เขาก็มาขายเราแพง
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ราคา แบบฟิล์ม 7,000 ต่ำสุด ระยะรตวิ้งไม่ไกลมาก ราคา แบบดิจิทัล หนังใหม่ราคาหมื่นบาทขึ้นไป คือมีคั่นละ 4-5 เรื่อง หนังใหม่ทั้งหมด แต่ถ้าต้องการหนังใหม่ 2-3 เรื่อง ราคาก็ถูกลง ไป
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
	ต้นสายซื้อมาถูกหรือแพงก็อาจจะไม่เกี่ยวกับราคาที่สายจะมาให้หน่วยหนังเช่า เพราะกว่าคนต่างจังหวัดจะได้ดูหนังที่มาขายเป็นกลางแปลง มันก็มีกระแสมานแล้ว ว่าคนจะนิยมไหม ถ้าหน่วยหนังย่อย นาย ก.นายข. เขาไม่มีฟิล์ม เขาก็มาเช่าเรา ถ้าหนังดังบางทีเรื่องละ 2 หมื่นก็เช่า แต่อาจมีบางเรื่องหนังใหม่ๆลงทุนเยอะ 500 เขายังไม่เช่าเลย เพราะไม่มีใครดู
7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบกับเราหรือไม่อย่างไร
	ตอนที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นดิจิทัล หลายนหน่วยแทบทั่วประเทศไทย เขาพลิกความคาดหมาย เขาติดตามไม่ทัน คิดว่าถ้าไม่มีฟิล์ม เราก็ไม่ได้ฉายแล้ว ถ้าไปลงทุนเครื่องใหม่ราคาก็เป็นล้าน จะเอาเงินที่ไหนซื้อ กาลเวลาผ่านไป พวกช่างที่หัวดี เขาก็ใช้เครื่องโปรเจคเตอร์ ที่มีความสว่างหลายระดับ ซ้อนหลายเครื่อง เช่นที่ผมฉายอยู่ก็ราคาเครื่อง ไม่ได้แพงนะ ก็ฉายได้ ยุคที่มีความเปลี่ยนแปลง คนที่ไม่มีเงิน มันแทบจะทำอะไรไม่ได้ นอกจากจัดเอาหนังฟิล์มเก่ามาฉาย ฉายไปจนเก่า ก็เก่าไปหมด ส่วนหนังที่ใหม่ๆ ก็ฉายไม่ได้ เพราะไม่มีฟิล์ม แต่ถึงกระนั้น ในปัจจุบัน มีบริษัทมงคลฟิล์มที่ปรับตัว คือเสี่ยอำ บุรีรัมย์ ที่เป็นคนซื้อมาทั้งหมด นำรูปแบบไฟล์มาขายเป็นเจ้าแรก โดยมีลิขสิทธิ์จากมงคลฟิล์มออกมา และผมก็หันมาซื้อหนังมงคลฟิล์มชุดแรกแล้ว ถ้าผมรอนหนังจากค่ายอื่น ก็ต้องรอเขาออกแผ่นตัวจริงออกมาขายก่อนหลายๆเจ้าก็หันมาซื้อหนังจากเสี่ยอำ เพราะจะได้เป็นไฟล์มาสเตอร์ ชัด ถูกลิขสิทธิ์ จากมงคลฟิล์มตอนนี้ ก็มีทั้งไทย และจีน หนังเงินทอง มีหนังฝรั่งที่มงคลฟิล์มได้ลิขสิทธิ์มา ที่ผมถามมา เดียวนี้หนังกลางแปลง มันกำลังจะฟื้นกลับมาอีกแล้ว แบบการใช้ดิจิทัล

	แต่ต้องซื้อจากบริษัทที่เขา สร้างและทำออกมาให้ขายเลย ต่อไปก็คิดว่า เขาต้องทำแบบเหมือนฟิล์ม คือให้มันเร็วขึ้น คือเอาไฟล์ที่ฉายในโรงสัปดาห์แล้วเอาไฟล์มาขายเลย มีลิขสิทธิ์ให้ ต่อไปถ้าเป็นแบบนี้มันก็เข้ารูปเดิม คุณภาพ สี แสง เสียง จะได้หมด ไม่แพ้ฟิล์มหนัง แต่ต้องลงทุนน้อย มีเครื่องระบบแสงที่ดี ผมว่ามันจะฟื้นตอนนี้ก็เริ่มแล้ว ตอนนี้โลกมันไปไกลแล้ว จะกลับมาเป็นแบบอิงไฟล์กลับมาเป็นฟิล์มคงไม่ได้แล้ว มีวิธีคือ ผู้สร้างหนัง พร้อมทั้งจะมอบลิขสิทธิ์ให้กับผู้ซื้อ สายหนัง และเอามาขายให้ลูกค้าแต่ผู้สร้างหนังบางบริษัทอาจไม่ได้มองหนังกลางแปลงสำคัญ เขามองข้ามไปเลย เพราะเขาไม่ได้หวังตรงนี้ เขาหวังโรง แม้แต่เสียเจียงเขาก็ไม่ได้สนใจเรื่องกลางแปลง ทุกวันนี้พวกทำหนังกลางแปลงก็พยายามหาดิจิทัลที่ถูกต้องมาฉาย แต่ตอนนี้ก็ไปหาแผ่นหาไรมาฉาย ถ้าบริษัทจะมาจับก็จับได้ เขาก็รู้ว่าไม่ถูกต้อง แต่มันไม่มีทางเลือก ก็ต้องฉาย สำหรับเรื่องการเปลี่ยนระบบ ไม่มีผลมากนัก ผมไม่ได้สะท้อนอะไร ตอนนั้นก่อนผมจะซื้อหนังจากเสียอำมา ผมก็เป็นโจรเหมือนกัน ผมก็ยอมรับ ก็เวลาติดต่อทางสายไปว่าหนังเรื่องนี้ ถ้าแผ่นออกมาแล้ว ก็อยากจะซื้อ เหมือนซื้อฟิล์มนะ เขาตอบว่าอย่างไร รุ้มัย "ฉายไปเถอะบริษัทไม่จับ" ถ้าทางกรุงเทพมาจับ ผมจะบอกให้ ผลกระทบกับผมไม่มี เพราะผมก็พยายามปรับตัวประเทศไทยมีหนังกลางแปลงเยอะ ทุกคนก็พร้อมที่จะเปลี่ยนระบบมาเป็นดิจิทัล เขาพร้อมเสียเงิน ที่ซื้อไปฉายให้ถูกต้อง แต่ไม่มีที่ซื้อ ก็จบ
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
	ทราบแต่ไม่มีทางเลือก บางคนอยากจะซื้อให้ถูกต้อง แต่ก็ไม่มีคนเอาออกมาขาย เช่นหนังฝรั่ง โคลัมเบีย หรือยูไอพี คนที่เขาซื้อสายหนังมา เขาซื้อดิจิทัลอย่างเดียว ไม่เหมือนเมื่อก่อนยังมีฟิล์มมาให้ แต่เอาดิจิทัลไปฉายโรงหมดแล้ว เสรีเขาก็คืน ก็ไม่มีอะไรมาให้ฝ่ายกลางแปลง แต่ใครละจะเอาลิขสิทธิ์มาขาย ฝรั่งเหอะ ก็ไม่รู้เรื่อง หนังกลางแปลงต้องรอ เหมือนเป็นโจร ต้องรอ ให้เขาขายแผ่นออกมา ให้มาสเตอร์ออกมาก่อน ของแท้ออกมา แล้วก็ไปก๊อปเอามาฉาย ทำไม่ต้องก๊อป ถ้าพูดประสาชาวบ้าน ก็มักจะให้กูไปซื้อที่ไหน เพราะมันไม่มีขาย ถ้ามีขายก็ซื้อ เดียวนี้ ราคาบริการหนังก็ดีขึ้นนะ เมื่อก่อนรับราคา สี่ห้าพัน เดียวนี้รับจอละหมื่นกว่าหมด แพงนะ ไม่ใช่ไม่แพง แต่คนที่อาจจะไม่มีเงินลงทุน เขาก็ไม่รู้จะไปซื้อเครื่องยังไง ถ้าซื้อ

	เสร็จแล้ว จะเอาอะไรมาฉายอีก
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่
	อยู่ต่อไปได้ ตอนที่จากเปลี่ยนฟิล์มเป็นดิจิทัล ที่เคยลดจำนวนไป แต่ตอนนี้เพิ่มอีกแล้ว ถ้าบริษัทเขาขายไฟล์ให้ได้ มันก็จะเหมือนเดิม สะดวกสบาย ไม่ต้องไปหิ้วฟิล์มใหญ่ๆ เดียวนี้ถือกล่องเดียวได้หลายเรื่อง ถ้าเขาเปลี่ยนระบบได้ก็จะดี ต้องรอสิทธิ์แผ่นออก ที่บางที่ก็รู้จากช่องเคเบิลท้องถิ่น ที่เห็นเขาฉายแล้วถึงเพิ่งรู้ ที่หนังกลางแปลงมันเสื่อม ก็ตรงที่ บางเรื่องไฟล์แผ่นยังไม่มา ก็มีการเอาไปฉายกลางแปลงแล้ว เพราะเป็นหนังชุมมา ทำให้ชาวบ้านหมดศรัทธากับหนังกลางแปลง จ่ายเงินไปดูแล้ว เสียไม่ชัด ภาพไม่ดี ชาวบ้านเบื่อ ต้องกู้สถานการณ์ รอเวลา ให้หนังที่มีคุณภาพดี แสงดี เสียงดี ไปฉาย ให้เขามั่นใจ
10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	1. หนังจากฟิล์มที่เปลี่ยนเป็นดิจิทัล ถ้าหน่วยบริการที่ไม่พร้อม เช่นเอาเครื่องเล็ก ไปฉายจอใหญ่ และเอาไฟล์ชุม ไปฉาย อย่าทำแบบนั้นมาจะทำให้เสียทั้งวงการฉายเสื่อม อย่าทำให้หนังกลางแปลงตกต่ำ ชาวบ้านไม่อยากจ้าง 2. พร้อมที่จะไปให้บริการ เสียงต้องดี แสงต้องดี ถึงจะทำหน่วยบริการ อย่าไปหลอกชาวบ้านว่าดี ทั้งที่ตัวเองก็รู้ว่าไม่ดี ถ้าทำได้ แบบนี้ อีก 2-3 ปี หนังกลางแปลงจะกลับมาบูมเหมือนเก่า มีการประชุมกันอยู่เท่าที่ทราบตอนนี้ ควรมองหนังกลางแปลงเป็นมหรสพ ที่อยู่คู่กับประเพณี วิถีชีวิต ที่ต้องสนับสนุน

สายอีสาน (3)

ชื่อหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง	ธณวัฒน์ภาพยนตร์ อุดรธานี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล	คุณเกษม ธณวัฒน์
วันที่สัมภาษณ์	17 กรกฎาคม 2558

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง ผมทำมา 20 ปีแล้ว เมื่อก่อนผมเป็นช่างยนต์ทำอู่ซ่อมรถ พอตีน้ามีหน่วยนึ่ง น้ำก็เรียกไปช่วยขับรถบ้าง ซ่อมรถบ้าง ก็เริ่มตั้งแต่นั้นมา อยู่กับหน่วยนึ่งมาตลอด เป็นลูกจ้างเขา มาเพ็งมาทำเองเมื่อประมาณ 10 ปีก่อน ตอนนั้นมี 2 จอ 2 เครื่องฉาย เรียกว่า 2 ชุดดีกว่า ก็ทำได้ไม่นาน คือมันไม่มีรถ ก็เลยขายไปชุดหนึ่ง ถ้าต้องเช่ารถมันก็ลำบาก เลยขายไป
2	ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการนึ่งกลางแปลง ทุกประเภท มี งานบุญประจำปี งานแจกข้าว คืองานบุญครบรอบคนตาย สมัยก่อนก็จะเป็นช่วงที่เรือเกี่ยวข้าว ประมาณกุมภาพันธ์ ก็ทำบุญ แต่สมัยนี้เปลี่ยนไปเยอะ คือลูกหลานไปทำงานไกล ญาติอยู่ไกล เลยจัดแบบ คือถ้าเผื่อนี้ อีก 2 วันก็ทำบุญเลย จะได้มาทีเดียว งานศพไม่มี มีแต่จ้างวันสุดท้าย เช่นเผื่อนี้ พรุ่งนี้จัดงานอันนี้เรียกว่างานแจกข้าว ไม่เหมือนที่ภาคใต้ที่จะจ้างหนังไปที่วัด ในคืนสวดที่วัด อย่างภาคเหนือถ้ามีงานศพก็ไม่มีจ้างหนัง แต่จะเป็นปี่พาทย์ และคืนสุดท้ายก่อนจะไปเผา คืนนั้นจะต้องแห่ ที่อีสานจ้างนึ่งกลางแปลง คืองานบุญ งานแจกข้าว แต่งงานขึ้นบ้านใหม่อะไรพวกนี้ จะไม่มี จะไม่นิยมหนัง แต่จะเป็นพวกดนตรี เป็นหมอลำ มีงานแค้น เช่นตามศาล หรือคำชะโนด เขาเป็นวัด ที่มีคนสมหวัง ประสบความสำเร็จก็ไปแค้นกัน ที่นั่นก็มีหน่วยนึ่งหลายเจ้า ก็มีการบริหารจัดการเรื่องติดต่อในด้านแค้น

	งานบุญทางอีสาน ก็มีงานบุญประเพณีพระเวชสังคร เดือน4 ประมาณ มีนา เมษา สมัยนี้งานเทศกาลจะไม่ค่อยมีหนัง ก็จะเป็นพวกวงดนตรีไป มีประกวดนาง สงกรานต์ นางนพมาศ ก็คงใช้เวทีเดียวกับดนตรีไป ตามในเมืองก็ไม่ค่อยมีจ้าง ส่วนมากก็ตามนอกเมืองไป มันจะเป็นช่วงๆ อย่างก่อนจะเข้าพรรษาก็จะมีงาน พอหลังเข้าพรรษาไปแล้วก็เงียบ บางเดือนหน่วยเล็กหน่วยน้อยไม่มีงานเลยก็มี จะไปกระต๊อที่ที่ตอนออกพรรษา ได้ประมาณสักอาทิตย์ละ 2 งาน ประมาณนี้ แล้วก็ประปรายไปเรื่อยๆ ไม่เยอะแล้ว เดียวนี้ ปีนี้ก็ไม่ถึงร้อย แต่สมัยก่อนจะเยอะ ตอนนี้ฝั่งอีสานก็ถือว่ายังมีหน่วยหนัง กลางแปลงเยอะอยู่ เหนือก็เยอะ
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร ส่วนมากผมจะเข้ามา จากฟิล์มทองบ้าง เสรีบ้าง แจ่มจันทร์บ้าง เพราะเราไม่ได้มีทุน ที่จะไปซื้อมาเลย ก็คือเช่าช่วงต่อมา แล้วแต่ว่าใครได้สิทธิ์จากไหนมา กติกาการเช่า 1 เรื่องต่อ 1 คืน เขาก็จะมีลิสต์หนังออกมาให้จากเขาปล่อยให้เช่า ก็จะมีรายชื่อหนังปล่อยออกมา
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม ตั้งแต่ปีที่แล้วก็ไม่มีฟิล์มขึ้นมาอีกเลย เรื่องสุดท้ายของทางอีสานรู้สึกจะเป็นหนังเงิน หลง วังปล้นพิต ของสหมงคลฟิล์ม แต่รู้ว่าทางภาคอื่นก็ยังมีอยู่นะ อย่างทางเหนือก็มีธนาชาพรินท์ฟิล์มเอง แต่ก็ไม่เยอะมาก ทางโน้นฟิล์มคงอยู่ได้อีกหลายปี แต่ทางอีสานก็เริ่มเปลี่ยนเป็นพวกดิจิตอลไปแล้ว บางเจ้าเขาก็ซื้อโปรเจคเตอร์มาฉาย เพราะทางมงคลฟิล์มเขาให้เช่าไฟล้นหนังมา ที่เขามีลิขสิทธิ์ เราก็มีแต่ไม่ได้ทำใหญ่ พอให้เจ้าภาพได้เป็นตัวเลือก บางงานมีฟิล์มเราก็ฉายฟิล์ม เพราะมันเป็นธรรมชาติกว่า ดิจิตอลเยอะ
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง ผมมีคนช่วยรับงานให้ เป็นดีเจตามวิทยุบ้าง เป็นเจ้าของเครื่องเสียงบ้าง เราก็ให้เปอร์เซ็นต์เขาไป เพราะพวกนี้เขาเจอคนจ้าง เช่นจ้างเครื่องเสียงไปงานศพ ไปเปิดให้พระเทศน์ และก็มีโทรมาเองบ้าง เพราะภาพจอหนังมันจะมีเบอร์โทรศัพท์อยู่ คนก็เห็นจากรูปตามที่ต่างๆ

	ตอนนี้ผมคิด 6,000 บาท ไม่รวมหนัง หรืออาจจะรับต่อจากหน่วยใหญ่อีกที ราคาที่ประมาณนั้น ตอนนี้หนังที่ยังเป็นฟิล์ม ที่คนจ้างยังเลือกเอาไปดูกัน มีเรื่องประมาณไหน ก็เป็นหนังจีนเมื่อปีที่แล้ว วึ่งปล้นพิต แหกคุกกลางอากาศ ประมาณนี้ ส่วนมากลูกค้าเขาก็เลือกที่จะฉายหนังเรื่องอะไร งานที่ไม่เลือกหนัง คืองานที่ราคาถูก มึงบ่นน้อย ขอแค่ให้มีหนังไปฉาย
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
	ก็คงเลือกจากคุณภาพ ราคา ถ้าไม่มึงบ่มาก ก็เอาราคาไป สมมติ 5 พัน มึงบเท่านี้ ก็เอาขนาดนี้ ถ้าเป็นงานใหญ่หน่อยเอาคุณภาพไป
7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบกับเราหรือไม่อย่างไร
	อย่างทางภาคอีสานก็คงไม่มาก ผลกระทบก็คงเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบฉายแค่นั้นเอง แต่ทางภาคอื่น อย่างภาคเหนือก็มีธนา ที่ไปทำฟิล์มมา อีสานก็มีแบบไฟล์ให้เช่า ถ้าเครื่องสเปคสูงๆ ภาพออกมาดูดีก็โอเค แต่ถ้าสเปคต่ำ มั่ว ไม่ชัด ก็ไม่ดี
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
	ต้องรู้ครับ แต่ว่าจะรู้มากรู้่น้อยแค่ไหน
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่
	อยู่ได้ครับ ถ้ายังมีงานรื่นเริงอยู่ ก็จะต้องมีหนัง คือหลายสาเหตุ ที่หนังกลางแปลงยังพอกลับมามีชีวิตชีวาอยู่ได้ ในช่วงปีสองปีมานี้ ก็เพราะ การจ้างหมอลำไป จะมีเรื่องทะเลาะวิวาทตีกัน จนมีบางจังหวัดเขาห้าม หรือให้เล่นเฉพาะกลางวัน พอกลางคืนก็เลยกลับมาจ้างหนังไปฉาย แต่ราคาจ้างหนังก็ลดลง งานจ้างก็มีน้อยลง ทุกวันนี้ได้อยู่ได้ด้วยใจรัก หนังกลางแปลงก็เป็นอาชีพเสริมละครับ เพราะหลักๆผมก็รับซ่อมเครื่องบ้าง ตู้อำโขงบ้าง ซ่อมเครื่องฉายหนัง พวกเครื่องเตาถ่าน ที่มาแปลงเป็นซินอน แต่ก็ไม่ค่อยมีของมาซ่อมกันละเดี๋ยวนี

10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	ก็อยากจะให้ชาวหนังกลางแปลงอนุรักษ์ไว้ เท่าที่จะทำได้ ตามกำลัง พยายามสร้างผลงานดีๆ งานจ้างก็จะตามมา

สายใต้ (1)

ชื่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง	เกวลิณภาพยนตร์ ภูเก็ต
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล	คุณชาติชาย หมั่นสู้
วันที่สัมภาษณ์	วันที่ 3 พฤษภาคม 2558

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ทำหน่วยบริการมาได้ประมาณ 15 ปี ที่บ้านทำธุรกิจนี้อยู่แล้ว
2	ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ศาลเจ้า แก๊บน งานขายสินค้า คนจัดงานเรียกหน่วยหนังไปฉายล้อมผ้าเก็บเงิน เลิกไปนานแล้วเป็น 10 ปี ขายยาเลิกมา 15 ปีงานวัดงานบุญประจำปี งานบวชพอมิแต่งงานศพไม่มีแล้ว คนดู มากตอนหนังงานวัด คนดูเยอะ งานศาลแก๊บนคนมาผ่านไปผ่านมา ในช่วงหลังๆนี้ มีงานประเภทถนนคนเดิน งานย้อนยุคต่างๆมาตามหาหนังกลางแปลงไปฉาย
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร
	เมื่อก่อนรับจากโคลีเซียม เช่าจากที่โคลีเซียมที่ภาคใต้ จะมีอีกสายหนังชื่อเจริญชัย เลิกไปหลายปีแล้วตอนนี้ก็ติดต่อโคลีเซียม สาขาภูเก็ต

	กติกาสบายๆ เอาไปก่อน กลับมาคืนค่อยจ่ายเงินก็ได้ เช่นเรื่องนางพญาขาว 400 บาท ปล้นพยัคฆ์ มนต์เพลงลูกทุ่ง ทีม2 แนวนู๊แอคชั่น จะเลือกจิ้นกับฝรั่ง หรือหนังอินเดียที่จะถูกเลือกไปฉายตามงานไหว้ครู ที่เรียกว่าโต๊ะแซะ หมายถึงเจ้าที่ดั้งเดิมที่เป็นมุสลิม เขามีลิสต์รายการหนังใหม่จากออฟฟิศในเมือง ไปขอได้
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม
	ถ้าฉายทั่วไปก็หนังบู๊แอ็คชั่น สมัยก่อนมีฟิล์มก็เป็นหนังใหม่ หนังเก่าถ้าดังๆก็ได้ เข้าบางส่วน และซื้อบางส่วนไทยจีน ฝรั่ง อินเดีย เกาหลีของเราส่วนใหญ่ไปฉายงานแก้บน งานไหว้เจ้าที่ ซึ่งเจ้าที่ดั้งเดิมที่ภูเก็ตเป็นมุสลิม ก็ฉายหนังอินเดีย
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	แล้วแต่ราคาของหนังที่เลือก
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
	เราเป็นหน่วยดั้งเดิมที่นี่ ใครๆก็รู้จัก ฉายแก้บนประจำที่ศาล และก็ติดต่อผ่านคนรู้จักกันมา
7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบกับเราหรือไม่อย่างไร
	มีผลกระทบในเรื่องเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
	ตอนเป็นฟิล์มพอทราบบ้าง ถ้าเกี่ยวกับการฉายหนังแผ่นพอทราบ แต่การฉายระบบดิจิทัลไม่ทราบ
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่
	สำหรับภูเก็ต น่าจะอีกเป็น10 ปี เมื่อ15ปีที่แล้ว ก็ลดลง 10 ปีก่อน ลดลงอีกนิดหน่อย ถ้าหากยังมีงานบุญ งานแก้บน น่าจะยังมีหนังกลางแปลงอยู่ได้

10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	ที่ยังประกอบการแบบนี้อยู่ทุกวัน ด้วยความชอบและความรัก ยังมีเพื่อนฝูง คนในวงการหนังกลางแปลงก็ช่วยเหลือเกื้อหนุนกัน ถ้าเครื่องเสีย มีช่างมาซ่อมจากกรุงเทพ ช่างเล็งมาจากซอยแถวพาณิชย์ เขามาแล้วตระเวนซ่อมในภาคใต้ ในช่วงหลังๆนี้ มีงานประเภทถนนคนเดิน งานย้อนยุคต่างๆมาตามหาหนังกลางแปลงไปฉาย ก็รู้สึกยินดี อยากให้คนรุ่นใหม่มาสนใจหนังกลางแปลงแบบฟิล์มเยอะๆ

สายใต้ (2)

ชื่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง	เจริญทองภาพยนตร์ หาดใหญ่ จ.สงขลา
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล	คุณจรงค์ศักดิ์ เฮงประดิษฐ์ และคุณถาวร พงศ์อักษร
วันที่สัมภาษณ์	22 ธันวาคม 2558

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ทำมา 30 ปี ก่อนหน้านั้นก็เป็นช่างซ่อมวิทยุ เรียนเทคนิคมาจากแสงทองโทรทัศน์ เริ่มทำหน่วยที่หาดใหญ่ มาตั้งแต่ต้น พ่อแม่ก็ไม่ได้ชอบให้ทำ แต่เราชอบส่วนตัว ต้องแอบซื้อของ มีเพื่อนที่เขามีเครื่องฉายจะไปเมืองนอก เขาจะเลิกทำ ก็เลยซื้อมา ราคาเพื่อนฝูงซื้อมาทั้งชุดก็ประมาณ สามหมื่น ทั้งชุด มีเครื่องฉาย จอ เครื่องเสียง ครบพอซื้อมาก็มีรถอยู่แล้ว เพราะขายผลไม้อยู่ ก็ใช้ชื่อเจริญทองมาตั้งแต่ต้น เป็นชื่อคุณพ่อเมื่อก่อนมี 3 ชุด 3 เครื่องฉาย 3 จอ ก็ขายไป ตอนนี้มีเหลือชุดเดียว 1 จอ
2	ลักษณะประเภทงานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง

	ก็มีงานศพ งานแก้บน งานทอดกฐิน งานศาลเจ้า ที่หาดใหญ่ก็มีศาลเจ้า แต่รอบนอกทางอำเภอทุ่งลุง อำเภอสะเดา จะเยอะกว่า ในหาดใหญ่จะฉายหนังไม่ค่อยได้ พื้นที่มันแคบ งานย้อนยุคก็มีนานๆครั้ง ไม่มีคนมาจัด ก็อาจจะเป็นเพราะทางนี้หาหนังฟิล์มมาไม่ได้ ถ้าลูกค้าจะเอาาก็ไม่มีให้ งานบุญ งานวัด ประเพณีมีหนังน้อยส่วนใหญ่จะเป็นดนตรีคาราโอเกะ เป็นวงใหญ่ๆ ก็ได้เงินไปหมด
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร
	สมัยโน้นก็มีหลายเจ้า เช่นชัยนิยม โกเล้ง โกไข่ ก็ไปเช่าเขามา ก็มีอีกหลายเจ้านะ ร่วมสิบสมัยโน้นก็เป็นร้านๆอยู่ในหาดใหญ่ แถวสถานีรถไฟ เขาก็ไปรับมาจากสายหนังอีกที แล้วมาปล่อยให้เช่าต่อ ต่อมาก็เป็นเช่าจากโคลีเซียม แต่ตอนนี้โคลีเซียมก็ไม่มีหนังให้เช่าแล้วครับ มีแต่ส่งฉายโรง กติกาก็นับเป็นวัน คินเดียจบ ฟรุ้งนี้คิน หรือแล้วแต่ข้อตกลงถ้าจะเอาไปหลายวัน ถ้าหนังไม่ใหม่มาก ก็ตกลงกัน
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม
	หนังบู๊ แอ็คชั่น ถ้าเป็นหนังชีวิตก็ต้องจริงจังๆ เขาถึงจะดูกัน ทั้งบู๊ไทยจีนฝรั่ง เพราะช่วงแรกก็บู๊ไทยนะ หนังฝรั่งเขาดูกันไม่ค่อยเป็น พอมาช่วงหลังถึงจะดูหนังฝรั่ง ส่วนหนังจีนก็ดูกันได้ตลอด ไทยบู๊ก็ต้องมีดารา คือ สมบัติ สรพงษ์ อรรถญา เป็นยุคเฟื่องฟูมาก ส่วนตอนนี้หนังฉายศาลเจ้า ก็ต้องมีหนังจีนด้วย ส่วนเรื่องอื่นก็แล้วแต่เลือก
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ราคาจ้างหน่วยหนังสมัยเมื่อ 20 ปีก่อน ก็ประมาณสองพันบาท ตอนนั้นก็ประมาณห้าพัน ถ้าฉายสองเรื่อง นี่คือในพื้นที่ ถ้าออกไปก็บวกค่าน้ำมันเพิ่มไป หนังสองเรื่อง ก็ประมาณกลางๆ แบบหนังฝรั่งอย่างเรื่อง “เรด” หรือหนังไทยอย่าง “นเรศวร” หรือหนังฝรั่ง “โคตรทีม” ถ้าเจ้าภาพเลือกหนังเองก็แล้วแต่ราคาที่เรไปเช่าต่อมา ราคาเช่าหนังจากโคลีเซียม ก็ถ้าหนังดังๆอย่าง”พี่มากฯ “ ก็ประมาณสามพันบาท แต่ตอนนี้ก็ไม่มีฟิล์มแล้ว มีแค่เฉพาะที่เราซื้อเก็บไว้ ก็ประมาณ 20 กว่าเรื่อง อย่างของเราถ้ามีคนต้องการมากกว่านี้ ก็ถามไปยืมจากพรรคพวกที่รู้จัก เราเก็บไว้เยอะเป็นพันเรื่อง และมีอีกที่คือเพื่อนที่เพชรบุรี ส่งมาให้เจ้าภาพลองเลือก

6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
	ลูกค้าเขาจะบอกราคามาว่า ราคาเท่านี้จะได้หนังขนาดไหน ถ้าเขาเลือกหนังก็จะอีกราคานึง ดูตามงบไป
7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบกับเราหรือไม่อย่างไร
	เพราะเขาเปลี่ยนระบบเป็นดิจิทัล เขาคงไม่ค่อยผลิตฟิล์มแล้ว ถ้าทำฟิล์มมาก็ยังมีคนเช่านะ อย่างกลุ่มที่อำเภอรัตนภูมิ เขาก็มีกัน 3-4 กลุ่ม ที่มีเครื่องฉายฟิล์ม ที่เขาไปติดต่อกันทางเว็บไซต์ มีแลกเปลี่ยนเรื่องฟิล์มหนังกัน คนเขายังมีเรียกหาหนังฟิล์มเรื่อง สมบัติ สรพงษ์ การเปลี่ยนแปลงระบบมันกระทบเยอะ ตั้งแต่เขามีหนังเป็นแผ่นวีดี ดีวีดี คนก็ดูหนังกันที่บ้าน แต่มันก็ดูไม่เหมือนดูหนังฟิล์มหรอก
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
	ทราบครับ ว่ามีการปรับกันเป็นแสนถ้าเอาเครื่องโปรเจคเตอร์มาฉาย
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่
	ผมคิดว่าน่าจะหมด คนที่อยากจะทำ อยากจะช่วยให้อยู่ แต่ถ้าคนไม่ดูมันก็หมด ขึ้นอยู่กับลูกค้า และฟิล์มก็ไม่มีให้เช่าด้วย ตอนนี้มีอาชีพหลักคือทำงานพวกไฟฟ้า เดินสายไฟตามบ้าน ตามร้าน
10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	อยากให้อนุรักษ์ให้ถึงที่สุด ช่วยส่งเสริมกันหน่อย แบบถ้ามีงานวัด งานจังหวัด ก็ให้ช่วยเรียกหนังกลางแปลงไปด้วย จะได้ช่วยกันรักษาไว้ เดียวนี้รถฉายหนังไป เด็กๆก็ไม่รู้จัก พอตั้งจอ ตั้งไฟ มันมาถามว่านี่คือแสดงอะไร คนสมัยนี้อาจจะไม่ชอบดูหนังกลางแปลง เขาชอบสบาย เขาไม่อยากออกมาจากบ้าน มานั่งตากน้ำค้าง

สายตะวันออก (1)

ชื่อหน่วยบริการหนังกลางแปลง	ชาญชัยภาพยนตร์ จันทบุรี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล	คุณชาญชัย อัดถาหาญ
วันที่สัมภาษณ์	วันที่ 23 ตุลาคม 2558

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ทำมา 10 ปี ครับ ผมเรียนจบคอมพิวเตอร์ เป็นโปรแกรมเมอร์ครับ ใจชอบหนังกลางแปลงมาตั้งแต่เด็ก คือไปที่ไหนตามงานวัดมักจะดูหนังกลางแปลง ดูหนังอย่างเดียว ก็เคยคิดว่าครั้งหนึ่ง อยากจะทำหนัง เพราะคิดว่า เราจบมาพ่อแม่ก็ให้ไปทำงานบริษัทกินเงินเดือนก่อน แต่ใจมันชอบทางนี้ก็เลยคุยกับพ่อขอทำตรงนี้ ลาออกจากบริษัท แล้วมาทำหน่วยหนัง ก็ทยอยซื้อของมือสองมา แล้วเอามาปรับปรุงเรื่อยๆครับ ซื้อมาจากตลาด แถวบ่อไร่ คือเมื่อก่อนเขาจะบูมเรื่องเพชรพลอย เขามีหนังเก็บบบ่อย แล้วยุคหลังพลอยไม่ค่อยมีแล้ว เรื่องหนังกลางแปลงมันก็เงียบไป เขาก็ขายหน่วยทิ้งกัน พรรคพวกก็แนะนำไปครับ ตอนนั้นก็ออกหน่วย 2 จอ เครื่องฉาย 2 เครื่อง เป็นฟิล์ม ทั้ง 2 จอใช้เครื่องฉายแบบหลอดซินอน ซึ่งเมื่อก่อนมันฉายเป็นระบบถ่าน แต่ถ่านนั้นเราต้องเปลี่ยนตลอด แต่ซินอนไม่ต้องเปลี่ยน และแสงก็คงที่ ไม่ตก ต่างจากแบบถ่านที่แสงมีวูบข้างตกบ้างในช่วงตอนเปลี่ยนถ่าน
2	ลักษณะประเภทยานที่จ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	จันทบุรีจะมีการบนศาลเจ้า มีทั้งบนเรื่องเกณท์ทหาร การขายที่ หรือพวกทำบ่อกุ้งหรืออย่างชาวสวน ก็จะมีการกำหนดว่า ถ้าปีนี้ได้ 10 ล้าน เขาจะเอาหนังมาเก็บบบ เพราะมันจะมีหน่วยหนังหนึ่งที่ตลาดผลไม้เนินสูง ฉายกลางแปลงอยู่ มีช่วง 2-3 เดือนไม่หยุดสักวัน แล้วไม่ได้มีจอเดียว บางปีถ้าเจ้าภาพมาพร้อมๆกัน มีถึง 4-5 จอ คือมันอยู่ได้ แต่มันขึ้นอยู่กับการว่า เราใช้จ่ายฟุ่มเฟือยหรือเปล่า คือมันสามารถอยู่ได้ นี่มองคือเฉพาะที่จันทบุรีนะ

	ที่นี่ จะมีที่เรียกว่า”ล้ง” คือคนที่มารับซื้อผลไม้ ที่เขามาบนเจ้า พอถึงฤดูกาลผลไม้ทุกล้งก็จะมาบน แล้วก็มีการวัด มีงานบวช แต่งงานบวช เดียวนี้ก็น้อย เพราะที่นี้สมัยนี้ ก็กินเลี้ยงเข้าตอนเย็นจะไม่มีอะไร พวกหนังหรือดนตรีก็ค่อนข้างหายไป ไม่รู้ที่อื่นเป็นไหม ถ้างานศพ แถวนายายอาาม จะมีจ้างหนัง แต่ที่อื่นจะไม่มี ยกเว้นเป็นงานบวชลูกหลานพรรคพวก ก็จะมีการเอาหนังมาช่วยกัน ถ้างานอื่นก็ไม่ค่อยมี แต่งานกับบ้นชัดเจนที่สุด งานย้อนยุคที่จันทบุรีไม่มีครับ มีที่ระยอง จะเห็นมีทุกปี ตอนช่วงใกล้หน้าหนาว จะอยู่ที่ห้างหนึ่งในอำเภอเมือง มีการเอาหนังเก่าๆไปฉาย
3	หนังที่ฉาย รับมาจากที่ไหน และกติกาการเช่าเป็นอย่างไร
	สมานเป็นหัวหน้าสาย ถ้าเขามีฟิล์มก็เอามาฉายได้หมด ยกเว้นถ้าหนังที่เป็นสิทธิ์ของสมาน ต้องปล่อยของตัวเองก่อน หนังใหม่ๆราคาเช่าของหน่วยก็ปกติ แต่ขึ้นอยู่กับหนังที่เจ้าภาพเลือก ถ้าผ่านสมานฟิล์มก็ราคาสูง คงสูงกว่าภาคกลาง เช่น “นเรศวร” หนาออกห้าพัน ถึงห้าพันห้า สมานก็ออกประมาณ หมื่นห้า ภาคตะวันออกจึงไม่ค่อยได้ฉายหนังใหม่ เพราะราคามันสูง ถึงแม้ว่าจะเป็นหนังแรง ผ่านไปเป็นปีแล้ว ราคาอาจจะยังไม่ลง เช่น “พีมาภา” ราคา หมื่นห้า หมื่นสาม หมื่นสอง ตลอด ทั้งที่ผ่านมามากหลายปีแล้ว กติกาคือคืนเดียวครับ เอามาตอนเที่ยง ฉายคืนนี้ รุ่งขึ้นก็ต้องเอาไปคืนเลย
4	ประเภทและลักษณะของหนังที่ได้รับความนิยม
	ส่วนใหญ่เป็นบู๊กับตลก เป็นหนังจีน อย่างหนังเงินทอง มันคลายเครียด เจ้าภาพชอบ
5	ราคาการรับจ้างงานของหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ถ้าที่ศาลหลักเมืองนี้เขาก็จะมีแบบถ้ามาติดต่อก็มีเลย 2 เรื่อง 3 พันบาท แต่ถ้าเจ้าภาพเขาอยากเลือกหนังเอง มันก็จะเป็นแบบราคานิ่ง
6	ผู้ว่าจ้างงานพิจารณาคัดเลือกจ้างหน่วยหนังจากอะไร
	ก็คงแล้วแต่ที่ เพราะที่ศาลหลักเมืองนี้มันก็ได้เรื่องระบบเสียงอยู่แล้ว แต่ถ้าตามงานวัด ก็อาจจะมีคนดูเยอะกว่า

7	การเปลี่ยนแปลงระบบการฉายจากฟิล์มเป็นดิจิทัล ส่งผลกระทบกับเราหรือไม่อย่างไร
	มันก็มีผลกระทบอยู่แล้วครับ เพราะทุกวันนี้ที่เขาทำฟิล์มมา มันได้อัตราการดูหนังมากกว่า ที่ทำเป็นแบบดิจิทัล ส่วนใหญ่ที่ผมไปดูในโรง ความรู้สึกและการเก็บรายละเอียดมันได้น้อย มันเป็นภาพมิติเดียวกันไปหมดเลย คนอื่นก็จะพูดเหมือนกัน อารมณ์มันไม่เหมือนกัน ที่สมานฟิล์มยังมีฟิล์มเยอะครับ หน่วยหนึ่งที่นี่ก็ไม่ค่อยได้ฉายหนังใหม่อยู่แล้ว กว่าจะมาก็อย่างน้อย 3-4 ปี ถึงราคาจะลง เพราะที่นี่ ถ้าออกหนังไทย หนังใหม่ เรื่องเดียว ค่าเช่าก็ 3-4 หมื่น เจ้าภาพเขาไม่มีใครจ้างหรอก ต้องรอให้มันต่ำถึงจะฉายได้ที่ไฉน มาหลายคนก็บอกว่า อยากให้รามาเปิดสายภาคตะวันออก หรือภาคอื่นๆ เพราะธนาฟิล์มหนังทุกเรื่อง ถ้าทำได้วงการหนังกลางแปลงแบบฟิล์ม อาจอยู่ได้อีกเป็น 10 ปี แต่ทุกคนก็ทราบว่ามันเป็นไปไม่ได้ยาก เพราะทุกสายก็มีตัวแทนของตัวเองอยู่
8	ทราบเกี่ยวกับกฎหมายการฉายภาพยนตร์ทั่วไป หรือกฎหมายดิจิทัลหรือไม่
	คิดว่าเขาไม่ทราบกันครับ แต่คงรู้ว่าถ้าเป็นหนังของสหมงคลฟิล์มก็ฉายไม่ได้แน่ เพราะเขาจะมีใบลิขสิทธิ์มา คือเขาก็รู้กันนะ แต่เวลาเขาไปออกหน่วย ที่จันทร์บุรีมีสวนเยอะ ไปฉายกันก็ไม่ได้บอกใคร เคยคุยกับหน่วยอื่นว่า ถ้าบริษัทเขาไม่ป้อนฟิล์มมาให้ แล้วถ้าเจ้าภาพเลือก คนที่มีระบบฉายดิจิทัลเขาก็รับงานไปหมด เราก็ลำบาก เฉพาะหนังดังๆก็ได้ แต่ก็เข้าใจว่าทางบริษัทเขาก็ต้องมีตัวลิขสิทธิ์ของต้นทางหัวหนังอีก มันก็เป็นปัญหา เขาก็ลักลอบเอาซีดี เอาเครื่องมาฉาย ถ้าทางสมานฟิล์มรู้เขาก็ไปจับ มีการจับจริง คนที่ทำเขาก็รู้เรื่องลิขสิทธิ์ เขาก็เอาหนังที่สมานไม่มีไปฉาย เอาไปฉายไกลๆ เช่นปีนี้เรื่อง “ฟาสต์ 7” มีเจ้าภาพหลายคนอยากจะติดต่อเอาฟิล์มมาฉาย ก็ไม่มีสุดท้ายมีดิจิทัลเจ้าเดียวที่นี่ เขาก็เอาไปฉาย หลายหน่วยหนังก็เสียดาย ถ้าเขาผลิตฟิล์มมาก็จะดี
9	คิดว่าในอนาคต หนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปหรือไม่
	ผมว่าฟิล์ม มันยังอยู่อีกเยอะ เช่นภาคกลางก็มีเยอะ ฟิล์มเก่าๆ หนังดีก็มีอยู่เยอะ แต่ปัญหา พอเรามาฉายมันจะโดนเรื่องลิขสิทธิ์ เพราะยังมีสายหนังที่น้อยอยู่ เรื่องหนังฝรั่ง

	ที่สามานได้สิทธิ์มา 3 ปี ก็ต้องคืนกลับไป แล้วราคาจะเช่าใน 3 ปีนี้ มันก็ยังสูง พอราคาจะลงมันก็ถูกส่งฟิล์มกลับไปแล้ว ผมว่าถ้ายังเป็นอย่างนี้ อีก 3-4 ปี หนึ่งกลางแปลงที่มีฟิล์มหนังใหม่ ก็คงจะอยู่ไม่ได้แล้ว แต่ภาคตะวันออก จันทบุรี ระยอง ก็ยังคงอยู่ได้อีก ชลบุรี ช่วง 17 ตุลาคม ทุกปี ศาลเจ้าทุกศาลเจ้าจะต้องมีหนังฉาย หาจอหาหน่วยกัน แล้วหลังจากนี้ เป็นช่วงกินเจ ก็มีจ้างหนังอีก
10	มีคำแนะนำใดบ้างต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	ส่วนใหญ่ที่ไปพบมา คนทำหนังกลางแปลง เขาทำด้วยใจรักกันจริงๆ คือเมื่อก่อนอาจมีการทำเป็นธุรกิจ เดียวนี้ทำด้วยใจ ก็คิดว่าแต่ละจอแต่ละหน่วย ควรปรับปรุงอุปกรณ์ข้าวของตัวเอง ให้มีมาตรฐานขึ้น ทุกๆปี เขาก็เอามาโชว์กัน ตั้งแต่ดิจิทัลเข้ามา การซื้อขายของในระบบโรงหนังแบบเดิม มันมีเยอะ เครื่องฉายของผมก็ใช้ระบบหัวโรงฉายอย่างดี คิดว่า 90% เขาก็เปลี่ยนมาเป็นระบบหัวโรง ได้คุณภาพที่ดี เลนส์ที่ดี ทุกวันนี้ หน่วยหนังกลางแปลงสามารถจัดหาได้ ถ้าเป็นเมื่อก่อนคือจะยาก ใครได้ไปถือว่าหรู แต่เดี๋ยวนี้แทบไม่ต่างกัน คือจะแข่งกัน เครื่องฉายหัวโรงหนังราคาประมาณ 2หมื่นกว่าบาท กลุ่มคนทำหนังกลางแปลงภาคตะวันออกก็จะมีมารวมกันตลอด เพื่อแบ่งปันข่าวสารเกี่ยวกับเครื่องมือ อุปกรณ์ ใครไปเจออะไร ใครประกาศขาย ก็จะทราบกัน เรื่องหนังฝรั่ง จากบริษัทแม่ ควรให้สัก 5 ปีแล้วค่อยให้ส่งฟิล์มกลับ เพราะกว่าจะหมดในภาคกลางก็หมดแล้ว 3 ปี เพราะ Print ฟิล์มมาน้อย ต้องวนมาก มันก็มาไม่ถึงภาคตะวันออก ถ้าปลดล็อกช่วยตรงนี้ได้ ก็น่าจะดี

กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในมิติด้านต่างๆ

1. มิติด้านธุรกิจ คือ สายหนัง

สายหนัง (สายเหนือและแปดจังหวัด)

ชื่อสายหนัง	ธนาชีเนเพล็กซ์จัดจำหน่ายภาพยนตร์กลางแปลง เขตภาคเหนือกับแปดจังหวัด
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล / ตำแหน่ง	คุณสุรัชย์ เจียมมรัตตัญญู ผู้ตรวจสอบลิขสิทธิ์
วันที่สัมภาษณ์	23 มกราคม 2559

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	เป็นสายหนังที่ให้บริการในเขตใด
	ก็ภาคเหนือ กับแปดจังหวัด คือภาค7 คือตามสายตำรวจ คือมันก็จะมากกว่า 8 จังหวัด รวมไปถึงกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ด้วย ของธนา คือภาคเหนือกับภาคกลาง หรือที่เรียกว่าแปดจังหวัด ถ้าภาคใต้ก็ของโคลิเซียม ภาคตะวันออกของสมานฟิล์ม ภาคอีสาน ก็มีเนวาด้า สหมงคล เสืออำ มูฟวี่ พาร์ทเนอร์ ธนามีสำนักงานอยู่ที่บ้านโป่ง (ราชบุรี) นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ อัญญา กาญจนบุรี สมุทรสงคราม แม่กลอง และท่ายางเพชรบุรี
2	ดำเนินการมาตั้งแต่เมื่อใด
	เท่าที่จำได้ประมาณปีพ.ศ. 2522 ผมมาอยู่ตอนปี 2535 เขาเริ่มตั้งแต่ซื้อฟิล์มหนัง ไปออกกลางแปลง เมื่อก่อนนี้จะมีหลายเจ้า เป็นสิบๆ ตอนนี้อยู่เหลือแค่ธนา ก็ซื้อทั้งหนังไทยและฝรั่ง ส่วนมากก็ซื้อเป็นบริษัทเลย เช่นของสหมงคล ฟิล์ม ก็มีทั้งไทย ฝรั่ง จีน หรือไต้หวัน ที่มีหนังไทย สมัยก่อนเขาก็จะแย่งกันซื้อ แต่เดี๋ยวนี้ก็ไม่มีแล้ว ก็อย่างการถ้าไปฉายข้ามเขต สายไหนรับผิดชอบก็ไปดำเนินการจับไป เป็นที่ทราบกัน
3	ในส่วนของการให้เขาหนังไปฉายกลางแปลงดำเนินการอย่างไร

	ทางสายหนังจะแจ้งไปกับผู้ผลิตภาพยนตร์ว่าต้องการฟิล์มกี่ชุด เช่น หนังสือมงคลฟิล์มหนังดั่งๆ อย่างองค์บาก ก็จะไปบอกไปเลย 15 ก๊อปปี (หน่วยเรียกการพิมพ์ฟิล์มโพสิทีฟสำหรับฉาย เป็นชุดๆ : ผู้สัมภาษณ์) เราก็จะประเมินจากโรงหนังที่เราให้พอกับโรงให้มันได้ฉายพร้อมกรุงเทพฯ ก็จะใช้ตรงนี้เป็นหลัก แต่ถ้าหนังไม่ดัง เราก็สั่ง 2 ก๊อป 3 ก๊อป ก็ฉายสลับโรงไป เป็นโรงใหญ่ก่อน แล้วหลังจากนั้นก็ไปเป็นหนังกลางแปลง ถ้าหนังดังมาก ใหญ่มาก การสั่งก๊อปไปเพื่อหนังกลางแปลง ก็อาจจะมาสั่งทีหลัง ขอเพิ่มจากหนังที่ออกจากโรงในกรุงเทพฯ แล้ว ที่เรียกว่า กากฟิล์ม บริษัทหนังก็จะเอามาขายได้ มันจะราคาถูกกว่าของใหม่ เช่นถ้าสั่งใหม่ๆ ชุดหนึ่ง หกหมื่นเจ็ดหมื่น แต่นี่อาจจะหมื่นสองหมื่น ส่วนหนังฝรั่งถ้าต้องการพิมพ์เป็นฟิล์ม ก็ขอจากบริษัทแม่ แต่บางบริษัทก็ไม่อนุญาตให้พิมพ์ เช่น วอร์เนอร์ ที่อนุญาตให้พิมพ์ เช่น MVD โมโน เช่นเรื่องยิปมัน ที่โมโนได้สิทธิ์มา เขาก็สั่งทำฟิล์มให้เรา 1 ก๊อปปี การพิมพ์ฟิล์มก็ทำในไทย ที่กันตนา มาอิงเป็นฟิล์มมันถึงได้แพงไป ราคาเป็นแสน สำหรับก๊อปปีแรก ส่วนก๊อปปีต่อไปก็หกหมื่น ไปทุกอัน เช่นถ้า สั่ง 2 ชุด ก็แสนหก ในส่วนของธนาส่วนมากก็หาใครซามันอยู่แล้ว คือมีการเปิดออฟฟิศในแต่ละจุด คือไปให้เปอร์เซ็นต์เขา 20 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ เช่น คนไปเช่าหนังจุดนี้ เขาก็ติดต่อมารับหนังที่บริษัทใหญ่ เขาก็ดูแลในส่วนเรื่องออฟฟิศตรงนั้นไปเอง แล้วรับในส่วนเปอร์เซ็นต์ไป สัปดาห์หนึ่งเขาก็มาคิดคำนวณ ราคาส่วนนี้กัน ถ้าลูกค้ามาเช่าไปแสนนึง เขาก็ได้สองหมื่น ตาม 20 เปอร์เซ็นต์ คือก่อนที่จะมาขอเปิดสาขานี้ ก็ต้องมีการคุยกัน ก็ต้องรู้ว่าพื้นฐานเป็นอย่างไร ต้องดูลูกค้าได้ เก็บเงินได้ ถ้าทวงเงินน้อยหนังไม่ได้ ก็ต้องรับผิดชอบ ถ้าตอนนี้มีคนอยากจะขอเปิดสาขา ในจังหวัดอื่นบ้าง ไม่น่าจะได้ เพราะตอนนี้หนังกลางแปลงก็น้อยลง มันมีแต่จะเลิก เพราะฟิล์มหนังมันไม่มี
4	ลักษณะประเภทงานที่นิยมจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ในแถบภาคกลาง ก็งานศพ งานบวช งานแก้บน งานศาลเจ้า งานประจำปีวัด งานฝังลูกนิมิต กลางแปลงก็นิยมแะคชั่นอย่างเดียวเลย แต่ก่อนศาลเจ้าใหญ่ๆก็จะมีจั่ว ก็ไม่ได้มีหนังกลางแปลง ถ้าศาลเจ้าเล็กๆ ก็จะมีหนังกลางแปลง เพราะจั่วราคาดีละ เป็นหมื่นสองหมื่น เขาก็เอาหนังกลางแปลงมาฉายแทน จะเริ่มด้วยหนังเทพเจ้าก่อน

	เรียกว่าหนังโป๊เขียน เป็นม้วนไม่ใหญ่ หนังไม่ยาวมาก จะฉายเป็นที่ฉายหนังอื่นๆ ค่าเช่าตรงนี้ก็หลักพัน ถ้าจิวก็ราคาแพง เล่นหลายคืนก็หลายหมื่น
5	ราคาค่าเช่าหนัง และกติกาจากสายหนังเป็นอย่างไร
	ก็มีตั้งแต่สองร้อยขึ้นไปเลย สองร้อย ห้าร้อย พัน สองพัน สามพัน ขึ้นไป แล้วแต่ภาพยนตร์เก่าหรือใหม่ ราคาเช่าก็กำหนดมาตั้งแต่ธนาฯสำนักงานใหญ่ ไปสู่สาขา ซึ่งบริษัทก็จะมีแผ่นลิสต์รายชื่อหนังและราคา ที่ออกมาจากธนาฯเลย คุณก็เอาไปดูได้ว่าราคาเท่าไร โทรติดต่อกรุงเทพฯก็ได้ โทรไปที่สาขาก็ได้ ราคาเท่ากันหมด หน่วยหนังก็รู้ราคาหรือถ้าหนังใหม่ๆ หน่วยจอหนังก็อาจจะโทรมาที่กรุงเทพฯ เพราะสาขาอาจจะไม่รู้ราคา เพราะไม่ได้เป็นคนกำหนดราคา คือใบลิสต์ชื่อหนังกับราคา จะลงแค่หนังค่าเช่าราคาหกพัน สูงสุด ถ้าเกินนั้นเราจะไม่ลง จึงต้องโทรมาถาม และถ้าเขามาเอาหนังราคาสองหมื่นไป สาขาก็ได้เปอร์เซ็นต์ไปเหมือนเดิม
6	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อสายหนังหรือไม่อย่างไร
	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล เริ่มต้นประมาณปี พ.ศ.2557 ปลายปี ต้นปี 2558 ช่วงต้นๆปี 2557 ก็เริ่มเปลี่ยนหมดแล้ว มาตั้งแต่ช่วงที่มีซีดี ฉายด้วยโปรเจคเตอร์เครื่องเล็กๆ โรงหนังมันเปลี่ยนระบบ มีการซื้อเครื่องฉายระบบดิจิทัลเข้ามา เครื่องราคาสามล้านห้าล้าน แต่บริษัทธนาฯ ก็ยังทำฟิล์มอยู่นะ แต่แพง ก๊อปปี้ละแสน ก็สั่งมาให้สำหรับหนังกลางแปลงอย่างเดียว และธนาฯ ตอนนั้นก็เริ่มทำระบบฉายดิจิทัลแล้ว ตั้งแต่ มกราคม 2559 นี้ คือเมื่อธนาฯซื้อลิขสิทธิ์หนังมา เช่น จะเป็นของ UIP หรือว่าสหมงคลฟิล์ม เขาก็จะให้ไฟล์มา ก็ต้องมีรหัส ถึงจะเปิดได้ และโรงหนังของธนาฯ ก็มีเครื่องฉายเหลือ ประมาณ 4-5 เครื่อง เราก็มาลองทำดู ก็เริ่มจะดี ต่อไปหนังฟิล์มอาจจะไม่ทำแล้วและโรงหนังที่อยู่ในเขตที่รับผิดชอบก็ต้องมาเอาหนังจากเรา ที่เป็นดิจิทัล แต่พอฉายเสร็จถึงเวลาที่ต้องคืนเรา เราก็ไปคืนต่อ เพราะถ้าไม่คืนเขาก็ลื้อครหัส ฉายไม่ได้ คนที่เขาไปทำเครื่องฉายแบบโปรเจคเตอร์ที่มีการไปปรับแต่งวิธีการ เอาไฟล์มาฉายใส่ในฮาร์ดดิสก์อันหนึ่งประมาณ 200 เรื่อง อันนี้คือผิดมาก แต่ที่ธนาฯจะทำ คือ มีพร้อมไฟล์ที่ถูกต้อง ไปพร้อมกับให้เขาเครื่องดิจิทัลไปฉายด้วย เพราะถ้าคุณจะมาฉาย ก็ไปตั้งลำโพง ตั้งจอเอง มาเช่าด้วยการหิ้วกระเป๋านี้ไปมีพร้อมเครื่องฉายไปด้วยเลย

	ราคาค่าเช่าก็สามพัน ห้าพัน แปดพัน แล้วแต่หนัง ซึ่งตอนนี้เรากำลังทำ ออกมา 4 ชุดแล้ว ก็คงทยอยทำไปเรื่อยๆ เพราะโรงหนังของธนาฯ ที่ปิดไปหลายโรง ก็มีเครื่องฉายอยู่ ที่ปิดเพราะมีเมเจอร์ฯ เอสเอฟ กระจายไปเปิดตามจังหวัดต่างๆ คือถ้าไม่ปิด มันก็เหมือนไปแย่งโรงฉายกัน เพราะเราก็ส่งหนังให้เขาอยู่แล้ว ได้รายได้ส่วนแบ่งตรงนั้นอยู่ คือ เรามีบริษัทสร้างหนัง ถ้าคราวนี้เราฉายเขาอาจจะไม่ให้ฉายโรงกรุงเทพฯ ก็เป็นเรื่องปกติต้องปิดไป ถ้าพูดเรื่องรายได้ พอมาเป็นดิจิทัลมันดีกว่า เพราะมันถูกกว่า การซื้อฟิล์ม มันแพงกว่า เพราะอย่างหนังสหา หรือหนังตึก อย่าง UIP ถ้าเป็นฟิล์ม เขาทำมาแพง เขาก็คิดเราแพง เรื่องหนึ่งอย่างน้อยก็หกหมื่น ถ้าเป็นไฟล์ออกมา มันก็ถูกกว่าเยอะ สายได้โคลีเซียม เหลือโรงหนังของตัวเอง ที่ พัทลุง ยะลา ภูเก็ต ส่งดิจิทัลให้โรงตัวเองอย่างเดียว กับส่งเมเจอร์เอสเอฟ แต่ไม่ส่งฟิล์มแล้ว
7	คิดว่าหน่วยหนังกลางแปลงทราบเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์ กฎหมายลิขสิทธิ์หรือกฎหมายเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลหรือไม่ และปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัลเป็นอย่างไร
	ถ้าหน่วยหนังกลางแปลงนำเครื่องโปรเจคเตอร์ไปฉาย ด้วยแผ่นซีดี ดีวีดี บลูเรย์ ถ้าเป็นหนังที่ธนาฯได้สิทธิ์ก็ผิด แต่ถ้าเป็นหนังกลางแปลงที่ฉายฟิล์ม เอาฟิล์มมาฉายข้ามเขตก็ผิด ก็มีเรื่องนี้เกิดขึ้นในบางจังหวัด ผมก็เคยทั้งไปตามจับ และมีการถูกข่มขู่จะเล่นงานก็มี มันมีรายละเอียดเรื่องต่างๆ ที่มันเยอะในเรื่องภาพยนตร์ เช่นเรื่องใบประกอบการ แต่ไม่ค่อยมีใครไปทำกัน แต่ตอนนี้ควรต้องไปทำ เพราะเรื่องมีคนฉายด้วยโปรเจคเตอร์นี่แหละ มันผิด จะโดน 2 กระหวะ ทั้งเรื่องซีดี บางทีใช้แผ่นก็อปอีก
8	คิดว่าหนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปได้หรือไม่ หรือจะปรับตัวอย่างไร
	คิดว่าฟิล์มมันก็คงค่อยๆหมด คิดว่าคงไม่เกินปีหน้า อาจจะไม่มีการส่งก๊อปปี้ฟิล์มแล้ว มันก็จะมีแต่ฟิล์มของเก่าที่ฟิล์มดีๆอยู่ ปีที่แล้วหนังที่มีฟิล์มก็มี นเรศวร พันท้ายนรสิงห์ นี่ก็มี 2 ก๊อปปี้ แต่นเรศวรมีเยอะ เป็นสิบ แม่เบี้ยก็มี
9	คำแนะนำต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	ถ้ามันเป็นดิจิทัล มันควรต้องทำใบประกอบการ มันจะได้ทำการฉายให้ถูกต้อง จะได้ไม่มีตำรวจไปจับ ถ้าถูกส่งฟ้องศาล ค่าปรับเป็นแสน ถ้าเสียค่าใบประกอบการฉาย ภาพยนตร์กลางแจ้ง 2,500 บาท ได้อนุญาต 5 ปี

สายหนัง (สายอีสาน)

ชื่อสายหนัง	สายหนังบริษัทมูฟวี่พาร์ทเนอร์ สำนักงานใหญ่จ.บุรีรัมย์
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล / ตำแหน่ง	คุณเมธี พัฒนาภานุกุล ที่ปรึกษา / คุณเอกวิษ สาสี ฝ่ายขายและการตลาดธุรกิจ ลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ /คุณสมพิทธิ์ พร้อมจันทิก ผจก.ฝ่ายขายและตลาดธุรกิจฟิล์มภาพยนตร์
วันที่สัมภาษณ์	11 พฤษภาคม 2559

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	เป็นสายหนังที่ให้บริการในเขตใด
	ในเขตภาคอีสาน ภาคอีสานมี 3 สายหนัง เราเป็น 1 ใน 3 สาย
2	ดำเนินการมาตั้งแต่เมื่อใด
	น่าจะเริ่มประมาณ ปี 2528 แต่ก่อนหน้านี้ยังไม่มีไฟว์สตาร์และเนวาด้า คือมันเกิด วิกฤติ 2 อย่าง คือ เขาลดค่าเงินบาท ทำให้หนังฝรั่งมันแพง ก็ไม่ค่อยเอามา และหนัง ไทยช่วงนั้นก็ผลิตออกมาเยอะ มีทั้งที่มีคุณภาพและก็มี เจ๊งกันเยอะ และมีช่อง 7 มา ตั้งเสาที่ภาคอีสาน ก่อนหน้านี้ทีวีส่วนกลางไม่มีนะ พอมาตั้งเสาคนอีสานก็ได้ดู ก็ทำให้ คนไม่ค่อยดูหนังเร่หนังกลางแปลงในช่วงนั้น ก็มีการเปลี่ยนแปลงในวงการหนังในช่วง นั้น ก็มีหน้าใหม่เกิด ขึ้นมา เมื่อก่อนเราใช้ชื่อว่าเทียนชัย แล้วก็เทียนทอง แล้วมาใช้ชื่อมูฟวี่พาร์ทเนอร์ เมื่อ ประมาณปี พ.ศ.2547 ส่วนเสียอา ก็คือคุณพ่อของมูฟวี่พาร์ทเนอร์ และมูฟวี่พาร์ทเนอร์ มีธุรกิจโรงภาพยนตร์ ชื่อโรงหนัง MVP ที่บุรีรัมย์ 5 โรง ที่ จ.เลย ศรีสะเกษ กาฬสินธุ์ อย่างละ 3 โรง และที่มหาสารคาม 2 โรง
3	ในส่วนของการให้เข้าหนังไปฉายกลางแปลงดำเนินการอย่างไร
	ไม่ต้องเป็นสมาชิก แต่การติดต่อโดยเราแบ่งเป็นสายย่อยๆอีกที ว่าจังหวัดไหนไป

	ติดต่อที่ใครเป็นผู้ดูแล ที่เราให้สิทธิ์ขาดต่อไป ซึ่งบางจังหวัดถ้าใหญ่ๆก็อาจไม่ได้มีแค่คนเดียว เราก็ดูตามศักยภาพเขามากกว่า จำนวนหน่วยบริการที่เคยนับเมื่อก่อน อย่างร้อยเอ็ด เมื่อก่อนมี 37 หน่วยบริการ แต่ตอนนี้ไม่รู้เหลือถึง 10 หรือเปล่า บางหน่วยก็เป็นจอโปรเจคเตอร์หนังเร่ขายยา พอมันเปลี่ยนระบบไปเป็นจอโปรเจคเตอร์ มันต้องไปลงทุนใหม่ บางเจ้าลงทุนเกือบล้าน เฉพาะตัวฉายเจ็ดแสน
4	ลักษณะประเภทงานที่นิยมจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง
	ก็เป็นงานบุญ งานบวชนี่ไม่ค่อยมี ก็มีงานศพ งานบรจจุฐิ งานฉลองโบสถ์ งานประจำปี ก็มีมหรสพหลายๆอย่าง และมีแบบจ้างเครื่องเสียงมีโปรเจคเตอร์ วิทยุร่นก็ไม่ค่อยดูหนังกลางแปลงนะ ถ้ามีงานส่วนมากก็ไปเต้นกันหน้าจอ คือหนังกลางแปลงจริงๆ คนจะดูกันแค่เรื่องสองเรื่องเขาก็กลับบ้านแล้ว ถ้าเจ้าภาพจ้างไปครั้งหนึ่งเริ่มฉาย 2-3 ทุ่ม ถึงตี 2 ส่วนมาก จ้างถึงสว่าง ซึ่งเจ้าของหน่วยก็ต้องการฉายถึงสว่าง เพราะจะคุ้ม ฉายได้ประมาณ 4 เรื่อง แต่คนดูจริงๆประมาณ 2 เรื่อง เรื่องหลังๆไปก็เหลือ 10 คนบ้าง 2 คนบ้าง
5	ราคาค่าเช่าหนัง และกติกาจากสายหนังเป็นอย่างไร
	ถ้าเมื่อก่อนหนังดั่งเกรดเอ ก็อาจจะมี 6,000-7,000 บาทต่อเรื่อง ราคาค่าหนังไทยหนังฝรั่งก็เท่ากัน ขึ้นอยู่กับหนัง 5,000-6,000 ก็เอาไปได้คืนเดียว ต่อจอ ส่วนที่หนังอื่นที่ไม่ค่อยดัง ก็เป็นแถมไป หนังดัง 1 เรื่อง ไม่ดัง 2 เรื่อง หรือรวม 4 เรื่อง ก็ตีไปคืนนึง 6,000 บาท ส่วนเดี๋ยวนี้นี่มันถูกเพราะ พอมันเป็นดิจิทัลมันช้า ก็ต้องรอนกว่าแผ่น DVD จะออก แต่เมื่อก่อนพอหนังออกมาจากโรง เขาก็พร้อมจะเร่ได้เลย ก็สดใหม่ ยิ่งเดี๋ยวนี้นี้ระบบอินเทอร์เน็ตมันไว กลายเป็นที่ทำได้ถูกต้องมันก็ช้ากว่า ก็มีผลกระทบเยอะ
6	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อสายหนังหรือไม่อย่างไร
	มันมีจุดเดียวตอนนั้น ที่เขาประกาศเลยว่าจะเลิกฟิล์มเลย คือเดือนสิงหาคม ปี 2556 ทางสตูดิโอฮอลลีวูดเขาประกาศเลย ว่าตั้งแต่วันนี้ เดือนนี้ เลิกฟิล์มหมด ก็หมดยุคเลย ในแง่เรื่องสายหนังที่เราส่งฉายโรง คิดว่าส่งผลดี ในเรื่องของโรงหนัง ไม่ว่าในแง่เรื่อง

	ของการผลิต หรือเรื่องต้นทุน การพรีนธ์ ก๊อปปี ก็จะถูกลง เพราะเมื่อก่อนที่เป็นฟิล์ม การได้ฟิล์มมาจำกัดมาก เราต้องรอ 2-3 อาทิตย์ พอเป็นดิจิทัล ก็คือพอมิโรงก็มาได้หมด แต่โรงก็ต้องเปลี่ยนอุปกรณ์หมด แต่เราว่าเขาก็แฮปปี้นะ เพราะหนังสดมาเร็ว มันได้เงินเยอะกว่า พฤติกรรมคนชอบดูหนังในโรง เพราะเมื่อก่อนคนต่างจังหวัดเขาต้องรอ บางที 3 เดือนกว่าจะได้ดู บางเรื่องก็ไม่ได้ดู ตอนนี้ก็ฉายได้พร้อมกรุงเทพฯเลย พร้อมเมืองนอกด้วย คนดูเลยไม่ค่อยเลือกดูหนังไทยไง เพราะราคาบัตรเท่ากัน เมื่อก่อนมันยังมีเวลาช่องว่างต้องรอนั่งนอก ตอนนี้หนังฝรั่งมันเบียดหมด พอมองว่าหนังฝรั่งได้เงิน ก็มองเรื่องอื่นที่คิดว่าพอได้มาฉายอีก เราไม่มีสิ่งผลิตฟิล์มแล้ว ส่วนฟิล์มเก่า ตามมาตรฐาน เขาจะให้สิทธิ์แค่ 2 ปี ทั้งการเป็นฟิล์มและการเป็นดิจิทัล ส่วนที่เป็นฟิล์มในช่วง 2 ปีก่อนนี้ เราก็ปล่อยให้กับลูกค้าเรา ที่ยังมีฟิล์ม ถ้าไม่มีก็เป็นดิจิทัล ถ้าหน่วยที่ยังฉายฟิล์ม มันก็มีค่าใช้จ่ายที่เยอะ ถ้าในหน่วยที่เขาไม่มีฟิล์มทั้งดิจิทัล ผมว่าต้นทุนมันก็เยอะนะ เขาอาจจะไม่ค่อยเก็บฟิล์มไว้แล้วมั้ง ถึงแม้ว่าจะน้อย หรือถ้าเก็บไว้ ก็คงเป็นหนังบางเรื่องที่มีความทรงจำดีๆ มีความประทับใจ ก็เก็บไว้ส่วนที่ออฟฟิศนี้ไม่ค่อยมีฟิล์มเก็บไว้แล้ว อาจมีที่โกดัง แต่น้อย เพราะฟิล์มมันดูแลรักษายาก
7	คิดว่าหน่วยหนังกลางแปลงทราบเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์ กฎหมายลิขสิทธิ์ หรือกฎหมายเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลหรือไม่ และปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัลเป็นอย่างไร
	รู้ เขาต้องรู้ น่าจะรู้ว่ากฎหมายมันยังไง แต่เรื่องโทษอะไร เขาอาจจะทราบไม่ชัดเจน เรื่องใบอนุญาตต้องมี ก็คิดว่าน่าจะมีกัน 80 เปอร์เซ็นต์ ไม่ยืนยัน คือทางสายหนังเป็นผู้ได้รับสิทธิ์มีหนังสือจากทางมงคลฟิล์มซึ่งเราก็มอบอำนาจช่วงไปให้กับลูกค้าของเรา คือบริษัทย่อยในจังหวัดต่างๆ ให้เขาไปจัดการ เราก็อำนวยความสะดวกเรื่องเอกสาร เรื่องกฎหมายก็มาปรึกษาได้ แต่ก็ไม่ค่อยมีใครมาปรึกษานะ เพราะคนที่ทำผิด ก็รู้ว่าผิด ซึ่งเขาก็รู้กฎหมาย มันก็ไปसारภาพกันบนศาล ตอนนี้ก็มีเคสที่ไปฟ้องศาลอาญาก่อน ไม่ได้ไปฟ้องแพ่ง ศาลตัดสิน แต่ก็ยังรอกำหนดโทษ ก็ฟังแล้วยังงงๆกัน ขนาดเราเอง ที่คิดว่ารู้กฎหมายแล้ว ก็ยังรู้ไม่หมด ยังงงเรื่องการกำหนดโทษ หรือลำดับการฟ้อง
8	คิดว่าหนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปได้หรือไม่ หรือจะปรับตัวอย่างไร

	ในส่วนของหนังกลางแปลง ก็หายไปเลยทันที แทบจะสูญพันธุ์ ตอนหลังช่วงที่ประกาศไม่ทำฟิล์มนั้น ก็หายกันไป เป็นปี ก็ต้องมาหาวิธีว่าจะทำยังไง ก็ต้องปรับตัวไป เมื่อก่อนตอนเป็นฟิล์มฉายในโรงต่างจังหวัด หนังเร่ขอไปฉาย ก็ยังพอเอาไปได้ แต่เดี๋ยวนี้ ต้องรอ 3 เดือน เป็นเรื่องของการติดลิขสิทธิ์นี้จากสตูดิโอ ไม่มีฟิล์มแล้ว มันจบแล้ว เขาเลิกผลิตฟิล์มแล้วตั้งแต่ที่เขาประกาศ ต้นปี 2558 แล้วเพิ่งหมดสต็อกไปเมื่อต้นปีนี้ ฟิล์มมันฉายไปก็จะเปียกไปเรื่อยๆ เจื่อนใจสำคัญก็คือลิขสิทธิ์ ที่เขาให้สิทธิ์ในการทำซ้ำ ดัดแปลงหรือเผยแพร่ รูปแบบมันก็คือฮาร์ดดิสก์ มันจะมีก็เรื่องก็แล้วแต่ ก็ได้รับสิทธิ์ 2 ปี หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องของเจ้าของสิทธิ์ ทั้งเรื่องของการแจ้งละเมิด หรือเขาจะให้สิทธิ์ไปที่ใครต่อ ก็เป็นเรื่องของเขา ถ้าหากมีการละเมิด หรือฉายเรื่องที่ไม่ได้ติดต่อเจ้าของที่ได้สิทธิ์ คนที่แจ้งจับได้ คือคนที่ได้สิทธิ์จากเราไป เขาก็ไป แจ้งไปฟ้อง หนังกลางแปลงที่เป็นฟิล์ม ก็น่าจะอยู่ได้ไม่เกิน 10 ปี มันเป็นเรื่องสำคัญที่เทคโนโลยี โรงหนังแบรนด์ใหญ่ก็ตั้งเป้าที่จะมีโรงขยายไปในระดับอำเภอ ตัวหนังกลางแปลงก็ต้องปรับตัวตรงนั้นอีก สิ่งที่จะมากดดันก็อาจจะตรงนั้นแทน ไม่ใช่แค่การเปลี่ยนถ่ายจากระบบอนาล็อกเป็นดิจิทัลอีกต่อไปแล้ว
9	คำแนะนำต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	อยากให้ช่วยดูแล ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายลิขสิทธิ์ เมื่อผู้ประกอบการไปขอคำปรึกษา อยากให้ชัดเจน โดยไม่ต้อง ตั้งหน่วยงานใหม่เพิ่มนะ เช่นถ้าตำรวจจะไปปรึกษาก็ให้รู้เลยว่าต้องถามใครที่จะให้คำตอบชัดเจน หรืออาจจะไป เบอร์โทรโดยตรง ไว้ให้โทรไปถาม ทั้งเรื่องเอกสารอะไรต่างๆที่เกี่ยวข้อง บางทีเขาบอกว่าเราต้องไปขอหนังสือจาก คนทำหนังผู้กำกับผู้อำนวยการสร้าง ต้องทำหนังสือย้อน เซ็นกลับมา อยากให้มีคนตอบได้ แบบคอลเซ็นเตอร์ หรือการติดต่องานของหน่วยงานราชการมีหลายขั้นตอนซ้ำซ้อน อยากให้ลดขั้นตอนบ้าง

สายหนัง (สายตะวันออก)

ชื่อสายหนัง	สมานฟิล์ม สำนักงานจันทบุรี
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล / ตำแหน่ง	คุณ อาคม โค้ววารินทร์ ผู้จัดการ
วันที่สัมภาษณ์	24 ตุลาคม 2558

ลำดับ	คำถาม-คำตอบ
1	เป็นสายหนังที่ให้บริการในเขตใด
	ที่นี่เป็นออฟฟิศใหญ่ของจันทบุรี ของสมานฟิล์มภาคตะวันออกก็จะมีสำนักงานรวม 4 แห่ง คือที่กบินทร์บุรี ระยอง ชลบุรี และที่นี่ ที่นี่เฉพาะส่งฟิล์มอย่างเดียว ถ้าดิจิทัลก็มีเอสเอฟของเขา ก็ส่งตรงเลย
2	ดำเนินการมาตั้งแต่เมื่อใด
	นานมากครับ ผมเองก็เพิ่งมารับมอบเขา ก็เปลี่ยนมาหลายคน ก็น่าจะร่วม 30 ปีแล้ว
3	ในส่วนของการให้เข้าหนังไปฉายกลางแปลงดำเนินการอย่างไร
	ดั้งเดิมสมานก็เกิดที่ จ.ตราด ตอนนี้องค์ของสมานที่ตราดก็ไม่มีแล้ว เป็นเอสเอฟหมด เป็นมัลติเพล็กซ์ ก็ S F ย่อมาจากสมานฟิล์ม สมานฟิล์มเองยังมีหน่วยหนังกลางแปลง อยู่ที่ จ. ตราด เหลืออยู่ 2 หน่วย 2 ชุดฉาย เป็นฟิล์มหมด ส่วนที่ให้เข้าไปฉายกลางแปลง ของสมานก็รับจากสำนักงานใหญ่ที่ระยอง แถบนี้มี 8 จังหวัด ทั้งหมดตั้งแต่ฉะเชิงเทราถึงตราด เฉพาะที่จันทบุรี มีสมาชิกหน่วยหนังอยู่ประมาณ 20 กว่าหน่วย
4	ลักษณะประเภทงานที่นิยมจ้างหน่วยบริการหนังกลางแปลง

	กิจการทั่วไป ก็ไม่ลดลงนะ ที่จันทบุรีก็เท่าเดิมนะ มันเป็นเมืองเศรษฐกิจ พวกสวนผลไม้ มีการบนเรื่องการค้าด้วย เขาชอบหนังฝรั่ง แอ็คชั่น ส่วนงานย้อนยุคก็มีบ้าง ไม่เยอะ นานๆที
5	ราคาค่าเช่าหนัง และกติกาจากสายหนังเป็นอย่างไร
	ราคาก็แล้วแต่เรื่อง แล้วแต่ปี สมาชิกก็มีรายการซื้อหนังไปให้ดู มันก็มีราคาโปรโมชั่นก็มี หนังใหม่ๆก็อยู่ที่ราคาหมื่นกว่าบาท ตอนนี้เรื่องที่ราคาสูงเช่น “ไอพายแดงก๊ว” ก็มียู 2 ก๊อปปี แต่ถ้าไม่พอก็ยืมได้ ไปยืมจากธนาได้ กติกาการเช่าและการจ่ายเงิน คือ 1 วัน เขาก็จะโทรมาก่อน มีทั้งมารับเอง หรือเราส่งไป การจ่ายเงินก็มาคิดกับทางบริษัท สมัยก่อนก็อาจจะรวมจ่ายเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน สมัยนี้ก็โอนเข้าบัญชีผ่านธนาคารเลย
6	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อสายหนังหรือไม่อย่างไร
	ฟิล์มมันน้อยครับ เขาจะคัดสรรที่ดีที่สุด หนังโนเนมเขาจะไม่พิมพ์แล้ว จะพิมพ์แต่หนังดีๆเลย ที่มีคนจะเลือกดูหนังแอ็คชั่นดีๆ เพราะถ้าไม่ดีไม่พิมพ์เพราะมันแพงมาก แต่ลูกค้าหน่วยหนังเขาเลือกเป็นฟิล์มมากกว่า เพราะคำว่าเก็บ เขาจะพูดว่า “บนหนัง” ไม่ได้บนดิจิทัล มันต้องเป็นระบบฟิล์มอย่างเดียว ถ้าไปแล้วเป็นดิจิทัล ก็เปล่าประโยชน์ คำว่าหนังก็ต้องเป็นหนัง ไม่ใช่ฉายโทรทัศน์หรือโปรเจคเตอร์ มันไม่ใช่ดิจิทัลมันมีผลกระทบมากมาย ดิจิทัลมันเอาเปรียบเจ้าภาพ
7	คิดว่าหน่วยหนังกลางแปลงทราบเกี่ยวกับกฎหมายภาพยนตร์ กฎหมายลิขสิทธิ์ หรือกฎหมายเกี่ยวกับสื่อดิจิทัลหรือไม่ และปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัลเป็นอย่างไร
	ครับ เขาก็รู้ ว่าผิดกฎหมายมากี่จะโดน เขาก็มีทีมจับ ตั้งแต่เรื่องฟิล์มที่ข้ามสายมาก็เคยมีจับกัน ก็มีคนแจ้งมา ถ้าหน่วยหนังไปซื้อฟิล์มเก่ามาฉาย มันไม่ได้ เขาเรียกว่าฟิล์มผี เพราะอย่างลิขสิทธิ์ของสหมงคลฟิล์ม มันจะไม่มีวันหมดอายุ ถ้าไปซื้อฟิล์มมาฉาย ก็ไปจับได้ เพราะเป็นสิทธิ์ของผู้ได้รับอนุญาตในแต่ละสาย ที่ซื้อขายกันถูกต้อง
8	คิดว่าหนังกลางแปลงจะอยู่ต่อไปได้หรือไม่ หรือจะปรับตัวอย่างไร

	อยู่ต่อได้อีกหลายปีครับ ในระบบฟิล์ม เพราะเขาก็ก็น่ามีฟิล์มมาให้ ถึงจะไม่เยอะ แต่ก็ยังมีอยู่ ถ้าสายหนังจะรับสิทธิ์แบบดิจิทัลมาให้หน่วยหนังเช่า มันก็ได้แต่ว่าทางหน่วยคงไม่ อยากได้ เพราะมันแพงมาก มันต้องไปซื้อเครื่อง ต้องเปลี่ยนใหม่หมด ตัวหนังของแท้ก็ เป็นล้าน ของเทียมก็อาจอยู่ประมาณแสนกว่า
9	คำแนะนำต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในประเทศไทย
	ข้อนี้ทางหน่วยหนังกลางแปลงเขาคงดูแลกันเองอยู่แล้ว เขาก็ไม่ยากให้เกิดระบบ ดิจิทัลขึ้นมา อยากให้เป็นฟิล์มอยู่

2.ผู้เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลงในมิติด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ (ภาครัฐ)

ชื่อหน่วยงาน	สำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรม
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล / ตำแหน่ง	คุณประดิษฐ์ โพธิ์ / ผู้อำนวยการ
วันที่สัมภาษณ์	27 พฤษภาคม 2559

ลำดับ	คำถาม - คำตอบ
1	กระทรวงวัฒนธรรมเกี่ยวข้องอย่างไรกับการดูแลหนังกลางแปลง
	เราจะคุ้นเคยกับความเป็นภาพยนตร์ดั้งเดิม ว่ามันคือ ฟิล์ม ตัวกฎหมายแรกที่น่ามาใช้ กับเรื่องภาพยนตร์คือ พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 ซึ่งตามความหมายอัน นั้นคือ ภาพยนตร์ เป็นฟิล์มได้อย่างเดียว เพราะฉะนั้น ถ้าบันทึกเป็นดิจิทัล ตาม กฎหมายอันนั้นถือว่าไม่เป็น ต้องเป็นฟิล์มเท่านั้น ซึ่งกฎหมายอันนั้นตั้งแต่ปี 2473 จนเทคโนโลยีเปลี่ยนไป กฎหมายตามไม่ทัน จากนั้นก็มีความพยายามที่จะแก้ไข กฎหมาย โดยมองว่า ภาพยนตร์ไม่ได้ หมายถึงฟิล์มอย่างเดียว ซึ่งตอนนั้นมันมีการ ละเมิดลิขสิทธิ์เยอะมาก ในวงการภาพยนตร์เองนั่นแหละ ในการทำภาพยนตร์มันมีกระบวนการเยอะ การลงทุนในภาพยนตร์อาจไม่ใช่นายทุน

	อย่างเดียว มันมีโปรดิเวเซอร์ มีผู้กำกับ ที่เป็นคนทำงาน และบางคนเขาอาจคิดว่า เขามีสิทธิ์ในหนังแต่ละเรื่อง นี่คือเฉพาะหนังไทย สมัยนั้นก็มี ปัญหาในเรื่องลิขสิทธิ์พวกนี้ ก็ขึ้นโรงขึ้นศาลกันเต็มไปหมด ภาครัฐเห็นว่าปัญหามันเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็ออก พรบ.ใหม่ ออกมาคือ พรบ.ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ 2530 อันนั้นบอกว่าภาพยนตร์เพิ่มเติม คือเป็น แล็บแม่เหล็ก ถ้าหากกฎหมายทันสมัย เพราะอีก 2-3 ปี ก็ล้าสมัยเลย มีเลเซอร์ดิสก์ออกมาแล้ว จากนั้นก็มี VCD ตามมา DVD ตามมา พอถึงปัจจุบัน ก็มีการแก้ไข ที่จริงก็มีการพูดคุยกันเยอะ ผมเข้าไปก็ประมาณปี 40 ทางสภาผู้แทนราษฎรสมัยนั้น จับมือกับวุฒิสภาเลย จับมือกันจัดสัมมนาเรื่องทิศทางภาพยนตร์ไทย ก็พูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่อง พ.ร.บ.เก่า กฎหมายที่ควบคุมเรื่องภาพยนตร์ ก็เลยทำให้เกิดที่จะมีการปรับแก้ไขตัวพ.ร.บ.ภาพยนตร์ จนเป็นพ.ร.บ.ภาพยนตร์ พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นตัวแก้ไขพ.ร.บ.ภาพยนตร์ 2473 กับ พ.ร.บ.ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ 2530 จับ 2 พ.ร.บ.นี้มารวมกัน กำหนดคำนิยามใหม่ กฎศกฐา รวมทั้งผู้ร่างกฎหมายในสมัยนั้น มองว่าเพื่อให้กฎหมายใช้ได้นาน จึงออกมาเป็น “ภาพยนตร์ต้องเป็นวัสดุที่มีการบันทึกภาพหรือภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็น เป็นภาพต่อเนื่องได้” คือไม่ว่าจะเป็นฟิล์ม เป็นแล็บแม่เหล็ก เป็นแผ่นซีดี แผ่นดิสก์ ถือเป็นวัสดุหมดเลย พอออกมาปั๊บก็เรียบร้อย เป็นยุคที่มีภาพยนตร์วิ่งในอินเทอร์เน็ต ซึ่งอินเทอร์เน็ตถือเป็นสื่อ เป็นสัญญาณ ไม่ได้เป็นวัสดุ จับต้องไม่ได้ คือพอออกมาก็ล้าสมัยทันทีเลย
2	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัลคิดว่าส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงหรือไม่ อย่างไร
	มันก็มีทั้งผลดีผลเสีย เราต้องมองก่อนว่าหนังกลางแปลง ที่เป็นฉายแบบปกติ คนที่จะให้หนังกลางแปลงไปฉาย เขาก็อยากจะได้หนังใหม่ที่สุด ซึ่งบนความเป็นจริงหนังกลางแปลงที่เป็นฟิล์มไม่ได้มีการแปลงเป็นดิจิทัล ถ้าหากว่า คนรุ่นใหม่ได้ดูมีย ก็มีการเอาที่เป็นหนังเก่าๆเป็นฟิล์มเก่ามาให้ดู คนที่ไม่เคยได้ดูเขาก็อยากดู ในแง่ของการเป็นดิจิทัล หนังกลางแปลงก็ต้องปรับตัว รับกับความเป็นดิจิทัลให้ได้ และข้อดีของหนังกลางแปลง คือเขามีเครื่องฉายฟิล์ม ที่โรงภาพยนตร์ไม่มีแล้ว ถ้าเป็นหนังเก่าที่คนสมัยใหม่ยังไม่ได้ดู เขาสามารถเป็นสื่อที่นำตรงนี้ออกไปฉายได้ อยู่ ที่หนังกลางแปลงจะยืนหยัดตัวเอง จะเข้มแข็งแค่ไหน ในการที่จะนำเสนอกับคนที่จ้างไปฉาย ว่าตนเองมีตรงนี้ หนังเก่าๆ พวก เปียก โปสเตอร์ ดอกดิน ก็ยังมีคนอยากดู

	ยกตัวอย่างหนังต่างประเทศ การขายลิขสิทธิ์ในเมืองไทย สัญญาเขาจะมีอยู่ จะกี่ปี ถ้าทำเป็นแผ่นหรือฉายในโรง ถ้าบอกหมดระยะเวลา 5 ปี ครบอายุ 5 ปี ถึงฟิล์มหรือแผ่นยังอยู่ แต่สิทธิ์การเอาไปฉายเขาไม่มีแล้ว ถ้าในส่วนหนังไทย เจ้าของลิขสิทธิ์อยู่ไทย ก็ติดต่อขอไปฉายได้ เราจะเห็นว่าเรื่องละเมิดลิขสิทธิ์ของบ้านเรานั้นเยอะมาก เช่นเรื่องคาราโอเกะ เพลง มีคนไปขอสื่อลิขสิทธิ์จากครูเพลง แต่บริษัทก็ไม่ยอมได้ อันนี้ต้องตกลงกันให้ชัดเจน ตั้งแต่แรกกับเรื่องเอกสาร และสร้างความเข้าใจร่วมกัน ไม่เช่นนั้น ปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ไม่มีวันจบ หรืออาจจะมองว่าหนังบางเรื่องลิขสิทธิ์หมดแล้วหรือยัง กลายเป็นสาธารณะไปแล้ว ตามพรบ.ลิขสิทธิ์ คือหลังจาก 50 ปีไปแล้ว หรือถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์เสียชีวิตไปแล้วไม่มีทายาท ก็ไม่มีผู้เสียหาย ไม่มีใครฟ้อง ก็ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์แล้ว ในการที่เจ้าของสิทธิ์อนุญาตให้หนังกลางแปลงนำไปฉายในระบบดิจิทัล ถือว่า เจ้าของสิทธิ์ก็คือเจ้าของถ้าเขาให้ ก็ถือว่าเขามีสิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นดิจิทัลหรือเป็นฟิล์ม ให้สิทธิ์ในความเป็นเนื้อหาสาระ ส่วนระบบดิจิทัลหรือฟิล์มมันเป็นสื่อตัวหนึ่งเท่านั้น เราก็พยายามทำอยู่ทุกวันนี้ เช่น ร้านให้เช่า เมื่อก่อนถูกจับ ไปตรวจดู เขาก็ได้สิทธิ์มาถูกต้อง สาเหตุคือ สมมติเขาซื้อสิทธิ์ว่าให้เช่า 10 แผ่น แต่ตัวเจ้าของสิทธิ์ให้แผ่นเดียว แล้วบอกว่าที่เหลือคุณไปก๊อปไปเอาให้ครบสิทธิ์ ซึ่งมันผิด เพราะตามกฎหมายระบุว่าต้องมีเครื่องหมายอนุญาตให้ครบทุกแผ่น เราก็เชิญเจ้าของสิทธิ์มาคุยว่ามันไม่ได้ ถ้าจะทำแบบนั้นก็ต้องให้มีเครื่องหมายอนุญาตติดไปด้วยเป็น 10 ดวง เจ้าของสิทธิ์เขาก็รับทราบ ทำตาม เพราะเขาให้สิทธิ์ ต่อไปกับร้านให้เช่าแล้ว ว่าทำได้ 10 แผ่น แคเขาอาจจะลดต้นทุนในการที่ต้องผลิตแผ่นอีก 9 แผ่น ไปให้ร้านผลิตเอง ซึ่งก็ทำได้ ไม่ต่างกับการที่สายหนังได้สิทธิ์จากเจ้าของหนังมาจัดหน่าย หรือมาให้กับหนังกลางแปลง ในราคาการเช่าสิทธิ์ ที่เขาคงพอใจกันทุกฝ่าย คงเป็นเรื่องของสายหนังที่จะไปดูแลผลประโยชน์ของตัวเองตรงนั้น
3	กฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และกฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์เป็นอย่างไรบ้าง
	หน่วยหนังกลางแปลงนำเครื่องโปรเจคเตอร์ไปฉาย ด้วยแผ่นซีดี ดีวีดี บลูเรย์ ผิด

	หรือไม่ ถ้ามองว่าวัสดุพวกนี้ เป็นภาพยนตร์ ถ้าเขาฉายด้วยแผ่นที่ได้รับการตรวจรับ และพิจารณา ก็ไม่ผิด แต่ถ้าเป็นภาพยนตร์ ที่ไม่ได้รับอนุญาตเขาก็ผิด คือถ้าไปซื้อแผ่นมาจากร้านจำหน่าย และเอาไปฉาย ไม่ผิดตาม พ.ร.บ.ภาพยนตร์และ วิทยทัศน์ 2551 แต่ผิด พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ซึ่งตรงนั้นก็เป็นการที่ต้องไปพิสูจน์กัน กระทรวงวัฒนธรรม ในนามของสำนักงานพิจารณาภาพยนตร์และวิทยทัศน์ มีความ เกี่ยวข้องกับ หนังสือกลางแปลง คือ ตัวพรบ.ภาพยนตร์และวิทยทัศน์ พ.ศ.2551 กำหนดให้กรมส่งเสริมวัฒนธรรม มีหน้าที่ในการเป็นนายทะเบียนประจำจังหวัด คือ มี อำนาจในการอนุญาตให้ตั้งโรงภาพยนตร์และการประกอบกิจการหนังสือกลางแปลง ซึ่ง กระทรวงวัฒนธรรมก็จะเกี่ยวข้องตรงนี้ ในการที่ใครจะประกอบกิจการหนังสือ กลางแปลง ต้องมีมาขอใบอนุญาตกับนายทะเบียน ถ้าหากไม่มีใบอนุญาต ก็ถือเป็น การฝ่าฝืนพรบ.ฯ มีโทษปรับตั้งแต่ สองแสนถึงหนึ่งล้านบาท นอกจากนี้ก็ยังเกี่ยวข้องในเรื่อง ที่กฎหมายมีระบุให้มีการตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยถือ เป็นอำนาจของรัฐมนตรียุค พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พรบ.นี้ มีอำนาจที่จะเข้าไปตรวจดู ได้ ไม่ว่าจะเป็นโรงหนัง หรือหนังสือกลางแปลง คือไปขอตรวจ ใบอนุญาตว่ามีหรือไม่ และตัวหนังที่นำมาฉายได้ผ่านการพิจารณาตรวจหรือยัง ทางสำนักามีบัญชีรายการจำนวนผู้มีใบอนุญาต ผู้ประกอบการหน่วยบริการหนังสือ กลางแปลง ในส่วน ของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม จะมีเฉพาะในกรุงเทพฯ เฉพาะผู้ที่มา ขออนุญาตกิจการโรงภาพยนตร์ แต่หนังสือกลางแปลงจะควบคุมยาก เพราะกฎหมายให้ ว่า เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว เขามีสิทธิ์ฉายทั่วประเทศ ที่ไหนก็ได้ โดยใบอนุญาตไม่ว่าจะ ออกที่ไหน สามารถเอาไปใช้ได้ทั่วประเทศ เขาสามารถยื่นขอที่จังหวัดไหนก็ได้ ชื่อ เขาก็จะ อยู่ที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนั้น ซึ่งเราก็พยายามจะประสานงานเพื่อไป ขอมารวบรวม แต่ไม่ได้มีครบทุกจังหวัด เรื่องการรวบรวมข้อมูล ก็อยู่ในระหว่างการ ว่าจ้าง การทำระบบทะเบียนให้มาเป็นภาพรวมทั้งประเทศ รวมถึงระบบ ทะเบียนไอ ทีเกี่ยวกับภาพยนตร์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ขึ้นอยู่กับกระทรวง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ กรม(ส่งเสริม วัฒนธรรม) เราไปสั่งเขาไม่ได้ ส่วนคนที่สั่งได้ก็ไม่สั่ง ส่วนเรื่องสายหนัง เรามองว่าเขาเป็นตัวกลาง แต่ส่วนใหญ่สายหนังทุกสายจะมีโรงหนัง ของตัวเอง เขาก็มีอนุญาตประกอบกิจการอยู่แล้ว เนื่องจากเขาเป็นระบบธุรกิจที่มี
--	--

	รูปแบบชัดเจน ที่ผ่านมาก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร ต้องเข้าใจว่า ตัวพ.ร.บ.ภาพยนตร์ 51 มุ่งที่จะควบคุมเรื่องการฉาย โดยเฉพาะหนังไทย จึงเน้นไปที่โรงหนังหรือร้านขาย ที่จะควบคุม เพราะเจตนารมณ์สำคัญของพ.ร.บ. คือมุ่งจะควบคุมเนื้อหาสาระ และที่มีเจ้าหน้าที่ไปตรวจ เพราะจะได้มีการแน่ใจว่า ภาพยนตร์ที่ได้รับอนุญาตไปแล้ว คุณไม่ได้มีการไปแก้ไขเนื้อหาเพิ่มเติม
4	ผู้ประกอบการหนังกลางแปลงมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่อย่างไร
	หนังกลางแปลงที่ผ่านมา ปัญหาไม่เยอะ เพราะที่ผ่านมานั้นหนังกลางแปลงส่วนใหญ่เขาก็เอาหนังเก่าไปฉายกันอยู่แล้ว ที่ผ่านมาก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ที่ยังมีอยู่ หนังกลางแปลงเขาจะมีเครื่องฉาย เมื่อเอาหนังไปฉายก็ต้องไปเช่า เขาอาจจะบอกว่าเข้าไป 3 วันฉาย 2 ที่ แต่ปรากฏเอาไปฉาย 5 ที่ ตรงนั้นทางเจ้าของสิทธิ์หนังเขาก็จะมีคนไปตรวจ เขาก็มีคนดูแลกันตรงนั้น ถ้ามีการแจ้งจับกันในแง่การละเมิดเจ้าของสิทธิ์ หรือมีการพบว่า หน่วยบริการหนัง ไม่มีใบอนุญาต ทางสำนักฯ มีหน้าที่ตรวจสอบ ซึ่งการละเมิดพระราชบัญญัติซึ่งถือว่าเป็นอาญาแผ่นดิน ตำรวจก็ต้องไปดำเนินการสอบถามว่ามีใบอนุญาตหรือไม่ กฎหมายก็บอกว่าต้องมีการแสดงใบอนุญาตให้เห็นชัดเจน ถ้าไม่สามารถแสดงได้ ตำรวจก็มีสิทธิ์ดำเนินการยึดเครื่องฉาย เป็นของกลางในการดำเนินคดี และต้องส่งสำนวนให้กับสำนักภาพยนตร์ยื่นยันและตรวจสอบ ว่าคนนี้มีใบอนุญาต ก็เป็นหน้าที่เรา และถ้าเขาสุจริต เราก็ต้องไปเป็นพยานในชั้นศาล ส่วนในเรื่องลิขสิทธิ์ ทางสำนักฯไม่เกี่ยว
5	ปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายภาพยนตร์ในระบบดิจิทัล ที่สำนักพิจารณาภาพยนตร์ฯรับทราบ
	ถ้าหนังกลางแปลงมีปัญหาเรื่องไฟล์ที่ใช้ฉาย ก็ต้องไปฟ้องกันตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ คือเมื่อก่อนตอนยังไม่มีพ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ ก็ต้องไปฟ้องกฎหมายแพ่ง ตอนนี้อย่างน้อยก็ไปชั้นศาลทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งมีการกำหนดโทษปรับไป ส่วนทางพ.ร.บ.ภาพยนตร์ฯ เป็นกฎหมายอาญา ไม่มีโทษจำคุก แต่ปรับในจำนวนสูง

	ถ้าหากมีการฟ้องร้องกัน 2 ความผิดใน 2 พรบ. คือ ฉายหนังที่ละเมิดผู้ได้รับสิทธิ และไม่มีมีใบอนุญาตฉายหนัง จะฟ้องร้องและขึ้นศาลเดียว โดยดูว่าเรื่องใดเป็นเรื่องหลักถึงจะแบ่งกฎหมายคนละฉบับ เช่นถ้าขึ้นศาลทรัพย์สินทางปัญญาและมีเรื่องไม่มีใบอนุญาต ศาลทรัพย์สินฯก็พ่วง พ.ร.บ.ภาพยนตร์ 51 เข้าไปเลยทีเดียว ลดภาระทั้งจำเลยทั้งทางการ
6	ในเชิงนโยบาย ภาครัฐมีการส่งเสริมหรืออนุรักษ์หนังกลางแปลงหรือไม่ และมีข้อเสนออย่างไรต่อหนังกลางแปลง
	พรบ.ฉบับนี้ก็กำหนดให้กระทรวงวัฒนธรรมทำหน้าที่ส่งเสริมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมก็ทำหน้าที่ของเขา (ภายใต้สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์) ส่วนมีหน่วยงานเพื่อส่งเสริมโดยเฉพาะ ยังไม่มี คือกรมฯมีหน้าที่เก็บงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ก็ทำหน้าที่ตรวจพิจารณา แต่ไม่ได้ทำหน้าที่เรื่องส่งเสริม ที่เคยไปพูดคุยประชุมมา ก็ไม่ได้มีการพูดถึงเรื่องหนังกลางแปลง แต่จะเป็นการมองภาพรวมของทั้งอุตสาหกรรม และไม่มีหนังกลางแปลงอยู่ในภาพรวมนั้น ในส่วนของชุมชนหรือสมาคมเกี่ยวกับอนุรักษ์หนังกลางแปลง เขาก็คงทำกันไป และข้อเสนอสำหรับหนังกลางแปลงคือ ควรหาอาชีพเสริมอื่น เพราะการก้าวเข้ามาของเทคโนโลยีการสื่อสาร มันจะทำให้หนังกลางแปลงเสื่อมถอยไปเรื่อยๆ และอาจจะอยู่ไม่ได้

3.ผู้เกี่ยวข้องกับหนังกกลางแปลงในมิติด้านสังคม (สังคมเครือข่ายออนไลน์ของหนังกกลางแปลง)

ชื่อหน่วยงาน	เว็บไซต์พีเพิลซีน
ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ-สกุล / ตำแหน่ง	คุณนิธิวิทย์ ธาณินสุรวุฒิ เจ้าของเว็บไซต์ คุณอนุกุล วิมูลศักดิ์ เว็บมาสเตอร์
วันที่สัมภาษณ์	17 กรกฎาคม 2558

ลำดับ	คำถาม - คำตอบ
1	จุดเริ่มต้นของการทำเว็บไซต์ชุมชนหนังกกลางแปลง
	จริงๆแล้ว ผมเป็นคนที่ชอบดูหนัง เล่นเครื่องเสียง ทำสถานีวิทยุ ทำสื่อ คนรอบตัวหลายคน ก็เป็นผู้กำกับ เช่นคุณโต๊ะ พันธมิตร ก็สนิทกัน ผมชอบทางนี้ ก็เลยมาทำเว็บไซต์ชื่อว่า “ไทยซีน” ตอนหลังก็แตกกันออกไป ผมก็มาทำ “พีเพิลซีน” ผมจะมีเพื่อนๆที่ทำหนังกกลางแปลง แต่ชีวิตผมนี้ไม่ได้ทำ หนังกกลางแปลงโดยอาชีพนะ ผมมีอาชีพอื่น แต่ความที่ชอบฉายหนังเล่นในบ้าน จึงคิดว่า ช่วยกันอนุรักษ์ หนังกกลางแปลงได้มัย ก็เลยเปิดเว็บไซต์มา เพราะเห็นว่าพวกที่เล่นหนังกกลางแปลงเขาไม่มีที่ไป แต่เว็บเราจะเป็น ลักษณะที่ ถ้ารับงานจะไม่หนัก เช่นงานบางแสนย้อนยุคที่ไปมา เราจะมีทีมพากย์ คือดูหนังให้มีรรถรส ถ้ามีเสียงไทยในฟิล์ม บางทีมันจืด มันเบื่อ มันต้องมีทีมพากย์สดไปโชว์ด้วย มีจัดกิจกรรมอะไร ส่วนสมาชิกเว็บอีกเป็นพันๆรายที่อยู่ ถ้าใครจะรับไปฉายเก็บอะไรก็แล้วแต่ แต่ในส่วนกลางของกิจกรรม จากทางเว็บนี้ก็จะจัดปีสองปีครั้งนึง หรือถ้ามีงานที่เขาจ้างมาในนามเว็บก็ไปฉายโชว์ ประมาณนี้ ส่วนที่ถามว่าทุกวันนี้ ฟิล์มมันไม่มีแล้ว มีเฉพาะภาคกลางของธนาที่เขาคำ แต่มันก็ไม่เยอะเท่าไร โดยเฉพาะแถวอีสานที่หน่วยเยอะๆนี้ ล้มหายตายจากไปเยอะ เพราะว่าปรับตัว คือหลายคนตอนนี้มันมีปัญหา อยู่เรื่องหนึ่งที่มีนักข่าวมาถามผมเยอะ ทั้งนิตยสารไบโอส์โคป รายการทีวีเนชั่น ปัญหามันก็คือลิขสิทธิ์ หนังกกลางแปลงมาตายกันด้วยลิขสิทธิ์ เพราะบริษัทเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างที่ทำหนังดีวีดี บลูเรย์ ปรากฏว่า เมืองนอก ฝรั่งเศสไม่ให้ทำหนังกกลางแปลง มันไม่ให้เอาแผ่นพวกนี้มาขายเป็นกลางแปลง พอ

	ฉายไม่ได้ มันก็เกิดปัญหา หนังกลางแปลงไม่มีฟิล์ม พอไม่มีฟิล์มก็ไม่มีหนังใหม่ๆมาฉาย พอไม่มีหนังใหม่มาฉายมันก็มีทางเดียว ก็ไปใช้โปรเจคเตอร์ ซึ่งแน่นอนว่า 90 เปอร์เซ็นต์ ผิดกฎหมายหมด บางหน่วยก็เลิกไป เปลี่ยนอาชีพไปเลย ก็น่าเสียดาย ไม่มีคนอนุรักษ์ต่อ ที่ทำทุกวันนี้ที่ไม่มีลิขสิทธิ์ก็ต้องแอบฉายตามป่าตามเขาที่เข้าไปไม่ถึง
2	การเปลี่ยนแปลงจากระบบฟิล์มเป็นระบบดิจิทัล คิดว่าส่งผลกระทบต่อหนังกลางแปลงหรือไม่ อย่างไร
	ถ้าสายอีสานนี้ จะมีลิขสิทธิ์ที่สามารถฉายโปรเจคเตอร์ได้ จะมีเจ้าเดียวคือของเสียอำบุรีรัมย์ (MVP ;มูฟวี่พาร์ทเนอร์: ผู้สัมภาระณ) ส่วนอุดร มีแจ่มจันทร์ภาพยนตร์ที่เขาได้ลิขสิทธิ์มา ให้เป็นไฟล์หนังไฟล์นี้มันจะไม่เหมือนไฟล์ในโรงหนัง ที่เป็นไฟล์ DCP ที่มาทำหนังกลางแปลงทั่วไป สูงสุดก็แค่ Full HD เป็นฮาร์ดดิส แล้วก็ฉายเป็นโปรเจคเตอร์ไป ก็มีหนังในเคื่องมกลฟิล์ม ที่แจ่มจันทร์ได้สิทธิ์จากเสียอำมา ก็เอามาฉาย แต่ถ้าเป็นหนังใหญ่ๆ เครื่องเมเจอร์นี้จะไม่ได้ออไม่ได้ ก็ถ้าลูกค้าต่างจังหวัดนี้ถ้าเขาอยากดูหนังบู๊แอ็คชั่น ทำให้หน่วยหนังที่ ยังเหลืออยู่เนี่ย อย่างที่อุดรนี้เมื่อก่อน น่าจะมีร่วมร้อยถึงสองร้อยหน่วย คือเยอะมาก ทุกวันนี้ก็เหลือประมาณสัก 3 หน่วย คือไปกันหมดแล้ว ก็อาจมีบางหน่วยที่จำเป็นต้องหาโปรเจคเตอร์แล้วไป แอบฉายกัน ก็คิดราคาที่มีต้นทุน เพราะมันไม่ต้องเสียค่าลิขสิทธิ์ ขนาดคิดถูกลงนี้ ชาวบ้านเขาก็ไม่ค่อยอยากจ้างอีก เพราะหนังนี้มันเป็นของแห้งไม่ใช่ของสด ที่อีสานนี้วัยรุ่นมันบอกว่าถ้าเอาหนังกลางแปลงมาฉาย จะบอกว่า เรื่องนี้ฉันก็ดูแล้ว เรื่องนี้ก็ดูแล้ว เพราะอะไร เพราะมันมีพวกแผ่นดี ซีดีเถื่อนอีก คนจ้างเขาก็ไปจ้างพวกหมอลำซึ่งดีกว่า ชาวๆ ใส่ยกทรงเต้นโซว้ แว่ววับ คนกินเหล้าเมาก็ดีกัน ก็มันส์กว่าเยอะ ก็เลยทำให้หนังกลางแปลงงานมันน้อยลงไปอีก แล้วภาครัฐนี้ ก็ไม่ได้สนใจจริงจัง บ้านเรามันไม่เหมือนอเมริกา ในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่รัฐเขามาดู บ้านเราตัวใครตัวมัน เจ๊งได้ก็เจ๊งไป ทุกวันนี้หน่วยหนังกลางแปลงที่อุดรที่มันอยู่ได้จริงๆ เขาไม่ได้ทำอาชีพหนังกลางแปลงเป็นหลักเลย ก็มีทั้งที่ทำธุรกิจไปด้วย เขาถึงอยู่ได้ คือหนังกลางแปลงไม่ใช่เป็นตัวหลักที่จะรับงาน แต่ก่อนหน้างานสมัยยุค ย้อนกลับไปมีศรีเทพภาพยนตร์ ดังมาก เขาคนเดียว มีประมาณ 30 กว่าหน่วย เจ้าเดียวเลยในอุดรฯ หนังเงินทอง หนึ่งดังๆ เขาซื้อสิทธิ์มาฉายเป็นฟิล์ม ตอนนั้นมีจอของแอ๊ด เทวดา 30 เมตร แต่ของเขา 35 เมตร ใหญ่มาก แล้วมีเครื่องวัลย์ 42 เมตร ใหญ่ที่สุดในเมืองไทยนะผมว่า แต่ก่อนที่อุดรฯมีหมดเลย เพียงแต่อาจไม่ดังเท่าแอ๊ดเทวดา ที่มีข่าวออกสื่อ เสมอ ทุกวันนี้หน่วยพวก

	นั่นก็ล้มหายตายจากไป
3	คิดว่าหน่วยหนังกลางแปลง ทราบเรื่องกฎหมายภาพยนตร์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องไหม ผมเชื่อว่าลึกลับหลายคนรู้ เพราะเขาก็เข้าถึงอินเทอร์เน็ตกันได้นะ แต่มันไม่มีทางเลือก ในเมื่อทางเลือกไม่มี ก็อาจจะปิดตาข้างนึง ก็คงดีกว่าไม่มีฉาย ไม่ต้องทำมาหากิน ผมเชื่อว่า ที่มารวมขาย เขาอาจจะได้สิทธิ์เป็นบางเรื่อง พวกหนังไทยเล็กๆ หนังอิสระ อาจจะมีการซื้อสิทธิ์มา แต่ในนั้นมันก็ใส่ได้หลายเรื่อง มันก็จะมีเรื่องที่หลุดมา ถ้าเขายอมให้ทำสิทธิ์ถูกต้อง หนังกลางแปลงก็จะเยอะ เพราะหนังกลางแปลง เดี่ยวนี้ ก็ไม่ใช่รถหกล้อใหญ่ๆ ถ้ามันเป็นระบบโปรเจคเตอร์ ทุกอย่างมันจะเซฟ และ ราคาถูกลง มันอาจจะเหลือเป็นหน่วยรถกระบะเคลื่อนที่ พร้อมเก็บเลย ไม่ได้เป็นแบบ คาราวานแบบสมัยก่อน ตอนนี้หลายคนที่ทำกลางแปลง ก็ต้องผันตัวเองไปทำเครื่องเสียงให้เข้า ก็ไปทำ หมอลำซิ่ง คือหนังกลางแปลง มันอาจจะ ตรวจสอบยาก (จับยาก) มันไม่เหมือนร้านค้า ราโอเกะ ร้านอาหารที่มันตั้งอยู่ไม่มีการย้าย แต่หนังมันไปทั่ว จะไปตามจับคงยาก ในเว็บพีเพิลซีน คือกลุ่มคนที่รักหนังกลางแปลงในชุมชนนี้ แล้วภาพรวมที่ทาง เว็บเห็น ในเรื่องของการ เปลี่ยนเป็นเทคโนโลยีดิจิทัล คิดว่าเขาทราบหรือไม่ว่ามันถูก หรือมันไม่ถูกต้อง คิดว่าคงยังไม่ได้รู้หมด บางคนเชื่อว่า มีคนมาขายเครื่องฉายพร้อมกับลิขสิทธิ์ เพราะมันมีใบมาให้อ่าน มันถูกต้อง สมาชิกในเว็บผมนี่คือที่จริงแล้ว ส่วนใหญ่เป็นแบบ สมัครเล่นนะ แต่ก่อนอาชีพกับสมัครเล่นอาจจะ 50-50 เท่ากัน ตอนหลังก็เริ่มล้มหายตายจาก เพราะทำอาชีพคงไม่ไหว ต้องเปลี่ยนอาชีพไป ตอนนี้ต้องไปจัดเป็นโชว์ ฉายหนังเก่าๆยุคมิตร ชัยบัญชา มีพากย์สด
4	ปัญหาหนังกลางแปลงกับการฉายในระบบดิจิทัลเป็นอย่างไรบ้าง ทุกวันนี้ที่บอกว่าฟิล์มไม่มี คือ มีคนหนึ่งเป็นเจ้าของโรงหนัง ที่วังสะพุง จ.เลย เขาบอกว่า เขาไปขอร้องทางสายหนัง คือที่ภาคอีสาน จะมีสายหนังอยู่ 3 สาย มี ไฟว์สตาร์ เน็ตเวิร์ค มีเสี่ยอำ บุรีรัมย์ และมีเนวาด้า เขาก็ไปคุยว่า ขอหนังมาฉายโรงเขาได้ไหม เขาไม่อยากปิดโรง เพราะที่วังสะพุงมีแค่โรงเดียวเล็กๆ บางวันก็ไม่มีคน ถ้าหนังดีหน่อย ก็คนเยอะ ฉายยาว พอคุยเขาก็บอกว่า ไม่ได้ เพราะเดี๋ยวนี้ระบบหนังจะส่งเป็นไฟล์

DCP เท่านั้น ก็มีเครื่องฉาย 35 มม. 3 ชุด และถ้าไปซื้อเครื่องฉายดิจิทัล ลองไปเช็คราคา กับ เป็ดทอง (Gloden Duck) เขาบอกตัวหนึ่งสองล้านสาม เขาก็ลงทุนไม่ไหว ถ้าเก็บค่าบัตรใบหนึ่ง 30 บาท คงไม่ไหว แล้วหลอดเครื่องฉาย ระดับพวกนี้ มันไม่เหมือนโปรเจ็คเตอร์ตามบ้าน ที่เราใช้กัน 3,000-5,000 ชั่วโมง อาจจะเปลี่ยนหลอดแค่หมื่นกว่าบาท แต่ที่ฉายในโรงภาพยนตร์ มันแค่ 500 ชั่วโมง หลอดหนึ่ง 6-7 หมื่นบาท มันไม่ไหว ตอนนี้อาจจะถูกลง เหลือ 4-5 หมื่น แต่มันก็ยังหนักอยู่ดี สุดท้าย เขาเลยปิดโรง

ก็ไม่ต่างอะไรกับหนังกลางแปลง เคยมีสมาชิกในเว็บผมคนหนึ่ง เคยเป็นหัวหน้าห้องฉายอยู่ในโรงหนัง เครื่องใหญ่แห่งหนึ่ง เขาคิดค้นทำเครื่องขึ้นมา เป็นเครื่องฉายราคาประมาณ 4 หมื่นกว่าบาท ธรรมดาเครื่องฉาย ดิจิทัลในโรงหนังแบรนด์ใหญ่เครื่องละราคา 4 ล้านกว่า ฉาย 2 K นะ เพราะในเมืองไทยยังมี 4K แค่ไม่กี่โรง ที่กรุงเทพฯ มันจะต้องใช้ตัวเซิร์ฟเวอร์ ที่รับสัญญาณ DCP มาแล้วฉาย แต่มีคนที่สามารถทำเครื่องโปรเจ็คเตอร์ ที่รับไฟล์ DCP แล้วมาแปลงเป็นไฟล์ Full HD แล้วฉายออกโปรเจ็คเตอร์ได้ แต่พอมีคนที่มีเครื่องนี้จะไปขอรับหนัง ที่เป็นไฟล์ DCP มาฉายทางสายเขาก็ไม่ให้ เพราะเขาบอกว่าคุณต้องมีเครื่องสำหรับฉาย DCP เท่านั้น

คือระบบแบบนี้ ก็ทำให้หนังกลางแปลงเดือดร้อนมาก เพราะขนาดโรงเล็กๆตามต่างจังหวัด ยังต้องปิด แล้วหนังกลางแปลงมันจะเหลืออะไร

ผมเคยคุยกับเจ้าของสายหนังภาคตะวันออก สมานฟิล์ม เขาก็บอกว่า สุดท้ายหนังกลางแปลงจะต้องเลิก เพราะถ้าจะฉาย ก็ต้องฉายไฟล์ DCP เท่านั้น

ที่โรงเรียนผมที่อัสสัมชัญ ศรีราชา ก็ไปซื้อเครื่องฉายดิจิทัลมา แต่ไม่จ้างคนฉายเหมือนสมัยก่อน แต่ให้ เจ้าหน้าที่ของสมานฟิล์มไปฉายให้ทุกวันเสาร์ ให้เด็กๆดู เด็กๆที่อยู่ประจำจะได้ดูหนัง ตั้งแต่สมัยก่อนที่ฉายด้วยฟิล์ม ตอนนี้ก็เปลี่ยนเป็นเครื่องดิจิทัลก็ไปเช่าไฟล์ DCP หนังมาจากสมาน ก็เรื่องละ 3-4หมื่น แล้วแต่หนัง เขาทำได้เพราะเด็กๆ เขาเยอะ

ผมว่าต่อไปถ้าหน่วยรัฐไม่ช่วย สุดท้าย ก็คงจะสูญพันธุ์ คงจะเหลือเฉพาะคนที่ชอบเล่น ก็เหมือนกับผม คือเล่นในบ้าน อนุรักษ์ ไม่ได้เป็นอาชีพ ใช้ฟิล์มเก่าไป มีเครื่องฉาย ก็คงเป็นในลักษณะนี้ แต่จะไปทำอาชีพ คงไม่ได้ เพราะหนังเก่าคนคงไม่นิยม ของผมก็เคยมีฟิล์มเยอะ ก็ทิ้งไปบ้างไม่มีที่เก็บ

แต่ตอนนี้พอไม่มีฟิล์มมันก็ลำบาก ทุกคนก็ไม่อยากทำผิดกฎหมายหรอก เท่าที่ผมถามๆ เขาก็อยากซื้อสิทธิ์ให้ถูกต้อง แต่คุณไม่ปล่อย ในเมื่อไม่ปล่อย ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร บางคนทำมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ เขาก็ไม่รู้จะไปอาชีพอะไร เขาก็จำเป็นจะต้องไปหาโปร

	เจ็คเตอร์ ที่มัน 3,500 (Ansi Lumen : ผู้สัมภาษณ์) ขึ้นไป มันก็สามารถฉายขึ้นจอ 12 เมตรได้ ก็มีฮาร์ดดิสก์ลูกหนึ่ง ไปหาซื้อหนึ่ง พวกนี้มาลงฮาร์ดดิสก์ หรือไปโหลดมา แล้วเอาไปฉายตามบ้านนอก ไม่งั้นเขาก็ลำบาก ไม่มีรายได้ พื้นที่ในอีสานนี้มันมีหลายจังหวัด กว้างใหญ่มาก มีสายหนังตั้ง 3 สาย มันไม่มีใครใหญ่กว่าใคร ก็เลยไม่มีการผูกขาดเหมือนภาคอื่น เพราะฉะนั้น ความรุนแรงดุเดือดในการมาจับลิขสิทธิ์นี้มันจะเบาบาง อย่างสายตะวันออก มี 8 จังหวัด สมานฟิล์มผูกขาดเจ้าเดียว ถ้าฉายผิดเขาก็จับ แต่อีสานจะเป็นการอะลุ่มอล่วย มันก็อยู่กันได้ มันก็เลยเกิดคนหัวหมอ ที่อาจจะอยู่ภาคกลางที่ทำหนังกลางแปลงอยู่แล้ว สั่งโปรเจคเตอร์มาขาย แล้วแถมหนังพร้อม แล้วขายทางอีสาน สมมติเครื่องโปรเจคเตอร์เครื่องละ 5 หมื่น ก็ทำกล่องสวยๆ มาครอบเครื่องนี้ บอกว่านี่คือเครื่องฉายดิจิทัล สามแสนเจ็ด 4,000 ลูกเมน ขายพร้อมสิทธิ์หนัง คนที่ไม่รู้ก็ซื้อ เพราะคิดว่าได้สิทธิ์หนัง แล้วแต่ความจริงคือ ไม่มีสิทธิ์
5	ปัจจุบันกิจกรรมหนังกลางแปลงของทางเว็บไซต์เป็นอย่างไร ถ้าพวกผมฉายหนังเก่าๆ ถ้าไม่มีคนมาอะไรมาก เนื่องจากว่า 1. มันเก่าจริงๆ 2. ลิขสิทธิ์หนังเก่าหลายเรื่อง ก็รู้จักกับเจ้าของสิทธิ์ อนุญาตให้ฉายได้ ก็มีทั้งแบบเป็นไฟล์ และก็มีแบบที่เป็นฟิล์ม ถ้าทำการอนุรักษ์หนังกลางแปลงเชิงวัฒนธรรม จัดฉายช่วงงานย้อนยุค โดยคนที่ทำเป็นอาชีพธุรกิจ จริงจัง จัดงานย้อนยุค มีหนัง คิดว่าสามารถเลี้ยงตัวได้ไหม ไม่ได้ มันไม่เหมือนหอภาพยนตร์ ที่เขามีงบสนับสนุนจากรัฐ ของทางเว็บไซต์เราก็เป็นเอกชน ก็ อยู่กันแบบพอเพียง จัดกิจกรรมกันเอง เวลาจัดเราก็มีการพากย์สดด้วย ให้ต่างกับนั่งดูทีวีอยู่กับบ้านมันก็จัดแห้งๆ เราต้องมีevent บ้าง มีเล่นเกม มีมายากลมีนั่นนี่ มีสังสรรค์ แล้วก็ฉายหนัง แต่ถ้ามีภาครัฐมาสนับสนุน ผมว่าคงทำให้ขยายตรงนี้ออกไปได้เยอะ เพราะคนที่สะสมฟิล์มเก่าๆ ในสมาชิกเว็บผมนี้ ก็ยังมีเยอะอยู่ ที่อยากจะเอามาโชว์ เวลาจัดกิจกรรม แล้วได้มาแลกเปลี่ยนกันชม เสียายที่อุดราไม่มีหอศิลป์ แต่ผมเคยไปจัดที่ราชภัฏอุดรฯงานครบรอบ 36 ปี มิตรชัยบัญชา ก็มีสมาชิกที่สนิทกัน รู้จักกันในเว็บ ก็มากันเยอะเลย อยากให้มีการอนุรักษ์เชิงศิลปวัฒนธรรมแบบนี้ เพราะหนังมันเป็นของเก่า เป็นของคนไทย จะไปฟุ้งที่หอ(ภาพยนตร์) อย่างเดียว ทั้งการสนับสนุน ทั้งงบ หอทำคนเดียว ส่วนอื่นก็ไปทำตัวใครตัวมัน ก็เลยไม่ได้

	ผมเคยคิดว่าถ้าเรามีงบจากรัฐตึ่ๆนะ แล้วเราทำเหมือนที่เครื่องดื่ม M150 ทำ ฉายหนัง ชื่อสิทธิ์หนังเทศ มาเลย โดยตรงแล้วฉายทั่วประเทศ ให้ชาวบ้านได้ชม จัดอีเวนท์ พากย์สด ไปเป็นทีม เดือนนี้ไปออกสัก 4-5 งาน ไปจังหวัดนี้ อำเภอนี้ เข้าถึงชาวบ้าน เพราะถ้าให้ชาวบ้านไปดูที่ศาลาया เขาคงไม่ดู และอย่างรณฉายหนังที่เราทำ คันละ 7 ล้าน ที่เขาไปต่างจังหวัด ไปจอดที่นั่น เขาเอาแต่เด็กนักเรียนดู เด็กประถม แต่ว่าผู้ใหญ่ไม่เห็น ผมว่ามันไม่ได้ฟิล หาท่จอดก็ยาก เติมน้ำมันวิ่งไกลอีก ไปจอดให้ดูอย่างเดียว ไม่ได้สร้างรายได้ ให้กับคนที่อยู่ในท้องถิ่น ถ้าเป็นผมทำ สมมติว่ามาจังหวัดอุดร ก็มีเลย คินี่ฉายอำเภอนี้ คินี่ต่อมาอำเภอนี้ เรากระจายรายได้ให้หน่วยหนังเขามิรายได้ เราก็ประสานไป อย่างไปขอนแก่น หน่วยไหนจะรับไป เพราะเรามีทีม มีเครือข่าย ไปฉายให้ชาวบ้านดูฟรี ย้ายไปเรื่อยๆ มีหน่วยหนังกลางแปลงจังหวัดไหนใช้จังหวัดนั้น เราต้องจัดให้มันมีบรรยากาศ ผมชอบมาเลย บางแสนย้อนยุค เขาทำดี มาติดต่อสมาชิกทางเว็บที่แหละ ให้เอาหนังไปลง ในงานมีชิงช้าสวรรค์ มีรถไถ่ถึง มีบรรยากาศ มีวงดนตรีที่ดังๆในยุคนั้น เขาทำดี ถ้ารัฐสนับสนุนแบบนี้ มีการจ้างงานในหน่วยหนังต่างจังหวัด อย่างน้อยได้ต่อกำลังใจให้เขาบ้าง ไม่ใช่คิดเรื่อง ลิขสิทธิ์ ห้ามฉาย ไม่ช่วยอะไร เพราะบอกว่า มันหมดแล้ว ยุคนี้ไม่มีแล้ว เขาดูหนังที่บ้านหมดแล้ว ผมมีฟิล์มสมัยก่อนงานแข่งกีฬา สมบัติเมทะนี สนามศุภชลาศัย กรุงศรีวิไล ล้อต๊อก ขั้บสามล้อแข่งกัน เหมือนงานแข่งบอลดาราสมัยนี้
6	คิดว่าอนาคตของหนังกลางแปลงจะเป็นอย่างไร และมีข้อเสนอแนะอย่างไรกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังกลางแปลง
	อยู่ได้ แต่คงเหลือในลักษณะแบบฉายโชว์ อนุรักษ์ มีการจ้างแล้วไปแสดงในงานอีเวนท์ คล้ายกับที่เว็บเราทำ แต่ถ้าฉายเป็นหนังใหม่ๆ เป็นอาชีพ มันก็ต้องอยู่แบบหลบๆซ่อนๆ จะขึ้นมาบนดินก็ไม่ได้ มันจะต่างอะไรกับพวกขายแผ่นผี เพราะมันไม่มีลิขสิทธิ์ที่จะให้มันเกิดแล้ว ถ้าผู้ผลิตหนังทำแบบฟิล์มมา หลังจากกระบวนการถ่ายด้วยดิจิทัลแล้วมาทำเป็นฟิล์ม อันนี้ต้องแล้วแต่ สายหนังจะสั่งใช้ไหม ที่อีสาน มีสายหนัง 3 สาย เขาไม่เอาเลย คงเพราะคิดว่าทำไมเขาจะต้องไปลงทุนแพงขนาดนี้ เพราะอีสาน พื้นที่มันกว้าง ไม่เหมือนภาคกลางหรือภาคอื่น ถ้าจะทำ อย่างหนังใหญ่ๆ ต้องทำหลายสิบก็อปปี มันเยอะไป เพราะสายหนังเขาคงไม่เล่นด้วย คงไม่อยากลงทุนตรงนี้แล้ว เพราะถ้าเขาจะทำป่านนี้ทำไปแล้ว คงไม่เหลือให้ ธนา

	ทำ สังเกตว่าหลายๆปีนี้สายหนังไม่ยับยั้งตรงนี้ ส่วนข้อแนะนำสำหรับชาวหน่วยหนังคือ มันต้องทำอาชีพอื่นเสริม ถ้าเป็นอาชีพหลัก คงไปได้ยากเพราะถ้าไม่ได้มีภาครัฐมาสนับสนุน ถ้าปลดล็อกเรื่องลิขสิทธิ์ได้ มันก็อาจจะดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ฉายด้วยฟิล์มนะ อย่างน้อยก็ได้ยึดลมหายใจ สำหรับพวกที่พอจะมีทางไปได้ ถ้าปลดไม่ได้ก็คงหยุดสนิทต่อไปปลาใหญ่ก็จะกินปลาเล็ก ไม่นานต่อไป อาจไม่มีการผ่านทางสายหนังไปสู่ต่างจังหวัด เพราะแต่ก่อนเคยส่งเข้าโรงหนังแล้วต่อด้วยหนังกลางแปลง ถ้าหนังกลางแปลงล้มหมด มันก็อาจส่งผลอย่างสายหนังหรือโรงหนังท้องถิ่น จะทำโรงหนังมาสู้แบรนด์มันก็ยาก เงินทุนสูง แต่พวกนี้เขาก็มีทำธุรกิจอื่นด้วยอยู่แต่ผมคิดว่าในอนาคตระบบสายหนังอาจจะหมด เพราะถ้าไม่ได้เป็นเจ้าของ โรงหนัง พาวเวอร์การต่อรอง มันก็ไม่มี ไม่เหมือนสมัยก่อนที่สายหนังมีพาวเวอร์มาก ธนาภิบุโรงไปหลายสาขาแล้วล่าสุด มีเหลือ 14 แห่ง อย่างที่กาญจนบุรี โรงธนาก็ฉายเรื่องสุดท้ายคือคุณนายโฮ สมัยก่อน สายหนังก่อนที่จะมีหนังกลางแปลงได้ เช็คเกอร์หนังนี้โคตรยิ่งใหญ่เลย เช็คเกอร์มีพาวเวอร์มีอิทธิพลจะให้ฉายโรงไหนก็ได้ แต่ทุกวันนี้มันกลับกัน โรงหนังมีอิทธิพลกว่า สามารถกำหนดเลยว่า เรื่องนี้ ฉายพร้อมกันทั่วประเทศ แต่ก่อนความสัมพันธ์ของคนวงการนี้สนุกมาก เสร็จงานมีสังสรรค์กินเหล้าเฮฮา แต่เดี๋ยวนี้อาจไม่มีแล้ว มันสะท้อนมาตั้งแต่หัวของสายหนังและสุดท้ายมันก็ไปลงที่หนังกลางแปลง ที่มันย่าแยะทุกวันนี้ แต่ก่อนแม้แต่หน่วยหนังกลางแปลงใหญ่ๆอย่างศรีเทพภาพยนตร์ ยังต้องมีเช็คเกอร์ของตัวเองเลยนะ ต้องคอยจัดคิวว่าต้องฉายม้วนนี้ก่อนนะ แล้วชีร์ธไปส่งอีกจอ ก็เป็นภาพคลาสสิกของสมัยก่อน ตอนนี้นี้คงหายหมดแล้ว
--	--

ภาคผนวก ค.

ถอดเสียงบรรยาย

รายการโทรทัศน์ ที่บ้านเรา ตอน เสียงในฟิล์ม

รายการ ที่นี้บ้านเรา ตอน เสียในฟิล์ม
ผลิตโดย สื่อสร้างสุขอุบลราชธานี
ออกอากาศสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

ผู้บรรยาย : ผมเป็นคนอุบลราชธานีครับ ถ้าจะพูดถึงสิ่งที่ผมอยากเล่า เรื่องราวของบ้านตัวเอง ก็คงเป็นสิ่งที่ผมผูกพันมาตั้งแต่เด็กครับ ผมมีความสงสัยอยู่ตลอดเวลาว่า ในช่วงเวลา 3-4 ปีมานี้ หนังสือกลางแปลง ไม่ว่าหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ มันหายไปไหน และผมรู้สึกที่ผมไม่ได้ดูหรือสัมผัสกับบรรยากาศแบบนั้น มานานแล้วครับ เวลาที่ผมคิดถึงหนังสือกลางแปลงนี้ มันจะรู้สึกมีความสุขขึ้นมาทันทีเลยครับ และผมคิดว่าหนังสือกลางแปลง มันมีเสน่ห์ ที่หลายคนลืมไม่ได้ครับ

ภทรนันท์ กิ่งแก้ว (พนักงานรับงาน บริการหนังสือกลางแปลง “รุ่งสุริยาภาพยนตร์”) : เขาก็รอหนังสือกลางแปลงหนังสือพิมพ์ วันไหนที่รถโฆษณาหนังสือออกไปข้างนอก เด็กเล็กๆจะวิ่งตามรถโฆษณาหนังสือเยอะแยะเลย วิ่งตามรถ เกาะรถ โตดเกาะรถ บางครั้งก็กลัว เด็กๆจะตก แต่รถแห่ก็ได้ไปเร็วอยู่แล้ว เด็กๆเกาะรถ เป็นพรวน ดีใจจะมีหนังสือมาฉายให้ดู

สมชาย ไชยบุญทัน (ผู้ผลิตภาพยนตร์) : เมื่อก่อนไม่มีอะไรให้ดูดีไปกว่าหนังสือ สมัยนั้นก็จะมีย่านหนังสือที่คนก็จะไป รวมตัวกัน มีร้านขายของต่างๆตามบ้านนอกเรา เราไปเดินดูมันก็ทำให้เพลิดเพลิน ผู้สื่อข่าว หนังสือ หิวเรา สมัยนั้นมันนักพากย์ ก็พากย์ไป ก็สนุกไปกับหนังสือ มันประทับใจตรงที่ว่า เป็นสิ่งบันเทิงที่คนในหมู่บ้านรับได้ ตอนกลางคืน หลังจากทำงาน ก็คือหนังสือง่ายที่สุด

อัมพร วาภาพ (ธุรกิจผลิตสื่อมัลติมีเดีย): ถือสื่อหนังสือ หนังสือกลางแปลงต้องมีความเป็นลูกทุ่ง ปุ๊บสื่อเสมอกัน มีสื่อเป็นเครื่องมือในการดูหนัง

เกรียงศักดิ์ นาเวียง (ธุรกิจโฆษณา) : ในสมัยนั้น มันขายความ เขาเรียกว่า บรรยากาศหรือเปล่า บรรยากาศของความอบอุ่น มีเสียงหัวเราะ เวลาหัวเราะนี้ มีความสุขมากนะดูหนังกลางแปลง

ปัญญา จินตะเวช (อดีตเจ้าของบริษัทหนังสือกลางแปลง “ปัญจพรภาพยนตร์”) : ผู้ร้ายสู้กับพระเอก เวลาพระเอกแพ้ มีผู้ช่วยพระเอกมาช่วย คนก็จะเฮขึ้น มันก็ดีครับ เป็นบรรยากาศที่ดี

ผู้บรรยาย : ย้อนกลับไปเมื่อ 30 ปีที่แล้ว บริการหนังสือกลางแปลง ไม่ว่าจะอยู่ที่อุบลราชธานี หรือว่าอยู่ต่างจังหวัด เขาบอกว่าเป็นยุคที่เฟื่องฟูสูงสุดครับ บางบริการ ออกงานคืนละหลายที่เลยครับ

สุรสิทธิ์ ผาธรรม (ผู้กำกับภาพยนตร์) : ในยุคที่เฟื่องฟูสูงสุด บริการหนังเรารู้จัก อย่างเช่นดาราศิลป์ ภาพยนตร์ ของปัญจพรภาพยนตร์ จะดาราศิลป์หรือปัญจพร จะมีหน่วยหนังเป็นสิบๆหน่วย เพราะว่าวันบุญสำคัญๆ มันจะตรงกัน สิบหน่วยนี้เอาไม่อยู่นะ ต้องไปเอาหน่วยของคนอื่นมา คือวันงานสำคัญมันมักจะตรงกัน และเป็นวันที่ได้เงิน จอหนังๆได้เงินเป็นหมื่นนะ หมื่นขึ้นด้วย ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับหนังนะ เช่นยุคสมัยหนัง16 (ฟิล์ม16 มิลลิเมตร) ถ้าเป็นมิตร เพชรราแสดงนี้ เตรียมรับทรัพย์เลย

ปัญญา จินตะเวช (อดีตเจ้าของบริษัทหนังสือกลางแปลง “ปัญญาพรภาพยนตร์”) : เมื่อก่อนชื่อ ปัญญาพรภาพยนตร์ มีพ่อแม่พี่ชาย และผมเอง คนงาน 2 คน มีเครื่องปั่นไฟ มีเครื่องฉายหนัง จอหนังก็ใช้ไม้ไผ่สองท่อน ผ้าจอหนังตรงขอบเป็นสีน้ำเงิน ตรงกลางเป็นสีขาว สมัยดึกดำบรรพ์มากนะ ตั้งแต่เป็นทางลาดเกวียน ไม่มีทางรถยนต์ ผมใช้เกวียน เก็บเงิน 50 สตางค์ หนึ่ง 16 ถ้าจะจ้างหนัง 16 เมื่อก่อนฉายถึงเช้า ค่าจ้าง 1,000 กว่าบาท เขาดูกันถึงเช้า เต็มๆจนล้นสนาม ไม่เหมือนทุกวันนี้

สุรสิทธิ์ ผาธรรม (ผู้กำกับภาพยนตร์) : ก็ถือว่าสร้างฐานะให้เจ้าของบริการ ให้ร่ำรวยไปตามๆกัน

อำนาจ เขียวใบไม้ (เจ้าของบริการหนังสือกลางแปลง “สมศักดิ์ภาพยนตร์”) : บริการหนังเร่ถือว่าดีมาก เป็นอาชีพที่ดีมากที่สุด เพราะคนมาติดต่อหนังเร่ไปฉายในงานอุปสมบท งานฉาบปอกิจ งานทำบุญอุปัชฌาย์ งานวัด งานกุฐิน งานสงกรานต์ โดยเจ้าภาพจะมาติดต่อก่อนล่วงหน้าเป็นเดือนๆ จากวันหนึ่งนี้ ฉายอยู่ประมาณ สมัยที่กำลังรุ่งๆนะ วันละ 14-15 จอนะ วันเดียวนะที่รับงาน ขนาดวางแผนเรื่องใช้รถวิ่งหนัง ยังใช้รถวิ่งหนังถึง 3 คัน

ผู้บรรยาย: ที่นี้เขาเรียกว่า “ถนนสายหนัง” ครับ เป็นพื้นที่ของความบันเทิง ที่มีชื่อเสียงในอุบลราชธานี เมื่อก่อนใครจะจ้างหนังกลางแปลงก็ต้องมาที่นี้ เป็นสถานที่รวบรวมหน่วยบริการหนังสือกลางแปลง เป็นสิบๆหน่วยเลยครับ

ภทรนันท์ กิ่งแก้ว (พนักงานรับงาน บริการหนังสือกลางแปลง “รุ่งสุริยาภาพยนตร์”) : เจ้าภาพในหน้าเทศกาล ถึงไม่ใช่หน้าเทศกาลก็ยังมีอยู่ แต่ไม่ถึงกับเยอะ แต่ถ้าหน้าเทศกาลนั้นเดินสวนกันไปมา คือจะเลือก เขาเลือกว่าจะเข้าบริการไหนที่เขาชอบ เขาก็เข้าเลือกหา ดูเราที่นั่งรับงาน โต๊ะจะไม่มีโต๊ะเดียว จะมี 2-3 โต๊ะ คือแบ่งกัน แยกกันรับ เจ้าภาพคนนั้นไปโต๊ะนั้น เจ้าภาพคนนั้นมาโต๊ะนี้ คือช่วยกันพูด บางครั้งแทบจะไม่ได้กิน ข้าวเที่ยง คุยกับเจ้าภาพ เจ้าภาพคนหนึ่งก็ไม่ได้ใช้เวลาพูดน้อย บางทีก็ต้องโน้มน้าวเขาอยู่พอสมควร บางคนคุยง่าย หน่อย ก็ใช้เวลา 20-30 นาที บางคนคุยยากก็ใช้เวลาเป็นชั่วโมงก็มี มันคึกคัก ไม่ได้เงียบ ทุกหน่วยบริการมีงานหมด (เปิดแฟ้มแคตตาล็อกเลือกหนัง) เรานี่แหละทำอะไรเอง เขาไม่ทำมาให้นะบริษัทหนัง ไปพิมพ์ออกมาจากคอมพิวเตอร์ แล้วมาทำแฟ้มใส่ คงจะหมดแล้วละ แต่ทุกวันนี้มันไม่ได้เป็นอย่างนั้น ขนาดของหน้างานและบริการหนังเหลือน้อยลง มันก็ยังไม่มีคนมาเดิน

ผู้บรรยาย : บางคนบอกว่า ยุครุ่งเรืองของหนังสือกลางแปลงในอุบลราชธานี เริ่มต้นที่นี้ แต่บางคนบางเจ้า ก็จบกิจการลงอยู่ตรงนี้เหมือนกัน

ปัญญา จินตะเวช (อดีตเจ้าของบริษัทหนังสือกลางแปลง “ปัญญาพรภาพยนตร์”) : หลังจากที่ช่วงระยะที่หนังตกต่ำ ปีพ.ศ. 2538 2539 2540 ผมเองก็ ปี 40 นี้ ผมเองก็ไม่ค่อยได้รับงาน ฉายหนังสักเท่าไร เพราะหนังสือกลางแปลงนี้รู้สึกว่าจะถดถอยลง

สุรสิทธิ์ ผาธรรม (ผู้กำกับภาพยนตร์) : มันเกิดจากละครโทรทัศน์ โดยเฉพาะช่วงดาวพระศุกร์ ช่วงนั้นมาแรงเลย ดาวพระศุกร์ที่ช่อง 7 หนึ่งหน่วยเร่ต้องได้รอนะ ต้องได้รอให้ละครจบ ถ้าอย่างนั้นคนจะไม่ออกจากบ้าน

สมชาย ไชยบุญทัน (ผู้ผลิตภาพยนตร์) : หน่วยเร่หนังซบเซามากเพราะว่าปัญหาพวกซีดีเถื่อน พวกหนังซุ่มโรงเข้ามา มีปัญหาเยอะเลย ก๊อปปี้นักขาย หนึ่งไม่ดังจริงๆ ไม่มีสิทธิ์เร่ได้เลย หน่วยหนึ่งก็ปิดตัวลงเยอะมาก เหลืออยู่ไม่กี่หน่วย เมื่อก่อนอุบลราชธานีมี 7-8 หน่วย เหลือตอนนี้ก็มีรุ่งสุริยา หนึ่งเดียวในอุบลราชธานีตอนนี้ นอกนั้นก็ไม่มีหน่วยไหนเกิดขึ้นมาอีก เพราะมันมีปัญหาเรื่อง คนเสื่อมเรื่องการดูหนัง มันกลายเป็นว่าคนชอบดูหมอลำชิง เป็นสื่อหมอลำอะไรไป

ภัทรนันท์ กิ่งแก้ว (พนักงานรับงาน บริการหนังกลางแปลง “รุ่งสุริยาภาพยนตร์”) : คือถ้าเข้ามา เขาก็จะรู้ว่าแถวนี้ เป็นบริการหนัง ถ้าเป็นเจ้าภาพเก่าๆที่เคยใช้บริการหนัง เขาก็ถามว่า บริการหนังหายไปไหนหมด เพราะว่าเขาไม่ได้จัดงานทุกปี บางคน 10 ปี จึงจะได้จัดงานครั้งหนึ่ง พอมาจ้างหนังก็ถามว่า แถวนั้นบริการหนังไปไหนหมด จนได้บอกเขาว่า มันไม่มีแล้ว บริการหนังแถวนี้มันจะปิดตัวไปหมดแล้ว เพราะว่ามันไม่มีงาน

อำนาจ เขียวใบไม้ (เจ้าของบริการหนังกลางแปลง “สมศักดิ์ภาพยนตร์”) : ช่วงนี้มันต้องทำใจ เพราะว่าเศรษฐกิจมันอย่างนี้ เราไม่รู้จะไปแก้ไขยังไง เราจะไปเปลี่ยนแปลงเขา จะไปฉายแบบดิจิทัล ก็ไม่ได้แล้ว ที่ไม่ได้เพราะอะไร ค่าใช้จ่ายมันสูง แล้วดิจิทัล มันไม่เหมือนหนังเร่เรา มันไม่เหมือนฟิล์มแบบธรรมดาที่เราไปฉาย เพราะเขามาร์คไว้อยู่ ดิจิทัลแผ่นนี้ต้องฉายกับเครื่องหมายเลขนี้

สุรสิทธิ์ ผาธรรม (ผู้กำกับภาพยนตร์) : ระยะเวลาหลังมานี้ มันมีสิ่งบันเทิงสิ่งอื่น มาแข่งขันกับหนังกลางแปลง ก็คือวงดนตรี เล็กๆก็คือหมอลำชิงนี่ละ สนุกกว่านะสิทีนี้ มันได้ฟ้อน มันได้เต้น ได้ดูขำขาว มันได้ตีกันด้วย ก็เลยถือว่า ถึงจุดอวสาน ของหน่วยเร่ก็ได้ คือ หน่วยเร่ที่ยังเหลืออยู่นี้ เขาจะเร่หนังไทยต่างๆ แบบองค์บาก อย่างนี้ เมืองที่จะได้เงิน ก็คือ อำเภอใหญ่ๆ ที่ยังไม่มีโรงหนัง หน่วยเร่ตอนนี้ เหลือตัวเลือกอยู่ไม่กี่หน่วย แทบจะนับได้เลยตอนนี้ว่า ใครปิดตัว เคยยิ่งใหญ่ก็ปิดตัว

สมชาย ไชยบุญทัน (ผู้ผลิตภาพยนตร์) : มันก็เลยเหลือแต่พวกที่เก่าจริงๆ พยายามควบคุมค่าใช้จ่ายเอาตัวรอด ลดค่าใช้จ่ายต่างๆลงไป มันก็จะอยู่ได้ เพราะหนังรับงานแพงเหมือนเดิมไม่ได้ด้วย

ผู้บรรยาย : หนังกลางแปลงก้าวสู่ยุคเปลี่ยนแปลงครับ จากที่เคยฉายหนังด้วยระบบฟิล์ม ตอนนี้ก็เป็นระบบดิจิทัล กันหมดแล้ว มีอยู่ไม่กี่หน่วยบริการ ที่ยังฉายระบบฟิล์มอยู่

เปรมศักดิ์ สมยงค์ (บริการหนังกลางแปลง “เปรมชัยภาพยนตร์ : ทีมงานหนุ่มเมืองบั้งไฟโก้”) ตอนมีคนดูเยอะๆนั่นละ ที่ประทับใจที่สุด และอากาศที่เป็นใจ ตอนนี้นางมันไม่ถี สมัยก่อนถ้าสงกรานต์ ก็คือรับไว้แล้วตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม เขาจะจองช่วงสงกรานต์ไว้แล้ว ทุกวันนี้ช่วงสงกรานต์แทบจะไม่มีการงาน บางหน่วยคือจอดรถทิ้งไว้ ก็อย่างที่ว่านั่นละ คือมันเป็นยุคของซีดีมัน

เยอะ สมัยก่อนซีดีไม่มี บางคนมาจ้างหนัง พอซีดีหนังบูบ ลูกที่มาด้วยกันก็บอกว่า ดูแล้ว ทั้งๆที่หนังเพิ่งออกจากโรงมา เพิ่งรับฟิล์มมา เขาก็บอกว่าดูแล้ว เขาก็ดูพวกหนังซุมมาแบบนี้ นี่ละจุดตาย

ผู้บรรยาย: พี่เปรมศักดิ์ คือเจ้าของหน่วยหนังที่ยังฉายและรับงานอยู่ครับ แต่ก็นานาครั้ง ถึงจะมีงานเข้ามา แต่สิ่งที่ทำให้พี่เปรม ยังทำหนังกลางแปลงอยู่ ก็คงเพราะความผูกพันครับ เพราะว่าพี่เปรมเป็นคนชอบหนัง ชอบดูหนัง และชอบเครื่องฉายหนัง มีไม่กี่คนหรอก ที่จะลงทุนขายมอเตอร์ไซค์ แล้วเอาไปซื้อเครื่องฉายหนังเก่าๆ แล้วเอามาฝึกหัดฉาย

เปรมศักดิ์ สมยงค์ (บริการหนังกลางแปลง “เปรมชัยภาพยนตร์ : ทีมงานหนุ่มเมืองบั้งไฟโก้”) สมัยเรียนหนังสือ หนังฉายอยู่ไกลแคไหนก็ต้องไป 9-10 กิโลเมตร ขี่จักรยานไปดู เป็นคนชอบดูหนัง เมื่อก่อนผมซื้อมอเตอร์ไซค์แล้ว เอาไปขาย แล้วไปเจอเตาตัวนี้ เป็นเตาของพวกหนังขายยา เขาเลิกขาย เอาไปไว้บนบ้าน ไปถามซื้อ เขาขายให้แปดพันสำหรับชุดฉาย ทั้งหัวเครื่อง ทั้งเตา ให้เขาขนมาส่งที่บ้าน พ่อกับแม่ก็ตำหนักเลย ก็มาฝึกฉายหนังอยู่บนบ้าน ฝึกไม่นานนะ ก็ไปขอหนังเก่าๆของเขา มา ที่เขาทิ้งไปแล้ว ใส่กระเป๋าดังๆพวกนี้มา ก็เอามานั่งสาว นั่งต่ออยู่นั่น ถ้าให้คิดตามความคิดของผมนะ แม้ว่าหนังจะลดลงหรือไม่เป็นที่นิยม ผมก็อยู่ได้ เพราะว่าผมไม่ได้เลี้ยงลูกน้องเยอะ ไม่ได้เช่าบ้านอยู่ อาชีพผมก็มีทำนาคด้วย ขายข้าวตามปกติของผม หนังจะเป็นที่นิยมหรือไม่ แต่ถ้าให้ผมขายผมไม่ขาย ให้เลิกผมไม่เลิก ผมก็ยังจะทำเหมือนเดิม มีงานก็ไป ถ้าไม่มีก็ไม่ไป ทำงานของเราอยู่บ้าน

-- ภาพการติดตั้งจอหนังกลางแปลง---

ชาวบ้าน 1: เด็กในหมู่บ้านนี้ เชื่อเถอะว่าเพิ่งจะเคยเห็น บางคนเกิดมายังไม่เคยเห็นสักครั้งก็มี

ชาวบ้าน 2: คิดถึงตอนที่หนีพ่อกับแม่มาดูหนัง คิดถึงบรรยากาศสมัยก่อน อธิบายไม่ถูก มันเป็นความรู้สึกนะ มานั่งปูเสื่อ ทุกวันนี้มีแต่เอาซีดีมาเปิดดู บ้านใครบ้านมัน เมื่อก่อนไปหากัน ขวนกันไป

ผู้บรรยาย : เมื่อเรื่องราวมาถึงตรงนี้ หลากหลายผู้คนที่ผมได้ไปสัมผัสและพูดคุย ก็ทำให้ผมรู้สึกว่าจะอย่างไรเราก็ต้องยอมรับในการเปลี่ยนแปลง มันก็เหมือนกับที่เราผ่านเรื่องราวต่างๆมา ทั้งเรื่องดีและไม่ดีในอดีต ผ่านมาจนถึงวันนี้ ที่มีทั้งเรื่องดีและไม่ดีปะปนกันอยู่ในปัจจุบัน มันขึ้นอยู่กับว่า เราจะใช้ชีวิตอยู่กับมันได้อย่างไร

ว่าที่ ร.ท. พลพยัคฆ์ ไชยเนตร (ธุรกิจนิตยสาร) : หนังกลางแปลงในอดีตมันคือธุรกิจ ธุรกิจหนึ่งบางทีเราก็ตูฟรี บางทีเราก็ตองเสียเงินที่จะเข้าไป แต่ปัจจุบันความคลาสสิกตรงนั้น มันได้หายไป มันกลายเป็นหนังที่ถูกจ้างมาเพื่อ แก่นบน หรือฉายเพื่อที่จะอนุรักษ์ไว้

อัมพร วาภาพ (ธุรกิจผลิตสื่อมัลติมีเดีย):คนผลิตหนังกับคนฉายหนังก็ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ที่สำคัญคือคนดู ไม่ใช่ว่าไปดูเอาความมั่นคงความฮา แต่ไปดูเพื่อเป็นการสนับสนุน ต่อลมหายใจของอาชีพนี้ ให้ยังมีอยู่

สุรสิทธิ์ ผาธรรม (ผู้กำกับภาพยนตร์) : ช่วงนี้ถือว่าการเปลี่ยนผ่าน จากยุคฟิล์มมาสู่ยุคดิจิทัล หน่วยเร่ก็จะเป็ดิจิทัล แล้วมันก็จะสามารถดึงคนกลับมาได้อีกครั้งหนึ่ง เพราะกลุ่มเป้าหมาย แฟนหนัง มีอยู่ทุกอำเภอ ทุกตำบล

สมชาย ไชยบุญทัน (ผู้ผลิตภาพยนตร์) : คือถ้าหากอยากใหมันอยู่รอดจริงๆ ก็ต้องควบคุมพวกแผ่น ผีซีดีเถื่อนให้ได้ แล้วก็พัฒนาเรื่องระบบฉายให้ดีขึ้นกว่าเดิม แสง สี เสียง ให้ดีขึ้น แต่ทุกวันนี้ก็เริ่มพัฒนาขึ้นแล้ว มันเป็ดิจิทัล ถ้าใครไม่ฉายระบบดิจิทัล ก็ต้องฉายหนังเก่าๆ สมัยมีฟิล์ม จนกว่าฟิล์ม จะเสียถึงจะไม่ได้ฉาย

เกรียงศักดิ์ นาเวียง (ธุรกิจโฆษณา) : ผมเข้าใจนะ เข้าใจความเป็นไปของโลกนะ เข้าใจในความเป็นไปของยุคสมัย เข้าใจเพราะว่าเราอยู่กับบรรยากาศที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วันหนึ่ง บางอย่างมันเคยเป็สิ่งเก่าๆ มันก็ถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เรามองว่ามันคือความ อย่างเช่น สมัยก่อนเรายังจำได้ว่า พอมีโทรศัพท์ที่เป็จอสี เราก็ตื่นเต้นแล้ว วันหนึ่งกลายมาเป็สมาร์ทโฟน เราก็ยังตื่นเต้นขึ้นไปอีก แต่ในขณะเดียวกัน ถ้ามว่าโทรศัพท์รุ่นเก่าที่ยังเป็จอขาวดำ มันก็ยังใช้ได้ แต่อาจใช้ได้ไม่ครบ ไม่อำนวยความสะดวกได้เหมือนรุ่นใหม่ๆ เราก็ยอมรับที่จะใช้รุ่นใหม่มากกว่า ก็เหมือนกัน การดูหนังกลางแปลง ก็เป็ความสุขอีกแบบ เปรียบเทียบกับยุคสมัยใหม่ ที่มีระบบดิจิทัล ทุกวันนี้ใช้เครื่องดิจิทัลฉายหนังเกือบทั้งหมดแล้ว แล้วเราก็ตี๋มด้าความสุข จากเครื่องที่มันทันสมัยที่สุด อยากดูจอไอแมกซ์ หรืออยากดูในระบบเสียงเซอร์ราวด์ 7.1 ดีทีเอส อะไรต่างๆ เราตี๋มด้าความสุขกับปัจจุบันของเรา เช่นเดียวกันกับสมัยนั้น เราก็ตี๋มด้ากับความสุขกับปัจจุบันของในอดีตนั้น สำหรับผม ผมมองว่า ถ้าเราเข้าใจในความสุขที่เราเสพ ในวันนี้ของเรา เหมือนกันกับความสุขที่เราเสพในอดีตของเรา เราก็ตี๋มด้าว่า มันสูญเสียวะไรไป

ภาคผนวก ง

พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานพระราชบัญญัติ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ภาพยนตร์และวีดิทัศน์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑”

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๒^{*} พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๑) พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓

(๒) พระราชบัญญัติภาพยนตร์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๙

(๓) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๐๕ ลงวันที่ ๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๑๕

(๔) พระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^{*} ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๔๒ ก/หน้า ๑๑๖/๔ มีนาคม ๒๕๕๑

“ภาพยนตร์” หมายความว่า วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง แต่ไม่รวมถึงวีดิทัศน์

“วีดิทัศน์” หมายความว่า วัสดุที่มีการบันทึกภาพ หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำมาฉายให้เห็นเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่องในลักษณะที่เป็นเกมการเล่น คาราโอเกะที่มีภาพประกอบหรือลักษณะอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ภาพยนตร์ไทย” หมายความว่า ภาพยนตร์ที่ใช้ภาษาไทยหรือภาษาท้องถิ่นของประเทศไทยทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ในบทภาพยนตร์ต้นฉบับสำหรับการแสดงภาพยนตร์และเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นผู้มีสัญชาติไทย

“สร้างภาพยนตร์” หมายความว่า การผลิต ถ่าย อัด บันทึก หรือทำด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อให้เป็นภาพยนตร์

“ฉาย” หมายความว่า การนำภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์มากระทำให้ปรากฏภาพ หรือภาพและเสียงด้วยเครื่องฉาย หรือเครื่องมืออื่นใด และให้หมายความรวมถึงการถ่ายทอดด้วย

“สื่อโฆษณา” หมายความว่า สิ่งที่ใช้เป็นสื่อในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ ภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ แล้วแต่กรณี

“โรงภาพยนตร์” หมายความว่า สถานที่ฉายภาพยนตร์ ดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ เท่าที่มีได้ อยู่ภายใต้บังคับตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

(๑) อาคารหรือส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นสถานที่สำหรับฉายภาพยนตร์

(๒) สถานที่กลางแจ้งสำหรับฉายภาพยนตร์

(๓) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ร้านวีดิทัศน์” หมายความว่า สถานที่ที่จัดให้มีเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกในการฉาย เล่น หรือดูวีดิทัศน์

“หมายเลขรหัส” หมายความว่า หมายเลขที่กำหนดสำหรับภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ที่ผ่านการพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการแล้ว

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนกลางหรือนายทะเบียนประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีอำนาจเข้าไปในสถานที่สร้างภาพยนตร์ จะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าข้าราชการพลเรือนสามัญระดับเจ็ด หรือเทียบเท่า

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นในกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นนายทะเบียนกลางมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และเป็นนายทะเบียนประจำกรุงเทพมหานคร ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งนายทะเบียนประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ภายในเขตจังหวัดของตน

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งนายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นหรือออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นรองประธานกรรมการคนหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินสิบเอ็ดคน เป็นกรรมการ และให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่งต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ หรือการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เว้นแต่อาจารย์ในสถาบันการศึกษาของรัฐ ด้านละหนึ่งคน และผู้แทนนิติบุคคลซึ่งประกอบกิจการภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ จำนวนเจ็ดคน

มาตรา ๘ ให้สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการรับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาข้อมูล และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการ

มาตรา ๙ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้
(๑) เสนอนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมภาพยนตร์ และการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ต่อคณะรัฐมนตรี

(๒) กำหนดมาตรการในการส่งเสริมให้มีการสร้างภาพยนตร์และวีดิทัศน์ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเรียนรู้ หรือมีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบที่คนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

(๓) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับภาพยนตร์และวีดิทัศน์

(๔) เสนอคำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงและประกาศตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ออกประกาศกำหนดสัดส่วนระหว่างภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศที่จะนำออกฉายในโรงภาพยนตร์ตาม (๑) ของบทนิยามคำว่า “โรงภาพยนตร์” ในมาตรา ๔

(๖) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนและคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

(๗) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

ประกาศตาม (๕) ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ให้กระทรวงวัฒนธรรมกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ตามนโยบาย แผน ยุทธศาสตร์ และมาตรการที่คณะกรรมการเสนอหรือกำหนดตาม (๑) และ (๒)

มาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (๖) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

มาตรา ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมิได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๑๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) รัฐมนตรีให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้อื่นดำรงตำแหน่งแทน และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวันจะไม่ดำเนินการเพื่อให้มีการแต่งตั้งกรรมการแทนก็ได้

มาตรา ๑๔ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุมถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสีย กรรมการผู้นั้นไม่มีสิทธิเข้าร่วมประชุม

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ให้นำความในมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

หมวด ๒

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

มาตรา ๑๖ ให้มีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์คณะหนึ่งหรือหลายคณะ โดยแต่ละคณะให้ประกอบด้วยบุคคลซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามข้อเสนอของคณะกรรมการ

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ (๑) ให้มีจำนวนไม่เกินเก้าคน โดยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการต่างประเทศ ภาพยนตร์ ศิลปวัฒนธรรม สื่อสารมวลชน หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการภาพยนตร์

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ (๒) (๓) (๔) และ (๕) ให้มีจำนวนไม่เกินเจ็ดคน โดยแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์

โทรทัศน์ ศิลปวัฒนธรรม หรือการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งต้องแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนไม่เกินสี่คนและจากภาคเอกชนจำนวนไม่เกินสามคน

มาตรา ๑๗ ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาข้อมูล และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ตามมาตรา ๑๘ (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖)

ให้สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาข้อมูล และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตามมาตรา ๑๘ (๑)

มาตรา ๑๘ คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) อนุญาตการสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักร
- (๒) ตรวจสอบและกำหนดประเภทภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร
- (๓) อนุญาตการนำวีดิทัศน์ออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร
- (๔) อนุญาตการนำสื่อโฆษณาออกโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ในราชอาณาจักร
- (๕) อนุญาตการส่งภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ออกไปนอกราชอาณาจักร
- (๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๙ ให้นำความในมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์โดยอนุโลม

หมวด ๓

การประกอบกิจการภาพยนตร์

มาตรา ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขออนุญาตพร้อมด้วยบทภาพยนตร์ คำโครง และเรื่องย่อของภาพยนตร์ที่จะสร้างต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์และหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบสถานที่ที่จะใช้สร้างภาพยนตร์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑ ผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๐ ต้องดำเนินการสร้างภาพยนตร์ตามบทภาพยนตร์และเค้าโครงตลอดจนเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาต โดยคำนึงถึงฉากที่ถ่ายทำ บทสนทนา และสถานที่ถ่ายทำเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๒๒ การสร้างภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักรดังต่อไปนี้ ไม่ต้องขออนุญาต

- (๑) ภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- (๒) ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นส่วนตัว
- (๓) ภาพยนตร์ที่มีการสร้างในต่างประเทศและได้นำมาใช้บริการตามกระบวนการหลังการถ่ายทำภาพยนตร์ในราชอาณาจักร ซึ่งได้แจ้งต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- (๔) ภาพยนตร์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๓ ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องดำเนินการสร้างภาพยนตร์ในลักษณะที่ไม่เป็นการบ่อนทำลาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง และเกียรติภูมิของประเทศไทย

ผู้สร้างภาพยนตร์ผู้ใดสงสัยว่าการสร้างภาพยนตร์ของตนจะเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง อาจขอให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์พิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้นก่อนดำเนินการสร้างได้ ในกรณีนี้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์จะต้องให้ความเห็นและแจ้งให้ผู้ซึ่งขอความเห็นทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ได้รับคำขอ ถ้าไม่แจ้งภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ให้ความเห็นชอบแล้ว

การขอความเห็นและคำปวยการในการให้ความเห็นให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา คำปวยการที่ได้รับให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การใดที่ได้กระทำไปตามความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มิให้ถือว่ากระทำความผิดเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๔ ในกรณีการสร้างภาพยนตร์มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ผู้สร้างภาพยนตร์ต้องดำเนินการปรับปรุงสิ่งดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ทั้งนี้ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๒๕ ภาพยนตร์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักรต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๖ ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการ
พิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์กำหนดด้วยว่าภาพยนตร์ดังกล่าวจัดอยู่ในภาพยนตร์ประเภทใด
ดังต่อไปนี้

- (๑) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และควรส่งเสริมให้มีการดู
 - (๒) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป
 - (๓) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไป
 - (๔) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป
 - (๕) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไป
 - (๖) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบปีดู
 - (๗) ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร
- ความใน (๖) มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ดูซึ่งบรรลุนิติภาวะโดยการสมรส
หลักเกณฑ์ในการกำหนดว่าภาพยนตร์ลักษณะใดควรจัดอยู่ในภาพยนตร์ประเภทใด
ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๗ ภาพยนตร์ดังต่อไปนี้ ไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาต
ตามมาตรา ๒๕

- (๑) ภาพยนตร์ข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
 - (๒) ภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อคู่เป็นการส่วนตัว
 - (๓) ภาพยนตร์ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
สร้างขึ้น เพื่อเผยแพร่หรือส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น
 - (๔) ภาพยนตร์ที่ฉายในเทศกาลภาพยนตร์ระหว่างประเทศตามที่คณะกรรมการ
กำหนด
 - (๕) ภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์และผ่านการตรวจพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วย
การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แล้ว
 - (๖) ภาพยนตร์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- ภาพยนตร์ตาม (๒) (๔) และ (๖) หากนำออกฉายเป็นการทั่วไป ให้เช่า แลกเปลี่ยน
หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕
ภาพยนตร์ตาม (๕) หากนำออกฉายทางสื่อประเภทอื่น หรือนำออกให้เช่า
แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา
๒๕

มาตรา ๒๘ การตรวจพิจารณาและกำหนดประเภทภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์
ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ให้นำความในมาตรา ๒๖
มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๖ (๕) และ (๖) ให้ฉายทางโทรทัศน์ได้ในระหว่างเวลาที่
คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๙ ในการพิจารณาอนุญาตภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๕ ถ้าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เห็นว่าภาพยนตร์ใดมีเนื้อหาที่เป็นการบ่อนทำลาย ชัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐและเกียรติภูมิของประเทศไทย ให้คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีอำนาจสั่งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขหรือตัดทอนก่อนอนุญาต หรือจะไม่อนุญาตก็ได้

ภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕ มิให้ถือว่าภาพยนตร์นั้นมีลักษณะที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๙ การอนุญาตให้นำภาพยนตร์ออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร ไม่คุ้มครองผู้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕ ให้พ้นจากความรับผิดในทางแพ่ง ทางอาญา หรือจากการกระทำที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอื่นอันเกิดจากการฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์

มาตรา ๓๑ ให้นายทะเบียนกลางกำหนดหมายเลขรหัสและประทับตราเครื่องหมายการอนุญาต ประเภทของภาพยนตร์ และหมายเลขรหัสลงบนภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕

ในกรณีที่นายทะเบียนกลางเห็นสมควรอาจสั่งให้ผู้ยื่นคำขออัดหรือบันทึกคำบอกแจ้งว่าภาพยนตร์ดังกล่าวได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาต รวมทั้งประเภทของภาพยนตร์ไว้บนภาพยนตร์และบนหีบห่อที่บรรจุภาพยนตร์นั้นด้วยก็ได้

การกำหนดหมายเลขรหัส ลักษณะเครื่องหมายการอนุญาตและประเภทของภาพยนตร์ หรือคำบอกแจ้งว่าภาพยนตร์ได้ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตแล้วให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๒ ให้นายทะเบียนกลางเก็บสำเนาภาพยนตร์ที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕ ไว้เพื่อใช้ในการตรวจสอบหนึ่งชุด

ให้นายทะเบียนกลางส่งสำเนาภาพยนตร์ที่หมดความจำเป็นต้องใช้ในการตรวจสอบให้หอภาพยนตร์แห่งชาติเพื่อเก็บรักษาไว้

เพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษา สำเนาภาพยนตร์จะจัดทำในรูปของวัสดุใดก็ได้

มาตรา ๓๓ ให้นำความในมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง มาใช้บังคับแก่สื่อโฆษณาภาพยนตร์โดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ห้ามผู้ใดส่งภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นในราชอาณาจักรออกไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๕ การส่งภาพยนตร์ดังต่อไปนี้ออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่ต้องได้รับอนุญาตตามมาตรา ๓๔

- (๑) ภาพยนตร์ที่ได้รับอนุญาตให้สร้างตามมาตรา ๒๐
- (๒) ภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๒
- (๓) ภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ตามมาตรา ๒๕
- (๔) ภาพยนตร์ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๓๖ การพิจารณาและอนุญาตตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ ถ้าพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าอนุญาต

มาตรา ๓๗ ห้ามผู้ใดประกอบกิจการโรงภาพยนตร์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับโรงภาพยนตร์แต่ละโรง ยกเว้นใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์ตาม (๒) ของบทนิยามคำว่า “โรงภาพยนตร์” ในมาตรา ๔ ให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร

การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๘ ห้ามผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับสถานที่ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์แต่ละแห่ง

การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๓๙ ผู้ที่จะขออนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (๒) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา
- (๕) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘
- (๖) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ เว้นแต่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตและเวลาได้ล่วงพ้นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขออนุญาต กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๔๐ ใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ ให้มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต

การขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุและเมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้ยื่นคำขออยู่ในฐานะผู้รับใบอนุญาตจนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต

การขอต่ออายุใบอนุญาตและการให้ต่ออายุใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๑ ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ ต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ประกอบกิจการ

มาตรา ๔๒ ถ้าใบอนุญาตสูญหาย ถูกทำลาย หรือบกพร่องในสาระสำคัญให้ผู้รับใบอนุญาตแจ้งต่อนายทะเบียนและยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบถึงกรณีดังกล่าว

การขอใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๓ ภาพยนตร์ที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา ๓๘ จะมีไว้ในสถานที่ประกอบกิจการของตนเพื่อนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายจะต้องเป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสาระเช่นเดียวกับภาพยนตร์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๒๕ และมีการแสดงเครื่องหมายการอนุญาต ประเภทของภาพยนตร์และหมายเลขรหัสเช่นเดียวกับมาตรา ๓๑

มาตรา ๔๔ ให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ แจ้งประเภทของภาพยนตร์ที่นำออกฉายแต่ละเรื่องไว้ในที่เปิดเผยและเห็นได้ชัดเจนในบริเวณโรงภาพยนตร์

ห้ามผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ ยินยอมหรือปล่อยให้ผู้อื่นซึ่งมีอายุต่ำกว่าที่กำหนดตามมาตรา ๒๖ (๖) เข้าไปในโรงภาพยนตร์ในระหว่างที่ทำการฉายภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภทดังกล่าว

มาตรา ๔๕ ห้ามผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๘ ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภทตามมาตรา ๒๖ (๖) ให้แก่ผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าที่กำหนดไว้สำหรับภาพยนตร์ประเภทดังกล่าว

มาตรา ๔๖ การฉายภาพยนตร์ในสถานที่ที่บุคคลทั่วไปสามารถดูได้ ต้องเป็นภาพยนตร์ที่จัดอยู่ในประเภทตามมาตรา ๒๖ (๑) หรือ (๒)

- ๑๒ -

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมวด ๔

การประกอบกิจการวิเทศน์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๔๗ วิเทศน์ที่จะนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักรต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิเทศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๔๘ วิเทศน์ดังต่อไปนี้ ไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตาม

มาตรา ๔๗

- (๑) วิเทศน์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นการส่วนตัว
 - (๒) วิเทศน์ที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐสร้างขึ้น เพื่อเผยแพร่หรือส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น
 - (๓) วิเทศน์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- วิเทศน์ตาม (๑) และ (๓) หากนำออกฉายเป็นการทั่วไป ให้เช่า หรือจำหน่ายในราชอาณาจักร ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๗

มาตรา ๔๙ ห้ามผู้ใดส่งวิเทศน์ที่สร้างขึ้นในราชอาณาจักรออกไปนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิเทศน์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๐ การส่งวิเทศน์ดังต่อไปนี้ ออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่ต้องได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๙

- (๑) วิเทศน์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวิเทศน์ตามมาตรา ๔๗
- (๒) วิเทศน์ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๕๑ ให้นำความในมาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๖ มาใช้บังคับแก่วิเทศน์โดยอนุโลม

มาตรา ๕๒ ให้นำความในมาตรา ๔๗ และมาตรา ๕๑ รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับแก่สื่อโฆษณาวิเทศน์โดยอนุโลม

มาตรา ๕๓ ห้ามผู้ใดจัดตั้งหรือประกอบกิจการร้านวิดิทัศน์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน
ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับร้านวิดิทัศน์แต่ละแห่ง
การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง
ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับแก่การประกอบกิจการร้านวิดิทัศน์ที่ตั้งอยู่ในสถานบริการที่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน การออกกฎกระทรวงตามวรรคสามจะกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอาคารหรือสถานที่ตั้งของร้านวิดิทัศน์ด้วยก็ได้

มาตรา ๕๔ ห้ามผู้ใดประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายวิดิทัศน์โดยทำเป็นธุรกิจหรือได้รับประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน
ใบอนุญาตนั้น ให้ออกสำหรับสถานที่ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายวิดิทัศน์แต่ละแห่ง
การขอใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๕ ให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๘ ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๔ ด้วย

มาตรา ๕๖ ใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๔ ให้มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต และให้นำความในมาตรา ๕๐ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับแก่การต่ออายุใบอนุญาตโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ ให้นำความในมาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับแก่การประกอบกิจการร้านวิดิทัศน์และการประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายวิดิทัศน์โดยอนุโลม

มาตรา ๕๘ วิดิทัศน์ที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓ หรือมาตรา ๕๔ จะมีไว้ในสถานที่ประกอบกิจการของตนเพื่อนำออกฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายจะต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับวิดิทัศน์ที่ผ่านการตรวจพิจารณาและได้รับอนุญาตตามมาตรา ๔๗ และมีการแสดงเครื่องหมายการอนุญาตและหมายเลขรหัสเช่นเดียวกับมาตรา ๓๑ ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๑

มาตรา ๕๙ การประกอบกิจการร้านวิดิทัศน์จะต้องกระทำในวัน เวลา และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน การออกกฎกระทรวงตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดเวลาในการเข้าใช้บริการของผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสด้วยก็ได้

มาตรา ๖๐ ในกรณีที่มีการขออนุญาตประกอบกิจการร้านวิดิทัศน์และกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์หรือวิดิทัศน์ในสถานที่เดียวกัน จะต้องแยกพื้นที่ในการให้บริการ ออกจากกัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๕

นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่คณะกรรมการกฤษฎีกา

มาตรา ๖๑ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ที่มีการสร้างภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ ร้านวิดิทัศน์ สถานที่ประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์หรือวิดิทัศน์ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบภาพยนตร์ วิดิทัศน์ สื่อโฆษณา หรือการกระทำใดที่อาจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(๒) ตรวจ ค้น อายัด หรือยึดภาพยนตร์ วิดิทัศน์ หรือสื่อโฆษณาในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น

(๓) สั่งให้หยุดการสร้างภาพยนตร์ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง

(๔) สั่งห้ามการฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายภาพยนตร์ หรือวิดิทัศน์ที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง

(๕) สั่งให้หยุดการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์สื่อโฆษณาที่ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๓๓ หรือมาตรา ๔๗ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๒

เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตาม (๑) หรือทำการค้นตาม (๒) แล้วถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

การค้นตาม (๒) ต้องมีหมายค้น เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเน้นเข้ากว่าจะเอามาได้หลักฐานดังกล่าวจะถูกยักย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ให้ดำเนินการค้น อายัด หรือยึดหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้น

มาตรา ๖๒ ภาพยนตร์ วิดิทัศน์ หรือสื่อโฆษณาที่ได้ยึดไว้ตามมาตรา ๖๑ (๒) ถ้าไม่ปรากฏเจ้าของ หรือพนักงานอัยการส่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลไม่พิพากษาให้รับและผู้เป็นเจ้าของ หรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอรับคืนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ยึด หรือวันที่ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง

คดี หรือวันที่ศาลพิพากษาถึงที่สุด ให้ตกเป็นของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาหรือกระทรวงวัฒนธรรม แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้หยุดการสร้างภาพยนตร์ตามมาตรา ๖๑ (๓) ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้สร้างภาพยนตร์ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน แก้ไขปรับปรุงหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด

ผู้รับอนุญาตหรือผู้สร้างภาพยนตร์ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เพื่อพิจารณาเพิกถอนการอนุญาตหรือห้ามสร้างภาพยนตร์ดังกล่าวต่อไป

มาตรา ๖๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๑ นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๖๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๖

การอุทธรณ์

มาตรา ๖๖ คำสั่งไม่อนุญาตตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๔๗ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๒ คำสั่งเพิกถอนการอนุญาตหรือคำสั่งห้ามสร้างภาพยนตร์ตามมาตรา ๖๓ ของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ผู้ได้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ถ้าพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

มาตรา ๖๗ คำสั่งไม่ออกใบอนุญาต คำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต คำสั่งให้ชำระค่าปรับทางปกครอง คำสั่งพักใช้หรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของนายทะเบียนตามมาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๐ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ มาตรา ๖๘ มาตรา ๖๙ วรรคสอง มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๑ หรือมาตรา ๗๓ ผู้ได้รับคำสั่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง

- ๑๖ -

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับ
อุทธรณ์ ถ้าพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์
คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

ส่วนที่ ๑

โทษทางปกครอง

มาตรา ๖๘ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงภาพยนตร์ผู้ใดฉายภาพยนตร์ไทย
น้อยกว่าสัดส่วนที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๔ (๔) ต้องชำระค่าปรับทางปกครองตาม
อัตราที่นายทะเบียนกลางประกาศกำหนด ทั้งนี้ ไม่เกินสามแสนบาท
อัตราค่าปรับทางปกครองตามวรรคหนึ่ง นายทะเบียนกลางจะกำหนดให้แตกต่างกัน
สำหรับแต่ละจังหวัดก็ได้

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่ปรากฏแก่นายทะเบียนว่าผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือ
มาตรา ๓๘ ผู้ใดดำเนินกิจการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ หรือมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง
หรือผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓ หรือมาตรา ๕๔ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๑ หรือมาตรา
๔๒ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้ระงับการกระทำที่
ฝ่าฝืน แก้ไขปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนด
ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามวรรคหนึ่งให้นาย
ทะเบียนพิจารณากำหนดค่าปรับทางปกครองในอัตราไม่เกินสองหมื่นบาทต่อวันตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๗๐ ในกรณีที่ปรากฏภายหลังว่าผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๓๗ หรือมาตรา
๓๘ ผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๙ หรือผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓
หรือมาตรา ๕๔ ผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๙ ซึ่งได้นำมาใช้บังคับโดย
อนุโลมตามมาตรา ๕๗ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของผู้รับใบอนุญาตดังกล่าว

มาตรา ๗๑ ในกรณีที่ปรากฏแก่นายทะเบียนว่าผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๓
ประกอบกิจการโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕๙ หรือมาตรา ๖๐ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้
โดยมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควรแต่ไม่เกินครั้งละเก้าสิบวัน
ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งประกอบกิจการโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕๙ หรือ
มาตรา ๖๐ อีก ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของผู้รับใบอนุญาตดังกล่าว

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ยอมชำระค่าปรับทางปกครองตามที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา ๖๘ หรือมาตรา ๖๙ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๓ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดถูกลงโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๖๘ หรือมาตรา ๖๙ และจงใจหรือเจตนากระทำความผิดที่ถูกลงโทษปรับทางปกครองซ้ำอีก ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตของผู้รับใบอนุญาตดังกล่าว แล้วแต่กรณี

มาตรา ๗๔ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษปรับทางปกครองตามมาตรา ๖๘ หรือมาตรา ๖๙ เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษปรับทางปกครองตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

ส่วนที่ ๒

โทษอาญา

มาตรา ๗๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๗๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง หรือนำภาพยนตร์ตามมาตรา ๒๖ (๗) ออกเผยแพร่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคสอง มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๗๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่ง หรือประกอบกิจการดังกล่าวในระหว่างถูกพักใช้หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๘๐ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ วรรคสอง มาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๕๘ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๘๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๖ หรือมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๘๒ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง หรือประกอบ
กิจการดังกล่าวในระหว่างถูกพักใช้หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาท
ถึงห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๘๓ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงาน
เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๖๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้า
หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๔ บรรดาความผิดตามส่วนนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้
และในการนี้คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ
เปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใดให้แก่ผู้ได้รับ
มอบหมายตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้

ภายใต้บังคับของบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ในการสอบสวนถ้าพนักงานสอบสวน
พบว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบให้พนักงาน
สอบสวนส่งเรื่องมายังคณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายให้มีอำนาจเปรียบเทียบตาม
วรรคหนึ่งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่ได้เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๘๕ ให้นำความในมาตรา ๗๔ มาใช้บังคับแก่กรณีที่มีนิติบุคคลต้องรับโทษ
อาญาตามส่วนนี้โดยอนุโลม

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๘๖ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้คณะกรรมการตาม
พระราชบัญญัตินี้ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง
ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นรอง
ประธานกรรมการคนหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นรองประธาน
กรรมการคนที่สอง ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการ
คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม
ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำหน้าที่คณะกรรมการเพื่อดำเนินการตาม
พระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อน และให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๘๗ ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ให้คณะกรรมการทำหน้าที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อน

มาตรา ๘๘ ใบอนุญาตหรือการอนุญาตใด ๆ ที่ได้ให้ไว้ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุหรือถูกเพิกถอน

มาตรา ๘๙ บรรดาคำขออนุญาตที่ได้ยื่นไว้ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเจ้าพนักงานผู้พิจารณาตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ เจ้าพนักงานผู้ตรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ยังมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับคำขอดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นคำขอที่ยื่นตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ดำเนินการเกี่ยวกับคำขอดังกล่าวตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) ถ้าเจ้าพนักงานผู้พิจารณาตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ เจ้าพนักงานผู้ตรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้มีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับคำขอดังกล่าวแล้ว การดำเนินการเกี่ยวกับคำขอดังกล่าวให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ แล้วแต่กรณี ต่อไปจนกว่าจะถึงที่สุด

มาตรา ๙๐ ผู้ใดประกอบกิจการโรงภาพยนตร์หรือร้านวีดิทัศน์อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ต่อนายทะเบียนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อยื่นคำขอแล้วให้ประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำสั่งไม่ออกใบอนุญาตจากนายทะเบียน

มาตรา ๙๑ บรรดากฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๔๗๓ หรือพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวีสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่ใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลต่อคณะรัฐมนตรี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

- ๒๑ -

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พุทธศักราช ๒๕๗๓ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางประการจึงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันซึ่งเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ในปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของหลายองค์กรและมีความซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ดังนั้น เพื่อปรับปรุงบทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยภาพยนตร์และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งปรับปรุงระบบการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรเดียวเพื่อลดความซ้ำซ้อนของการตรวจพิจารณา ประกอบกับกิจการภาพยนตร์ในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ภิรมย์พร/แก้ไข

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

วดิน/ตรวจ
๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๖

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

พ.ศ. 2537

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2537

เป็นปีที่ 49 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

มาตรา 2⁽¹⁾ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

ผู้สร้างสรรค์ หมายความว่า ผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

ลิขสิทธิ์ หมายความว่า สิทธิแต่ผู้เดียวที่จะทำการใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น

วรรณกรรม หมายความว่า งานนิพนธ์ที่ทำขึ้นทุกชนิด เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ ปาฐกถา เทศนา คำ

ปราศรัย สุนทรพจน์ และให้หมายความรวมถึงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย

โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หมายความว่า คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใดที่นำไปใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานหรือเพื่อให้ได้รับผลอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นภาษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในลักษณะใด

นาฏกรรม หมายความว่า งานเกี่ยวกับการรำ การเต้น การทำท่า หรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว และให้หมายความรวมถึงการแสดงโดยวิธีใด ๆ

ศิลปกรรม หมายความว่า งานอันมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

(1) งานจิตรกรรม ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่ประกอบด้วยเส้น แสง สี หรือสิ่งอื่น อย่างใดอย่างหนึ่งหรือ

หลายอย่างรวมกัน ลงบนวัสดุอย่างเดียวหรือหลายอย่าง

(2) งานประติมากรรม ได้แก่ งานสร้างสรรค์รูปทรงที่เกี่ยวกับปริมาตรที่สัมผัสและจับต้องได้

(3) งานภาพพิมพ์ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพด้วยกรรมวิธีทางการพิมพ์ และหมายความรวมถึงแม่พิมพ์หรือแบบพิมพ์ที่ใช้ในการพิมพ์ด้วย

(4) งานสถาปัตยกรรม ได้แก่ งานออกแบบอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง งานออกแบบตกแต่งภายในหรือภายนอก ตลอดจนบริเวณของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือการสร้างสรรค์หุ่นจำลองของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง

(5) งานภาพถ่าย ได้แก่ งานสร้างสรรค์ภาพที่เกิดจากการใช้เครื่องมือบันทึกภาพโดยให้แสงผ่านเลนส์ไปยังฟิล์มหรือกระจก และล้างด้วยน้ำยาซึ่งมีสูตรเฉพาะ หรือด้วยกรรมวิธีใด ๆ อันทำให้เกิดภาพขึ้น หรือการบันทึกภาพโดยเครื่องมือหรือวิธีการอย่างอื่น

(6) งานภาพประกอบ แผนที่ โครงสร้าง ภาพร่าง หรืองานสร้างสรรค์รูปทรงสามมิติอันเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ หรือวิทยาศาสตร์

(7) งานศิลปประยุกต์ ได้แก่ งานที่นำเอางานตาม (1) ถึง (6) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกเหนือจากการชื่นชมในคุณค่าของตัวงานดังกล่าวนั้น เช่น นำไปใช้สอน นำไปตกแต่งวัสดุหรือสิ่งของอันเป็นเครื่องใช้ หรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า

ทั้งนี้ ไม่ว่างานตาม (1) ถึง (7) จะมีคุณค่าทางศิลปะหรือไม่ และให้หมายความรวมถึงภาพถ่ายและแผนผังของงานดังกล่าวด้วย

ดนตรีกรรม หมายความว่า งานเกี่ยวกับเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อบรรเลงหรือขับร้อง ไม่ว่าจะมิทำนองและคำร้องหรือมิทำนองอย่างเดียว และให้หมายความรวมถึงโน้ตเพลงหรือแผนภูมิเพลงที่ได้แยกและเรียบเรียงเสียงประสานแล้ว

โสทัดสนวัสดุ หมายความว่า งานอันประกอบด้วยลำดับของภาพโดยบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะอย่างไร อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีกโดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น และให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบงานนั้นด้วย ถ้ามี

ภาพยนตร์ หมายความว่า โสทัดสนวัสดุนั้นประกอบด้วยลำดับของภาพ ซึ่งสามารถนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์หรือสามารถบันทึกลงในวัสดุอื่น เพื่อนำออกฉายต่อเนื่องได้อย่างภาพยนตร์ และให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์นั้นด้วย ถ้ามี

สิ่งบันทึกเสียง หมายความว่า งานอันประกอบด้วยลำดับของเสียงดนตรี เสียงการแสดง หรือเสียงอื่นใด โดยบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะใด ๆ อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีกโดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น แต่ทั้งนี้ มิให้หมายความรวมถึงเสียงประกอบภาพยนตร์หรือเสียงประกอบโสทัดสนวัสดุนั้นด้วย

นักแสดง หมายความว่า ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักรำและผู้ซึ่งแสดงท่าทาง ร้อง กล่าว พากย์ แสดงตามบทหรือในลักษณะอื่นใด

งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หมายความว่า งานที่นำออกสู่สาธารณชนโดยการแพร่เสียงทางวิทยุกระจายเสียง การแพร่เสียงและหรือภาพทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือโดยวิธีอย่างอื่นอันคล้ายคลึงกัน

ทำซ้ำ หมายความว่ารวมถึง คัดลอกไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ เลียนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียงและภาพ จากต้นฉบับ จากสำเนา หรือจากการโฆษณาในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้หมายความถึง คัดลอกหรือทำสำเนาโปรแกรม

คอมพิวเตอร์จากสื่อบันทึกใด ไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

ดัดแปลง หมายความว่า ทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปใหม่ ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม หรือจำลองงานต้นฉบับในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

(1) ในส่วนที่เกี่ยวกับวรรณกรรม ให้หมายความรวมถึง แปลวรรณกรรม เปลี่ยนรูปวรรณกรรมหรือรวบรวมวรรณกรรมโดยคัดเลือกและจัดลำดับใหม่

(2) ในส่วนที่เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ให้หมายความรวมถึง ทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปใหม่ ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำขึ้นใหม่

(3) ในส่วนที่เกี่ยวกับนาฏกรรม ให้หมายความรวมถึง เปลี่ยนงานที่มีใช้นาฏกรรมให้เป็นนาฏกรรม หรือเปลี่ยนนาฏกรรมให้เป็นงานที่มีใช้นาฏกรรม ทั้งนี้ ไม่ว่าในภาษาเดิมหรือต่างภาษากัน

(4) ในส่วนที่เกี่ยวกับศิลปกรรม ให้หมายความรวมถึง เปลี่ยนงานที่เป็นรูปสองมิติหรือสามมิติ ให้เป็นรูปสามมิติ หรือสองมิติ หรือทำหุ่นจำลองจากงานต้นฉบับ

(5) ในส่วนที่เกี่ยวกับดนตรีกรรม ให้หมายความรวมถึง จัดลำดับเรียบเรียงเสียงประสาน หรือเปลี่ยนคำร้องหรือทำนองใหม่

เผยแพร่ต่อสาธารณชน หมายความว่า ทำให้ปรากฏต่อสาธารณชน โดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้วยเสียงและหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่าย หรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น

การโฆษณา หมายความว่า การนำเสนอจำลองของงาน ไม่ว่าในรูปหรือลักษณะอย่างใดที่สร้างขึ้นโดยความยินยอมของผู้สร้างสรรค์ออกจำหน่ายโดยสำเนาจำลองนั้นมิปรากฏต่อสาธารณชนเป็นจำนวนมากพอสมควรตามสภาพของงานนั้น แต่ทั้งนี้ไม่หมายความรวมถึง การแสดงหรือการทำให้ปรากฏซึ่งนาฏกรรม ดนตรีกรรม หรือภาพยนตร์ การบรรยายหรือการปาฐกถาซึ่งวรรณกรรม การแพร่เสียงแพร่ภาพเกี่ยวกับงานใด การนำศิลปกรรมออกแสดงและการก่อสร้างงานสถาปัตยกรรม

พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

อธิบดี หมายความว่า อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา และให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญามอบหมายด้วย

คณะกรรมการ หมายความว่า คณะกรรมการลิขสิทธิ์

รัฐมนตรี หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1

ลิขสิทธิ์

ส่วนที่ 1

งานอันมีลิขสิทธิ์

มาตรา 6 งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ ของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างใด

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึงความคิด หรือขั้นตอน กรรมวิธีหรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์

มาตรา 7 สิ่งต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

- (1) ข่าวประจำวัน และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสารอันมิใช่งานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ
- (2) รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย
- (3) ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง คำชี้แจง และหนังสือโต้ตอบของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น
- (4) คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ
- (5) คำแปลและการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ตาม (1) ถึง (4) ที่กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่นจัดทำขึ้น

ส่วนที่ 2

การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

มาตรา 8 ให้ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้

- (1) ในกรณีที่ยังไม่ได้มีการโฆษณางาน ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรืออยู่ในราชอาณาจักร หรือเป็นผู้มีสัญชาติหรืออยู่ในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย ตลอดระยะเวลาหรือเป็นส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น
- (2) ในกรณีที่ได้มีการโฆษณาแล้ว การโฆษณานั้นในครั้งแรกได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรือในกรณีที่การโฆษณาครั้งแรกได้กระทำนอกราชอาณาจักรหรือในประเทศอื่นที่ไม่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หากได้มีการโฆษณาดังกล่าวในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วยภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการโฆษณาครั้งแรก

แรก หรือผู้สร้างสรรค์เป็นผู้มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ใน (1) ในขณะที่มีการโฆษณาครั้งแรก

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ถ้าผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลนั้นต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

มาตรา 9 งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ลิขสิทธิ์ในงานนั้นเป็นของผู้สร้างสรรค์ แต่นายจ้างมีสิทธินำงานนั้นออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ตามที่เป็นวัตถุประสงค์แห่งการจ้างแรงงานนั้น

มาตรา 10 งานที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการรับจ้างบุคคลอื่น ให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานนั้น เว้นแต่ผู้สร้างสรรค์และผู้ว่าจ้างจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 11 งานใดมีลักษณะเป็นการดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ให้ผู้ที่ได้ดัดแปลงนั้นมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้ดัดแปลงตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในงานของผู้สร้างสรรค์เดิมที่ถูกดัดแปลง

มาตรา 12 งานใดมีลักษณะเป็นการนำเอางานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือเป็นการนำเอาข้อมูลหรือสิ่งอื่นใดซึ่งสามารถอ่านหรือถ่ายทอดได้โดยอาศัยเครื่องกลหรืออุปกรณ์อื่นใดมารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน หากผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันซึ่งงานดังกล่าวขึ้น โดยการคัดเลือกหรือจัดลำดับในลักษณะซึ่งมิได้ลอกเลียนงานของบุคคลอื่น ให้ผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันนั้นมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในงาน หรือข้อมูล หรือสิ่งอื่นใดของผู้สร้างสรรค์เดิมที่ถูกนำมารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน

มาตรา 13 ให้นำมาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 มาใช้บังคับแก่การมีลิขสิทธิ์ตามมาตรา 11 หรือมาตรา 12 โดยอนุโลม

มาตรา 14 กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น ย่อมมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการจ้าง หรือตามคำสั่งหรือในความควบคุมของตน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นเป็นลายลักษณ์อักษร

ส่วนที่ 3 การคุ้มครองลิขสิทธิ์

มาตรา 15 ภายใต้บังคับมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 14 เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง
- (4) ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น
- (5) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) (2) หรือ (3) โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดหรือไม่ก็ได้ แต่เงื่อนไขดังกล่าวจะ

กำหนดในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้

การพิจารณาว่าเงื่อนไขตามวรรคหนึ่ง (5) จะเป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมหรือไม่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 16 ในกรณีที่เจ้าของลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ได้อนุญาตให้ผู้ใดใช้สิทธิตามมาตรา 15 (5) ย่อมไม่ตัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่จะอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธินั้นได้ด้วย เว้นแต่ในหนังสืออนุญาตได้ระบุเป็นข้อห้ามไว้

มาตรา 17 ลิขสิทธิ์นั้นย่อมโอนให้แก่กันได้

เจ้าของลิขสิทธิ์อาจโอนลิขสิทธิ์ของตนทั้งหมดหรือแต่บางส่วนให้แก่บุคคลอื่นได้ และจะโอนให้โดยมีกำหนดเวลาหรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็ได้

การโอนลิขสิทธิ์ตามวรรคสองซึ่งมิใช่ทางมรดกต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน ถ้าไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ในสัญญาโอนให้ถือว่าการโอนมีกำหนดระยะเวลาสิบปี

มาตรา 18 ผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้มีสิทธิที่จะแสดงว่าตนเป็นผู้สร้างสรรค์งานดังกล่าว และมีสิทธิที่จะห้ามมิให้ผู้รับโอนลิขสิทธิ์หรือบุคคลอื่นใดบิดเบือน ดัดทอน ดัดแปลง หรือทำโดยประการอื่นใดแก่งานนั้นจนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์ และเมื่อผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตายทายาทของผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะฟ้องร้องบังคับตามสิทธิดังกล่าวได้ตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นเป็นลายลักษณ์อักษร

ส่วนที่ 4 อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์

มาตรา 19 ภายใต้บังคับมาตรา 21 และมาตรา 22 ลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีผู้ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ต่อไปอีกเป็นเวลาห้าสิบปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย

ในกรณีที่มิใช่ผู้สร้างสรรค์ร่วม ลิขสิทธิ์ในงานดังกล่าวให้มีอยู่ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ร่วม และมีอยู่ต่อไปอีก

เป็นเวลาห้าสิบปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ร่วมคนสุดท้ายถึงแก่ความตาย

ถ้าผู้สร้างสรรค์หรือผู้สร้างสรรค์ร่วมทุกคนถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้มีการโฆษณางานนั้น ให้ลิขสิทธิ์ดังกล่าวมีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

ในกรณีที่ผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล ให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณางานนั้นในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

มาตรา 20 งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยผู้สร้างสรรค์ใช้นามแฝงหรือไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ ให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณางานนั้นในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

ในกรณีที่รู้ตัวผู้สร้างสรรค์ให้นำมาตรา 19 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 21 ลิขสิทธิ์ในงานภาพถ่าย โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพ ให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณางานนั้นในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

มาตรา 22 ลิขสิทธิ์ในงานศิลปประยุกต์ให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณางานนั้นในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

มาตรา 23 ลิขสิทธิ์ในงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการจ้าง หรือตามคำสั่งหรือในความควบคุมตามมาตรา 14 ให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น แต่ถ้าได้มีการโฆษณางานนั้นในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

มาตรา 24 การโฆษณาตามมาตรา 19 มาตรา 20 มาตรา 21 มาตรา 22 หรือมาตรา 23 อันเป็นการเริ่มนับอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ หมายความว่า การนำงานออกทำการโฆษณาโดยความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์

มาตรา 25 เมื่ออายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ครบกำหนดในปีใด ถ้าวันครบกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่ตรงกับวันสิ้นปีปฏิทิน หรือในกรณีที่ไม้อาจทราบวันครบกำหนดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่แน่นอน ให้ลิขสิทธิ์ยังคงมีอยู่ต่อไปจนถึงวันสิ้นปีปฏิทินของปีนั้น

มาตรา 26 การนำงานอันมีลิขสิทธิ์ออกทำการโฆษณาภายหลังจากที่อายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์สิ้นสุดลงไม่ก่อให้เกิดลิขสิทธิ์ในงานนั้น ๆ ขึ้นใหม่

ส่วนที่ 5
การละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา 27 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตาม มาตรา 15 (5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำความดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน

มาตรา 28 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียงอันมีลิขสิทธิ์ตาม พระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 15 (5) ทั้งนี้ ไม่ว่าในส่วนตัวที่เป็นเสียงและหรือภาพ ให้ถือว่าเป็นการ ละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำความดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

มาตรา 29 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานแพร่เสียงแพร่ภาพอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้อ ธิบายตามมาตรา 15 (5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำความดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง หรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
- (2) แพร่เสียงแพร่ภาพซ้ำ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
- (3) จัดให้ประชาชนฟังและหรือชมงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นในทาง การค้า

มาตรา 30 การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์อันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ได้อ ธิบายตามมาตรา 15 (5) ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำความดังต่อไปนี้

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว

มาตรา 31 ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่าง หนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำความดังต่อไปนี้

- (1) ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย ให้เช่า เสนอให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือเสนอให้เช่าซื้อ
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์
- (4) นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

ส่วนที่ 6

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา 32 การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

ภายใต้บังคับบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ตามวรรคหนึ่ง มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้

- (1) วิจัยหรือศึกษางานนั้น อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท
- (3) ดิชม วารสาร หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชนโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (5) ทำซ้ำ คัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว
- (6) ทำซ้ำ คัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏโดยผู้สอนเพื่อประโยชน์ในการสอนของตน อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (7) ทำซ้ำ คัดแปลงบางส่วนของงาน หรือคัดลอกหรือทำบทสรุปโดยผู้สอนหรือสถาบันศึกษา เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือในสถาบันศึกษา ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร
- (8) นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ

มาตรา 33 การกล่าว คัด ลอก เขียน หรืออ้างอิงงานบางตอนตามสมควรจากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง

มาตรา 34 การทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุดซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หากการทำซ้ำนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร และได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น
- (2) การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา

มาตรา 35 การกระทำแก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์อันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร และได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) วิจัยหรือศึกษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น
- (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของเจ้าของสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น

- (3) คิชม วิจารณ์ หรือแนะนำผลงานโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น
- (4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชนโดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น
- (5) ทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในจำนวนที่สมควรโดยบุคคลผู้ซึ่งได้ซื้อหรือได้รับ โปรแกรมนั้นมาจากบุคคลอื่นโดยถูกต้อง เพื่อเก็บไว้ใช้ประโยชน์ในการบำรุงรักษาหรือป้องกันการสูญหาย
- (6) ทำซ้ำ คัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในการรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว
- (7) นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ
- (8) คัดแปลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในกรณีที่เป็นแก่การใช้
- (9) จัดทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อเก็บรักษาไว้สำหรับการอ้างอิง หรือค้นคว้าเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน

มาตรา 36 การนำงานนาฏกรรม หรือดนตรีกรรมออกแสดงเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนตามความเหมาะสม โดยมิได้จัดทำขึ้นหรือดำเนินการเพื่อหากำไรเนื่องจากการจัดให้มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนนั้น และมิได้จัดเก็บค่าเข้าชมไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม และนักแสดงไม่ได้รับค่าตอบแทนในการแสดงนั้น มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากเป็นการดำเนินการโดยสมาคม มูลนิธิ หรือองค์การอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการสาธารณกุศล การศึกษา การศาสนา หรือการสังคมสงเคราะห์ และได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง

มาตรา 37 การวาดเขียน การเขียนระบายสี การก่อสร้างการแกะลายเส้น การปั้น การแกะสลัก การพิมพ์ภาพ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ การแพร่ภาพ หรือการกระทำใด ๆ ทำนองเดียวกันนี้ซึ่งศิลปกรรมใดอันตั้งเปิดเผยประจำอยู่ในที่สาธารณะ นอกจากงานสถาปัตยกรรม มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในศิลปกรรมนั้น

มาตรา 38 การวาดเขียน การเขียนระบายสี การแกะลายเส้น การปั้น การแกะสลัก การพิมพ์ภาพ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ หรือการแพร่ภาพซึ่งงานสถาปัตยกรรมใด มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานสถาปัตยกรรมนั้น

มาตรา 39 การถ่ายภาพหรือการถ่ายภาพยนตร์หรือการแพร่ภาพซึ่งงานใด ๆ อันมีศิลปกรรมใดรวมอยู่เป็นส่วนประกอบด้วย มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในศิลปกรรมนั้น

มาตรา 40 ในกรณีที่ลิขสิทธิ์ในศิลปกรรมใดมีบุคคลอื่นนอกจากผู้สร้างสรรค์เป็นเจ้าของอยู่ด้วย การที่ผู้สร้างสรรค์คนเดียวกันได้ทำศิลปกรรมนั้นอีกในภายหลังในลักษณะที่เป็นการทำซ้ำบางส่วนกับศิลปกรรมเดิม หรือใช้แบบพิมพ์ ภาพร่าง แผนผัง แบบจำลอง หรือข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่ใช้ในการทำศิลปกรรมเดิม ถ้าปรากฏว่าผู้สร้างสรรค์มิได้ทำซ้ำหรือลอกแบบในส่วนอันเป็นสาระสำคัญของศิลปกรรมเดิม มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในศิลปกรรมนั้น

มาตรา 41 อาคารใดเป็นงานสถาปัตยกรรมอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ การบูรณะอาคารนั้นในรูปแบบเดิม มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

มาตรา 42 ในกรณีที่อยู่แห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในภาพยนตร์ใดสิ้นสุดลงแล้ว มิให้ถือว่าการนำภาพยนตร์นั้นเผยแพร่ต่อสาธารณชนเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุสิ่งบันทึกเสียง หรืองานที่ใช้จัดทำภาพยนตร์นั้น

มาตรา 43 การทำซ้ำ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการโดยเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือตามคำสั่งของเจ้าพนักงานดังกล่าวซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้และที่อยู่ในความครอบครองของทางราชการ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง

หมวด 2

สิทธิของนักแสดง

มาตรา 44 นักแสดงย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวในการกระทำการอันเกี่ยวกับการแสดงของตน ดังต่อไปนี้

- (1) แพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งการแสดงวันแต่จะเป็นการแพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนจากสิ่งบันทึกการแสดงที่มีการบันทึกไว้แล้ว
- (2) บันทึกการแสดงที่ยังไม่มีการบันทึกไว้แล้ว
- (3) ทำซ้ำซึ่งสิ่งบันทึกการแสดงที่มีผู้บันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดงหรือสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้รับอนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์อื่น หรือสิ่งบันทึกการแสดงที่เข้าข่ายกเว้นการละเมิดสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 53

มาตรา 45 ผู้ใดนำสิ่งบันทึกเสียงการแสดงซึ่งได้นำออกเผยแพร่เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าแล้ว หรือนำสำเนาของงานนั้นไปแพร่เสียงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยตรง ให้ผู้นั้นจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่นักแสดงในกรณีที่ตกลงค่าตอบแทนไม่ได้ ให้อธิบดีเป็นผู้มีคำสั่งกำหนดค่าตอบแทน ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนปกติในธุรกิจประเภทนั้น

คำสั่งของอธิบดีตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งของอธิบดี คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

มาตรา 46 ในกรณีการแสดงหรือการบันทึกเสียงการแสดงใดมีนักแสดงมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป นักแสดงเหล่านั้นอาจแต่งตั้งตัวแทนร่วมเพื่อดูแลหรือบริหารเกี่ยวกับสิทธิของตนได้

มาตรา 47 ให้นักแสดงมีสิทธิในการแสดงตามมาตรา 44 หากเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- (1) นักแสดงนั้นมีสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือ
- (2) การแสดงหรือส่วนใหญ่ของการแสดงนั้นเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา

ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

มาตรา 48 ให้นักแสดงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามมาตรา 45 หากเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) นักแสดงมีสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ในขณะที่มีการบันทึกเสียงการแสดงนั้น หรือในขณะที่เรีกร้องสิทธิ หรือ

(2) การบันทึกเสียงการแสดงหรือส่วนใหญ่ของการบันทึกเสียงการแสดงนั้นเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

มาตรา 49 สิทธิของนักแสดงตามมาตรา 44 ให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่มีการแสดง ในกรณีที่มีการบันทึกการแสดงให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่มีการบันทึกการแสดง

มาตรา 50 สิทธิของนักแสดงตามมาตรา 45 ให้มีอายุห้าสิบปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่ได้มีการบันทึกเสียงการแสดง

มาตรา 51 สิทธิของนักแสดงตามมาตรา 44 และมาตรา 45 ย่อมโอนให้แก่กันได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และจะโอนให้โดยมีกำหนดเวลาหรือตลอดอายุแห่งการคุ้มครองก็ได้

ในกรณีที่นักแสดงมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป นักแสดงมีสิทธิโอนเฉพาะสิทธิส่วนที่เป็นของตนเท่านั้น

การโอนโดยทางอื่นนอกจากทางมรดกต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน ถ้าไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ในสัญญาโอน ให้ถือว่าเป็นการโอนมีกำหนดระยะเวลาสามปี

มาตรา 52 ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 44 โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดงหรือไม่จ่ายค่าตอบแทนตามมาตรา 45 ให้ถือว่าผู้นั้นละเมิดสิทธิของนักแสดง

มาตรา 53 ให้นำมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 36 มาตรา 42 และมาตรา 43 มาใช้บังคับแก่สิทธิของนักแสดงโดยอนุโลม

หมวด 3

การใช้ลิขสิทธิ์ในพฤติการณ์พิเศษ

มาตรา 54 ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งประสงค์จะขออนุญาตใช้ลิขสิทธิ์ในงานที่มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนในรูปของสิ่งพิมพ์หรืออย่างอื่นที่คล้ายคลึงกันตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนหรือค้นคว้า ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความรู้ อาจยื่นคำขอต่ออธิบดีโดยแสดงหลักฐานว่าผู้ขอได้ขออนุญาตใช้ลิขสิทธิ์ในการจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทย หรือทำซ้ำสำเนางานที่ได้เคยจัดพิมพ์งานแปลเป็นภาษาไทยดังกล่าวจากเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ได้รับการ

ปฏิเสธ หรือเมื่อได้ใช้เวลาอันสมควรแล้วแต่ตกลงกันไม่ได้ ถ้าปรากฏว่าในขณะที่ยื่นคำขอดังกล่าว

(1) เจ้าของลิขสิทธิ์ได้จัดทำหรืออนุญาตให้ผู้ใดจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยของงานดังกล่าวออกทำการโฆษณา ภายในสามปีหลังจากที่ได้มีการโฆษณางานเป็นครั้งแรก หรือ

(2) เจ้าของลิขสิทธิ์ได้จัดพิมพ์คำแปลงานของตนเป็นภาษาไทยออกทำการโฆษณา ซึ่งเมื่อพ้นกำหนดสามปี หลังจากที่ได้จัดพิมพ์คำแปลงานดังกล่าวครั้งสุดท้าย ไม่มีการจัดพิมพ์คำแปลงานนั้นอีกและไม่มีสำเนาคำแปลงาน ดังกล่าวในท้องตลาด

การขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) การขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ห้ามมิให้อธิบดีมีคำสั่งอนุญาตหากระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง (1) หรือ (2) สิ้นสุดลงไม่เกินหกเดือน

(2) ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งอนุญาต ให้ผู้ได้รับอนุญาตมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจัดทำคำแปลหรือจัดพิมพ์คำ แปลงานที่ได้รับอนุญาตดังกล่าว และในกรณีที่ระยะเวลาในหนังสืออนุญาตยังไม่สิ้นสุดลงหรือสิ้นสุดยังไม่เกินหก เดือนห้ามมิให้อธิบดีอนุญาตให้บุคคลอื่นจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยในงานลิขสิทธิ์เดียวกันนั้นอีก

(3) ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตโอนสิทธิที่ได้รับอนุญาตให้แก่บุคคลอื่น

(4) ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์แสดงต่ออธิบดีว่าตนได้จัดทำคำแปล เป็นภาษาไทย หรือจัดพิมพ์คำแปลงานดังกล่าวเป็นภาษาไทย โดยมีเนื้อหาเหมือนกันกับสิ่งพิมพ์ที่ได้รับอนุญาตตาม มาตรา 55 และจำหน่ายสิ่งพิมพ์นั้นในราคาที่เหมาะสมโดยเปรียบเทียบกับงานอื่นในลักษณะเดียวกันที่จำหน่ายใน ประเทศไทย ให้อธิบดีมีคำสั่งว่าหนังสืออนุญาตที่ออกให้แก่ผู้ได้รับอนุญาตเป็นอันสิ้นสุดลง และแจ้งให้ผู้ได้รับ อนุญาตทราบถึงคำสั่งดังกล่าวโดยไม่ชักช้า

สำเนาสิ่งพิมพ์ที่จัดทำหรือจัดพิมพ์ขึ้นก่อนที่อธิบดีมีคำสั่งให้หนังสืออนุญาตสิ้นสุดลง ผู้ได้รับอนุญาตมีสิทธิที่ จะจำหน่ายสำเนาคำกล่าวจนกว่าจะหมดสิ้นไป

(5) ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งสำเนาสิ่งพิมพ์ที่ได้รับอนุญาตให้จัดแปลหรือจัดทำ เป็นภาษาไทยดังกล่าว เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(ก) ผู้รับที่อยู่ต่างประเทศเป็นบุคคลสัญชาติไทย

(ข) สิ่งพิมพ์ดังกล่าวใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการเรียน การสอน หรือค้นคว้า

(ค) การส่งสิ่งพิมพ์ดังกล่าวจะต้องไม่เป็นไปเพื่อการค้า และ

(ง) ประเทศที่สิ่งพิมพ์ถูกส่งไปดังกล่าว จะต้องอนุญาตให้ประเทศไทยส่งหรือแจกจ่ายสิ่งพิมพ์ดังกล่าวใน ประเทศนั้น

มาตรา 55 เมื่อได้รับคำขอตามมาตรา 54 ให้อธิบดีดำเนินการให้มีการตกลงกันระหว่างคู่กรณีในเรื่อง คำตอบแทนและเงื่อนไขการใช้สิทธิในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ ให้อธิบดีเป็นผู้พิจารณามีคำสั่งกำหนดคำตอบแทนที่ เป็นธรรม โดยให้คำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนปกติในธุรกิจประเภทนั้น และอาจกำหนดเงื่อนไขการใช้สิทธิตามที่ เห็นสมควร

เมื่อได้มีการกำหนดคำตอบแทนและเงื่อนไขการใช้สิทธิแล้วให้อธิบดีออกหนังสืออนุญาตให้แก่ผู้ใช้ ลิขสิทธิ์

คำสั่งของอธิบดีตามวรรคหนึ่ง คู่กรณีอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งของอธิบดี คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด 4

คณะกรรมการลิขสิทธิ์

มาตรา 56 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการลิขสิทธิ์ ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสิบสองคน ในจำนวนนี้จะต้องแต่งตั้งจากผู้แทนของสมาคมเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงและผู้แทนของสมาคมผู้ใช้งานลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหกคนเป็นกรรมการ

คณะกรรมการจะแต่งตั้งบุคคลใดเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

มาตรา 57 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา 58 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา 59 การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 60 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) วินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีตามมาตรา 45 และมาตรา 55
- (3) ส่งเสริมหรือสนับสนุนสมาคม หรือองค์กรของผู้สร้างสรรค์หรือนักแสดงเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อจัดเก็บค่าตอบแทนจากบุคคลอื่นที่ใช้งานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง และการคุ้มครองหรือปกป้องสิทธิหรือประโยชน์อื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้

(4) พิจารณาเรื่องอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ และให้นำมาตรา 59 มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

หมวด 5

ลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดงระหว่างประเทศ

มาตรา 61 งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์และสิทธิของนักแสดงของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์หรืออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย หรืองานอันมีลิขสิทธิ์ขององค์การระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกอยู่ด้วยย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศรายชื่อประเทศภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์หรืออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงในราชกิจจานุเบกษา

หมวด 6

คดีเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดง

มาตรา 62 คดีเกี่ยวกับลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่างานที่มีการฟ้องร้องในคดีนั้น เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามพระราชบัญญัตินี้ และโจทก์เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงในงานดังกล่าว เว้นแต่จำเลยจะได้แย้งว่ามีผู้ใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง หรือได้แย้งสิทธิของโจทก์

งานใดมีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อของบุคคลใดที่อ้างว่าเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงแสดงไว้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อนั้นเป็นผู้สร้างสรรค์หรือนักแสดง

งานใดไม่มีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อแสดงไว้ หรือมีชื่อหรือสิ่งที่ใช้แทนชื่อแสดงไว้ แต่มิได้อ้างว่าเป็นเจ้าของ

ลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง และมีชื่อหรือสิ่งใดที่ใช้แทนชื่อของบุคคลอื่นซึ่งอ้างว่าเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หรือผู้พิมพ์และผู้โฆษณาแสดงไว้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลซึ่งเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หรือผู้พิมพ์และผู้โฆษณานั้นเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงในงานนั้น

มาตรา 63 ห้ามมิให้ฟ้องคดีละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงเมื่อพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่การละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง

มาตรา 64 ในกรณีที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ละเมิดชดเชยค่าเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหาย รวมทั้งการสูญเสียประโยชน์และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการบังคับตามสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงด้วย

มาตรา 65 ในกรณีที่มีหลักฐานโดยชัดแจ้งว่าบุคคลใดกระทำการหรือกำลังจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงอาจขอให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวระงับหรือละเว้นการกระทำความผิดดังกล่าวนี้ได้

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่งไม่ตัดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงในการเรียกร้องค่าเสียหายตามมาตรา 64

มาตรา 66 ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดอันยอมความได้

หมวด 7

พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 67 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในอาคาร สถานที่ทำการ สถานที่ผลิต หรือสถานที่เก็บสินค้าของบุคคลใดในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น หรือเข้าไปในยานพาหนะ เพื่อตรวจค้นสินค้า หรือตรวจสอบเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(2) บังคับหรือยึดเอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(3) สั่งให้บุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานอื่นในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำ สมุดบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานดังกล่าวมีประโยชน์แก่การค้นพบหรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์การกระทำ

ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา 68 ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง
บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวด 8

บทกำหนดโทษ

มาตรา 69 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 หรือมาตรา 52 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำการเพื่อการค้า ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสี่ปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 70 ผู้ใดกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 31 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำการเพื่อการค้า ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 71 ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามที่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการสั่งตามมาตรา 60 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 72 ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 67 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา 67 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 73 ผู้ใดกระทำความผิดต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพ้นโทษแล้วยังไม่ครบกำหนดห้าปี กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้อีกต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 74 ในกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่ากรรมการหรือผู้จัดการทุกคนของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ร่วมกระทำผิดกับนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำของนิติบุคคลนั้นได้กระทำโดยตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วย

มาตรา 75 บรรดาสิ่งที่ได้ทำขึ้นหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง ตามพระราชบัญญัตินี้ และยังเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 69 หรือมาตรา 70 ให้ตกเป็นของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง ส่วนสิ่งที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดให้รับเสียทั้งสิ้น

มาตรา 76 ค่าปรับที่ได้ชำระตามคำพิพากษา ให้จ่ายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงเป็นจำนวนกึ่งหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งสำหรับส่วนที่เกินจำนวนเงินค่าปรับที่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดงได้รับแล้วนั้น

มาตรา 77 ความผิดตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง และมาตรา 70 วรรคหนึ่ง ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้

บทเฉพาะกาล

มาตรา 78 งานอันมีลิขสิทธิ์อยู่แล้วตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช 2474 หรือพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

งานที่ได้จัดทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และไม่มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช 2474 หรือพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 แต่เป็นงานที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว บทบัญญัติต่าง ๆ จึงไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้า และอุตสาหกรรมของประเทศและระหว่างประเทศสมควรที่จะได้มีการปรับปรุงมาตรการคุ้มครองด้านลิขสิทธิ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและเพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์งานในด้านวรรณกรรม ศิลปกรรม และงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ฐิตียา พจนานพิกษ์
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร
หน่วยงาน	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร
โทรศัพท์	02-233-4995
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี นิเทศศาสตร์ (สาขาภาพยนตร์และภาพนิ่ง) จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ปริญญาโท คณะพัฒนาสังคม (Social Development) สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ประวัติการทำงาน	
2542-2543	ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์บริษัทอาร์เอสฟิล์ม
2545-2547	Producer รายการศิลปะและบันเทิง สถานีโทรทัศน์ 11News1
2549-2556	อาจารย์พิเศษวิชาการจัดการภาพยนตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2553-ปัจจุบัน	อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร